

**ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏՈՒԿ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ
ԿԱՐԻՔԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ
ԳՈՐԾԸՆԹԱՑ ԵՎ ԳՈՐԾԻՔԱԿԱԶՄ
15-18, 19 և բարձր տարիքային խումբ**

Սույն ուղեցույցը ստեղծվել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աջակցությամբ: Ներկայացված տեսակետները պատկանում են հեղինակներին, և պարտադիր չէ, որ արտահայտեն ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի տեսակետները և քաղաքականությունը: ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ն աշխատում է, որպեսզի Հայաստանում յուրաքանչյուր երեխա լինի սիրված, սնված և խնամված: Հիմնվելով ավելի քան 75 տարվա միջազգային փորձի և Հայաստանի երեխաների համար 30 տարվա հաջողությունների վրա՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը պարտավորություն է ստանձնում բարելավելու ամենախոցելի՝ աղքատության և մեկուսացման մեջ ապրող երեխաների կյանքը:

Ստեղծման պահից ի վեր ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ն ամբողջությամբ ֆինանսավորվում է անհատների, մասնավոր հատվածի, հիմնադրամների և կառավարությունների կամավոր նվիրատվություններով:

Հայաստանում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի գործունեությանը ծանոթանալու համար այցելեք www.unicef.am և www.babycef.am կայքերը:

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏՈՒԿ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ

ԿԱՐԻՔԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑ ԵՎ

ԳՈՐԾԻՔԱԿԱՂՄ

15-18, 19 և բարձր տարիքային խումբ

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՎԱՆ 2024

ՀՏԴ

ԳՄԴ

Սվաջյան Ա. Հ., Ադամյան Հ. Ա., Մարգարյան Լ. Հ., Գարեգինյան Ա. Ա., Մուրադյան Ռ. Մ, Գրիգորյան Օ. Կ. «Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատման գործընթաց և գործիքակազմ, 15-18, 19 և բարձր տարիքային խումբ» մեթոդական ուղեցույց. - Երևան: Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն, 2024. - 319 էջ:

Սույն ուղեցույցը մշակվել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աջակցությամբ՝ Օքսֆորդ Փոլիսի Մենեջմենթ ինստիտուտի միջազգային փորձագետներ Անդրեաս Կարիստինոսի, Սոֆիա Կուկուվինուի և Ստատիշ Տրիանտաֆիլուի փորձագիտական խմբի կողմից իրականացվող «Հատուկ կրթության և զարգացման կարիքների գնահատման վերանայում» ծրագրի շրջանակներում՝ Ռուսաստանի Դաշնության ֆինանսական աջակցությամբ:

Ձեռնարկը երաշխավորվել է ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի 09.02.2024 թվականի 196-Ա/2 հրամանով՝ որպես ուսումնական նյութ:

Ձեռնարկը հրատարակության է երաշխավորվել Ի.Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի հատուկ և ներառական կրթության ֆակուլտետի խորհրդի կողմից:

Հեղինակներ՝

Արաքսիա Հովհաննեսի Սվաջյան

Հայկուհի Արտաշեսի Ադամյան

Լիանա Հովհաննեսի Մարգարյան

Անի Արմենի Գարեգինյան

Ռուզաննա Մովսեսի Մուրադյան

Օֆելյա Կարենի Գրիգորյան

Մասնագիտական խմբագիր՝ մ.գ.թ., դոցենտ Արաքսիա Հովհաննեսի Սվաջյան

Գրախոսներ՝

Մարիաննա Ռուբենի Հարությունյան

Սիրանուշ Գևորգի Կարապետյան

Խմբագիր՝ Հայկանուշ Անատոլի Սարգսյան

Համակարգչային ձևավորում՝ Դավիթ Գեղամի Խուդավերդյան

Հեղինե Լյովայի Դավթյան

Երախտիքի խոսք	5
Հասկացությունների բառարան	6
Նախաբան	8
Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատում	9
Գնահատման նպատակն ու խնդիրները	9
Գնահատման գործընթացի մասնակիցները	9
Գնահատման գործիքակազմ	10
Գնահատման գործընթաց	11
Հավելվածներ	21
Տեղեկագրեր	22
Առաջադրանքներ	38
Աշխատանքային տետր	278
Խթանիչ նյութեր	284
Նկար - քարտեր	284
Խաղեր և պարագաներ	293
Գնահատման չափանիշներ	294
Գրականություն	318

ԵՐԱԽՏԻՔԻ ԽՈՍՔ

«Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատման գործընթաց և գործիքակազմ» մեթոդական ուղեցույցը մշակվել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի և Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոնի համագործակցությամբ իրականացվող «Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայության համակարգի կատարելագործում» ծրագրի շրջանակներում:

Ցանկանում ենք շնորհակալություն հայտնել Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոնի և տարածքային մանկավարժահոգեբանական աջակցության կենտրոնների մասնագետներին կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատման գործիքակազմի մշակման և դրա տեղայնացման աշխատանքներում ունեցած նշանակալի ներդրման համար:

Կրթության առանձնահատուկ պայմաններ՝ անձի հանրակրթական հիմնական ծրագրի յուրացմանը նպաստակառնողված առարկայական ծրագրերի և ուսուցման մեթոդների, ուսուցման անհատական տեխնիկական միջոցների, հարմարեցված միջավայրի, ինչպես նաև մանկավարժական, սոցիալական և այլ ծառայությունների ամբողջություն:

Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող անձ՝ խոսքի և լեզվի, հաղորդակցման, լսողության, տեսողության, ինտելեկտի (մտավոր), հուզական, վարքի, շարժունակության և այլ խնդիրներով պայմանավորված՝ ուսուցման հետ կապված դժվարություններ ունեցող, ինչպես նաև բացառիկ ընդունակություններ ունեցող անձ, որին հանրակրթական հիմնական ծրագրերը յուրացնելու համար անհրաժեշտ են կրթության առանձնահատուկ պայմաններ, ներառյալ՝ խելամիտ հարմարեցումներ:

Երեխայի կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատում՝ անձի կրթական ծրագրերին մասնակցության դիտարկում, երեխայի զարգացման հնարավորությունների բացահայտում և կրթության առանձնահատուկ անհրաժեշտ պայմանների սահմանում:

Ներառական կրթություն՝ յուրաքանչյուր երեխայի համար, այդ թվում՝ կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող, զարգացման առանձնահատուկություններին համապատասխան, անհրաժեշտ պայմանների և հարմարեցված միջավայրի ապահովման միջոցով կրթական գործընթացին առավելագույն մասնակցության և հանրակրթության պետական չափորոշիչով սահմանված արդյունքի ապահովում:

Մանկավարժահոգեբանական աջակցության կենտրոն՝ երեխայի կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքը գնահատող, կրթությանն աջակցող մանկավարժահոգեբանական և այլ օժանդակող ծառայություններ մատուցող կազմակերպություն:

Մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայություններ՝ ուսումնամեթոդական, հոգեբանական և մանկավարժական աջակցություն, որը ցուցաբերվում է սովորող երեխային, նրա ծնողին և մանկավարժական աշխատողին:

Անհատական ուսուցման պլան՝ հանրակրթության պետական և առարկայական չափորոշիչների, ծրագրերի և երեխայի կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի հիման վրա կազմված փաստաթուղթ, որը սահմանում է սովորողի կրթության կազմակերպման տարեկան նպատակը, խնդիրները և դրանց հասնելու գործողությունները (ներառյալ՝ աջակցող ծառայությունները):

Աջակցող միջոցներ՝ ցանկացած ապրանք, գործիք, սարք կամ տեխնոլոգիա, որը հարմարեցված կամ հատուկ կերպով նախագծված է հաշմանդամություն ունեցող անձի ֆունկցիոնալությունը բարելավելու համար: «Աջակցող միջոցներ» եզրույթը չի ներառում բժշկական սարքավորումները, որոնք բժշկական միջամտությամբ փոխապատվաստված են կամ փոխարինողն են որևէ սարքի:

Խելամիտ հարմարեցում՝ անհրաժեշտ և համապատասխան փոփոխությունների և հարմարեցումների (շտկումների) կատարում, որոնք չեն առաջացնում անհամաչափ կամ անհարկի բեռ և ուղղված են հաշմանդամություն ունեցող անձի՝ մարդու իրավունքներից և հիմնական ազատություններից մյուսների հետ հավասար հիմունքներով օգտվելուն:

Գնահատող խումբ՝ սովորողի կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատում իրականացնող մանկավարժական աշխատողների խումբ:

Հասարակության կայուն և շարունակական զարգացման կարևոր նախապայմաններից մեկը հումանիստական սկզբունքների, համամարդկային արժեքների և մատչելիության չափանիշների հիման վրա իրականացվող որակյալ կրթության ապահովումն է յուրաքանչյուրի համար: Անհերքելի է, որ հասարակությունը բազմազան է, և որ յուրաքանչյուր անհատ առանձնահատուկ է: Կրթության գործընթացի արդյունավետ կազմակերպման և իրականացման համար անհրաժեշտ է բավարարել սովորողների բազմազան կարիքները՝ դրանով իսկ նպաստելով կրթության գործընթացում նրանց ակտիվ մասնակցությանն ու ներգրավվածության ընդլայնմանը:

Այս համատեքստում կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատումը (այսուհետ՝ գնահատում) կարևոր գործընթաց է, որի ժամանակ դիտարկվում է երեխայի մասնակցությունը կրթական ծրագրերին, բացահայտվում են նրա զարգացման հնարավորությունները, սահմանվում են կրթության առանձնահատուկ անհրաժեշտ պայմաններն ու խելամիտ հարմարեցումները:

Սույն ուղեցույցը ստեղծվել է գնահատման գործընթացի սահուն և արդյունավետ իրականացումն ապահովելու նպատակով: Այն նախատեսված է բոլոր նրանց համար, ովքեր աշխատում են տարածքային մանկավարժահոգեբանական աջակցության կենտրոններում: Ձեռնարկը հատկապես մեծ կիրառում կունենա սովորողի գնահատման գործընթացում ներգրավված մասնագետների շրջանում՝ հատուկ մանկավարժներ, սոցիալական մանկավարժ, հոգեբան:

«Նախադպրոցական կրթության մասին» և «Հանրակրթության մասին» օրենքների համաձայն առանձնացվել են կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատման 8 տեսակի գործիքներ (խոսքի և լեզվի, հաղորդակցման, լսողության, տեսողության, ինտելեկտի (մտավոր), հուզական, վարքի, շարժունակության) ըստ 5 տարիքային խմբերի, ընդհանուր առմամբ՝ 40 փաթեթ: Գնահատման գործիքները ներառում են առաջադրանքներ, աշխատանքային տետրեր, խթանիչ նյութեր 3-5, 6-10, 11-14, 15-18, 19 և բարձր տարիքային խմբերի համար:

Սույն ուղեցույցը հնարավորություն է տալիս առավել մանրամասն ծանոթանալ 15-18, 19 և բարձր տարիքային խմբի երեխաների գնահատման ընթացակարգին, կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատման գործիքակազմին և դրա կիրառման մեթոդաբանությանը:

Ուղեցույցի «Հավելվածներ» բաժնում ներկայացված է 15-18, 19 և բարձր տարիքային խմբի երեխաների գնահատման ընթացքում կիրառվող գործիքակազմն իր բոլոր բաղադրիչներով՝ գնահատման տեղեկագրեր, գործիքներ (առաջադրանքներ, աշխատանքային տետրեր, խթանիչ նյութեր), չափանիշներ:

Գնահատման նպատակն ու խնդիրները

Սովորողի գնահատումն իրականացվում է հանրակրթական հիմնական ծրագրերը յուրացնելու համար անհրաժեշտ կրթության առանձնահատուկ պայմանները, ներառյալ՝ խելամիտ հարմարեցումները սահմանելու նպատակով:

Գնահատման հիմնական խնդիրն է խթանել կրթության մատչելիության, ներառականության, որակի ու արդյունավետության ապահովումը, սահմանել սովորողի համար անհրաժեշտ խելամիտ հարմարեցումները, աջակցության ծառայությունները, ինչպես նաև առաջարկել հարմարավետ և մատչելի միջավայրային պայմաններ:

Գնահատման գործընթացի մասնակիցները

- Սովորող
- Ծնող
- Ուսուցիչ
- Գնահատող խումբ (հատուկ մանկավարժներ, սոցիալական մանկավարժ, հոգեբան)
- Տարածքային մանկավարժահոգեբանական աջակցության կենտրոնի տնօրենի տեղակալ
- Ուսումնական հաստատության տնօրենի տեղակալ

Գնահատումը համագործակցային գործընթաց է, որին ներգրավվում են ինչպես տարածքային մանկավարժահոգեբանական աջակցության կենտրոնի մասնագետները և մանկավարժները, այնպես էլ սովորողը, նրա ծնողը, նրան դասավանդող ուսուցիչները և մանկավարժական այլ աշխատողներ սովորողի կրթության վայր հանդիսացող ուսումնական հաստատությունից:

Սովորողի և նրա ծնողի մասնակցությունը գնահատման գործընթացին կարևորվում է նրանով, որ վերջիններս կարող են արժեքավոր տեղեկատվություն տրամադրել դպրոցից դուրս սովորողի հետաքրքրությունների, նախասիրությունների, ուժեղ կողմերի կամ դժվարությունների մասին:

Ուսուցիչների ներգրավվածությունը նշված գործընթացում կարևորվում է, քանի որ նրանք կարող են հստակ նշել սովորողի ուսումնառության ընթացքում արձանագրված կայուն դժվարությունների, նրա կարողությունների, հմտությունների, ուսումնական գործընթացին խոչընդոտող և խթանող պայմանների մասին: Այս ամենը հնարավորություն է տալիս լինել առավել օբյեկտիվ և հստակ սահմանել կրթության առանձնահատուկ այն պայմանները, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ սովորողին:

Տվյալ սովորողի կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքը գնահատող մանկավարժական աշխատողների խմբում ընդգրկվում են տարածքային մանկավարժահոգեբանական աջակցության կենտրոնի առնվազն երկու մանկավարժ (հատուկ մանկավարժ և սոցիալական մանկավարժ) և մեկ հոգեբան: Ըստ անհրաժեշտության՝ գնահատող խմբում կարող են ներգրավվել նաև այլ մանկավարժներ և մասնագետներ: Գնահատող խումբը ձևավորվում է տարածքային մանկավարժահոգեբանական աջակցության կենտրոնի տնօրենի հրամանով¹:

Գնահատման գործընթացին ներգրավված է նաև տարածքային մանկավարժահոգեբանական աջակցության կենտրոնի տնօրենի տեղակալը, ով ղեկավարում է և պատասխանատու է ողջ գործընթացի սահուն և օբյեկտիվ իրականացման համար: Ուսումնական հաստատության տնօրենի տեղակալը պատասխանատու է սովորողի գնահատման գործընթացի կազմակերպման և համակարգման համար:

Գնահատման գործիքակազմ

- Գնահատման տեղեկագիր
- Գնահատման գործիքներ՝
  - առաջադրանքներ
  - աշխատանքային տետրեր
  - խթանիչ նյութեր
- Գնահատման չափանիշներ

Գնահատման տեղեկագիր

Գնահատման տեղեկագրերը (Հավելված 1) գործիքակազմի բաղկացուցիչ մաս են, որտեղ ներառված են սովորողների սովյալ տարիքային խմբի համար վճռորոշ և նրանց զարգացման առանձնահատկություններին համապատասխան ընտրված գործունեության 25 տեսակ, որոնք արտահայտված են նաև Ֆունկցիոնալության, հաշմանդամության և առողջության միջազգային դասակարգման ծածկագրերով:

Գնահատման գործիքներ

«Հանրակրթության մասին» օրենքի համաձայն առանձնացվել են կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատման 8 տեսակի **գործիքներ** (խոսքի և լեզվի, հաղորդակցման, լսողության, տեսողության, ինտելեկտի (մտավոր), հուզական, վարքի, շարժունակության): Գնահատման գործիքները ներառում են առաջադրանքներ, աշխատանքային տետրեր, խթանիչ նյութեր 15-18, 19 և բարձր տարիքային խմբի համար:

- **Առաջադրանքների** յուրաքանչյուր փաթեթ կազմվել է՝ հաշվի առնելով երեխաների տարիքային զարգացման առանձնահատկությունները, ինչը

¹ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2017 թվականի ապրիլի 13-ի N 370-Ն հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի N 88-Ն հրաման

հնարավորություն է տալիս օբյեկտիվորեն գնահատել նրանց կարողություններն ու հմտությունները (Հավելված 2): Հարցաշարի կիրառման արդյունքում հավաքագրված տեղեկատվությունը, ինչպես նաև տվյալ կարողության և հմտության ոլորտի համար սահմանված ընդհանրական միավորը նշվում է համապատասխան տեղեկագրում:

- Գործիքակազմում ներառված **աշխատանքային տեսորերը** կազմված են հարցաշարերում ընդգրկված հարցերի և առաջադրանքների հիման վրա (Հավելված 3): Յուրաքանչյուր տարիքային խմբի աշխատանքային տեսորում ներառված են տվյալ տարիքային խմբի բոլոր 8 տեսակի հարցաշարերի առաջադրանքները: Աշխատանքային տեսորում բոլոր առաջադրանքները համարակալված և խմբավորված են ըստ ծածկագրերի: Տեսողության խնդիրներ ունեցող սովորողների համար աշխատանքային տեսորերն, ըստ անհրաժեշտության, կարելի է տպագրել ավելի մեծ տառաչափով՝ ապահովելով նյութի հասանելիությունն ու մատչելիությունը:
- Գործիքակազմի բաղկացուցիչ մաս են կազմում **խթանիչ նյութերը** (դիդակտիկ նյութեր, խաղեր, նկարներ և այլն), որոնք անհրաժեշտ են որոշ առաջադրանքների կատարման համար (Հավելված 4): Հարցաշարերում կոնկրետ առաջադրանքների համար անհրաժեշտ խթանիչ նյութերի վերաբերյալ նշումն արված է համապատասխան սյունակում:

Գնահատման չափանիշներ

Սովորողների 15-18, 19 և բարձր տարիքային խմբի համար վճռորոշ հանդիսացող և տեղեկագրում ներառված գործունեության տեսակները գնահատելու, դրանց համար հստակ միավոր սահմանելու և արդյունքում սովորողին անհրաժեշտ կրթության կազմակերպման մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների տրամադրման աստիճանը սահմանելու համար կիրառվում են գնահատման չափանիշներ (Հավելված 5), որոնք տրված են 0-4 միավորային սանդղակով²:

Գնահատման գործընթաց

- սովորողի կրթական ծրագրերին մասնակցության դիտարկում
- սովորողի զարգացման հնարավորությունների բացահայտում և գնահատում
- կրթության առանձնահատուկ անհրաժեշտ պայմանների սահմանում

Սովորողը կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատման ներկայացվում է այն ժամանակ, երբ նրա մոտ նկատվում են ուսումնառության հետ կապված կայուն դժվարություններ, որոնք խանգարում են իր կարողությունների չափով մասնակցություն ունենալ ուսումնական գործընթացում: Նման դժվարությունները բացա-

² Գնահատման չափանիշների միավորային սանդղակի նկարագրությունը առավել մանրամասն ներկայացված է ուղեցույցի «Գործիքի կիրառում և առաջադրանքների գնահատում» ենթավերնագրում:

հայտվում են ուսումնական հաստատության մանկավարժահոգեբանական աջակցության խմբի կողմից, որի կազմում կարող են ընդգրկված լինել սովորողին դասավանդող ուսուցիչները, դասղեկը, ուսուցչի օգնականը, երկարօրյա խմբերի մանկավարժական աշխատողները, հոգեբանը և մանկավարժական այլ աշխատողներ: Նշված մասնագետների կողմից ուսումնական գործընթացում իրականացվող շարունակական դիտարկումների և գնահատումների արդյունքում հավաքագրված տեղեկատվության վերլուծության արդյունքում որոշում է կայացվում, սովորողին ներկայացնել կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատման: Հարկ է նշել, որ ուսումնական հաստատության մանկավարժահոգեբանական աջակցության խմբի կողմից սովորողի ուսումնառության արդյունքների վերաբերյալ հավաքագրված տեղեկատվությունն արձանագրվում է ըստ ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի հրամանով հաստատված ձևաթղթի³:

Սովորողի՝ կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատումն իրականացվում է երեք փուլով:

Փուլ 1. Սովորողի՝ կրթական ծրագրերին մասնակցության դիտարկում

Սովորողի մասին օբյեկտիվ տեղեկատվություն հնարավոր է հավաքագրել տարբեր միջավայրերում դիտարկումների, ուսուցիչների, ծնողների և սովորողին քաջատեղյակ այլ անձանց հետ զրույցների, ինչպես նաև սովորողի աշխատանքային տեսրերի ուսումնասիրության արդյունքում:

Գնահատման գործընթացի շրջանակում կրթական ծրագրերին սովորողի մասնակցության դիտարկումն ու նրա զարգացման հնարավորությունների բացահայտումն իրականացվում է գնահատող խմբի կողմից: Դիտարկման գործընթացն իրականացվում է սովորողի ուսումնական հաստատությունում՝ դասերի, դասամիջոցների, տարատեսակ միջոցառումների և խաղերի ընթացքում: Դիտարկման փուլի համար հստակ ժամանակահատված սահմանված չէ: Հաշվի առնելով սովորողի կարողությունները, դժվարությունները և զարգացման առանձնահատկությունները՝ գնահատող խումբն ինքն է որոշում, թե որքան ժամանակ է տևելու դիտարկման փուլը:

Գնահատման գործընթացի այս փուլն առավել քան կարևոր է, քանի որ այս ընթացքում հավաքագրված տեղեկատվության հիման վրա գնահատող խումբը գործիքակազմից ընտրում է այն հարցաշարերը, որոնցով շարունակելու է աշխատանքը: Այդ իսկ պատճառով դիտարկման ընթացքում անհրաժեշտ է ուշադրություն դարձնել սովորողի ակադեմիական գիտելիքներին, տեսողության և լսողության զգայարանների նպատակային կիրառմանը, հաղորդակցման հմտություններին, հուզականային և վարքային դրսևորումներին, սոցիալական ներառմանը, շարժունակությանը և առողջական վիճակին:

Ինչպես արդեն նշվել էր նախորդիվ, սովորողի գնահատման արդյունքում առավել օբյեկտիվ միավորներ ստանալու և նրա կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքն ու անհրաժեշտ մանկավարժահոգեբանական ծառայությունները հստակ

³ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2017 թվականի ապրիլի 13-ի N 370-Ն հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի N 88-Ն հրաման՝ Ձև 9:

սահմանելու նպատակով գնահատող խումբը տեղեկատվություն է հավաքագրում նաև սովորողի ծնողներից և ուսուցիչներից: Վերջիններիս հետ զրույցի ընթացքում կարևոր է, որ հարցերը ձևակերպվեն հստակ, ինչը կօգնի ստանալ երեխային բնութագրող առավել ճշգրիտ տեղեկատվություն:

Սովորողի ուսումնառության արդյունքների վերաբերյալ ամփոփ նկարագիրը, որը ուսումնական հաստատության դիմումի, ծնողի ստորագրած համաձայնագրի⁴ և մի շարք այլ փաստաթղթերի հետ միասին ներկայացվում է տարածքային մանկավարժահոգեբանական աջակցության կենտրոն, պետք է մանրամասն ուսումնասիրվի գնահատող խմբի կողմից: Ուսուցիչներն այս ձևաթղթում ամփոփ ներկայացնում են սովորողի ուսումնառության ընթացքում արձանագրված կայուն դժվարությունների կամ դրսևորած բացառիկ ընդունակությունների, ինչպես նաև սովորողի գիտելիքների, հմտությունների, վերաբերմունքի և արժեքների ստուգման նպատակով իրականացված հայտորոշիչ և ձևավորող գնահատման ընթացքում հավաքագրած տեղեկատվությունը: Հարկ է նշել, որ այս նկարագրության մեջ առկա տեղեկատվությունը ևս կարող է կարևոր և վճռորոշ դեր ունենալ կրթության առանձնահատուկ պայմանների և խելամիտ հարմարեցումների սահմանման ժամանակ:

ԿԱՐԵՎՈՐ

Կրթական ծրագրերին սովորողի մասնակցության դիտարկման, ծնողների, դասավանդող ուսուցիչների և սովորողին քաջատեղյակ այլ անձանց հետ զրույցների, ինչպես նաև նրա աշխատանքային տեսրերի ուսումնասիրության արդյունքում հավաքագրված տեղեկատվությունը պետք է լինի բազմակողմանի և օբյեկտիվ, որպեսզի հաջորդիվ ընտրվեն տեղեկագրեր, որոնք առավելագույնս կբխեն սովորողի կարիքներից:

Փուլ 2. Սովորողի զարգացման հնարավորությունների բացահայտում և գնահատում

▪ **Գործիքակազմի ընտրություն**

Գնահատման գործընթացի երկրորդ փուլը սկսվում է տեղեկագրերի և համապատասխան գործիքների ընտրությամբ, որի համար հիմք է հանդիսանում գնահատման առաջին փուլում իրականացված դիտարկման արդյունքում հավաքագրված տեղեկատվությունը: Գնահատման գործընթացում կիրառվող տեղեկագրերի ընտրությունն իրականացվում է՝ հաշվի առնելով սովորողի տարիքը և զարգացման առանձնահատկությունները: Օրինակ՝ եթե երեխան միաժամանակ ունի շարժունակության, ինտելեկտի (մտավոր) և լսողության հետ կապված խնդիրներ, ապա նրա գնահատումն իրականացվում է ըստ 3 տեղեկագրերի և դրանց համապատասխան գործիքների:

⁴ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2017 թվականի ապրիլի 13-ի N 370-Ն հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի N 88-Ն հրաման՝ Ձև 5, Ձև 6, Ձև 7:

▪ **Գործիքի կիրառում և առաջադրանքների գնահատում**

Տեղեկագրերի ընտրությունից հետո սկսվում է համապատասխան գործիքների կիրառումը: Հարկ է նշել, որ հարցերը և առաջադրանքները երեխային կարող է ուղղել գնահատող խմբի անդամներից որևէ մեկը՝ այն մասնագետը, ով պատասխանատու է տվյալ ոլորտի գնահատման համար, կամ նա, ով ավելի արդյունավետ առաջնային կոնտակտ է հաստատել երեխայի հետ և վստահության է արժանացել վերջինիս կողմից: Գործիքներում առկա հարցերը գնահատող մասնագետներն ըստ անհրաժեշտության կարող են ուղղվել ոչ միայն երեխային, այլ նաև ծնողին կամ երեխային քաջատեղյակ այլ անձի:

Հարկ է նշել, որ գործիքներում ներառված առաջադրանքներն ունեն կիրառման որոշակի առանձնահատկություններ.

- Գործիքներում ներառված առաջադրանքները կիրառելի են տվյալ տարիքային խմբի բոլոր երեխաների համար, սակայն որոշ առաջադրանքներ տրված են ըստ կոնկրետ տարիքի և ունեն համապատասխան նշում, օրինակ՝ 3-5 տարիքային խմբի համար նախատեսված գործիքում նույն ծածկագրի համար կան առաջադրանքներ՝ նախատեսված միայն 3 տարեկան երեխաների և առաջադրանքներ՝ միայն 4-5 տարեկան երեխաների համար:
- Գործիքներում որոշ առաջադրանքներ տրված են այլընտրանքային «ա» և «բ» տարբերակներով, որոնք գնահատում են միևնույն կարողությունն ու հմտությունը: Նման դեպքերում կիրառվում է առաջադրանքի կա՛մ «ա», կա՛մ «բ» տարբերակը՝ հաշվի առնելով երեխայի զարգացման առանձնահատկությունները:
- Արձանագրություններում կան առաջադրանքներ, որոնք աստղանիշված են մեկ (*) կամ երկու աստղանիշով (**): Մեկ աստղանիշով առաջադրանքները պահանջում են այլընտրանքային լուծումներ և մոտեցումներ, որոնք տրված են տվյալ առաջադրանքների հետ: Բոլոր այն դեպքերում, երբ հարցաշարում ներկայացված այլընտրանքային լուծումները բավարար չեն լինի կամ չեն բխի երեխայի կարողություններից ու հնարավորություններից, ապա անհրաժեշտություն կառաջանա, որպեսզի գնահատող խումբը գտնի բոլորովին այլ այլընտրանքային լուծումներ, որոնք կօգնեն երեխային առաջադրանքի կատարման ընթացքում և կբացահայտեն նրա կարողություններն ու դժվարությունները տվյալ ոլորտում: Հարկ է նշել, որ վերը նշված մոտեցումը կիրառելի է նաև այն դեպքերում, երբ այլընտրանքային լուծումների և մոտեցումների կարիք առաջացել է աստղանիշ չունեցող հարցերի և առաջադրանքների կիրառման ժամանակ: Այն առաջադրանքները, որոնք նշված են երկու աստղանիշով, կարելի է բաց թողնել, եթե երեխայի զարգացման առանձնահատկություններով պայմանավորված՝ անհնար է դրանց կատարումը:

Գործիքներում ներառված յուրաքանչյուր առաջադրանք գնահատվում է 0-4 միավորով (աղյուսակ 1): Կան առաջադրանքներ, որոնք բաղկացած են մի քանի մասից, որոնցից յուրաքանչյուրը ևս գնահատվում է 0-4 միավորով, և դրանց դուրս բերված թվաբանական միջինն էլ համարվում է տվյալ առաջադրանքի վերջնական միավորը:

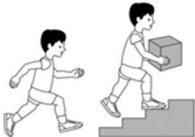

Յուրաքանչյուր առաջադրանքի կամ հարցի պատասխան պետք է գնահատել օբյեկտիվորեն, քանի որ դրա հիման վրա սահմանվում է սովորողի կրթության և զարգացման առանձնահատուկ պայմանների կարիքը և նրան տրամադրվող կրթության և զարգացման կազմակերպման մանկավարժահոգեբանական ծառայությունների աստիճանը:

Գործիքի կիրառման և սովորողի դիտարկման արդյունքում հավաքագրված տեղեկատվությունն ամփոփվում է համապատասխան ծածկագրերում՝ բնութագրելով երեխայի կարողությունները, դժվարությունները, ինչպես նաև աջակցության արդյունավետ տարբերակներն ու երեխայի զարգացման հնարավորությունները: Յուրաքանչյուր ծածկագրի հարցերի և առաջադրանքների համար սահմանված միավորների թվաբանական միջինը դիտվում է որպես որակիչ տվյալ ծածկագրի համար:

ԿԱՐԵՎՈՐ

Սովորողի կարողությունները կամ հմտությունները հստակ նկարագրելու և տեղեկագրերում դրանց համար օբյեկտիվ միավորներ և որակիչներ սահմանելու համար կարևոր է ոչ միայն հարցաշարերի կիրառման, այլև սովորողի դիտարկման, ծնողների և ուսուցիչների հետ զրույցի արդյունքում հավաքագրված տեղեկատվությունը:

Աղյուսակ 1. Առաջադրանքների համար սահմանված միավորների բնութագրիչներ⁵

Միավոր	Նկարագիր	Հանդիպման հաճախականությունը՝ %-ով	Նկար
0	Խնդիր չկա (չկա, բացակայում է, աննշան է) Գործողությունը կատարում է առանց դժվարության:	0-4 %	
1	Թեթև աստիճանի խնդիր Գործողությունը կատարում է ինքնուրույն, բայց՝ դժվարությամբ:	5-24 %	
2	Միջին աստիճանի խնդիր Գործողությունը կատարում է որոշակի աջակցությամբ՝ հարմարեցված սարքեր, տեխնոլոգիաներ, այլ անձի մասնակի աջակցությամբ:	25-49 %	
3	Ծանր աստիճանի խնդիր Գործողությունը կատարում է միայն աջակցությամբ՝ հարմարեցված սարքեր, տեխնոլոգիաներ, այլ անձի մշտական աջակցությամբ:	50-95 %	

⁵ Աղյուսակում նկարների օրինակը տրված է «Տեղաշարժման» ծածկագրի համար:

4	Խորը խնդիր Գործողությունը կատարել ընդհանրապես չի կարողանում կամ ընդհանրապես չի մասնակցում գործողության կատարմանը անգամ օգնության պարագայում:	96-100 %	
---	--	----------	---

Կարարողականության և կարողունակության որակիչներ

Գնահատման գործիքակազմում ընդգրկված են գործունեության և մասնակցության 9 ոլորտ՝

1. սովորել և գիտելիքը կիրառել,
2. ընդհանուր առաջադրանքներ և պահանջներ,
3. հաղորդակցություն,
4. շարժունակություն,
5. ինքնասպասարկում,
6. կենցաղ,
7. միջանձնային շփում և հարաբերություններ,
8. կյանքի հիմնական բնագավառներ,
9. համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանք:

Յուրաքանչյուր ոլորտ ընդգրկում է ենթաոլորտներ, որոնք հնարավորություն են տալիս ավելի մանրամասն գնահատում իրականացնել տվյալ ոլորտում: Գործունեության և մասնակցության ծածկագրերը պահանջում են կատարողականության և կարողունակության որակիչների սահմանում, որտեղ.

- **Կարարողականության որակիչը** ցույց է տալիս, թե ինչպես է երեխան կատարում առաջադրանքները, գործողությունները և որքան մասնակցային է կոնկրետ միջավայրում:
- **Կարողունակության որակիչը** նկարագրում է որևէ առաջադրանք կամ գործողություն կատարելու երեխայի ունակությունը հարմարեցված միջավայրում⁶: Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատման ժամանակ այս որակիչը ցույց է տալիս սովորողի ֆունկցիոնալության հավանական ամենաբարձր մակարդակը, որին նա կարող է հասնել տվյալ գործունեության մեջ տվյալ կրթական աստիճանի ավարտին (4-րդ, 9-րդ, 12-րդ դասարաններ):

Գնահատող խումբը միջավայրային գործոններ սահմանելիս պետք է հստակ տեղեկություն ունենա այն մասին, թե որքանով են տվյալ միջավայրային հարմարեցումները առկա և հասանելի գնահատվողի համար: Պետք է նաև հաշվի առնել, որ միջավայրային գործոնի առկայությունը կամ բացակայությունը ևս կարող է որպես խոչընդոտ

⁶ Հարմարեցված միջավայրը կարող է լինել. ա) փաստացի միջավայր, որն ընդհանուր առմամբ օգտագործվում է թեստային պայմաններում կարողությունը գնահատելու համար. բ) եթե դա հնարավոր չէ, ապա պայմանական միջավայր, որը կարող է ընկալվել որպես նույնատիպ ազդեցություն ունեցող: Հարմարեցված միջավայրի մեջ կարող են ներառվել հարմարեցված ֆիզիկական և ուսումնական միջավայրերը, աջակցող ծառայությունները, սարքերը, տեխնոլոգիաները:

դիտարկվել (օրինակ՝ հաշմանդամություն ունեցող անձանց նկատմամբ բացասական վերաբերմունքը, ծնողի գերխնամքը կամ անհրաժեշտ ծառայության բացակայությունը):

Փուլ 3. Կրթության առանձնահատուկ պայմանների սահմանում

ԿԱՐԵՎՈՐ

Գնահատման պատասխանատուն համարվում է Գնահատող խումբը, հետևաբար խմբի անդամները համատեղ են իրականացնում գնահատման ողջ գործընթացը՝ կազմելով երեխայի կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի վերաբերյալ եզրակացությունը⁷ և արձանագրությունը⁸, որտեղ սահմանվում են երեխայի կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքը, նրա կրթության արդյունավետ կազմակերպման համար անհրաժեշտ հարմարեցումները և մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների աստիճանը:

Սովորողի գործունեության, մասնակցության, նրա կրթության գործընթացին նպաստող կամ խոչընդոտող գործոնների բացահայտումից և գնահատումից հետո ստացված տվյալները մուտքագրվում են Կրթության կառավարման տեղեկատվական համակարգի Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սովորողների տվյալների միասնական բազայում տեղակայված համապատասխան տեղեկագրում: Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սովորողների տվյալների միասնական բազան ինքնաշխատ եղանակով՝ հիմնվելով տեղեկագրում մուտքագրված որակիչների վրա, նախապես սահմանված և հաստատված բանաձևի հիման վրա սահմանում է սովորողի կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքը և մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների աստիճանը:

$$\text{Բանաձև՝ } \frac{\text{միավորների ընդհանուր գումար}}{\text{առավելագույն միավոր}} =$$

Յուրաքանչյուր տեղեկագիր ունի առավելագույնը 25 ծածկագիր, որոնցից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 4 միավորով: Ըստ վերը նշված բանաձևի՝ տեղեկագրում ներառված 25 ծածկագրերի գնահատման արդյունքում ստացված միավորների ընդհանուր գումարը բաժանվում է առավելագույն միավորին, որը հավասար է 100-ի (Աղյուսակ 2):

Աղյուսակ 2. *Առավելագույն միավորները՝ ըստ տեղեկագրերի*

⁷ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2017 թվականի ապրիլի 13-ի N 370-Ն հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի N 88-Ն հրաման՝ Ձև 2

⁸ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2017 թվականի ապրիլի 13-ի N 370-Ն հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի N 88-Ն հրաման՝ Ձև 3

Տեղեկագիր	Ծածկագրերի թիվը	Առավելագույն որակիչ	Առավելագույն միավոր
Ինտելեկտի (մտավոր)	25	×4	100
Շարժունակության	25	×4	100
Լսողության	25	×4	100
Տեսողության	25	×4	100
Խոսքի և լեզվի	25	×4	100
Հաղորդակցման	25	×4	100
Հույզի	25	×4	100
Վարքի	25	×4	100

Արդյունքում ստացված միավորը, որը տեղակայվում է 0-1 միջակայքում, ցույց է տալիս կրթության և զարգացման առանձնահատուկ պայմանների կարիքը և մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների անհրաժեշտ աստիճանը:

Բոլոր այն դեպքերում, երբ համակարգի կողմից դուրս բերվող միավորը 0-0,04 -ի միջակայքում է, կրթության և զարգացման առանձնահատուկ պայմանների և մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների կարիք չի սահմանվում:

Գնահատման արդյունքում մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների կարիքի 1-ին աստիճանը սահմանվում է միավորների 0,05-0,24, 2-րդ աստիճանը՝ 0,25-0,49, 3-րդ աստիճանը՝ 0,5-0,74, 4-րդ աստիճանը՝ 0,75 միավորային միջակայքում (Աղյուսակ 3):

Աղյուսակ 3. Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի և մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների աստիճանի սահմանման միջակայք

Մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայության աստիճանը	Միավորային միջակայքը
Աջակցության կարիք չունի	0-0,04
1-ին աստիճանի աջակցություն	0,05-0,24
2-րդ աստիճանի աջակցություն	0,25-0,49
3-րդ աստիճանի աջակցություն	0,5-0,74
4-րդ աստիճանի աջակցություն	0,75-1

Հաշվի առնելով, որ գնահատման ժամանակ հավաքագրված տեղեկատվությունը և գնահատման եզրակացությունը հիմք են հանդիսանում սովորողի կրթության կազմակերպման, հարմարեցումների ապահովման և մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների տրամադրման համար, անհրաժեշտ է խիստ պատասխանատու կերպով մոտենալ գնահատման գործընթացին և դրա արդյունքում կայացված որոշումներին, ներկայացված եզրակացությանն ու առաջարկություններին:

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

ՏԵՂԵԿԱԳՐԵՐ
15-18 տարիքային խումբ
Խոսքի և լեզվի արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d133	Լեզու սովորելը		
d135	Կրկնելու միջոցով սովորելը		
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d177	Որոշումներ կայացնելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d310	Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը		
d315	Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը		
d330	Խոսելը		
d345	Գրավոր հաղորդագրություններ կազմելը		
d350	Զրույցը		
d355	Քննարկումը		
d4.	Շարժունակությունը		
d440	Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d620	Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d820	Դպրոցական կրթությունը		
d860	Հիմնական տնտեսական գործարքները		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		
d920	Հանգիստը և ժամանցը		

Հաղորդակցման արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d110	Դիտելը (նայելը)		
d115	Լսելը		
d120	Այլ զգայարանների նպատակային օգտագործումը		
d135	Կրկնելու միջոցով սովորելը		
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d2500	Նորություն ընդունելը		
d2501	Պահանջներին արձագանքելը		
d2502	Անձանց դիմելը կամ իրավիճակներում մոտեցում դրսևորելը		
d2503	Կանխատեսելի կերպով գործելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d350	Զրույցը		
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը		
d4.	Շարժունակությունը		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d620	Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d820	Դպրոցական կրթությունը		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		
d920	Հանգիստը և ժամանցը		

Լսողության արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d110	Դիտելը (նայելը)		
d115	Լսելը		
d133	Լեզու սովորելը		
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d310	Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը		
d315	Հաղորդակցվելիս ոչ բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը		
d330	Խոսելը		
d350	Զրույցը		
d355	Քննարկումը		
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը		
d4.	Շարժունակությունը		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d620	Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d730	Անձանոթների հետ հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d820	Դպրոցական կրթությունը		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		
d920	Հանգիստը և ժամանցը		

Տեսողության արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d110	Դիտելը (նայելը)		
d115	Լսելը		
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d315	Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը		
d325	Հաղորդակցվելիս գրավոր հաղորդագրություններ ընկալելը		
d350	Զրույցը		
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը		
d4.	Շարժունակությունը		
d460	Տարբեր վայրերում տեղաշարժվելը		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d630	Կերակուր պատրաստելը		
d640	Տնային գործեր անելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d820	Դպրոցական կրթությունը		
d860	Հիմնական տնտեսական գործարքները		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		
d920	Հանգիստը և ժամանցը		

Ինտելեկտի (մտավոր) արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d110	Դիտելը (նայելը)		
d115	Լսելը		
d132	Տեղեկություններ հավաքելը		
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը		
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d177	Որոշումներ կայացնելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d330	Խոսելը		
d350	Զրույցը		
d4.	Շարժունակությունը		
d440	Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6	Կենցաղը		
d640	Տնային գործեր անելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d720	Բարդ միջանձնային փոխհարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d820	Դպրոցական կրթությունը		
d860	Հիմնական տնտեսական գործարքները		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		
d920	Հանգիստը և ժամանցը		

Հուզական արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d177	Որոշումներ կայացնելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d220	Համալիր առաջադրանքներ կատարելը		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d350	Զրույցը		
d355	Քննարկումը		
d4.	Շարժունակությունը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d650	Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d710	Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերությունները		
d720	Բարդ միջանձնային փոխհարաբերությունները		
d730	Անձանոթների հետ հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d760	Ընտանեկան հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d820	Դպրոցական կրթությունը		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		
d910	Համայնքային կյանքը		
d9200	Խաղերը		
d9205	Սոցիալական շփումը		

Վարքի արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունականության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d177	Որոշումներ կայացնելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d350	Զրույցը		
d355	Քննարկումը		
d4.	Շարժունակությունը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d650	Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը		
d660	Այլ անձանց օգնելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d710	Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերությունները		
d720	Բարդ միջանձնային փոխհարաբերությունները		
d730	Անձանոթների հետ հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d760	Ընտանեկան հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d820	Դպրոցական կրթությունը		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		
d910	Համայնքային կյանքը		
d9200	Խաղերը		
d9205	Սոցիալական շփումը		

Շարժունակության արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d177	Որոշումներ կայացնելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d350	Զրույցը		
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը		
d4.	Շարժունակությունը		
d440	Դաստակի նույր շարժումներ կատարելը		
d445	Դաստակի և բազուկի օգտագործումը		
d450	Քայլելը		
d460	Տարբեր վայրերում տեղաշարժվելը		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d530	Բնական կարիքները հոգալը		
d540	Հագնվելը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d630	Կերակուրներ պատրաստելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d820	Դպրոցական կրթությունը		
d860	Հիմնական տնտեսական գործարքներ		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		
d920	Հանգիստը և ժամանցը		

19 և բարձր տարիքային խումբ Խոսքի և լեզվի արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d133	Լեզու սովորելը		
d135	Կրկնելու միջոցով սովորելը		
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d177	Որոշումներ կայացնելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d310	Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը		
d315	Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը		
d330	Խոսելը		
d345	Գրավոր հաղորդագրություններ կազմելը		
d350	Զրույցը		
d355	Քննարկումը		
d4.	Շարժունակությունը		
d440	Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d620	Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d825	Նախնական մասնագիտական ուսուցումը		
d840	Անհատական մասնագիտական ուսուցումը (աշխատանքին նախապատրաստվելը)		
d860	Հիմնական տնտեսական գործարքները		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		

Հաղորդակցման արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d110	Դիտելը (նայելը)		
d115	Լսելը		
d120	Այլ զգայարանների նպատակային օգտագործումը		
d135	Կրկնելու միջոցով սովորելը		
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d2500	Նորություն ընդունելը		
d2501	Պահանջներին արձագանքելը		
d2502	Անձանց դիմելը կամ իրավիճակներում մոտեցում դրսևորելը		
d2503	Կանխատեսելի կերպով գործելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d350	Զրույցը		
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը		
d4.	Շարժունակությունը		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d620	Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d825	Նախնական մասնագիտական ուսուցումը		
d840	Անհատական մասնագիտական ուսուցումը (աշխատանքին նախապատրաստվելը)		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		

Լսողության արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d110	Դիտելը (նայելը)		
d115	Լսելը		
d133	Լեզու սովորելը		
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d310	Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը		
d315	Հաղորդակցվելիս ոչ բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը		
d330	Խոսելը		
d350	Զրույցը		
d355	Քննարկումը		
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը		
d4.	Շարժունակությունը		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d620	Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d730	Անձանոթների հետ հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d825	Նախնական մասնագիտական ուսուցումը		
d840	Անհատական մասնագիտական ուսուցումը (աշխատանքին նախապատրաստվելը)		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		

Տեսողության արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d110	Դիտելը (նայելը)		
d115	Լսելը		
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Ինդիքներ լուծելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d315	Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը		
d325	Հաղորդակցվելիս գրավոր հաղորդագրություններ ընկալելը		
d350	Զրույցը		
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը		
d4.	Շարժունակությունը		
d460	Տարբեր վայրերում տեղաշարժվելը		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d630	Կերակուր պատրաստելը		
d640	Տնային գործեր անելը		
7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d825	Նախնական մասնագիտական ուսուցումը		
d840	Անհատական մասնագիտական ուսուցումը (աշխատանքին նախապատրաստվելը)		
d860	Հիմնական տնտեսական գործարքները		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		

19 և բարձր տարիքային խումբ

Ինտելեկտի (մտավոր) արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d110	Դիտելը (նայելը)		
d115	Լսելը		
d132	Տեղեկություններ հավաքելը		
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը		
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d177	Որոշումներ կայացնելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d330	Խոսելը		
d350	Զրույցը		
d4.	Շարժունակությունը		
d440	Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6	Կենցաղը		
d640	Տնային գործեր անելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d720	Բարդ միջանձնային փոխհարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d825	Նախնական մասնագիտական ուսուցումը		
d840	Անհատական մասնագիտական ուսուցումը (աշխատանքին նախապատրաստվելը)		
d860	Հիմնական տնտեսական գործարքները		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		

19 և բարձր տարիքային խումբ

Հուզական արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունականության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d177	Որոշումներ կայացնելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d220	Համալիր առաջադրանքներ կատարելը		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d350	Զրույցը		
d355	Քննարկումը		
d4.	Շարժունակությունը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d650	Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d710	Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերությունները		
d720	Բարդ միջանձնային փոխհարաբերությունները		
d730	Անձանոթների հետ հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d760	Ընտանեկան հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d825	Նախնական մասնագիտական ուսուցումը		
d840	Անհատական մասնագիտական ուսուցումը (աշխատանքին նախապատրաստվելը)		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		
d910	Համայնքային կյանքը		
d9205	Սոցիալական շփումը		

Վարքի արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունականության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d177	Որոշումներ կայացնելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Անօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d350	Զրույցը		
d355	Քննարկումը		
d4.	Շարժունակությունը		
d5.	Ինքնասպասարկումը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d650	Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը		
d660	Այլ անձանց օգնելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d710	Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերությունները		
d720	Բարդ միջանձնային փոխհարաբերությունները		
d730	Անձանոթների հետ հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d760	Ընտանեկան հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d825	Նախնական մասնագիտական ուսուցումը		
d840	Անհատական մասնագիտական ուսուցումը (աշխատանքին նախապատրաստվելը)		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		
d910	Համայնքային կյանքը		
d9205	Սոցիալական շփումը		

Շարժունակության արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Կատարողականության որակիչ	Կարողունակության որակիչ
d1.	Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		
d163	Մտածելը		
d166	Կարդալը		
d170	Գրելը		
d172	Հաշվելը		
d175	Խնդիրներ լուծելը		
d177	Որոշումներ կայացնելը		
d2.	Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը		
d3.	Հաղորդակցությունը		
d350	Զրույցը		
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը		
d4.	Շարժունակությունը		
d440	Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը		
d445	Դաստակի և բազուկի օգտագործումը		
d450	Քայլելը		
d460	Տարբեր վայրերում տեղաշարժվելը		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը		
d5.	Ինքնասպասարկում		
d530	Բնական կարիքները հոգալը		
d540	Հագնվելը		
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը		
d6.	Կենցաղը		
d630	Կերակուրներ պատրաստելը		
d7.	Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները		
d8.	Կյանքի հիմնական բնագավառները		
d825	Նախնական մասնագիտական ուսուցումը		
d840	Անհատական մասնագիտական ուսուցումը (աշխատանքին նախապատրաստվելը)		
d860	Հիմնական տնտեսական գործարքներ		
d9.	Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը		

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

15-18 տարիքային խումբ

Խոսքի և լեզվի արձանագրություն

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (*)՝ խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների դեպքում հնարավորություն տալ կարդալու, ճիշտ փարբերակը մատնանշելու կամ գրավոր փարբերակով պատասխանելու:

38

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d133	Լեզու սովորելը <i>(Անձանց, առարկաները, իրադարձությունները և զգացմունքները բառերի, խորհրդանիշների բառակապակցությունների և նախադասությունների միջոցով ներկայացնելու հմտությունը զարգացնելը՝ բացառությամբ լրացուցիչ լեզու սովորելու (d134), հաղորդակցության (d310- d399):</i>	<ol style="list-style-type: none"> (*) Ի՞նչ խորհրդանիշներ կարող ես թվել հետևյալ բառերի համար (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է համապատասխան նկարը) խաղաղություն, պետություն, առատություն, քրիստոնեություն: Օրինակ՝ ցեղասպանություն - անմոռուկ: Նկարագրի՞ր իրավիճակ. երբ դու վատառողջ ես, ի՞նչ զգացողություններ են արթնանում քո մեջ: Դասավորի՞ր բառերն այնպես, որ ստացվի շարահյուսորեն ճիշտ կազմված նախադասություն (Ձորով հոսող գետը սկիզբ էր առնում շրջակա լեռների ձնաջրերից): 	Խթանիչ նյութ՝ նկար 32
d135	Կրկնելու միջոցով սովորելը <i>(Իրադարձությունների կամ խորհրդանիշների հաջորդականությունը կրկնելը՝ որպես սովորելու հիմնական բաղադրիչ, ինչպես, օրինակ՝ ժեստերի միջոցով կամ առանց ժեստերի տասնյակներով հաշվելու կամ բանաստեղծություն արտասանելու մեջ</i>	<ol style="list-style-type: none"> (*) Արտասանի՞ր որևէ բանաստեղծություն կամ ուսուցման ընթացքում սովորած որևէ ուսումնական նյութ (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան կարող է գրել կամ ցույց տալ ժեստերով): Կարողանո՞ւմ ես կրկնելու միջոցով սովորել քեզ անհրաժեշտ տեղեկատվությունը կամ հերթագայող գործողությունները, օրինակ՝ պարային շարժումները. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2

	վարժվելը՝ ներառյալ գործողության կամ վարքագծի հետագա նմանակումը):	3 հազվադեպ 4 երբեք	
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը <i>(Դասակարգման, խմբավորման, դարձելիության, սերիականության հասկացություններն ըմբռնելը և գործածելը):</i>	1. (*) Տեղադրի՛ր քաղաքներն ըստ իրենց աշխարհագրական դիրքի (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան խմբավորում է քաղաքները քարտերի միջոցով):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 83
		2. Խմբավորի՛ր միևնույն իմաստն ունեցող բառերը:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 3
		3. ա) Թվարկի՛ր ՀՀ քաղաքները ըստ տարածքի մեծության՝ Վաղարշապատ, Երևան, Վանաձոր, Գյումրի: բ) Թվարկի՛ր առարկաները հաջորդաբար՝ մեծից փոքր. ուղղաթիռ, տիեզերանավ, ինքնաթիռ, օդապարիկ (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան դասակարգում է նկար-քարտերի միջոցով):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 64
d163	Մտածելը <i>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թեորեն ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը):</i>	1. Գտի՛ր համապատասխան հատվածը:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 85
		2. (*) Ո՞ր բառն է էպպես տարբերվում մյուս 3 բառերից (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան ինքնուրույն կարդում և մատնանշում է ճիշտ տարբերակը կամ ցույց է տալիս նկար-քարտերի միջոցով). • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ	Խթանիչ նյութ՝ նկար 66
		3. (*) Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել դասավորել բառաքարտերը):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2 Խթանիչ նյութ՝ նկար 82
d166	Կարդալը <i>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ</i>	1. (*) Կարդա՛ հանձնարարված նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել մտքում կարդալ նյութը և ներկայացնել գրավոր տարբերակով):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6
		2. (*) Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածո նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել կարդացածը ներկայացնել գրավոր շարադրանքով կամ աշխատանքային տետրում առկա թեստի միջոցով):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6 հավելված 6.1

	<p>ստանդարտ տրամաբան կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահասարակ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստի ընկալելը և մեկնաբանելը):</p>	<p>3. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>
<p>d170</p>	<p>Գրելը (Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</p>	<p>1. Գրի՛ր թելադրություն: Ամառային վառվռու առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովոլոյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p> <p>2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:</p> <p>3. Տպի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>
<p>d172</p>	<p>Հաշվելը (Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</p>	<p>1. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:</p> <p>2. Լրացրո՛ւ աղյուսակը:</p> <p>3. Լուծի՛ր հավասարումը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>
<p>d175</p>	<p>Խնդիրներ լուծելը (Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու,</p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողան՞ում ես խնդիրներին լուծումներ տալ: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն</p>	

	<p>տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177)):</p>	<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d177</p>	<p>Որոշումներ կայացնելը <i>(Ընտրություն կատարել մի շարք տարբերակներից, իրագործել ընտրված տարբերակը և գնահատել ընտրված տարբերակի արդյունքները, ինչպես օրինակ՝ որոշակի իր ընտրելը և գնելը, կամ մի շարք առաջադրանքների թվից որոշել կատարել անհրաժեշտ մեկ առաջադրանք և այն կատարել՝ բացառությամբ մտածելու (d163), խնդիրներ լուծելու (d175)):</i></p>	<p>1. Ի՞նչ նվեր ես ցանկանում ստանալ: Իսկ մայրի՞կդ: Պատկերացրո՞ւ, որ այս տուփերում քո և մայրիկի նվերներն են, բայց դու պետք է ընտրես դրանցից մեկը: Ո՞րը կընտրես: Ինչո՞ւ:</p> <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. <ul style="list-style-type: none"> • Ծննդյանդ առիթով գումար ես նվեր ստացել: Ի՞նչ կանես: • Դու ընտրել ես քո ապագա մասնագիտությունը, իսկ ծնողներիդ դեմ են: Ի՞նչ կանես: </p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես մի շարք տարբերակներից ընտրություն կատարել և որոշում կայացնել, օրինակ՝ հագուստ գնելիս, ընկերոջդ նվեր ընտրելիս: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>	

d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները

<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը <i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը <i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, 	

	<p>և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ փանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: 	
<p>d250</p>	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը (Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հեղուկական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի, ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լռություն պահպանելը):</p>	<p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիր քեզ համապատասխանող տարբերակը).</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մոտենում ես, դասընկերներիդ խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է քննարկման թեման: Կկարողանա՞ս արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծը.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծը, երբ (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում: 	
d3. Հաղորդակցությունը			
<p>d310</p>	<p>Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը</p> <p><i>(Բանավոր հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստները ընկալելը, ինչպես օրինակ՝ հասկանալը, որ հայտարարությունը փաստ է հաստատում կամ այն պարկերավոր արտահայտություն է, ինչպես օրինակ՝ բանավոր հաղորդագրություններին արձագանքելը և դրանք ընկալելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Նշված նախադասություններից ո՞րն ի՞նչ է արտահայտում՝ փաստ, հայտարարություն, հարց. <ol style="list-style-type: none"> ա) Քաղաքի մի հետ ընկած մասում, բայց գեղեցիկ և մաքուր փողոցի վրա, գտնվում էր մի փոքրիկ երկհարկանի տուն՝ երեք կողմից շրջապատված պարսպապատ այգով: բ) Հարգելի՛ աշակերտներ, հաջորդ նիստը տեղի կունենա հաջորդ ամիս: գ) Կարո՞ղ եմ մեկ օրով վերցնել ձեր գիրքը: 2. Մեկնաբանի՛ր դարձվածքների իմաստը. <ul style="list-style-type: none"> • հազար մաղով անցկացնել (մանրակրկտորեն պատրաստել, վերանայել) • գրքի մի երեսը կարդալ (խնդրի միայն մի կողմը դիտարկել) • կաղ էշով ճանապարհ ընկնել (առանց կայուն հիմքերի որևէ գործ սկսել, նախաձեռնել՝ սեփական հնարավորությունները հաշվի չառնելով) • կծիկը բանալ (խոսակցություն սկսել, գաղտնիքը բանալ) 3. Ո՞ր բառն է էապես տարբերվում մյուս երկու բառերից. <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ 4. Լսի՛ր և մեկնաբանի՛ր առակը. Մի անգամ անապատում երկու ընկեր վիճում են, և մեկը մյուսին ապտակ է հասցնում: Վերջինս, ցավ զգալով, բայց ոչինչ չասելով, ավազի վրա գրում է. «Այսօր իմ ամենալավ ընկերն ինձ ապտակեց»: Շարունակում են ճանապարհը, գտնում մի օազիս և որոշում լողալ: Նա, 	

		<p>ով ապտակ էր հասցրել, փրկում է ընկերոջը խեղդվելուց: Երբ փրկված ընկերն ուշքի է գալիս, գրում է քարի վրա. «Այսօր իմ ամենալավ ընկերը փրկեց իմ կյանքը»:</p> <p>Նա, ով ապտակ էր հասցրել և փրկել էր ընկերոջ կյանքը, հարցնում է. - Երբ քեզ ապտակեցի, դու ավազի վրա գրեցիր, իսկ հիմա քարի վրա: Ինչո՞ւ:</p> <p>(Մեկնաբանություն. Երբ մեզ նեղացնում են, պետք է ավազի վրա գրենք, որ քամին քշի-տանի, իսկ երբ մեզ լավություն են անում, պետք է քարի վրա գրենք, որ ոչ մի քամի չկարողանա ջնջել):</p>	
<p>d315</p>	<p>Հաղորդակցվելիս ոչ բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը</p> <p><i>(Ժեստերի, խորհրդանշանների և նկարների միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստներն ըմբռնելը, ինչպես օրինակ՝ երեխան հոգնած է, երբ տրորում է աչքերը, կամ տազնապի զանգը նշանակում է, որ հրդեհ է բռնկվել՝ ներառյալ հաղորդակցվելիս ժեստերի լեզուն, ընդհանուր նշանները, խորհրդանշանները, նկարները և լուսանկարներն ընկալելը):</i></p>	<p>1. Ի՞նչ է նշանակում և ի՞նչ պետք է անել, երբ լսում ես.</p> <ul style="list-style-type: none"> • տազնապի ազդանշան դալրոցում • լուսացույցի ծայնային ազդանշան փողոցում: <p>2. Մեկնաբանի՞ր քեզ ծանոթ նշանները և պիկտոգրամները:</p> <p>3. Արդյո՞ք հասկանում ես դիմացինի ժեստերի, դիմախաղի, հայացքի միջոցով փոխանցվող ոչ վերբալ հաղորդագրությունների իմաստը, օրինակ՝ բարկություն, տխրություն, տազնապ, աշխատանքի ավարտ (ծեռքի շարժումով) և այլն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Մեկնաբանի՞ր քեզ ծանոթ խորհրդանշանները:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 62, 74</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 87</p>
<p>d330</p>	<p>Խոսելը</p> <p><i>(Բառացի և ենթադրվող իմաստ ունեցող՝ բանավոր հաղորդագրությունների մաս կազմող բառեր, բառակապակցություններ և առավել երկար պարբերություններ կազմելը և արտաբերելը, ինչպես օրինակ՝ բանավոր</i></p>	<p>1. Կազմի՞ր նախադասություն հետևյալ բառերով (բանավոր). Հայաստան, միջազգային, հասարակություն</p> <p>2. Բացատրի՞ր հետևյալ խոսքերի իմաստը.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուրիշի համար փոս փորողը ինքը մեջը կընկնի: • Թույլ մի տուր, որ լեզուդ խեղբիցդ առաջ ընկնի: • Թրի կտրածը կլավանա, լեզվի կտրածը չի լավանա: • Լավ է կույր լինես աչքով, քան մտքով: 	

	<p>խոսքի միջոցով փաստը ներկայացնելը կամ պատմություն պատմելը):</p>	<p>3. Պատմի՛ր՝ ինչպե՛ս ես ժամանակդ տնօրինում հանգստյան օրերին:</p>	
<p>d345</p>	<p>Գրավոր հաղորդագրություններ կազմելը</p> <p>(Գրավոր խոսքի միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստներն արտահայտելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը նամակ գրելը):</p>	<p>1. Կարդա՛ր և շարունակի՛ր տրված ասացվածքները (գրավոր):</p> <p>2. Արդյո՞ք օգտագործում ես սիմվոլներ հաղորդագրություններ գրելիս:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Մտածի՛ր և գրի՛ր 4-5 նախադասություններից բաղկացած նամակ նրան, ում կցանկանաս:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 15</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 16</p>
<p>d350</p>	<p>Ջրույցը</p> <p>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրույցելը):</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չշեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:</p> <p>2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:</p>	
<p>d355</p>	<p>Քննարկումը</p> <p>(Հարցի ուսումնասիրությունը կամ բանավեճը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, կողմ և դեմ փաստարկներով, ինչն իրականացվում է բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի մարդկանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ</p>	<p>1. Ընկերներդ փորձում են քեզ համոզել մի հարցի շուրջ, որի վերաբերյալ դու բոլորովին այլ կարծիք ունես: Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

	<p>իրավիճակներում՝ ներառյալ մեկ անձի կամ մի քանի մարդկանց հետ քննարկումը):</p>	<p>2. Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ, երբ համակարծիք չեն քեզ հետ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Արի՞ քննարկենք, օրինակ՝ ի՞նչ է տալիս քեզ համացանցը (դրական և բացասական ազդեցությունները և այլն):</p>	
d4. Շարժունակությունը			
<p>d440</p>	<p>Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը</p> <p>(Առարկաները բանեցնելուն առնչվող համակարգված գործողություններ կատարելը, առարկաները վերցնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը ձեռքի, մատների կամ մեծ մատի օգնությամբ, ինչպես օրինակ՝ սեղանից մետաղադրամներ վերցնելը կամ բռնակը պտտեցնելը՝ ներառյալ վերցնելը, բռնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը):</p>	<p>1. Սեղանից վերցրո՞ւ մետաղադրամները:</p> <p>2. Արագ անցի՞ր շրջանագծերի վրայով՝ յուրաքանչյուրի կենտրոնում կետ դնելով (տևողությունը 15 վայրկյան):</p> <p>3. Անցի՞ր ճանապարհով՝ առանց թուղթը շարժելու, գծերի սահմանները խախտելու և գրիչը թղթից կտրելու:</p>	<p>Խթանիչ նյութեր՝ մետաղադրամներ</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 17</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 18</p>
d5. Ինքնասպասարկումը			
<p>d570</p>	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը</p> <p>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական</p>	<p>1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց:</p> <p>0 միշտ</p>	

	<p>կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պատվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պատրաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</p>	<p>1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ակոհոլից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d6. Կենցաղը			
<p>d620</p>	<p>Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը</p> <p>(Առօրյա կյանքի համար անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները և ծառայություններն ընտրելը, ձեռք բերելը և դրանք փոխադրելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք, ըմպելիքներ, հագուստ, մաքրող նյութեր, վառելիք, կենցաղային իրեր, խոհանոցային սպասք, սնունդ պատրաստելու համար սպասք, խաղալիքներ, կենցաղային սարքեր և գործիքներ ընտրելը, ձեռք բերելը, փոխադրելը և պահելը, կոմունալ և այլ կենցաղային ծառայություններ ձեռք բերելը՝ ներառյալ առաջին անհրաժեշտության իրեր գնելը և հավաքելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610)):</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես կատարել տնային գործերը (մաքրություն անել, հավաքել իրերը, հատակը մաքրել, աղբը թափել և այլն): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել կենցաղային տեխնիկայից (լվացքի մեքենա, արդուկ, փոշեկույ, սպասք լվացող մեքենա և այլն): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել հագուստիդ մասին (լվանալ, ծալել և արդուկել): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն</p>	

		<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները			
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները <i>(Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործատուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանել՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակաների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i>	<p>1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: 	
		<p>2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: 	
		<p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Նման իրավիճակներում արդյո՞ք պահպանում ես տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները			
d820	Դպրոցական կրթությունը	<p>1. Արդյո՞ք քեզ համար անհասկանալի առաջադրանքները կամ հրահանգները պարզաբանելու նպատակով դիմում ես ուսուցիչներին կամ համադասարանցիներին:</p>	

<p>(Դպրոց ընդունվելը, կրթություն ստանալը, ֆորմալ կրթությանը առնչվող բոլոր պարտականությունները կատարելը և ֆորմալ կրթության բոլոր առավելություններից օգտվելը, փարրական կամ միջնակարգ կրթական ծրագրի շրջանակներում ուսումնական նյութը, առարկաները և ուսումնական ծրագրի այլ պարտադիր բաղադրիչները սովորելը, այդ թվում՝ կանոնավոր կերպով դպրոց հաճախելը, այլ աշակերտների հետ համագործակցելը, ուսուցիչներից առաջադրանքներ ստանալը, հանձնարարված առաջադրանքների ու նախագծերի կատարումը կազմակերպելը, դրանք ուսումնասիրելը և կատարելը, և կրթության այլ փուլերին պատրաստվելը):</p>	<p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>		
	<p>2. 0-4 բալային համակարգի միջոցով գնահատիր քո համագործակցային կարողությունները համադասարանցիներիդ, ուսուցիչներիդ հետ, որտեղ 0-ն նշանակում է՝ ընդհանրապես չես համագործակցում, իսկ 4-ը՝ միշտ համագործակցում ես (0-4 միավոր, 1-3 միավոր, 2-2 միավոր, 3-1 միավոր, 4-0 միավոր):</p>		
	<p>3. Արդյո՞ք երեխայի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշային պահանջներին:</p>		
	<p>4. Կարողանո՞ւմ ես պատշաճ կերպով կատարել հանձնարարված առաջադրանքները:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>		
	<p>5. Արդյո՞ք կանոնավոր կերպով հաճախում ես դասերին: Ընտրի՛ր քեզ համապատասխանող տարբերակը.</p> <p>0 հաճախում եմ միշտ 1 բացակայում եմ երբեմն 2 բացակայում եմ հաճախ 3 հաճախում եմ հազվադեպ 4 երբեք չեմ հաճախում:</p>		
	<p>6. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին դպրոցի մյուս աշակերտների հետ միասին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>		

		4 երբեք	
d860	Հիմնական տնտեսական գործարքներ <i>(Ցանկացած տեսակի պարզ տնտեսական գործարքին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք գնելու համար դրամ օգտագործելը կամ բարտերով (փոխանակմամբ) զբաղվելը, ապրանքներ կամ ծառայություններ փոխանակելը կամ դրամ տնտեսելը):</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն գնումներ կատարել. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
		2. Կարողանո՞ւմ ես վերահսկել դրամը գնումներ կատարելիս. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
		3. Կարողանո՞ւմ ես անհրաժեշտության դեպքում գումար տնտեսել կոնկրետ նպատակի համար: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			

Հաղորդակցման արձանագրություն

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (*)՝ խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների դեպքում հնարավորություն տալ կարողալու, ճիշտ փարբերակը մատնանշելու կամ գրավոր փարբերակով պատասխանելու:

Խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար որպես այլընտրանք կիրառել (բ) փարբերակը:

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d110	Դիտելը (նայելը) <i>(Տեսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով տեսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ առարկային հեղուկները, մարդկանց դիտելը, սպորտային իրադարձություն, որևէ անձի կամ խաղացող երեխաներին նայելը):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Երեխային առաջարկել նկար և հետևել, թե աչքերից ինչ հեռավորության վրա է պահում (արդյունքը կլինի բարձր, եթե երեխան նկարը պահում է 25-30 սմ հեռավորության վրա և չի անտեսում նկարում պատկերված մանր առարկաները): 2. (*) Ի՞նչ պատկերներ ես տեսնում նկարներում (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները): 3. (*) Գտի՞ր թաքնված պատկերները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները): 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 57</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 74</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 75</p>
d115	Լսելը <i>(Լսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով լսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ ուղիղ, մարդու ձայն, երաժշտություն, դասախոսություն կամ պատմվածք ունկնդրելը):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնձաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ, սոխ, բալ, տորթ (բառերն արտասանել 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են բառին համապատասխան նկարը): 2. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնձաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ (բառերն արտասանել 22ուկով, 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են համապատասխան նկարները): 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 78</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 78</p>

		<p>3. (*) Կրկնի՛ր նախադասությունները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված նկարները): Աղջիկը ցնցուղով ջրում է ծաղիկները: Չատիկը ապրում էր պարտեզում: Սեղանին դրված էր դանակ, պատառաքաղ, գդալ:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 59</p>
		<p>4. Լսի՛ր և հավաքի՛ր նախադասության բառերը ճիշտ հաջորդականությամբ (երեխային առաջարկել նախադասության բառերը կտրատած թղթերի վրա, խոսակցական բարձրության ձայնով կարդալ նախադասությունը). Կաթնագույն լուսինը դանդաղ սահելով սուզվեց ամպերի մեջ և անհետացավ:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 79</p>
<p>d120</p>	<p>Այլ զգայարանների նպատակային օգտագործումը <i>(Ազդակներ ընկալելու նպատակով օրգանիզմի այլ հիմնական զգայարանները մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ մակերևույթի կազմվածքը (տեքստուրան) շոշափելը և շոշափելով զգալը, քաղցրավենիքի համը փորձելը կամ ծաղիկների հոտն առնելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ է երեխան իր տարիքին համապատասխան ուսումնասիրել նոր առարկաները՝ հիմնականում դրանց նայելով և շոշափելով: Կարողանո՞ւմ է համի և հոտի զգայարաններն օգտագործել հարկ եղած ժամանակ: Փոքր, աննշան ցավի դեպքում ցուցաբերո՞ւմ է անհանգստություն, բայց ոչ՝ բուռն արձագանք:</p> <p>2. Երեխան համառորեն շարունակո՞ւմ է առարկաները դնել բերանը: Կարո՞ղ է ժամանակ առ ժամանակ հոտ քաշել կամ համտեսել այն, ինչ ուտելու չէ: Կարո՞ղ է անտեսել կամ չափից ավելի բուռն արձագանքել կսմթոցին կամ մեկ այլ թեթև ցավի, որն իր տարիքի երեխայի մոտ կարող է արտահայտվել թեթև անհանգստությամբ:</p> <p>3. Արդյո՞ք երեխան չափազանց բուռն է արձագանքում համին, հոտին և հպմանը: Չափազանց հանդուրժող կամ անհանդուրժո՞ղ է հպման, հոտերի և համերի նկատմամբ: Կարո՞ղ է հոտոտել և համտեսել առարկաները և մարդկանց: Կարո՞ղ է չափազանց ուժեղ կամ թույլ արձագանքել ցավին:</p> <p>4. Արդյո՞ք երեխան ավելի հետաքրքրված է առարկաները համտեսելու, շոշափելու և հոտ քաշելու զգացողությամբ, առարկաների յուրովի ուսումնասիրմամբ և օգտագործմամբ: Երեխան կարող անտեսել ցավը կամ ծայրահեղ բուռն արձագանքել մի փոքր անհարմարություն պատճառող ցավին:</p>	

<p>d135</p>	<p>Կրկնելու միջոցով սովորելը <i>(Իրադարձությունների կամ խորհրդանիշների հաջորդականությունը կրկնելը՝ որպես սովորելու հիմնական բաղադրիչ, ինչպես, օրինակ՝ ժեստերի միջոցով կամ առանց ժեստերի փասնյակներով հաշվելու կամ բանաստեղծություն արտասանելու մեջ վարժվելը՝ ներառյալ գործողության կամ վարքագծի հետագա նմանակումը):</i></p>	<p>1. (*) Արտասանի՛ր որևէ բանաստեղծություն կամ ուսուցման ընթացքում սովորած որևէ ուսումնական նյութ (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան կարող է գրել կամ ցույց տալ ժեստերով):</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես կրկնելու միջոցով սովորել քեզ անհրաժեշտ տեղեկատվությունը կամ հերթագայող գործողությունները, օրինակ՝ պարային շարժումները.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d155</p>	<p>Հմտություններ ձեռք բերելը <i>(Գործողությունների կամ առաջադրանքների փոխկապակցված խմբերին առնչվող հիմնական և բարդ հմտությունները զարգացնելը՝ այնպիսի հմտությունների ձեռքբերումը սկսելու և շարունակելու համար, ինչպիսիք են գործիքներ կամ խաղալիքներ գործածելը կամ խաղեր խաղալը՝ ներառյալ հիմնական և բարդ հմտություններ ձեռք բերելը՝ բացառությամբ գրել սովորելու (d145) և գրելու (d170), խաղալ սովորելու (d131)):</i></p>	<p>1. Լուծի՛ր վարժությունն՝ օգտվելով հաշվիչից:</p> <p>2. Օգտագործո՞ւմ ես հեռախոսի հավելվածներ, համակարգիչ կամ այլ էլեկտրոնային սարքեր:</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես խաղալ՝ հետևելով խաղի կանոններին, օրինակ՝ շախմատ, ֆուտբոլ, խաղաթուղթ և այլն: Նշի՛ր քեզ ծանոթ որևէ խաղի կանոններ:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել աշխատանքային գործիքներ որևէ բան պատրաստելու կամ վերանորոգելու համար, օրինակ՝ թխվածքաբլիթ, պիցցա պատրաստելիս, փական բացելիս և այլն:</p>	<p>Աշխատանքային տեսոր՝ առաջադրանք 4 Խթանիչ նյութ՝ հաշվիչ</p>
<p>d161</p>	<p>Ուշադրությունը պահպանելը <i>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին</i></p>	<p>1. Յո՛ւյց տուր և/կամ անվանի՛ր կարմիր թվերն աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման կարգով (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան):</p> <p>2. ա) Կկարդամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 84</p>

	<p>առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</p>	<p>բ) Դասավորի՛ր պատկերներն այնպես, ինչպես դրված են (խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար. 9 երկրաչափական պատկերները ցուցադրել հերթականությամբ, տալ 20 վայրկյան՝ մտապահելու պատկերների հաջորդականությունը, ապա խառնել):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p>
<p>d163</p>	<p>Մտածելը</p> <p>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թեորեն ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեդիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը)):</p>	<p>3. Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան):</p> <p>1. Գտի՛ր համապատասխան հատվածը:</p> <p>2. (*) Ո՞ր բառն է էպես տարբերվում մյուս 3 բառերից (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան ինքնուրույն կարդում և մատնանշում է ճիշտ տարբերակը կամ ցույց է տալիս նկար-քարտերի միջոցով).</p> <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ <p>3. (*) Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել դասավորել բառաքարտերը):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 85</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 66</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2, Խթանիչ նյութ՝ նկար 82</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը</p> <p>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստն ընկալելը և մեկնաբանելը):</p>	<p>1. (*) Կարդա՛ հանձնարարված նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել մտքում կարդալ նյութը, գնահատել նույն ծածկագրի 2-րդ առաջադրանքի արդյունքներով):</p> <p>2. (*) Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածդ նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել կարդացածը ներկայացնել գրավոր շարադրանքով կամ աշխատանքային տետրում առկա թեստի միջոցով):</p> <p>3. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6 հավելված 6.1</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>

d170	Գրելը <i>(Նիշեր կամ փառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը փեղեկագրություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, փայլելը):</i>	<p>1. Գրի՛ր թելադրություն: Ամառային վառվռուն առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p>	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8
		<p>2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:</p>	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9
		<p>3. Մուտքագրի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	
d172	Հաշվելը <i>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</i>	<p>1. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:</p>	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10
		<p>2. Լրացրո՛ւ աղյուսակը:</p>	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11
		<p>3. Լուծի՛ր հավասարումը:</p>	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12
d175	Խնդիրներ լուծելը <i>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, փարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ</i>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ</p>			

	<p>խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177):</p>	<p>հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանում ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները</p>			
<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (հանդիպել ինչ-որ մեկին, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

		<p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հազնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ տանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: <p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d2500</p>	<p>Նորություն ընդունելը</p> <p><i>(Վարքագիծը և հույզերի արտահայտումը կառավարելը՝ նոր առարկաների հայտնվելուն կամ իրավիճակների առաջանալուն համապատասխան դրական արձագանք դրսևորելիս):</i></p>	<p>1. Քեզ համար անկանխատեսելի իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես դրսևորել սեփական վարքագիծն ու հույզերը կառավարելու պարզագույն հմտություններ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	

		<p>2. Կարողանո՞ւմ ես հեշտությամբ փոխել քո գործունեությունը կամ հարմարվել նոր միջավայրին, օրակարգերին, մարդկանց.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d2501	<p>Պահանջներին արձագանքելը</p> <p><i>(Վարքագիծը և հույզերի արտահայտումը համապատասխանաբար կառավարելը իրական կամ ընկալվող սպասելիքներին կամ պահանջներին արձագանքելիս):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես խմբային աշխատանքի ժամանակ պահպանել սահմանված կանոնները.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Կարողանո՞ւմ ես դադարեցնել գործողությունն անմիջապես, երբ ստանում ես նման հրահանգ, օրինակ՝ դադարեցնել գրավոր աշխատանքը և հանձնել ուսուցչին պահանջված ժամին, անգամ անավարտ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես բոլոր իրավիճակներում հետևել մեծահասակների հրահանգներին, օրինակ՝ չհաճախել արգելված վայրեր, չօգտագործել վնասակար նյութեր.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d2502		<p>1. Կարողանո՞ւմ ես պահպանել ինքնակառավարումը մարդաշատ վայրերում այլ անձանց հետ շփվելիս (երեկոյթ, միջոցառում և այլն).</p>	

	<p>Անձանց դիմելը կամ իրավիճակներում մոտեցում դրսևորելը</p> <p><i>(Վարքագիծը և հույզերի արտահայտումը կառավարելը՝ անձանց հետ համապատասխան շփումը սկսելու կամ որևէ իրավիճակներում մոտեցում դրսևորելու ժամանակ):</i></p>	<p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Դիմո՞ւմ ես արդյոք այլ անձի օգնությանը, եթե ինքնուրույն չես կարողանում ավարտին հասցնել սկսած աշխատանքը.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Կյանքի դժվարին իրավիճակներում, երբ դժվարանում ես ինքնուրույն լուծումներ գտնել, դիմո՞ւմ ես արդյոք այլ անձի օգնությանը.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d2503</p>	<p>Կանխատեսելի կերպով գործելը</p> <p><i>(Վարքագիծը և հույզերի արտահայտումը կառավարելը՝ պահանջներին կամ սպասելիքներին արձագանքող հետևողական ջանքերի փեսքով):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես հետևողական ջանքեր գործադրելով կառավարել հուզմունքդ ու գործողություններդ, կանխատեսելով հետևանքը՝ զսպել հույզերդ: Օրինակ՝ դասարանում ընկերդ քեզ շշուկով զվարճալի դեպք է պատմում (անեկդոտ): Կկարողանա՞ս զսպել ծիծաղդ՝ կանխատեսելով, որ ուսուցչուհին կբարկանա.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Կարողանո՞ւմ ես կոնֆլիկտային իրավիճակում զսպել հույզերդ և վարքդ՝ գիտակցելով, որ դիմացինդ քեզանից ուժեղ է, և դու կպարտվես.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d3. Հաղորդակցությունը			
d350	Զրույցը <i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրուցելը):</i>	<ul style="list-style-type: none"> 1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չշեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն: 2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված: 	
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը <i>(Հաղորդակցության նպատակով սարքեր, մեթոդներ և այլ միջոցներ օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը հեռախոսով զանգահարելը՝ ներառյալ հեռահաղորդակցության սարքեր, տպագրական մեքենաներ և հաղորդակցության մեթոդներ օգտագործելը):</i>	<ul style="list-style-type: none"> 1. Կարողանո՞ւմ ես հաղորդակցության նպատակով օգտվել համակարգչից, գաջեթից, կիրառել ժեստեր: 2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել հեռախոսից (զանգ, տեսազանգ) ընկերոջդ կամ հարազատներիդ հետ հաղորդակցվելու նպատակով: 3. Կարողանո՞ւմ ես հեռախոսի կամ համակարգչի միջոցով հաղորդագրություններ ուղարկել մարդկանց: 	
d4. Շարժունակությունը			
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը <i>(Տրանսպորտից օգտվելը՝ որպես ուղևոր տեղաշարժվելու նպատակով, ինչպես օրինակ՝ ավտոմեքենայով, ավտոբուսով, դիկչայով, էժան երթուղային տաքսիով, սայլակով կամ մանկասայլակով, կենդանիների օգնությամբ շարժման մեջ</i>	<ul style="list-style-type: none"> 1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն օգտվել հասարակական փոխադրամիջոցներից (ավտոբուս, երթուղային տաքսի, մետրո և այլն): 	

<p>դրվող փոխադրամիջոցով, հանրային կամ մասնավոր տաքսիով, գնացքով, տրամվայով, մետրոյով, նավակով կամ օդային տրանսպորտով փոխադրվելը՝ ներառյալ մարդու մկանային ուժով շարժման մեջ դրվող տրանսպորտային միջոցից օգտվելը, մասնավոր կամ հանրային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցից օգտվելը՝ բացառությամբ սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվելու (d465), փոխադրամիջոց վարելու (d475)):</p>			
<p>d5. Ինքնասպասարկումը</p>			
<p>d570</p>	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը <i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պարաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն. <ol style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց: <ol style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ալկոհոլից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն: <ol style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 	

		4 երբեք	
d6. Կենցաղը			
d620	<p>Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը</p> <p><i>(Առօրյա կյանքի համար անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները և ծառայություններն ընդգրկելը, ձեռք բերելը և դրանք փոխադրելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք, ըմպելիքներ, հագուստ, մաքրող նյութեր, վառելիք, կենցաղային իրեր, խոհանոցային սպասք, սնունդ պատրաստելու համար սպասք, խաղալիքներ, կենցաղային սարքեր և գործիքներ ընդգրկելը, ձեռք բերելը, փոխադրելը և պահելը, կոմունալ և այլ կենցաղային ծառայություններ ձեռք բերելը՝ ներառյալ առաջին անհրաժեշտության իրեր գնելը և հավաքելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Անհրաժեշտության դեպքում կարողանո՞ւմ ես գնումներ կատարել, օրինակ՝ սննդամթերք, կենցաղային իրեր, հագուստ և այլն: 2. Գիտե՞ս, թե ինչպես պահպանել սնունդը, հագուստը և կենցաղային իրերը: 3. Կարողանո՞ւմ ես ընտրություն կատարել՝ համեմատելով տվյալ ապրանքի գինն ու որակը: 	
d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները			
d740	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները</p> <p><i>(Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործատուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակաների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: 2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: <p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Պահպանո՞ւմ ես արդյոք տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները			
<p>d820</p>	<p>Դպրոցական կրթությունը</p> <p><i>(Դպրոց ընդունվելը, կրթություն ստանալը, ֆորմալ կրթությանը առնչվող բոլոր պարտականությունները կատարելը և ֆորմալ կրթության բոլոր առավելություններից օգտվելը, փարրական կամ միջնակարգ կրթական ծրագրի շրջանակներում ուսումնական նյութը, առարկաները և ուսումնական ծրագրի այլ պարտադիր բաղադրիչները սովորելը, այդ թվում՝ կանոնավոր կերպով դպրոց հաճախելը, այլ աշակերտների հետ համագործակցելը, ուսուցիչներից առաջադրանքներ ստանալը, հանձնարարված առաջադրանքների ու նախագծերի կատարումը կազմակերպելը, դրանք ուսումնասիրելը և կատարելը, և կրթության այլ փուլերին պատրաստվելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք քեզ համար անհասկանալի առաջադրանքները կամ հրահանգները պարզաբանելու նպատակով դիմում ես ուսուցիչներին կամ համադասարանցիներին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. 1-5 բալային համակարգի միջոցով գնահատիր քո համագործակցային կարողությունները համադասարանցիներիդ, ուսուցիչներիդ հետ, որտեղ 1-ը նշանակում է՝ ընդհանրապես չես համագործակցում, իսկ 5-ը՝ միշտ համագործակցում ես (գնահատման միավորներ՝ 1-4 միավոր, 2-3 միավոր, 3-2 միավոր, 4-1 միավոր, 5-0 միավոր):</p> <p>3. Արդյո՞ք երեխայի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշչային պահանջներին:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես պատշաճ կերպով կատարել հանձնարարված առաջադրանքները:</p> <p>0 միշտ</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>5. Արդյո՞ք կանոնավոր կերպով հաճախում ես դասերին: Ընտրի՛ր քեզ համապատասխանող տարբերակը.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 հաճախում եմ միշտ 1 բացակայում եմ երբեմն 2 բացակայում եմ հաճախ 3 հաճախում եմ հազվադեպ 4 երբեք չեմ հաճախում: 	
		<p>6. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին դպրոցի մյուս աշակերտների հետ միասին:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			
d920	Հանգիստը և ժամանցը <i>(Ցանկացած տեսակի խաղային, ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ ոչ պաշտոնական կամ կազմակերպված խաղերին և սպորտային միջոցառումներին, ֆիթնեսի, ռելաքսացիայի, զվարճանքի կամ զվարճության ծրագրերին մասնակցելը, պատկերասրահներ, թանգարաններ, կինոթատրոններ կամ թատրոններ այցելելը, արհեստով կամ սիրելի զբաղմունքով զբաղվելը, ժամանցային ընթերցանությամբ զբաղվելը, երաժշտական գործիքներ</i>	<p>1. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում, բակում կամ այլ վայրերում կազմակերպվող ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ բացօթյա համերգների, փառատոնների, մարաթոնների և այլն:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>2. Արդյո՞ք այցելում ես ժամանցային և մշակութային վայրեր (ինչպես օրինակ՝ կինոթատրոն, թատրոն, թանգարան, պատկերասրահ):</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 	

<p><i>նվագելը, տեսարժան վայրեր այցելելը, զբոսաշրջությունը և ճանապարհորդությունը՝ ներառյալ խաղերը, սպորտը, արվեստը և մշակույթը, արհեստները, սիրելի զբաղմունքները և սոցիալական շփումը՝ բացառությամբ կենդանիները որպես փոխադրամիջոց օգտագործելու (d480), վարձավորվող և չվարձավորվող աշխատանքի (d850 և d855), խաղերի մեջ ներգրավվելու (d880), կրոնի և հոգևոր կյանքի (d930), քաղաքական կյանքի և քաղաքացիության (d950)):</i></p>	<p>2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես զբաղվել քո նախասիրություններով և սիրելի զբաղմունքով:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>4. Արդյո՞ք հանդիպում ես ընկերներիդ համատեղ ժամանցն անցկացնելու նպատակով:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

Լսողության արձանագրություն

Խուլ, թույլ լսող և ժեստերի լեզվով հաղորդակցվող երեխաների հետ արձանագրությունը կիրառելիս սուրդոթարգմանչի ներկայությունը պարտադիր է:

Խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար որպես այլընտրանք կիրառել (բ) տարբերակը:

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (*)՝ երեխաներին հնարավորություն տալ մատնախոսությամբ, ժեստերով կամ անհրաժեշտության դեպքում նկարների միջոցով պատասխանելու:

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d110	Դիտելը (նայելը) <i>(Տեսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով տեսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ առարկային հեղուկներ, մարդկանց դիտելը, սպորտային իրադարձություն, որևէ անձի կամ խաղացող երեխաներին նայելը):</i>	1. Երեխային առաջարկել նկար և հետևել, թե ասքերից ինչ հեռավորության վրա է պահում (արդյունքը կլինի բարձր, եթե երեխան նկարը պահում է 25-30 սմ հեռավորության վրա և չի անտեսում նկարում պատկերված մանր առարկաները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 57
		2. (*) Ի՞նչ պատկերներ ես տեսնում նկարներում (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 74
		3. (*) Գտի՞ր թաքնված պատկերները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 75
d115	Լսելը <i>(Լսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով լսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ ուղիղ, մարդու ձայն, երաժշտություն, դասախոսություն կամ պատմվածք ունկնդրելը):</i>	1. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնծաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ, սոխ, բալ, տորթ (բառերն արտասանել 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են բառին համապատասխան նկարը):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 78
		2. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնծաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ (բառերն արտասանել 22ուկով, 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են համապատասխան նկարները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 78
		3. (*) Կրկնի՞ր նախադասությունները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված նկարները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 59

		<p>Աղջիկը ցնցուղով ջրում է ծաղիկները: Ջատիկը ապրում էր պարտեզում: Սեղանին դրված էր դանակ, պատառաքաղ, գդալ:</p>	
		<p>4. Լսի՛ր և հավաքի՛ր նախադասության բառերը ճիշտ հաջորդականությամբ (երեխային առաջարկել նախադասության բառերը կտրատած թղթերի վրա, խոսակցական բարձրության ձայնով կարդալ նախադասությունը). Կաթնագույն լուսինը դանդաղ սահելով սուզվեց ամպերի մեջ և անհետացավ:</p>	Խթանիչ նյութ՝ նկար 79
d133	Լեզու սովորելը <i>(Անձանց, առարկաները, իրադարձությունները և զգացմունքները բառերի, խորհրդանիշների, բառակապակցությունների և նախադասությունների միջոցով ներկայացնելու հմտությունը զարգացնելը՝ բացառությամբ լրացուցիչ լեզու սովորելու (d134), հաղորդակցության (d310-d399)):</i>	<p>1. (*) Ի՞նչ խորհրդանիշներ կարող ես թվել հետևյալ բառերի համար (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է համապատասխան նկարը) խաղաղություն, պետություն, առատություն, քրիստոնեություն: Օրինակ՝ ցեղասպանություն - անմոռուկ:</p> <p>2. Նկարագրի՛ր իրավիճակ. երբ դու վատառողջ ես, ի՞նչ զգացողություններ են արթնանում քո մեջ:</p> <p>3. Դասավորի՛ր բառերն այնպես, որ ստացվի շարահյուսորեն ճիշտ կազմված նախադասություն (Ձորով հոսող գետը սկիզբ էր առնում շրջակա լեռների ձնաջրերից):</p>	Խթանիչ նյութ՝ նկար 32
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը <i>(Դասակարգման, խմբավորման, դարձելիության, սերիականության հասկացություններն ըմբռնելը և գործածելը):</i>	<p>1. (*) Տեղադրի՛ր քաղաքներն ըստ իրենց աշխարհագրական դիրքի (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան խմբավորում է քաղաքները քարտերի միջոցով):</p> <p>2. Խմբավորի՛ր միևնույն իմաստն ունեցող բառերը:</p> <p>3. ա) Թվարկի՛ր ՀՀ քաղաքները ըստ տարածքի մեծության՝ Վաղարշապատ, Երևան, Վանաձոր, Գյումրի: բ) Թվարկի՛ր առարկաները հաջորդաբար՝ մեծից փոքր. ուղղաթիռ, տիեզերանավ, ինքնաթիռ, օդապարիկ (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան դասակարգում է նկար-քարտերի միջոցով):</p>	Խթանիչ նյութ՝ նկար 83
			Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 3
			Խթանիչ նյութ՝ նկար 64
d161	Ուշադրությունը պահպանելը	<p>1. Յո՛ւյց տուր և անվանի՛ր կարմիր թվերն աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան):</p>	Խթանիչ նյութ՝ նկար 84

	<p>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</p>	<p>2. ա) Կկարդամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր: բ) Դասավորի՛ր պատկերներն այնպես, ինչպես դրված են (խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար. 9 երկրաչափական պատկերները ցուցադրել հերթականությամբ, տալ 20 վայրկյան՝ մտապահելու պատկերների հաջորդականությունը, ապա խառնել):</p> <p>3. Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p>
<p>d163</p>	<p>Մտածելը (Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թեորեն ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը):</p>	<p>1. Գտի՛ր համապատասխան հատվածը:</p> <p>2. (*) Ո՞ր բառն է էպպես տարբերվում մյուս 3 բառերից (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան ինքնուրույն կարդում և մատնանշում է ճիշտ տարբերակը կամ ցույց է տալիս նկար-քարտերի միջոցով).</p> <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ <p>3. Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (Այս առաջադրանքի միավորը սահմանվում է d133 ծածկագրի 3-րդ առաջադրանքի հիման վրա):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 85</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 66</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը (Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝</p>	<p>1. (*) Կարդա՛ հանձնարարված նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել մտքում կարդալ նյութը և ներկայացնել ժեստերի միջոցով):</p> <p>2. (*) Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածը նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել կարդացածը ներկայացնել գրավոր շարադրանքով, ժեստերով, մատնախոսությամբ կամ աշխատանքային տետրում առկա թեստի միջոցով):</p> <p>3. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6 հավելված 6.1</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>

	<p>պատկերանշաններով կազմված տեքստի ընկալելը և մեկնաբանելը):</p>		
d170	<p>Գրել</p> <p>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</p>	<p>1. Գրի՛ր թելադրություն: Ամառային վառվռուն առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովոլյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր առաջադրանք 8</p>
		<p>2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>
		<p>3. Տպի՛ր նախադասություն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	
d172	<p>Հաշվել</p> <p>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</p>	<p>1. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10</p>
		<p>2. Լրացրո՛ւ աղյուսակը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11</p>
		<p>3. Լուծի՛ր հավասարումը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>
d175	<p>Խնդիրներ լուծել</p> <p>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու):</p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողան՞ում ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

	<p>միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177):</p>	<p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները

<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը (Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն</p>	
--------------------	--	---	--

		<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
<p>d250</p>	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հեղինակական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի, ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լուսություն պահպանելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիր քեզ համապատասխանող տարբերակը).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մոտենում ես, դասընկերներիդ միջև խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է քննարկման թեման: Կկարողանա՞ս արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծդ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծդ, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում: 	

d3. Հաղորդակցությունը		
d310	<p>Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը</p> <p><i>(Բանավոր հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստները ընկալելը, ինչպես օրինակ՝ հասկանալը, որ հայտարարությունը փաստ է հաստատում կամ այն պատկերավոր արտահայտություն է, ինչպես օրինակ՝ բանավոր հաղորդագրություններին արձագանքելը և դրանք ընկալելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Նշված նախադասություններից ո՞րն ի՞նչ է արտահայտում՝ փաստ, հայտարարություն, հարց. <ol style="list-style-type: none"> ա) Քաղաքի մի հետ ընկած մասում, բայց գեղեցիկ և մաքուր փողոցի վրա, գտնվում էր մի փոքրիկ երկհարկանի տուն՝ երեք կողմից շրջապատված պարսպապատ այգով: բ) Հարգելի՛ աշակերտներ, հաջորդ նիստը տեղի կունենա հաջորդ ամիս: գ) Կարո՞ղ եմ մեկ օրով վերցնել ձեր գիրքը: 2. Մեկնաբանի՛ր դարձվածքների իմաստը. <ul style="list-style-type: none"> • հազար մաղով անցկացնել (մանրակրկտորեն պատրաստել, վերանայել) • գրքի մի երեսը կարդալ (խնդրի միայն մի կողմը դիտարկել) • կաղ էշով ճանապարհ ընկնել (առանց կայուն հիմքերի որևէ գործ սկսել, նախաձեռնել՝ սեփական հնարավորությունները հաշվի չառնելով) • կծիկը բանալ (խոսակցություն սկսել, գաղտնիքը բանալ) 3. Ո՞ր բառն է էապես տարբերվում մյուս երկու բառերից. <ul style="list-style-type: none"> • խոսել, բացատրել, մեկնաբանել • հասկանալ, գիտակցել, մտածել • լայն, զիզազաձև, ուղիղ 4. Լսի՛ր և մեկնաբանի՛ր առակը. Մի անգամ անապատում երկու ընկեր վիճում են, և մեկը մյուսին ապտակ է հասցնում: Վերջինս, ցավ զգալով, բայց ոչինչ չասելով, ավազի վրա գրում է. «Այսօր իմ ամենալավ ընկերն ինձ ապտակեց»: Շարունակում են ճանապարհը, գտնում մի օազիս և որոշում լողալ: Նա, ով ապտակ էր հասցրել, փրկում է ընկերոջը խեղդվելուց: Երբ փրկված ընկերն ուշքի է գալիս, գրում է քարի վրա. «Այսօր իմ ամենալավ ընկերը փրկեց իմ կյանքը»: Նա, ով ապտակ էր հասցրել և փրկել էր ընկերոջ կյանքը, հարցնում է. - Երբ քեզ ապտակեցի, դու ավազի վրա գրեցիր, իսկ հիմա քարի վրա: Ինչո՞ւ:

		(Մեկնաբանություն. Երբ մեզ նեղացնում են, պետք է ավագի վրա գրենք, որ քամին քշի-տանի, իսկ երբ մեզ լավություն են անում, պետք է քարի վրա գրենք, որ ոչ մի քամի չկարողանա ջնջել):	
d315	Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը <i>(Ժեստերի, խորհրդանշանների և նկարների միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստներն ըմբռնելը, ինչպես օրինակ՝ երեխան հոգնած է, երբ փրորում է աչքերը, կամ տազնապի զանգը նշանակում է, որ հրդեհ է բռնկվել՝ ներառյալ հաղորդակցվելիս ժեստերի լեզուն, ընդհանուր նշանները, խորհրդանշանները, նկարները և լուսանկարները նկալելը):</i>	1. Ի՞նչ է նշանակում և ի՞նչ պետք է անել, երբ լսում ես. <ul style="list-style-type: none"> • տազնապի ազդանշան դադարեցում • լուսացույցի ձայնային ազդանշան փողոցում: 	
		2. Մեկնաբանի՞ր քեզ ծանոթ նշանները և պիկտոգրամները:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 62, 74
		3. Արդյո՞ք հասկանում ես դիմացինի ժեստերի, դիմախառի, հայացքի միջոցով փոխանցվող ոչ վերբալ հաղորդագրությունների իմաստը, օրինակ՝ բարկություն, տխրություն, տազնապ, աշխատանքի ավարտ (ծեռքի շարժումով) և այլն: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		4. Մեկնաբանի՞ր քեզ ծանոթ խորհրդանշանները:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 87
d330	Խոսելը <i>(Բառացի և ենթադրվող իմաստ ունեցող՝ բանավոր հաղորդագրությունների մաս կազմող բառեր, բառակապակցություններ և առավել երկար պարբերություններ կազմելը և արտաբերելը, ինչպես օրինակ՝ բանավոր խոսքի միջոցով փաստ ներկայացնելը կամ պատմություն պատմելը):</i>	1. Կազմի՞ր նախադասություն հետևյալ բառերով (բանավոր). Հայաստան, միջազգային, հասարակություն	
		2. Բացատրի՞ր հետևյալ խոսքերի իմաստը (տե՛ս d310 ծածկագրի առաջադրանք 2-ի արդյունքները):	
		3. Պատմի՞ր՝ ինչպե՞ս ես ժամանակդ տնօրինում հանգստյան օրերին:	
d350	Ջրույցը <i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չշեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:	

	<p>կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ գրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ գրուցելը):</p>	<p>2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:</p>	
<p>d355</p>	<p>Քննարկումը</p> <p>(Հարցի ուսումնասիրությունը կամ բանավեճը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, կողմ և դեմ փաստարկներով, ինչն իրականացվում է բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի մարդկանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ մեկ անձի կամ մի քանի մարդկանց հետ քննարկումը):</p>	<p>1. Ընկերների փորձում են քեզ համոզել մի հարցի շուրջ, որի վերաբերյալ դու բոլորովին այլ կարծիք ունես: Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ, երբ համակարծիք չեն քեզ հետ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արի՛ քննարկենք, օրինակ՝ ի՞նչ է տալիս քեզ համացանցը (դրական և բացասական ազդեցությունները և այլն):</p>	
<p>d360</p>	<p>Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը</p> <p>(Հաղորդակցության նպատակով սարքեր, մեթոդներ և այլ միջոցներ օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը հեռախոսով զանգահարելը՝ ներառյալ հեռահաղորդակցության սարքեր, տպագրական մեքենաներ և հաղորդակցության մեթոդներ օգտագործելը):</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես հաղորդակցության նպատակով կիրառել սարքեր և մեթոդներ, օրինակ՝ համակարգիչ, գաջեթ, FM համակարգ կամ որպես հաղորդակցման միջոց կարդալ շուրթերից, կիրառել ժեստեր:</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել հեռախոսից (զանգ, տեսազանգ) ընկերոջդ կամ հարազատներիդ հետ հաղորդակցվելու նպատակով:</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես հեռախոսի կամ համակարգչի միջոցով հաղորդագրություններ ուղարկել մարդկանց:</p>	

d4. Շարժունակությունը		
d470	<p>Փոխադրամիջոցից օգտվելը</p> <p><i>(Տրանսպորտից օգտվելը՝ որպես ուղևոր տեղաշարժվելու նպատակով, ինչպես օրինակ՝ ավտոմեքենայով, ավտոբուսով, ռիկշայով, էժան երթուղային տաքսիով, սայլակով կամ մանկասայլակով, կենդանիների օգնությամբ շարժման մեջ դրվող փոխադրամիջոցով, հանրային կամ մասնավոր տաքսիով, գնացքով, տրամվայով, մետրոյով, նավակով կամ օդային տրանսպորտով փոխադրվելը՝ ներառյալ մարդու մկանային ուժով շարժման մեջ դրվող տրանսպորտային միջոցից օգտվելը, մասնավոր կամ հանրային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցից օգտվելը՝ բացառությամբ սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվելու (d465), փոխադրամիջոց վարելու (d475)):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն օգտվել հասարակական փոխադրամիջոցներից (ավտոբուս, երթուղային տաքսի, մետրո և այլն):</p>
d5. Ինքնասպասարկումը		
d570	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը</p> <p><i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պատվաստումներ ստանալ և կանոնավոր</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>

	<p>բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պատրաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</p>	<p>4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ակտիվից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d6. Կենցաղը			
<p>d620</p>	<p>Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը</p> <p><i>(Առօրյա կյանքի համար անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները և ծառայություններն ընտրելը, ձեռք բերելը և դրանք փոխադրելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք, ըմպելիքներ, հագուստ, մաքրող նյութեր, վառելիք, կենցաղային իրեր, խոհանոցային սպասք, սնունդ պատրաստելու համար սպասք, խաղալիքներ, կենցաղային սարքեր և գործիքներ ընտրելը, ձեռք բերելը, փոխադրելը և պահելը, կոմունալ և այլ կենցաղային ծառայություններ ձեռք բերելը՝ ներառյալ առաջին անհրաժեշտության իրեր գնելը և հավաքելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610)):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես կատարել տնային գործերը (մաքրություն անել, հավաքել իրերը, հատակը մաքրել, աղբը թափել և այլն):</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել կենցաղային տեխնիկայից (լվացքի մեքենա, արդուկ, փոշեկուլ, սպասք լվացող մեքենա և այլն):</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել հագուստիդ մասին (լվանալ, ծալել և արդուկել):</p>	
d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները			
<p>d730</p>	<p>Անձանոթների հետ հարաբերությունները</p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես հարթել (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • քո և ընկերներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, 	

	<p><i>(Անձանոթների հետ կոնկրետ նպատակներով ժամանակավոր կապեր հաստատելը, ինչպես օրինակ՝ տեղեկատվություն ստանալու համար հարց տալիս, ուղղությունը հարցնելիս կամ գնում կատարելիս):</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • քո և ծնողներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ուսուցիչներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը: <p>2. Արդյո՞ք կարողանում ես նախաձեռնել շփում նման իրավիճակներում (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսուցչուհիդ հանձնարարել է առաջադրանք այն դասընկերոջդ հետ, ում հետ լավ հարաբերություններ չունես: • Ուսուցչի կողմից տրված առաջադրանքը կատարելու համար քեզ անհրաժեշտ է գիրք, որը պետք է վերցնես այն դասընկերոջից, ում հետ վատ հարաբերությունների մեջ ես: <p>3. Ես կարողանում եմ շփման ընթացքում հաստատել և պահպանել հարաբերություններ սոցիալական կանոններին հետևելով (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • ծնողների հետ • ազգականների հետ • ուսուցիչների հետ • դասընկերների հետ • հասակակիցների հետ: <p>4. Կարողանո՞ւմ ես կարգավորել վարքագիծդ, երբ այլ անձանց ներկայությամբ քեզ վիրավորում են:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d740</p>	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները</p> <p><i>(Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործատուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և</i></p>	<p>1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: 	

	<p><i>պահպանելը՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակաների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i></p>	<p>2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: <p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Նման իրավիճակներում արդյո՞ք պահպանում ես տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները			
<p>d820</p>	<p>Դպրոցական կրթությունը <i>(Դպրոց ընդունվելը, կրթություն ստանալը, ֆորմալ կրթությանը առնչվող բոլոր պարտականությունները կատարելը և ֆորմալ կրթության բոլոր առավելություններից օգտվելը, փարրական կամ միջնակարգ կրթական ծրագրի շրջանակներում ուսումնական նյութը, առարկաները և ուսումնական ծրագրի այլ պարտադիր բաղադրիչները սովորելը, այդ թվում՝ կանոնավոր կերպով դպրոց հաճախելը, այլ աշակերտների հետ համագործակցելը, ուսուցիչներից</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք քեզ համար անհասկանալի առաջադրանքները կամ հրահանգները պարզաբանելու նպատակով դիմում ես ուսուցիչներին կամ համադասարանցիներին:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>2. 0-4 բալային համակարգի միջոցով գնահատիր քո համագործակցային կարողությունները համադասարանցիներիդ, ուսուցիչներիդ հետ, որտեղ 0-ն նշանակում է՝ ընդհանրապես չես համագործակցում, իսկ 4-ը՝ միշտ համագործակցում ես (0-4 միավոր, 1-3 միավոր, 2-2 միավոր, 3-1 միավոր, 4-0 միավոր):</p>	

	<p><i>առաջադրանքներ ստանալը, հանձնարարված առաջադրանքների ու նախագծերի կատարումը կազմակերպելը, դրանք ուսումնասիրելը և կատարելը, և կրթության այլ փուլերին պատրաստվելը):</i></p>	<p>3. Արդյո՞ք երեխայի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշչային պահանջներին:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես պատշաճ կերպով կատարել հանձնարարված առաջադրանքները:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>5. Արդյո՞ք կանոնավոր կերպով հաճախում ես դասերին: Ընտրի՛ր քեզ համապատասխանող տարբերակը.</p> <p>0 միշտ 1 երբեմն 2 հաճախ 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>6. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին դպրոցի մյուս աշակերտների հետ միասին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			
<p>d920</p>	<p>Հանգիստը և ժամանցը</p> <p><i>(Ցանկացած տեսակի խաղային, ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ ոչ պաշտոնական կամ կազմակերպված խաղերին և սպորտային միջոցառումներին, ֆիթնեսի, ռեյաքսացիայի, զվարճանքի կամ զվարճության ծրագրերին մասնակցելը,</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում, բակում կամ այլ վայրերում կազմակերպվող ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ բացօթյա համերգների, փառատոնների, մարաթոնների և այլն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>	

<p>պատկերասրահներ, թանգարաններ, կինոթատրոններ կամ թատրոններ այցելելը, արհեստով կամ սիրելի զբաղմունքով զբաղվելը, ժամանցային ընթերցանությամբ զբաղվելը, երաժշտական գործիքներ նվագելը, տեսարժան վայրեր այցելելը, զբոսաշրջությունը և ճանապարհորդությունը՝ ներառյալ խաղերը, սպորտը, արվեստը և մշակույթը, արհեստները, սիրելի զբաղմունքները և սոցիալական շփումը՝ բացառությամբ կենդանիները որպես փոխադրամիջոց օգտագործելու (d480), վարձատրվող և չվարձատրվող աշխատանքի (d850 և d855), խաղերի մեջ ներգրավվելու (d880), կրոնի և հոգևոր կյանքի (d930), քաղաքական կյանքի և քաղաքացիության (d950)):</p>	<p>4 երբեք</p>	
	<p>2. Արդյո՞ք այցելում ես ժամանցային և մշակութային վայրեր (ինչպես օրինակ՝ կինոթատրոն, թատրոն, թանգարան, պատկերասրահ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես զբաղվել քո նախասիրություններով և սիրելի զբաղմունքով:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>4. Արդյո՞ք հանդիպում ես ընկերներիդ համատեղ ժամանցն անցկացնելու նպատակով:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

Տեսողության արձանագրություն

Տեսողության խնդիրներ ունեցող երեխաների հետ արձանագրությունը կիրառելիս ապահովել փիֆլունանկավարժի ներկայություն՝ ըստ անհրաժեշտության:

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (*)՝ չտեսնող երեխաներին հնարավորություն տալ առարկաները շոշափելու, առաջադրանքները բրայլյան այբուբենով կատարելու կամ բանավոր պատասխանելու:

Չտեսնող երեխաների համար որպես այլընտրանք կիրառել (բ) փարբերակը:

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (**)' կիրառելի չեն չտեսնող երեխայի համար:

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d110	Դիտելը (նայելը) <i>(Տեսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով տեսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ առարկային հեղուկները, մարդկանց դիտելը, սպորտային իրադարձություն, որևէ անձի կամ խաղացող երեխաներին նայելը):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Երեխային առաջարկել նկար և հետևել, աչքերից թե ինչ հեռավորության վրա է պահում (արդյունքը կլինի բարձր, եթե երեխան նկարը պահում է 25-30 սմ հեռավորության վրա և չի անտեսում նկարում պատկերված մանր առարկաները): 2. Ի՞նչ պատկերներ ես տեսնում նկարներում: 3. Գտի՛ր թաքնված պատկերները: 4. Գտիր բացակայող մասնիկները: 5. Նշի՛ր միանման պատկերները: 6. Նշի՛ր տառերը և պատկերները: 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 57</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 74</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 75</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 76</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 1</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 77</p>
d115	Լսելը	<ol style="list-style-type: none"> 1. Լսի՛ր և կրկնի՛ր հնչեցված բառերը՝ ձնձաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ, սոխ, բալ, տորթ (բառերն արտասանել 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից): 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 78</p>

	<p><i>(Լսողական ազդակները ընկալելու նպատակով լսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ ռադիո, մարդու ձայն, երաժշտություն, դասախոսություն կամ պատմվածք ունկնդրելը):</i></p>	<p>2. Լսի՛ր և կրկնի՛ր հնչեցված բառերը՝ մուրճ, հեռուստացույց, պատուհան, չամիչ, ճանճ, հորթ, խոտ (բառերն արտասանել շուկով, 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից):</p> <p>3. Կրկնի՛ր նախադասությունները (նախադասությունները կարդալ առանձին): Աղջիկը ցնցուղով ջրում է ծաղիկները: Չատիկը ապրում էր պարտեզում: Սեղանին դրված էր դանակ, պատառաքաղ, գդալ:</p> <p>4. (***) Լսի՛ր և հավաքի՛ր նախադասության բառերը ճիշտ հաջորդականությամբ (երեխային առաջարկել նախադասության բառերը կտրատած թղթերի վրա, խոսակցական բարձրության ձայնով կարդալ նախադասությունը). Կաթնագույն լուսինը դանդաղ սահելով սուզվեց ամպերի մեջ և անհետացավ:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 78</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 59</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 79</p>
<p>d155</p>	<p>Հնտություններ ձեռք բերելը</p> <p><i>(Գործողությունների կամ առաջադրանքների փոխկապակցված խմբերին առնչվող հիմնական և բարդ հմտությունները զարգացնելը՝ այնպիսի հմտությունների ձեռքբերումը սկսելու և շարունակելու համար, ինչպիսիք են գործիքներ կամ խաղալիքներ գործածելը կամ խաղեր խաղալը՝ ներառյալ հիմնական և բարդ հմտություններ ձեռք բերելը՝ բացառությամբ գրել սովորելու (d145) և գրելու (d170), խաղալ սովորելու (d131)):</i></p>	<p>1. (*) Լուծի՛ր վարժությունն՝ օգտվելով հաշվիչից (չտեսնող երեխային առաջարկել հարմարեցված հաշվիչ):</p> <p>2. (*) Մուտքագրի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն: Չտեսնող երեխաների համար կիրառել համակարգչի կամ հեռախոսի էկրանն ընթերցող ծրագիր):</p> <p>3. Հեռախոսի հավելվածները, համակարգիչը կամ էլեկտրոնային այլ սարքերն օգտագործո՞ւմ ես ըստ նշանակության:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես խաղալ՝ հետևելով խաղի կանոններին, օրինակ՝ «Անուններ», «Այլ կերպ» և այլն: Նշի՛ր քեզ ծանոթ որևէ խաղի կանոններ:</p> <p>5. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել աշխատանքային գործիքներ որևէ բան պատրաստելու կամ վերանորոգելու համար, օրինակ՝ թխվածքաբլիթ, պիցցա պատրաստելիս, փական բացելիս և այլն:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 4 Խթանիչ նյութ՝ հաշվիչ</p>
<p>d161</p>	<p>Ուշադրությունը պահպանելը</p> <p><i>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը</i></p>	<p>1. ա) Յո՛ւյց տուր և անվանի՛ր կարմիր թվերն աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան): բ) Լսի՛ր բառերի շարքը և ամեն անգամ թիվ լսելիս արձագանքիր. Կարմիր, միջուկ, մեկ, գարուն, հարյուր, քամի, էական, թվական, յոթ, աճական, հազարամյակ, հազար, կարոտ, տասնամյակ, տասնվեց:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 84</p>

	<p><i>մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</i></p>	<p>2. Կարողամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր:</p> <p>3. ա) Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (առաջադրանքի կատարման համար տրամադրել 60 վայրկյան): բ) Դասավորի՛ր պատկերներն այնպես, ինչպես դրված են (7 երկրաչափական պատկերները դասավորել, թույլ տալ երեխային շրջափել առարկաները հերթականությամբ, յուրաքանչյուրի համար՝ 5 վայրկյան, այնուհետև խառնել):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p>
<p>d163</p>	<p>Մտածելը <i>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թեորեմ ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեդիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը)):</i></p>	<p>1. ա) Գտի՛ր համապատասխան հատվածը: բ) Գտի՛ր բառաշարքի ասոցիացիան. պոպկորն, կոկա-կոլա, բարձր ձայներ, էկրան, փափուկ աթոռ, բազմոց-կինոթատրոն դասարան, սովորող, պահակ, գիրք, ուսուցիչ, սանհանգույց-դպրոց</p> <p>2. Ո՞ր բառն է էապես տարբերվում մյուս 3 բառերից. • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ</p> <p>3. (*) Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակը):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 85</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը <i>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստն ընկալելը և մեկնաբանելը):</i></p>	<p>1. (*) Կարդա՛ հանձնարարված նյութը (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակը):</p> <p>2. Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածդ նյութը:</p> <p>3. (*) Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակը):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7 հավելված 7.1</p>

d170	Գրելը <i>(Նիշեր կամ փառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը փեղեկագրություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, փայելը):</i>	<p>1. (*) Գրի՛ր թելադրություն (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակ): Ամառային վառվռուն առավուտ էր՝ լի թռչունների ճովոլոյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p>	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8
		<p>2. (*) Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակ):</p>	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9
		<p>3. (*) Մուտքագրի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն, տե՛ս d155 ծածկագրի առաջադրանք 2-ը: Չտեսնող երեխաների համար կիրառել համակարգչի կամ հեռախոսի էկրանն ընթերցող ծրագիր):</p>	
d172	Հաշվելը <i>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</i>	<p>1. (*) Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բանավոր կամ բրայլյան տարբերակները):</p>	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10
		<p>2. (*) Լրացրո՛ւ աղյուսակը (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակ):</p>	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11
		<p>3. (*) Լուծի՛ր հավասարումը (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բանավոր կամ բրայլյան տարբերակները):</p>	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12
d175	Խնդիրներ լուծելը <i>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, փարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու):</i>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

	<p>միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177):</p>	<p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները			
<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը (Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն</p>	

		<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
d240	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ տանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: <p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d250	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հեղուղական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի,</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիր քեզ համապատասխանող տարբերակը).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն</p>	

	<p>ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լռություն պահպանելը):</p>	<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մոտենում ես, դասընկերներիդ միջև խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է քննարկման թեման: Կկարողանա՞ս արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծը.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում: 	
d3. Հաղորդակցությունը			
<p>d315</p>	<p>Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը</p> <p><i>(Ժեստերի, խորհրդանշանների և նկարների միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստներն ըմբռնելը, ինչպես օրինակ՝ երեխան հոգնած է, երբ տրորում է աչքերը, կամ տազնապի զանգը նշանակում է, որ հրդեհ է բռնկվել՝ ներառյալ հաղորդակցվելիս ժեստերի լեզուն, ընդհանուր նշանները, խորհրդանշանները, նկարները և լուսանկարներն ընկալելը):</i></p>	<p>1. Ի՞նչ է նշանակում և ի՞նչ պետք է անել, երբ լսում ես.</p> <ul style="list-style-type: none"> • տազնապի ազդանշան դպրոցում • լուսացույցի ձայնային ազդանշան փողոցում: 	
		<p>2. (*) Մեկնաբանի՞ր քեզ ծանոթ նշանները և պիկտոգրամները (չտեսնող երեխաների համար կիրառել ուռուցիկ տարբերակներ):</p>	<p>Էսթանիչ նյութ՝ նկար 62, 74</p>
		<p>3. Արդյո՞ք հասկանում ես դիմացինի ժեստերի, դիմախաղի, հայացքի միջոցով փոխանցվող ոչ վերբալ հաղորդագրությունների իմաստը, օրինակ՝ բարկություն, տխրություն, աշխատանքի ավարտ (ձեռքի շարժումով) և այլն (չտեսնող երեխային հարցադրում չանել և հիմնվել միայն դիտարկման վրա):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

		4. Մեկնաբանի՛ր քեզ ծանոթ խորհրդանշանները:	Խթանիչ նյութ նկար 87
d325	Հաղորդակցվելիս գրավոր հաղորդագրություններ ընկալելը <i>(Գրավոր խոսքի (այդ թվում՝ Բրայլի այբուբենի) միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստներին ընկալելը, ինչպես օրինակ՝ օրաթերթում քաղաքական իրադարձություններին հետևելը կամ կրոնական բնույթի տեքստի էությունը հասկանալը):</i>	1. Յո՛ւյց տուր օրացույցում կարմիր գույնով նշված թվերը և մեկնաբանի՛ր (չտեսնող երեխային հարցադրում չանել և հիմնվել միայն դիտարկման վրա):	Խթանիչ նյութ՝ օրացույց
		2. (*) Կարդա՛ հոդվածը և ներկայացրու՝ ինչի՞ մասին է այն (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակ):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 13
		3. (*) Կարդա՛ արտահայտությունները և բացատրի՛ր ասացվածքների իմաստը (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակ):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 14
d350	Ջրույցը <i>(Մաքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրուցելը):</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չշեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:	
2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:			
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը <i>(Հաղորդակցության նպատակով սարքեր, մեթոդներ և այլ միջոցներ օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը հեռախոսով զանգահարելը՝ ներառյալ հեռահաղորդակցության սարքեր, տպագրական մեքենաներ և հաղորդակցության մեթոդներ օգտագործելը):</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես հաղորդակցության նպատակով կիրառել համակարգիչ, գաջեթ:	
2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել հեռախոսից (զանգ, տեսազանգ) ընկերոջդ կամ հարազատներիդ հետ հաղորդակցվելու նպատակով:			
3. Կարողանո՞ւմ ես հեռախոսի կամ համակարգչի միջոցով հաղորդագրություններ ուղարկել մարդկանց:			

d4. Շարժունակությունը		
<p>d460 Տարբեր վայրերում տեղաշարժվելը</p> <p><i>(Տարբեր վայրերում կամ իրավիճակներում քայլելը և տեղաշարժվելը, ինչպես օրինակ՝ տան սենյակների միջև, շենքի ներսում կամ քաղաքի փողոցում քայլելը՝ ներառյալ տանը տեղաշարժվելը, տանը սողալը և բարձրանալը, տնից բացի այլ շինություններում, տնից և այլ շինություններից դուրս գտնվող տարածքում քայլելը կամ տեղաշարժվելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես շարժվել տարբեր վայրերում՝ տանը, դպրոցում, բակում և այլն, անհրաժեշտության դեպքում հաղթահարելով խոչընդոտները:</p>	
	<p>2. Կարողանո՞ւմ ես տեղաշարժվել շենքերի ներսում՝ տեղափոխվելով հարկից հարկ, դասասենյակից ճաշարան, միջանցք, մարզասրահ և այլ վայրեր:</p>	
	<p>3. Կարողանո՞ւմ ես առանց տրանսպորտային միջոցից օգտվելու քայլել և տեղաշարժվել մարդաշատ վայրերում առանց մարդկանց կամ առարկաներին բախվելու:</p>	
<p>d470 Փոխադրամիջոցից օգտվելը</p> <p><i>(Տրանսպորտից օգտվելը՝ որպես ուղևոր տեղաշարժվելու նպատակով, ինչպես օրինակ՝ ավտոմեքենայով, ավտոբուսով, ռիկշայով, էժան երթուղային տաքսիով, սայլակով կամ մանկասայլակով, կենդանիների օգնությամբ շարժման մեջ դրվող փոխադրամիջոցով, հանրային կամ մասնավոր տաքսիով, գնացքով, տրամվայով, մետրոյով, նավակով կամ օդային տրանսպորտով փոխադրվելը՝ ներառյալ մարդու մկանային ուժով շարժման մեջ դրվող տրանսպորտային միջոցից օգտվելը, մասնավոր կամ հանրային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցից օգտվելը՝ բացառությամբ սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվելու (d465), փոխադրամիջոց վարելու (d475):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն օգտվել հասարակական փոխադրամիջոցներից (ավտոբուս, երթուղային տաքսի, մետրո և այլն):</p>	

d5. Ինքնասպասարկումը		
d570	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը</p> <p><i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պարաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն. <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ակտիվից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք
d6. Կենցաղը		
d630	<p>Կերակուրներ պատրաստելը</p> <p><i>(Սեփական անձի կամ այլ անձանց համար պարզ կամ բաղադրյալ կերակուրների պարաստումը պլանավորելը,</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն ընտրել սննդամթերք, կերակուր պատրաստել և մատուցել:

	<p>կազմակերպելը, դրանք պատրաստելը և մատուցելը, ինչպես օրինակ՝ ճաշացանկ կազմելը, ուրելու համար պիտանի սննդամթերք և ըմպելիք ընտրելը, ուրեստներ պատրաստելու համար բաղադրամասերը իրար միացնելը, էլեկտրաէներգիայի միջոցով կերակուր պատրաստելը և սառը ուրեստներ և ըմպելիքներ պատրաստելը, ինչպես նաև սննդամթերքը մատուցելը՝ ներառյալ պարզ և բաղադրյալ կերակուր պատրաստելը՝ բացառությամբ ուրելու (d550), խմելու (d560), ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելու (d620), փոսային գործեր անելու (d640), կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելու (d650), այլ անձանց օգնելու (d660)):</p>	<p>2. Արդյո՞ք սննդամթերք ընտրելիս հետևում ես անվտանգության կանոններին, օրինակ՝ ընտրում ես պիտանի սնունդ, հետևում ես պիտանելության ժամկետներին, անհրաժեշտության դեպքում լվանում ես սնունդն օգտագործելուց առաջ:</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես կերակուր պատրաստել՝ հետևելով բաղադրատոմսին:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես ճիշտ օգտագործել էլեկտրական տեխնիկան, օրինակ՝ միկրոպիլքային վառարանը, գազօջախը, հյութաքամիչը, հարիչը և այլն:</p>	
<p>d640</p>	<p>Տնային գործեր անելը</p> <p>(Տանը հեղուկները՝ փոսային մաքրություն անելով, հագուստը լվանալով, կենցաղային տեխնիկա օգտագործելով, սննդամթերքը պահելը և աղբը թափելը, ինչպես օրինակ՝ ավելելու, հատկապես խոնավ շորով սրբելու, խոհանոցի սեղանները, պատերը և այլ մակերեսները լվանալու միջոցով, կենցաղային աղբը հավաքելը և թափելը, սենյակները, պատի պահարանները և դարակները կարգի բերելը, հագուստի հավաքելը, լվանալը, չորացնելը, ծալելը և արդուկելը, կոշիկները մաքրելը, ավելներ, խոզանակներ և փոշեկուլներ օգտագործելը, լվացքի մեքենաներ, չորացուցիչներ և արդուկներ օգտագործելը՝ ներառյալ հագուստներ և զգեստներ լվանալը և չորացնելը, խոհանոցի</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես կատարել տնային գործերը (մաքրություն անել, հավաքել իրերը, հատակը մաքրել, աղբը թափել և այլն):</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել կենցաղային տեխնիկա (լվացքի մեքենա, արդուկ, փոշեկուլ, սպասք լվացող մեքենա և այլն):</p>	

	<p>տարածքը և սպասքը մաքրելը, բնակելի տարածքը մաքրելը, կենցաղային տեխնիկա օգտագործելը, առաջին անհրաժեշտության իրերը պահելը և աղբը թափելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610), ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելու (d620), կերակուրներ պատրաստելու (d630), կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելու (d650), այլ անձանց օգնելու (d660)):</p>	<p>3. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել հազուստիդ մասին (լվանալ, ծալել և արդուկել):</p>	
<p>d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները</p>			
<p>d740</p>	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները <i>(Ֆորմալ միջավայրում դասապարտների, գործավորների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակաների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i></p>	<p>1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: <p>2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: <p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Պահպանո՞ւմ ես արդյոք տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	

d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները

<p>d820</p>	<p>Դպրոցական կրթությունը</p> <p><i>(Դպրոց ընդունվելը, կրթություն ստանալը, ֆորմալ կրթությանը առնչվող բոլոր պարտականությունները կատարելը և ֆորմալ կրթության բոլոր առավելություններից օգտվելը, փարրական կամ միջնակարգ կրթական ծրագրի շրջանակներում ուսումնական նյութը, առարկաները և ուսումնական ծրագրի այլ պարտադիր բաղադրիչները սովորելը, այդ թվում՝ կանոնավոր կերպով դպրոց հաճախելը, այլ աշակերտների հետ համագործակցելը, ուսուցիչներից առաջադրանքներ ստանալը, հանձնարարված առաջադրանքների ու նախագծերի կատարումը կազմակերպելը, դրանք ուսումնասիրելը և կատարելը, և կրթության այլ փուլերին պատրաստվելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք քեզ համար անհասկանալի առաջադրանքները կամ հրահանգները պարզաբանելու նպատակով դիմում ես ուսուցիչներին կամ համադասարանցիներին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. 0-4 բալային համակարգի միջոցով գնահատիր քո համագործակցային կարողությունները համադասարանցիներիդ, ուսուցիչներիդ հետ, որտեղ 0-ն նշանակում է՝ ընդհանրապես չես համագործակցում, իսկ 4-ը՝ միշտ համագործակցում ես (0-4 միավոր, 1-3 միավոր, 2-2 միավոր, 3-1 միավոր, 4-0 միավոր):</p> <p>3. Արդյո՞ք երեխայի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշային պահանջներին:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես պատշաճ կերպով կատարել հանձնարարված առաջադրանքները:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>5. Արդյո՞ք կանոնավոր կերպով հաճախում ես դասերին: Ընտրի՛ր քեզ համապատասխանող տարբերակը.</p> <p>0 հաճախում եմ միշտ 1 բացակայում եմ երբեմն 2 բացակայում եմ հաճախ 3 հաճախում եմ հազվադեպ 4 երբեք չեմ հաճախում:</p>	
--------------------	--	--	--

		<p>6. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին դպրոցի մյուս աշակերտների հետ միասին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d860	<p>Հիմնական տնտեսական գործարքներ</p> <p><i>(Ցանկացած տեսակի պարզ տնտեսական գործարքին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք գնելու համար դրամ օգտագործելը կամ բարտերով (փոխանակմամբ) զբաղվելը, ապրանքներ կամ ծառայություններ փոխանակելը կամ դրամ տնտեսելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն գնումներ կատարել.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Կարողանո՞ւմ ես վերահսկել դրամը գնումներ կատարելիս.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես անհրաժեշտության դեպքում գումար տնտեսել կոնկրետ նպատակի համար:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			
d920	<p>Հանգիստը և ժամանցը</p> <p><i>(Ցանկացած տեսակի խաղային, ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ ոչ</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում, բակում կամ այլ վայրերում կազմակերպվող ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ բացօթյա համերգների, փառատոնների, մարաթոնների և այլն:</p> <p>0 միշտ</p>	

<p>պաշտոնական կամ կազմակերպված խաղերին և սպորտային միջոցառումներին, ֆիթնեսի, ռելաքսացիայի, զվարճանքի կամ զվարճության ծրագրերին մասնակցելը, պատկերասրահներ, թանգարաններ, կինոթատրոններ կամ թատրոններ այցելելը, արհեստով կամ սիրելի զբաղմունքով զբաղվելը, ժամանցային ընթերցանությամբ զբաղվելը, երաժշտական գործիքներ նվագելը, տեսարժան վայրեր այցելելը, զբոսաշրջությունը և ճանապարհորդությունը՝ ներառյալ խաղերը, սպորտը, արվեստը և մշակույթը, արհեստները, սիրելի զբաղմունքները և սոցիալական շփումը՝ բացառությամբ կենդանիները որպես փոխադրամիջոց օգտագործելու (d480), վարձատրվող և չվարձատրվող աշխատանքի (d850 և d855), խաղերի մեջ ներգրավվելու (d880), կրոնի և հոգևոր կյանքի (d930), քաղաքական կյանքի և քաղաքացիության (d950)):</p>	<p>1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>2. Արդյո՞ք այցելում ես ժամանցային և մշակութային վայրեր (ինչպես օրինակ՝ կինոթատրոն, թատրոն, թանգարան, պատկերասրահ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես զբաղվել քո նախասիրություններով և սիրելի զբաղմունքով:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>4. Արդյո՞ք հանդիպում ես ընկերներիդ համատեղ ժամանցն անցկացնելու նպատակով:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

Ինտելեկտի (մտավոր) արձանագրություն

Խոսքով չհաղորդակցվող երեխային հնարավորություն տալ կարդալու, ճիշտ տարբերակը մատնանշելու կամ գրավոր տարբերակով պատասխանելու:

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d110	Դիտելը (նայելը) <i>(Տեսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով տեսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ առարկային հետևելը, մարդկանց դիտելը, սպորտային իրադարձություն, որևէ անձի կամ խաղացող երեխաներին նայելը):</i>	1. Երեխային առաջարկել նկար և հետևել, թե ասքերից ինչ հեռավորության վրա է պահում (արդյունքը կլինի բարձր, եթե երեխան նկարը պահում է 25-30 սմ հեռավորության վրա և չի անտեսում նկարում պատկերված մանր առարկաները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 57
		2. (*) Ի՞նչ պատկերներ ես տեսնում նկարներում (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 74
		3. (*) Գտի՞ր թաքնված պատկերները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 75
d115	Լսելը <i>(Լսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով լսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ ուղիտ, մարդու ձայն, երաժշտություն, դասախոսություն կամ պատմվածք ունկնդրելը):</i>	1. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնծաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ, սոխ, բալ, տորթ (բառերն արտասանել 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են բառին համապատասխան նկարը):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 78
		2. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնծաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ (բառերն արտասանել 22ուկով, 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են համապատասխան նկարները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 78
		3. (*) Կրկնի՞ր նախադասությունները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված նկարները): Աղջիկը ցնցուղով ջրում է ծաղիկները: Ջատիկը ապրում էր պարտեզում: Սեղանին դրված էր դանակ, պատառաքաղ, գդալ:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 59

		4. Լսի՛ր և հավաքի՛ր նախադասության բառերը ճիշտ հաջորդականությամբ (երեխային առաջարկել նախադասության բառերը կտրատած թղթերի վրա, խոսակցական բարձրության ձայնով կարդալ նախադասությունը). Կաթնագույն լուսինը դանդաղ սահելով սուզվեց ամպերի մեջ և անհետացավ:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 79
d132	Տեղեկություններ հավաքելը <i>(Անձանց, իրերի և իրադարձությունների մասին փաստեր հավաքելը, ինչպես օրինակ՝ «ինչու», «ինչ», «որտեղ» և «ինչպես» հարցերը տալը, անուններ հարցնելը՝ բացառությամբ հասկացություններ սովորելու (d137), հմտություններ ձեռք բերելու (d155)):</i>	1. (*) Կարդա խաղի կանոնները և բացատրի՛ր (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան կարող է գրել կամ ցույց տալ ժեստերով):	Խթանիչ նյութ՝ խաղ «Ո՞վ եմ ես»
		2. ա) Արի խաղանք «Ո՞վ եմ ես»: բ) Ցո՛ւյց տուր ճիշտ քարտը (խոսքով չհաղորդակցող երեխաների համար կիրառել այս տարբերակը, նույնիսկ մեկ ճիշտ պատասխան ստանալու դեպքում սահմանել 0 միավոր). <ul style="list-style-type: none"> • Ի՞նչ են կառուցել փարավոնները: • Որտեղ է ԱՄՆ-ի նախագահի նստավայրը: • Ո՞վ է ստեղծել facebook-ը: • Ի՞նչ է ստեղծել Վիկտոր Համբարձումյանը: • Որտե՞ղ է գտնվում Մեսրոպ Մաշտոցի գերեզմանը: 	Խթանիչ նյութ՝ խաղ «Ո՞վ եմ ես» Խթանիչ նյութ՝ նկար 80
		3. Նայիր նկարին և ասա՛ ով է (ի՞նչ հարցեր կուղղես տեղեկատվություն ստանալու համար):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 81
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը <i>(Դասակարգման, խմբավորման, դարձելիության, սերիականության հասկացություններն ըմբռնելը և գործածելը):</i>	1. (*) Տեղադրի՛ր քաղաքներն ըստ իրենց աշխարհագրական դիրքի (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան խմբավորում է քաղաքները քարտերի միջոցով):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 83
		2. Խմբավորի՛ր միևնույն իմաստն ունեցող բառերը:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 3
		3. ա) Թվարկի՛ր ՀՀ քաղաքները ըստ տարածքի մեծության՝ Վաղարշապատ, Երևան, Վանաձոր, Գյումրի: բ) Թվարկի՛ր առարկաները հաջորդաբար՝ մեծից փոքր. ուղղաթիռ, տիեզերանավ, ինքնաթիռ, օդապարիկ (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան դասակարգում է նկար-քարտերի միջոցով):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 64
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը <i>(Գործողությունների կամ առաջադրանքների փոխկապակցված խմբերին առնչվող հիմնական և բարդ հմտությունները</i>	1. Լուծի՛ր վարժությունը՝ օգտվելով հաշվիչից:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 4 Խթանիչ նյութ՝ հաշվիչ

	<p>զարգացնելը՝ այնպիսի հմտությունների ձեռքբերումը սկսելու և շարունակելու համար, ինչպիսիք են գործիքներ կամ խաղալիքներ գործածելը կամ խաղեր խաղալը՝ ներառյալ հիմնական և բարդ հմտություններ ձեռք բերելը՝ բացառությամբ գրել սովորելու (d145) և գրելու (d170), խաղալ սովորելու (d131)):</p>	<p>2. Օգտագործում ես հեռախոսի հավելվածներ, համակարգիչ կամ այլ էլեկտրոնային սարքեր:</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես խաղալ՝ հետևելով խաղի կանոններին, օրինակ՝ շախմատ, ֆուտբոլ, խաղաթուղթ և այլն (հաշվի առնել նաև d132 ծածկագրի 1-ին և 2-րդ առաջադրանքների արդյունքները):</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել աշխատանքային գործիքներ որևէ բան պատրաստելու կամ վերանորոգելու համար, օրինակ՝ թխվածքաբլիթ, պիցցա պատրաստելիս, փական բացելիս և այլն:</p>	
<p>d161</p>	<p>Ուշադրությունը պահպանելը</p> <p>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</p>	<p>1. Յո՛ւյց տուր և անվանի՛ր կարմիր թվերն՝ աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան):</p> <p>2. ա) Կկարդամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր:</p> <p>բ) Դասավորի՛ր պատկերներն այնպես, ինչպես դրված են (խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար. 9 երկրաչափական պատկերները ցուցադրել հերթականությամբ, տալ 20 վայրկյան՝ մտապահելու պատկերների հաջորդականությունը, ապա խառնել):</p> <p>3. Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 84</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p>
<p>d163</p>	<p>Մտածելը</p> <p>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան սրտեղծելը, թեորեմ ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեդիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը)):</p>	<p>1. Գտի՛ր համապատասխան հատվածը:</p> <p>2. (*) Ո՞ր բառն է էապես տարբերվում մյուս 3 բառերից (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան ինքնուրույն կարդում և մատնանշում է ճիշտ տարբերակը կամ ցույց է տալիս նկար-քարտերի միջոցով).</p> <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ <p>3. (*) Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել դասավորել բառաքարտերը):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 85</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 66</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2 Խթանիչ նյութ՝ նկար 82</p>

d166	Կարդալը <i>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստն ընկալելը և մեկնաբանելը):</i>	1. (*) Կարդալ՝ հանձնարարված նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել մտքում կարդալ նյութը, գնահատել նույն ծածկագրի 2-րդ առաջադրանքի արդյունքներով):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6
		2. (*) Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածը նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել կարդացածը ներկայացնել գրավոր շարադրանքով կամ աշխատանքային տետրում առկա թեստի միջոցով):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6 հավելված 6.1
		3. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7
d170	Գրելը <i>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</i>	1. Գրի՛ր թելադրություն: Ամառային վառվռու առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8
		2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9
		3. Տպի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):	
d172	Հաշվելը <i>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները</i>	1. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10
		2. Լրացրո՛ւ աղյուսակը:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11

	<p>ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</p>	<p>3. Լուծի՛ր հավասարումը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>
<p>d175</p>	<p>Խնդիրներ լուծելը</p> <p>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177)):</p>	<p>1. Ընկերո՞ւ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d177</p>	<p>Որոշումներ կայացնելը</p> <p>(Ընտրություն կատարել մի շարք տարբերակներից, իրագործել ընտրված տարբերակը և գնահատել ընտրված տարբերակի արդյունքները, ինչպես օրինակ՝</p>	<p>1. Ի՞նչ նվեր ես ցանկանում ստանալ: Իսկ մայրի՞կդ: Պատկերացրո՛ւ, որ այս տուփերում քո և մայրիկի նվերներն են, բայց դու պետք է ընտրես դրանցից մեկը: Ո՞րը կընտրես: Ինչո՞ւ:</p> <p>2. Ծննդանդ առիթով գումար ես նվեր ստացել: Ի՞նչ կանես այն:</p>	

	<p>որոշակի իր ընտրելը և գնելը, կամ մի շարք առաջադրանքների թվից որոշել կատարել անհրաժեշտ մեկ առաջադրանք և այն կատարել՝ բացառությամբ մտածելու (d163), խնդիրներ լուծելու (d175)):</p>	<p>3. Կարողանում ես մի շարք տարբերակներից ընտրություն կատարել և որոշում կայացնել, օրինակ՝ հագուստ գնելիս, ընկերոջդ նվեր ընտրելիս:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները</p>			
<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը <i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	

<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ տանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: 	
		<p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ դրսևորում նյարդային շարժումներ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d250</p>	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հետևողական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի, ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լռություն պահպանելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիր քեզ համապատասխանող տարբերակը).</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մոտենում ես, դասընկերներիդ միջև խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է քննարկման թեման: Կկարողանա՞ս արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծդ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 	

		<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծդ, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում: 	
d3. Հաղորդակցությունը			
d330	Խոսելը <i>(Բառացի և ենթադրվող իմաստ ունեցող՝ բանավոր հաղորդագրությունների մաս կազմող բառեր, բառակապակցություններ և առավել երկար պարբերություններ կազմելը և արտաբերելը, ինչպես օրինակ՝ բանավոր խոսքի միջոցով փաստ ներկայացնելը կամ պատմություն պատմելը):</i>	<p>1. Կազմի՞ր նախադասություն հետևյալ բառերով (բանավոր). Հայաստան, միջազգային, հասարակություն</p> <p>2. Բացատրի՞ր հետևյալ խոսքերի իմաստը.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուրիշի համար փոս փորոզը ինքը մեջը կընկնի: • Թույլ մի տուր, որ լեզուդ խելքիցդ առաջ ընկնի: • Թրի կտրածը կլավանա, լեզվի կտրածը չի լավանա: • Լավ է կույր լինես աչքով, քան մտքով: <p>3. Պատմի՞ր՝ ինչպե՞ս ես ժամանակդ տնօրինում հանգստյան օրերին:</p>	
d350	Զրույցը <i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրուցելը):</i>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չչեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:</p> <p>2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:</p>	

d4. Շարժունակությունը

d440	<p>Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը</p> <p><i>(Առարկաները բանեցնելուն առնչվող համակարգված գործողություններ կատարելը, առարկաները վերցնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը ձեռքի, մատների կամ մեծ մատի օգնությամբ, ինչպես օրինակ՝ սեղանից մետաղադրամներ վերցնելը կամ բռնակը պտտեցնելը՝ ներառյալ վերցնելը, բռնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Սեղանից վերցրո՛ւ մետաղադրամները: 2. Արագ անցի՛ր շրջանագծերի վրայով՝ յուրաքանչյուրի կենտրոնում կետ դնելով (տևողությունը 15 վայրկյան): 3. Անցի՛ր ճանապարհով՝ առանց թուղթը շարժելու, գծերի սահմանները խախտելու և գրիչը թղթից կտրելու: 	<p>Խթանիչ նյութեր՝ մետաղադրամներ</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 17</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 18</p>
d470	<p>Փոխադրամիջոցից օգտվելը</p> <p><i>(Տրանսպորտից օգտվելը՝ որպես ուղևոր տեղաշարժվելու նպատակով, ինչպես օրինակ՝ ավտոմեքենայով, ավտոբուսով, ուղևորակառիչով, էժան երթուղային տաքսիով, սայլակով կամ մանկասայլակով, կենդանիների օգնությամբ շարժման մեջ դրվող փոխադրամիջոցով, հանրային կամ մասնավոր տաքսիով, գնացքով, տրամվայով, մետրոյով, նավակով կամ օդային տրանսպորտով փոխադրվելը՝ ներառյալ մարդու մկանային ուժով շարժման մեջ դրվող տրանսպորտային միջոցից օգտվելը, մասնավոր կամ հանրային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցից օգտվելը՝ բացառությամբ սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվելու (d465), փոխադրամիջոց վարելու (d475)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողան՞ում ես ինքնուրույն օգտվել հասարակական փոխադրամիջոցներից (ավտոբուս, երթուղային տաքսի, մետրո և այլն): 	

d5. Ինքնասպասարկումը

d570	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն. 	
-------------	--	--	--

	<p>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պարաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</p>	<p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ակտիվից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d6. Կենցաղը			
<p>d640</p>	<p>Տնային գործեր անելը</p> <p>(Տանը հետևելը՝ տանը մաքրություն անելով, հագուստը լվանալով, կենցաղային տեխնիկա օգտագործելով, սննդամթերքը պահելը և աղբը թափելը, ինչպես օրինակ՝ ավելելու, հատակը խոնավ շորով սրբելու, խոհանոցի սեղանները, պատերը և այլ մակերեսները լվանալու միջոցով, կենցաղային աղբը</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես կատարել տնային գործերը (մաքրություն անել, հավաքել իրերը, հատակը մաքրել, աղբը թափել և այլն):</p>	

	<p>հավաքելը և թափելը, սենյակները, պատի պահարանները և դարակները կարգի բերելը, հագուստի հավաքելը, լվանալը, չորացնելը, ծալելը և արդուկելը, կոշիկները մաքրելը, ավելներ, խոզանակներ և փոշեկուլներ օգտագործելը, լվացքի մեքենաներ, չորացուցիչներ և արդուկներ օգտագործելը՝ ներառյալ հագուստներ և զգեստներ լվանալը և չորացնելը, խոհանոցի տարածքը և սպասքը մաքրելը, բնակելի տարածքը մաքրելը, կենցաղային տեխնիկա օգտագործելը, առաջին անհրաժեշտության իրերը պահելը և աղբը թափելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610), ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելու (d620), կերակուրներ պատրաստելու (d630), կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելու (d650), այլ անձանց օգնելու (d660)):</p>	<p>2. Կարողանում ես օգտվել կենցաղային տեխնիկայից (լվացքի մեքենա, արդուկ, փոշեկուլ, սպասք լվացող մեքենա և այլն):</p> <p>3. Կարողանում ես հոգ տանել հագուստիդ մասին (լվանալ, ծալել և արդուկել):</p>	
<p>d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները</p>			
<p>d720</p>	<p>Բարդ միջանձնային փոխհարաբերություններ</p> <p>(Այլ մարդկանց հետ շփումը պահպանելը և կառավարելը՝ տվյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի եղանակով, ինչպես օրինակ՝ հույզերը և մղումները զսպելու, լեզվական և ֆիզիկական ագրեսիան կառավարելու, սոցիալական շփման մեջ ինքնուրույն գործելու, ինչպես նաև հասարակական կանոններին և պայմանականություններին համապատասխան գործելու միջոցով՝ ներառյալ այլ անձանց հետ խաղալը,</p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես հարթել (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • քո և ընկերներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ծնողներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ուսուցիչներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը: <p>2. Արդյո՞ք կարողանում ես նախաձեռնել շփում նման իրավիճակներում (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսուցչուհիդ հանձնարարել է առաջադրանք այն դասընկերոջդ հետ, ում հետ լավ հարաբերություններ չունես: • Ուսուցչի կողմից տրված առաջադրանքը կատարելու համար քեզ անհրաժեշտ է գիրք, որը պետք է վերցնես այն դասընկերոջից, ում հետ վատ հարաբերությունների մեջ ես: 	

	<p>հարաբերություններ ձևավորելը և դադարեցնելը, շփման շրջանակում հարաբերությունները կարգավորելը, սոցիալական կանոններին համապատասխան շփվելը և սոցիալական տարածություն պահպանելը):</p>	<p>3. Ես կարողանում եմ շփման ընթացքում, սոցիալական կանոններին հետևելով, հաստատել և պահպանել հարաբերություններ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ծնողների հետ • ազգականների հետ • ուսուցիչների հետ • դասընկերների հետ • հասակակիցների հետ: <p>4. Կարողանո՞ւմ ես կարգավորել վարքագիծդ, երբ այլ անձանց ներկայությամբ քեզ վիրավորում են:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները			
<p>d820</p>	<p>Դպրոցական կրթությունը</p> <p>(Դպրոց ընդունվելը, կրթություն ստանալը, ֆորմալ կրթությանը առնչվող բոլոր պարտականությունները կատարելը և ֆորմալ կրթության բոլոր առավելություններից օգտվելը, տարրական կամ միջնակարգ կրթական ծրագրի շրջանակներում ուսումնական նյութը, առարկաները և ուսումնական ծրագրի այլ պարտադիր բաղադրիչները սովորելը, այդ թվում՝ կանոնավոր կերպով դպրոց հաճախելը, այլ աշակերտների հետ համագործակցելը, ուսուցիչներից առաջադրանքներ ստանալը, հանձնարարված առաջադրանքների ու նախագծերի կատարումը կազմակերպելը,</p>	<p>1. Արդյո՞ք քեզ համար անհասկանալի առաջադրանքները կամ հրահանգները պարզաբանելու նպատակով դիմում ես ուսուցիչներին կամ համադասարանցիներին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. 1-5 բալային համակարգի միջոցով գնահատիր քո համագործակցային կարողությունները համադասարանցիներիդ, ուսուցիչներիդ հետ, որտեղ 1-ը նշանակում է՝ ընդհանրապես չես համագործակցում, իսկ 5-ը՝ միշտ համագործակցում ես (գնահատման միավորներ՝ 1-4 միավոր, 2-3 միավոր, 3-2 միավոր, 4-1 միավոր, 5-0 միավոր):</p> <p>3. Արդյո՞ք երեխայի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշային պահանջներին:</p>	

	<p><i>դրանք ուսումնասիրելը և կատարելը, և կրթության այլ փուլերին պատրաստվելը):</i></p>	<p>4. Կարողանո՞ւմ ես պատշաճ կերպով կատարել հանձնարարված առաջադրանքները:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>5. Արդյո՞ք կանոնավոր կերպով հաճախում ես դասերին: Ընտրի՛ր քեզ համապատասխանող տարբերակը.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 հաճախում եմ միշտ 1 բացակայում եմ երբեմն 2 բացակայում եմ հաճախ 3 հաճախում եմ հազվադեպ 4 երբեք չեմ հաճախում: 	
		<p>6. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին դպրոցի մյուս աշակերտների հետ միասին:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 հազվադեպ 3 երբեք 4 երբեմն 	
<p>d860</p>	<p>Հիմնական տնտեսական գործարքներ <i>(Ցանկացած տեսակի պարզ տնտեսական գործարքին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք գնելու համար դրամ օգտագործելը կամ բարտերով (փոխանակմամբ) զբաղվելը, ապրանքներ կամ ծառայություններ փոխանակելը կամ դրամ տնտեսելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն գնումներ կատարել.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>2. Կարողանո՞ւմ ես վերահսկել դրամը գնումներ կատարելիս.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 	

		4 երբեք	
		3. Կարողանո՞ւմ ես անհրաժեշտության դեպքում գումար տնտեսել կոնկրետ նպատակի համար: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			
d920	Հանգիստը և ժամանցը <i>(Ցանկացած տեսակի խաղային, ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ ոչ պաշտոնական կամ կազմակերպված խաղերին և սպորտային միջոցառումներին, ֆիրթեսի, ռեյսսացիայի, գվարճանքի կամ գվարճության ծրագրերին մասնակցելը, պատկերասրահներ, թանգարաններ, կինոթատրոններ կամ թատրոններ այցելելը, արհեստով կամ սիրելի զբաղմունքով զբաղվելը, ժամանցային ընթերցանությամբ զբաղվելը, երաժշտական գործիքներ նվագելը, տեսարժան վայրեր այցելելը, զբոսաշրջությունը և ճանապարհորդությունը՝ ներառյալ խաղերը, սպորտը, արվեստը և մշակույթը, արհեստները, սիրելի զբաղմունքները և սոցիալական շփումը՝ բացառությամբ կենդանիները որպես փոխադրամիջոց օգտագործելու (d480), վարձավորվող և չվարձավորվող աշխատանքի (d850 և d855), խաղերի մեջ ներգրավվելու (d880), կրոնի և հոգևոր կյանքի (d930),</i>	1. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում, բակում կամ այլ վայրերում կազմակերպվող ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ բացօթյա համերգների, փառատոնների, մարաթոնների և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 2. Արդյո՞ք այցելում ես ժամանցային և մշակութային վայրեր (ինչպես օրինակ՝ կինոթատրոն, թատրոն, թանգարան, պատկերասրահ): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 3. Արդյո՞ք կարողանում ես զբաղվել քո նախասիրություններով և սիրելի զբաղմունքով: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	

	<i>քաղաքական կյանքի և քաղաքացիության (d950)):</i>	4. Արդյո՞ք հանդիպում ես ընկերներիդ համատեղ ժամանցն անցկացնելու նպատակով: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
--	---	--	--

Հուզական արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը <i>(Գործողությունների կամ առաջադրանքների փոխկապակցված խմբերին առնչվող հիմնական և բարդ հմտությունները զարգացնելը՝ այնպիսի հմտությունների ձեռքբերումը սկսելու և շարունակելու համար, ինչպիսիք են գործիքներ կամ խաղալիքներ գործածելը կամ խաղեր խաղալը՝ ներառյալ հիմնական և բարդ հմտություններ ձեռք բերելը՝ բացառությամբ գրել սովորելու (d145) և գրելու (d170), խաղալ սովորելու (d131)):</i>	1. Լուծի՛ր վարժությունն՝ օգտվելով հաշվիչից:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 4 Խթանիչ նյութ՝ հաշվիչ
		2. Օգտագործո՛ւմ ես հեռախոսի հավելվածներ, համակարգիչ կամ այլ էլեկտրոնային սարքեր:	
		3. Կարողանո՞ւմ ես խաղալ՝ հետևելով խաղի կանոններին, օրինակ՝ շախմատ, ֆուտբոլ, խաղաթուղթ և այլն: Նշի՛ր քեզ ծանոթ որևէ խաղի կանոններ:	
		4. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել աշխատանքային գործիքներ որևէ բան պատրաստելու կամ վերանորոգելու համար, օրինակ՝ թխվածքաբլիթ, պիցցա պատրաստելիս, փական բացելիս և այլն:	
d161	Ուշադրությունը պահպանելը <i>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</i>	1. Յո՛ւյց տուր և անվանի՛ր կարմիր թվերն՝ աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 84
		2. Կկարդամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր:	Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ
		3. Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5
d163	Մտածելը <i>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն</i>	1. Գտի՛ր համապատասխան հատվածը:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 85
		2. Ո՞ր բառն է էապես տարբերվում մյուս 3 բառերից. <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ 	

	<p>կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թերեմ ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը):</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ 	
		<p>3. Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը</p> <p>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստն ընկալելը և մեկնաբանելը):</p>	<p>1. Կարդա՛ հանձնարարված նյութը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6</p>
		<p>2. Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածը նյութը:</p>	
		<p>3. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>
<p>d170</p>	<p>Գրելը</p> <p>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</p>	<p>1. Գրի՛ր թելադրություն:</p> <p>Ամառային վառվռուն առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք:</p> <p>Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8</p>
		<p>2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>
		<p>3. Տպի՛ր նախադասություն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	

d172	Հաշվելը <i>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</i>	1. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10
		2. Լրացրո՛ւ աղյուսակը:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11
		3. Լուծի՛ր հավասարումը:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12
d175	Խնդիրներ լուծելը <i>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177)):</i>	1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ): <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ): <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	

<p>d177</p>	<p>Որոշումներ կայացնելը</p> <p><i>(Ընտրություն կատարել մի շարք տարբերակներից, իրագործել ընտրված տարբերակը և գնահատել ընտրված տարբերակի արդյունքները, ինչպես օրինակ՝ որոշակի իր ընտրելը և գնելը, կամ մի շարք առաջադրանքների թվից որոշել կատարել անհրաժեշտ մեկ առաջադրանք և այն կատարել՝ բացառությամբ մտածելու (d163), խնդիրներ լուծելու (d175)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ի՞նչ նվեր ես ցանկանում ստանալ: Իսկ մայրի՞կդ: Պատկերացրո՛ւ, որ այս տուփերում քո և մայրիկի նվերներն են, բայց դու պետք է ընտրես դրանցից մեկը: Ո՞րը կընտրես: Ինչո՞ւ: 2. Պատկերացրու իրավիճակ. <ul style="list-style-type: none"> • Ծննդանդ առիթով գումար ես նվեր ստացել: Ի՞նչ կանես: • Դու ընտրել ես քո ապագա մասնագիտությունը, իսկ ծնողներիդ դեմ են: Ի՞նչ կանես: 3. Կարողանո՞ւմ ես մի շարք տարբերակներից ընտրություն կատարել և որոշում կայացնել, օրինակ՝ հագուստ գնելիս, ընկերոջդ նվեր ընտրելիս: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները</p>			
<p>d220</p>	<p>Համալիր առաջադրանքներ կատարելը</p> <p><i>(Հերթականությամբ կամ միաժամանակ պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելը՝ որպես համալիր, ինտեգրված և բաղադրյալ առաջադրանքների մասեր: Ներառյալ համալիր առաջադրանքներ կատարելը, համալիր առաջադրանքներ ավարտելը, համալիր առաջադրանքներ ինքնուրույն կամ խմբով կատարելը՝ բացառությամբ հմտություններ ձեռք բերելու (d155), խնդիրներ լուծելու (d175), որոշումներ կայացնելու (d177), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն պլանավորել և իրականացնել հաջորդական գործողություններ (օրինակ, նկարագրի՛ր ինչպե՞ս կպլանավորես ծննդանդ տոնը կամ դասերից հետո տնային գործերդ). <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 2. Կարողանո՞ւմ ես կատարել պարզ կամ բարդ գործողություններ՝ վերջնարդյունքին հասնելու նպատակով (նկարագրի՛ր՝ ինչպե՞ս կպատրաստես որևէ կերակուր). <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	

		<p>3. Պատկերացրու իրավիճակ. մոտենում է Նոր տարին, և քեզ հանձնարարվել է կազմակերպել և իրականացնել տոնական միջոցառում դասընկերներիդ համար (ներկայացրու հաջորդական քայլերդ):</p>	
<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը <i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4) <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերներիդ առաջարկում են գնալ զբոսնելու: </p> <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4) <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: </p>	
<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը <i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4) <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, </p>	

	<p>և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ փոխանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: <p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Չեմ հուզվում առանց հիմնավոր պատճառի:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Կարող եմ ասել, որ ես՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • չեմ վախենում անձանոթ միջավայրում տեսակետ արտահայտել • չեմ վախենում կարծիք արտահայտել ծանոթ միջավայրում • ունեմ ապահովության զգացում • ինքնավստահ եմ • չեմ ունենում անհիմն անհանգստության զգացում: 	
<p>d250</p>	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը</p> <p>(Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հեղուկական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի, ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լռություն պահպանելը):</p>	<p>1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիք քեզ համապատասխանող տարբերակը).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մոտենում ես, դասընկերներիդ միջև խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է քննարկման թեման: Կկարողանա՞ս արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծը.</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծդ, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում: 	
d3. Հաղորդակցությունը			
d350	Ջրույցը <i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրուցելը):</i>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չշեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:</p>	
d355	Քննարկումը <i>(Հարցի ուսումնասիրությունը կամ բանավեճը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, կողմ և դեմ փաստարկներով, ինչն իրականացվում է բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի մարդկանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ մեկ անձի կամ մի քանի մարդկանց հետ քննարկումը):</i>	<p>1. Ընկերների փորձում են քեզ համոզել մի հարցի շուրջ, որի վերաբերյալ դու բոլորովին այլ կարծիք ունես: Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>2. Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ, երբ համակարծիք չեն քեզ հետ:</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
3. Արի՛ քննարկենք, օրինակ՝ ի՞նչ է տալիս քեզ համացանցը (դրական և բացասական ազդեցությունները և այլն):			
d4. Շարժունակությունը			
d5. Ինքնասպասարկումը			
<p>d570</p>	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը <i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տրաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պարաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ալկոհոլից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	

d6. Կենցաղը

d650

Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը

(Կենցաղային և այլ անձնական առարկաների խնամելը և վերանորոգելը, այդ թվում՝ խաղալիքների, փայտե և փայտե գործված առարկաների, հագուստի, փոխադրամիջոցների և օժանդակ սարքերի և բույսերի ու կենդանիների մասին հոգ տանելը, ինչպես օրինակ՝ սենյակները ներկելը կամ պաստառապատելը, կահույքը նորոգելը, ջրափայտ համակարգը վերանորոգելը, փոխադրամիջոցների պարզաճ աշխատանքային վիճակը ապահովելը, բույսերը ջրելը, տնային և ընտանի կենդանիներին մաքրելը և կերակրելը՝ ներառյալ հագուստ պատրաստելը և վերանորոգելը, կացարանը, կահույքը և կենցաղային տեխնիկան խնամելը, փոխադրամիջոցների տեխնիկական սպասարկումն իրականացնելը, օժանդակ սարքերի տեխնիկական սպասարկումն իրականացնելը, բույսերը (տնային և դրսում աճող) և կենդանիներին խնամելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610), ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելու (d620), տնային գործեր անելու (d640), այլ անձանց օգնելու (d660), վարձավորվող աշխատանքի (d850)):

1. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել բույսերի, կենդանիների մասին, օրինակ՝ կերակրել կենդանիներին, ջրել և խնամել բույսերը:
  - 0 միշտ
  - 1 հաճախ
  - 2 երբեմն
  - 3 հազվադեպ
  - 4 երբեք
2. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել անձնական իրերիդ մասին (օրինակ՝ արդուկել, լվանալ, կարել հագուստը, մաքրել կոշիկները, մաքուր պահել խնամքի պարագաները, խնամքով վերաբերվել հեռախոսին, ակնոցին, լսողական սարքին, օրթեզին և այլն).
  - 0 միշտ
  - 1 հաճախ
  - 2 երբեմն
  - 3 հազվադեպ
  - 4 երբեք
3. Արդյո՞ք կարողանում ես ապահովել քեզ շրջապատող սարքավորումների անխափան աշխատանքը (օրինակ՝ ճիշտ միացնել էլեկտրական թեյնիկը, լվացքի մեքենան և այլն).
  - 0 միշտ
  - 1 հաճախ
  - 2 երբեմն
  - 3 հազվադեպ
  - 4 երբեք
4. Արդյո՞ք կարողանում ես վերանորոգել սարքավորումները և կահույքը (օրինակ՝ կարգի բերել հեծանիվը, պտուտակահանով ամրացնել պահարանի դարակը և այլն).
  - 0 միշտ
  - 1 հաճախ
  - 2 երբեմն
  - 3 հազվադեպ

		4 երբեք	
d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները			
d710	<p>Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերություններ</p> <p><i>(Մարդկանց հետ փոխազդելը տվյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի եղանակով, ինչպես օրինակ՝ համապատասխան դեպքերում հոգատարություն և հարգանք ցուցաբերելը կամ այլ անձանց զգացմունքներին արձագանքելը՝ ներառյալ հարաբերություններում հարգանք, ջերմություն, երախտագիտություն և հանդուրժողականություն ցույց տալը, հարաբերություններում քննադատությանը և սոցիալական ազդակներին արձագանքելը, և հարաբերություններում համապատասխան ֆիզիկական կոնտակտ ունենալը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ օգնել փողոցում ինձ դիմող անձանոթ մարդուն.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Ցուցաբերում եմ հանդուրժողականություն, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • զրուցակիցս ինձ համար հաճելի անձնավորություն չէ: • երթուղային տրանսպորտում ինձ պատահաբար հրում են: • իմ կարծիքը չեն կիսում: • լսում եմ մեծահասակի խորհուրդը՝ նախապես գիտակցելով, որ չեն հետևելու: <p>3. Ես հայտնում եմ երախտագիտություն, երբ որևէ մեկն ինձ ինչ-որ հարցում օգնում է.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Որևէ մեկի լավ արարքին, հաջողությանն ի պատասխան՝ ատահայտում եմ հիացմունքս.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d720		<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես հարթել (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p>	

	<p>Քարդ միջանձնային փոխհարաբերություններ</p> <p><i>(Այլ մարդկանց հետ շփումը պահպանելը և կառավարելը՝ տվյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի եղանակով, ինչպես օրինակ՝ հույզերը և մղումները զսպելու, լեզվական և ֆիզիկական ագրեսիան կառավարելու, սոցիալական շփման մեջ ինքնուրույն գործելու, ինչպես նաև հասարակական կանոններին և պայմանականություններին համապատասխան գործելու միջոցով՝ ներառյալ այլ անձանց հետ խաղալը, հարաբերություններ ձևավորելը և դադարեցնելը, շփման շրջանակում հարաբերությունները կարգավորելը, սոցիալական կանոններին համապատասխան շփվելը և սոցիալական փոխհարաբերություն պահպանելը):</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • քո և ընկերներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ծնողներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ուսուցիչներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը: <p>2. Արդյո՞ք կարողանում ես նախաձեռնել շփում նման իրավիճակներում (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսուցիչդ առաջարկել է կատարել աշխատանք այն դասընկերոջդ հետ, ում հետ հարաբերություններիդ լարված են: • Ուսուցչի կողմից տրված առաջադրանքը կատարելու համար քեզ անհրաժեշտ է գիրք, որը պետք է վերցնես այն դասընկերոջից, ում հետ վատ հարաբերությունների մեջ ես: <p>3. Ես կարողանում եմ շփման ընթացքում, սոցիալական կանոններին հետևելով, հաստատել ու պահպանել հարաբերություններ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ծնողների հետ • ազգականների հետ • ուսուցիչների հետ • դասընկերների հետ • հասակակիցների հետ: <p>4. Կարողանում ես կարգավորել հույզերդ, երբ այլ անձանց ներկայությամբ քեզ վիրավորում են.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d730</p>	<p>Անձանոթների հետ հարաբերությունները</p> <p><i>(Անձանոթների հետ կոնկրետ նպատակներով ժամանակավոր կապեր հաստատելը, ինչպես օրինակ՝</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես դիմել որևէ անձանոթի, եթե (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • անձանոթ փողոցում ես և չգիտես՝ ինչ տրանսպորտով կարող ես տուն գնալ: • խանութից ուզում ես գնել որևէ իր, սակայն չես գտնում դրա գնապիտակը: 	

	<p>տեղեկատվություն ստանալու համար հարց տալիս, ուղղությունը հարցնելիս կամ գնում կատարելիս):</p>	<ul style="list-style-type: none"> • երթուղայինում ես, պետք է շտապ զանգ կատարես, բայց հեռախոսիդ մարտկոցն անջատվել է: <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. գնացել ես ճամբար, որտեղ ոչ ոքի չես ճանաչում, կարողանո՞ւմ ես ձևավորել հարաբերություններ անձանթների հետ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d740</p>	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները</p> <p><i>(Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործատուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակայանների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i></p>	<p>1. Կշարունակե՛ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: <p>2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն) սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: <p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Նման իրավիճակներում արդյո՞ք պահպանում ես տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>	

		4 երբեք	
d760	<p>Ընտանեկան հարաբերությունները</p> <p><i>(Ազգակցական հարաբերություններ հաստատվելը և պահպանելը, ինչպես օրինակ՝ անմիջական ընտանիքի, մերձավոր ազգականների, խնամակալ ու որդեգրող ընտանիքի և խորթ ազգականների հետ, ավելի հեռավոր ազգականների կամ օրինական խնամակալների հետ՝ ներառյալ ծնող-երեխա և երեխա-ծնող հարաբերությունները, քույրերի և եղբայրների և մերձավոր ազգականների հետ հարաբերությունները):</i></p>	<p>1. Որևէ խնդրի դեպքում կարո՞ղ ես դիմել ընտանիքիդ անդամներից մեկին.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. ընտանիքիդ անդամներից մեկը շտապ քո օգնության կարիքն ունի, սակայն ընկերդ այդ նույն պահին քեզ է սպասում: Կօզնե՞ս արդյոք ընտանիքիդ անդամին.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք ծնողների հաշվի առնում են քո կարծիքը ընտանիքում որոշումներ ընդունելիս, օրինակ՝ հանգստյան օրերը պլանավորելիս, սենյակը վերանորոգելիս և այլն.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Արդյո՞ք ձեր ընտանիքում փոխհարաբերությունները դրական են, մթնոլորտը՝ բարենպաստ և ապահով.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները

d820

Դպրոցական կրթությունը

(Դպրոց ընդունվելը, կրթություն ստանալը, ֆորմալ կրթությանը առնչվող բոլոր պարտականությունները կատարելը և ֆորմալ կրթության բոլոր առավելություններից օգտվելը, փարրական կամ միջնակարգ կրթական ծրագրի շրջանակներում ուսումնական նյութը, առարկաները և ուսումնական ծրագրի այլ պարտադիր բաղադրիչները սովորելը, այդ թվում՝ կանոնավոր կերպով դպրոց հաճախելը, այլ աշակերտների հետ համագործակցելը, ուսուցիչներից առաջադրանքներ ստանալը, հանձնարարված առաջադրանքների ու նախագծերի կատարումը կազմակերպելը, դրանք ուսումնասիրելը և կատարելը, և կրթության այլ փուլերին պատրաստվելը):

1. Արդյո՞ք քեզ համար անհասկանալի առաջադրանքները կամ հրահանգները պարզաբանելու նպատակով դիմում ես ուսուցիչներին կամ համադասարանցիներին:
  - 0 միշտ
  - 1 հաճախ
  - 2 երբեմն
  - 3 հազվադեպ
  - 4 երբեք
2. 0-4 բալային համակարգի միջոցով գնահատիր քո համագործակցային կարողությունները համադասարանցիներիդ, ուսուցիչներիդ հետ, որտեղ 0-ն նշանակում է՝ ընդհանրապես չես համագործակցում, իսկ 4-ը՝ միշտ համագործակցում ես (0-4 միավոր, 1-3 միավոր, 2-2 միավոր, 3-1 միավոր, 4-0 միավոր):
3. Արդյո՞ք երեխայի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշային պահանջներին:
4. Կարողանո՞ւմ ես պատշաճ կերպով կատարել հանձնարարված առաջադրանքները:
  - 0 միշտ
  - 1 հաճախ
  - 2 երբեմն
  - 3 հազվադեպ
  - 4 երբեք
5. Արդյո՞ք կանոնավոր կերպով հաճախում ես դասերին: Ընտրի՞ր քեզ համապատասխանող տարբերակը.
  - 0 հաճախում եմ միշտ
  - 1 բացակայում եմ երբեմն
  - 2 բացակայում եմ հաճախ
  - 3 հաճախում եմ հազվադեպ
  - 4 երբեք չեմ հաճախում:

		<p>6. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին դպրոցի մյուս աշակերտների հետ միասին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			
<p>d910</p>	<p>Համայնքային կյանքը <i>(Համայնքի սոցիալական կյանքի բոլոր ասպեկտներում ներգրավվելը, ինչպես օրինակ՝ բարեգործական կազմակերպության, ծառայողական ակումբների կամ մասնագիտական հասարակական կազմակերպությունների գործունեությանը մասնակցելը՝ ներառյալ ոչ ֆորմալ և ֆորմալ միավորումները, արարողությունները՝ բացառությամբ չվարձավորվող աշխատանքի (d855), հանգստի և ժամանցի (d920), կրոնի և հոգևոր կյանքի (d930), քաղաքացիական կյանքի և քաղաքացիության (d950)):</i></p>	<p>1. Մասնակցո՞ւմ ես համայնքի այնպիսի արարողությունների, ինչպիսիք են մկրտությունը, ամուսնությունը, ծննդյան տոնը և այլն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Մասնակցո՞ւմ ես համայնքային հավաքույթներին խաղահրապարակներում, այգիներում, փողոցներում գտնվող սրճարաններում, քաղաքի հրապարակներում կամ հասարակական այլ վայրերում այլ անձանց հետ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Մասնակցո՞ւմ ես համայնքում կազմակերպված ծիսական արարողություններին, ինչպիսիք են Վարդավառը, Տյառնընդառաջը, Ծաղկազարդը, Զատիկը:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>	

		4 երբեք	
d9200	խաղերը <i>(Ըստ կանոնների կամ անկանոն կամ չկազմակերպված խաղերում և չպլանավորված ժամանցային միջոցառումներում ներգրավվելը, ինչպես օրինակ՝ շախմատ կամ խաղաքարտային խաղեր, սեղանի խաղեր կամ կանոններով խաղեր (օրինակ՝ պահմպոցի) խաղալը՝ բացառությամբ խաղերի մեջ ներգրավվելու (d880)):</i>	1. Մասնակցում ես դպրոցում կազմակերպվող տարբեր խաղային, սպորտային, ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ շախմատային մրցումներին, սպորտային օլիմպիադաներին և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
		2. Արդյո՞ք ներգրավվում ես քեզ առաջարկվող անձանոթ խաղերին: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
		3. Մասնակցում ես բակում կազմակերպվող խաղերին, օրինակ՝ ֆուտբոլ, սեղանի խաղեր և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
d9205	Սոցիալական շփումը <i>(Այլ անձանց հետ ոչ պաշտոնական կամ առօրյա հանդիպումներին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերներին կամ ազգականներին այցելելը կամ հանրային վայրերում ոչ պաշտոնական հանդիպումներ ունենալը):</i>	1. Մասնակցում ես հանգստյան օրերին ընկերներիդ կողմից առաջարկվող հետաքրքիր ժամանցային միջոցառումների: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
		2. Արդյո՞ք այցելում ես ազգականներիդ: 0 միշտ 1 հաճախ	

		<p>2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Այցելում ես մշակութային վայրեր ընտանիքիդ անդամների, ընկերներիդ հետ (կինոթատրոններ, թատրոններ, պատկերասրահներ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>4. Արդյո՞ք պահպանում ես ընկերական հարաբերություններ. օրինակ՝ ճամբարում կամ որևէ միջոցառման ժամանակ ծանոթացել ես հասակակիցներիդ հետ, ովքեր առաջարկում են հանդիպել հետագայում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

Վարքի արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը <i>(Գործողությունների կամ առաջադրանքների փոխկապակցված խմբերին առնչվող հիմնական և բարդ հմտությունները զարգացնելը՝ այնպիսի հմտությունների ձեռքբերումը սկսելու և շարունակելու համար, ինչպիսիք են գործիքներ կամ խաղալիքներ գործածելը կամ խաղեր խաղալը՝ ներառյալ հիմնական և բարդ հմտություններ ձեռք բերելը՝ բացառությամբ գրել սովորելու (d145) և գրելու (d170), խաղալ սովորելու (d131)):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Լուծի՛ր վարժությունը՝ օգտվելով հաշվիչից: 2. Օգտագործո՞ւմ ես հեռախոսի հավելվածներ, համակարգիչ կամ այլ էլեկտրոնային սարքեր: 3. Կարողանո՞ւմ ես խաղալ՝ հետևելով խաղի կանոններին, օրինակ՝ շախմատ, ֆուտբոլ, խաղաթուղթ և այլն: Նշի՛ր քեզ ծանոթ որևէ խաղի կանոններ: 4. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել աշխատանքային գործիքներ որևէ բան պատրաստելու կամ վերանորոգելու համար, օրինակ՝ թխվածքաբլիթ, պիցցա պատրաստելիս, փական բացելիս և այլն: 	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p>
d161	Ուշադրությունը պահպանելը <i>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Յո՛ւյց տուր և անվանի՛ր կարմիր թվերն՝ աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան): 2. Կկարդամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր: 3. Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան): 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 84</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p>
d163	Մտածելը <i>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը,</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Գտի՛ր համապատասխան հատվածը: 2. Ո՞ր բառն է էպպես տարբերվում մյուս 3 բառերից. <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 85</p>

	<p><i>բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թեորեն ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը):</i></p>	<p>3. Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը</p> <p><i>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստն ընկալելը և մեկնաբանելը):</i></p>	<p>1. Կարդա՛ հանձնարարված նյութը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6</p>
		<p>2. Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածը նյութը:</p>	
		<p>3. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>
<p>d170</p>	<p>Գրելը</p> <p><i>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</i></p>	<p>1. Գրի՛ր թելադրություն: Ամառային վառվռուն առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8</p>
		<p>2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>
		<p>3. Տպի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	
<p>d172</p>	<p>Հաշվելը</p>	<p>1. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10</p>

	<p>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</p>	<p>2. Լրացրո՛ւ աղյուսակը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11</p>
		<p>3. Լուծի՛ր հավասարումը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>
<p>d175</p>	<p>Խնդիրներ լուծելը</p> <p>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177)):</p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

<p>d177</p>	<p>Որոշումներ կայացնելը</p> <p><i>(Ընտրություն կատարել մի շարք տարբերակներից, իրագործել ընտրված տարբերակը և գնահատել ընտրված տարբերակի արդյունքները, ինչպես օրինակ՝ որոշակի իր ընտրելը և գնելը, կամ մի շարք առաջադրանքների թվից որոշել կատարել անհրաժեշտ մեկ առաջադրանք և այն կատարել՝ բացառությամբ մտածելու (d163), խնդիրներ լուծելու (d175)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ի՞նչ նվեր ես ցանկանում ստանալ: Իսկ մայրի՞կդ: Պատկերացրո՛ւ, որ այս տուփերում քո և մայրիկի նվերներն են, բայց դու պետք է ընտրես դրանցից մեկը: Ո՞րը կընտրես: Ինչո՞ւ: 2. Ծննդյանդ առիթով գումար ես նվեր ստացել: Ի՞նչ կանես այն: 3. Կարողանո՞ւմ ես մի շարք տարբերակներից ընտրություն կատարել և որոշում կայացնել, օրինակ՝ հագուստ գնելիս, ընկերոջդ նվեր ընտրելիս: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները</p>			
<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: 2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: 	

		<ul style="list-style-type: none"> • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկի մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ փանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: <p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d250</p>	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հեղուղական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի, ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լռություն պահպանելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիր քեզ համապատասխանող տարբերակը).</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. Մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մտնում ես սենյակ, դասընկերներիդ միջև խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է</p>	

		<p>քննարկման թեման: Կարողանո՞ւմ ես արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծը.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում • քո ներկայությամբ անում են պնդումներ, որնք հակասում են քո տեսակետներին • պետք է պահպանես գաղտնիության սկզբունքը (չտարածել քեզ վստահված գաղտնիքը): 	
		<p>4. Խուսափում եմ դրսևորել նման վարքագիծ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • ծաղրել որևէ մեկին • ֆիզիկական վնաս հասցնել որևէ մեկին • խոսքային ագրեսիա ցուցաբերել որևէ մեկի նկատմամբ • սպառնալ որևէ մեկին • գողություն անել • անտեսել որևէ մեկին: 	
		<p>5. Կարողանո՞ւմ ես արդյոք բոլոր իրավիճակներում հետևել մեծահասակների հրահանգներին, օրինակ՝ չհաճախել արգելված վայրեր, չօգտագործել վնասակար նյութեր.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

		<p>6. Կարողանո՞ւմ ես արդյոք խմբային աշխատանքի ժամանակ պահպանել սեփական վարքագիծդ՝ հետևելով սահմանված կանոններին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d3. Հաղորդակցությունը			
<p>d350</p>	<p>Չրույցը</p> <p><i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրուցելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չջեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:</p>	
		<p>2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:</p>	
<p>d355</p>	<p>Քննարկումը</p> <p><i>(Հարցի ուսումնասիրությունը կամ բանավեճը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, կողմ և դեմ փաստարկներով, ինչն իրականացվում է բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի մարդկանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ մեկ անձի կամ մի քանի մարդկանց հետ քննարկումը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարտահայտես կարծիքդ ընկերներիդ հետ ինչ-որ թեմայի շուրջ խոսելիս:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Ընկերներդ փորձում են քեզ համոզել մի հարցի շուրջ, որի վերաբերյալ դու բոլորովին այլ կարծիք ունես: Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն</p>	

		<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		3. Արի՛ քննարկենք, օրինակ՝ ի՞նչ է տալիս քեզ համացանցը (դրական և բացասական ազդեցությունները և այլն):	
d4. Շարժունակությունը			
d5. Ինքնասպասարկումը			
d570	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը</p> <p><i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվրանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պարաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ակոհոլից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d6. Կենցաղը			
d650		1. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել բույսերի, կենդանիների մասին, օրինակ՝ կերակրել կենդանիներին, ջրել և խնամել բույսերը:	

	<p>Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը</p> <p><i>(Կենցաղային և այլ անձնական առարկաների խնամելը և վերանորոգելը, այդ թվում՝ խաղալիքների, տան և տանը գտնվող առարկաների, հագուստի, փոխադրամիջոցների և օժանդակ սարքերի և բույսերի ու կենդանիների մասին հոգ տանելը, ինչպես օրինակ՝ սենյակները ներկելը կամ պաստառապատելը, կահույքը նորոգելը, ջրափար համակարգը վերանորոգելը, փոխադրամիջոցների պատշաճ աշխատանքային վիճակը ապահովելը, բույսերը ջրելը, տնային և ընտանի կենդանիներին մաքրելը և կերակրելը՝ ներառյալ հագուստ պատրաստելը և վերանորոգելը, կացարանը, կահույքը և կենցաղային տեխնիկան խնամելը, փոխադրամիջոցների տեխնիկական սպասարկումն իրականացնելը, օժանդակ սարքերի տեխնիկական սպասարկումն իրականացնելը, բույսերը (տնային և դրսում աճող) և կենդանիներին խնամելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610), սպրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելու (d620), տնային գործեր անելու (d640), այլ անձանց օգնելու (d660), վարձատրվող աշխատանքի (d850)):</i></p>	<p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել անձնական իրերիդ մասին (օրինակ՝ արդուկել, լվանալ, կարել հագուստը, մաքրել կոշիկները, մաքուր պահել խնամքի պարագաները, խնամքով վերաբերվել հեռախոսին, ակնոցին, լսողական սարքին, օրթեզին և այլն)։</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես ապահովել քեզ շրջապատող սարքավորումների անխափան աշխատանքը (օրինակ՝ ճիշտ միացնել էլեկտրական թեյնիկը, լվացքի մեքենան և այլն)։</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Արդյո՞ք կարողանում ես վերանորոգել սարքավորումները և կահույքը (օրինակ՝ կարգի բերել հեծանիվը, պտուտակահանով ամրացնել պահարանի դարակը և այլն)։</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d660</p>	<p>Այլ անձանց օգնելը</p>	<p>1. Արդյո՞ք օգում ես ընտանիքիդ անդամներին տանը կամ դրսում։</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ</p>	

<p><i>(Ընդհանրիկ անդամների և այլ անձանց սովորելու, հաղորդակցվելու, ինքնասպասարկման, տանը կամ դրսում տեղաշարժվելու հարցում օգնելը, ընդհանրիկ անդամների և այլ անձանց ինքնազգացողության մասին մտածողություն կամ դրան ուշադրություն դարձնելը՝ ներառյալ այլ անձանց օգնելը ինքնասպասարկման, տեղաշարժվելու, հաղորդակցվելու, միջանձնային հարաբերությունների, սնվելու և առողջությանը հետևելու հարցում՝ բացառությամբ վարձատրվող աշխատանքի (d850)):</i></p>	<p>2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք անհրաժեշտության դեպքում կօգնես մեծահասակին փողոցն անցնել.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք կմտածողվես և կցուցաբերես օգնություն ընտանիքիդ անդամին, երբ նկատես, որ նրա ինքնազգացողությունը վատացել է.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Արդյո՞ք կցուցաբերես օգնություն այլ անձանց, երբ նրանք քո օգնության կարիքն ունեն.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
--	---	--

d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները

<p>d710</p>	<p>Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերություններ</p> <p><i>(Մարդկանց հետ փոխազդելը տվյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի եղանակով, ինչպես օրինակ՝ համապատասխան դեպքերում հոգստարարություն և հարգանք ցուցաբերելը կամ այլ անձանց զգացմունքներին արձագանքելը՝ ներառյալ հարաբերություններում հարգանք, ջերմություն, երախտագիտություն և հանդուրժողականություն ցույց տալը, հարաբերություններում քննադատությանը և սոցիալական ազդակներին արձագանքելը, և հարաբերություններում համապատասխան ֆիզիկական կոնտակտ ունենալը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանում եմ օգնել փողոցում ինձ դիմող անձանոթ մարդուն. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 2. Ցուցաբերում եմ հանդուրժողականություն, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4) <ul style="list-style-type: none"> • զրուցակիցս ինձ համար հաճելի անձնավորություն չէ: • երթուղային տրանսպորտում ինձ պատահաբար հրում են: • իմ կարծիքը չեն կիսում: • լսում եմ մեծահասակի խորհուրդը՝ նախապես գիտակցելով, որ չեմ հետևելու խորհրդին: 3. Երախտագիտությունս եմ հայտնում, երբ որևէ մեկն ինձ ինչ-որ հարցում օգնում է. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 4. Որևէ մեկի լավ արարքին, հաջողությանն ի պատասխան՝ արտահայտում եմ հիացմունքս. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d720</p>	<p>Բարդ միջանձնային փոխհարաբերություններ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արդյո՞ք կարողանում ես հարթել (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4) <ul style="list-style-type: none"> • քո և ընկերներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ծնողներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, 	

	<p>(Այլ մարդկանց հետ շփումը պահպանելը և կառավարելը՝ Կոլյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի եղանակով, ինչպես օրինակ՝ հույզերը և մղումները զսպելու, լեզվական և ֆիզիկական ագրեսիան կառավարելու, սոցիալական շփման մեջ ինքնուրույն գործելու, ինչպես նաև հասարակական կանոններին և պայմանականություններին համապատասխան գործելու միջոցով՝ ներառյալ այլ անձանց հետ խաղալը, հարաբերություններ ձևավորելը և դադարեցնելը, շփման շրջանակում հարաբերությունները կարգավորելը, սոցիալական կանոններին համապատասխան շփվելը և սոցիալական փարածություն պահպանելը):</p>	<ul style="list-style-type: none"> • քո և ուսուցիչներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը: <p>2. Արդյո՞ք կարողանում ես նախաձեռնել շփում նման իրավիճակներում (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսուցչուհիդ հանձնարարել է առաջադրանք այն դասընկերոջդ հետ, ում հետ լավ հարաբերություններ չունես: • Ուսուցչի կողմից տրված առաջադրանքը կատարելու համար քեզ անհրաժեշտ է գիրք, որը պետք է վերցնես այն դասընկերոջից, ում հետ վատ հարաբերությունների մեջ ես: <p>3. Ես կարողանում եմ շփման ընթացքում, սոցիալական կանոններին հետևելով, հաստատել և պահպանել հարաբերություններ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • ծնողների հետ • ազգականների հետ • ուսուցիչների հետ • դասընկերների հետ • հասակակիցների հետ: <p>4. Կարողանո՞ւմ ես կարգավորել վարքագիծդ, երբ այլ անձանց ներկայությամբ քեզ վիրավորում են:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d730</p>	<p>Անձանոթների հետ հարաբերությունները</p> <p>(Անձանոթների հետ կոնկրետ նպատակներով ժամանակավոր կապեր հաստատելը, ինչպես օրինակ՝ փրկելու կարգավորություն ստանալու համար հարց</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես դիմել որևէ անձանոթի, եթե (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • անձանոթ փողոցում ես և չգիտես՝ ինչ տրանսպորտով կարող ես տուն գնալ: • խանութից ուզում ես գնել որևէ իր, սակայն չես գտնում դրա գնապիտակը: • երթուղայինում ես, պետք է շտապ զանգ կատարես, բայց հեռախոսիդ մարտկոցն անջատվել է: 	

	<p>տալիս, ուղղությունը հարցնելիս կամ գնում կատարելիս):</p>	<p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. գնացել ես ճամբար, որտեղ ոչ ոքի չես ճանաչում: Կարողանո՞ւմ ես ձևավորել հարաբերություններ անձանոթների հետ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d740</p>	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները <i>(Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործատուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակայների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i></p>	<p>1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: <p>2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել, ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), սակայն մասնակիցներից մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: <p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Նման իրավիճակներում արդյո՞ք պահպանում ես տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d760</p>	<p>Ընտանեկան հարաբերությունները</p>	<p>1. Որևէ խնդրի դեպքում կարողանո՞ւմ ես դիմել ընտանիքիդ անդամներից որևէ մեկին.</p>	

	<p>(Ազգակցական հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը, ինչպես օրինակ՝ անմիջական ընտանիքի, մերձավոր ազգականների, խնամակալ ու որդեգրող ընտանիքի և խորթ ազգականների հետ, ավելի հեռավոր ազգականների կամ օրինական խնամակալների հետ՝ ներառյալ ծնող-երեխա և երեխա-ծնող հարաբերությունները, քույրերի և եղբայրների և մերձավոր ազգականների հետ հարաբերությունները):</p>	<p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ, երբ ընտանիքիդ անդամներից որևէ մեկը շտապ քո օգնության կարիքն ունի, սակայն ընկերդ քեզ է սպասում այդ նույն պահին: Արդյո՞ք կօգնես ընտանիքիդ անդամին.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք ծնողներիդ հաշվի են առնում քո կարծիքը ընտանիքում որոշումներ կայացնելիս, օրինակ՝ հանգստյան օրերը պլանավորելիս, սենյակը վերանորոգելիս և այլն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Արդյո՞ք ձեր ընտանիքում փոխհարաբերությունները դրական են, մթնոլորտը՝ բարենպաստ և ապահով:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները			
d820	Դպրոցական կրթությունը	<p>1. Արդյո՞ք քեզ համար անհասկանալի առաջադրանքները կամ հրահանգները պարզաբանելու նպատակով դիմում ես ուսուցիչներին կամ համադասարանցիներին:</p>	

<p>(Դպրոց ընդունվելը, կրթություն ստանալը, ֆորմալ կրթությանը առնչվող բոլոր պարտականությունները կատարելը և ֆորմալ կրթության բոլոր առավելություններից օգտվելը, փարրական կամ միջնակարգ կրթական ծրագրի շրջանակներում ուսումնական նյութը, առարկաները և ուսումնական ծրագրի այլ պարտադիր բաղադրիչները սովորելը, այդ թվում՝ կանոնավոր կերպով դպրոց հաճախելը, այլ աշակերտների հետ համագործակցելը, ուսուցիչներից առաջադրանքներ ստանալը, հանձնարարված առաջադրանքների ու նախագծերի կատարումը կազմակերպելը, դրանք ուսումնասիրելը և կատարելը, և կրթության այլ փուլերին պատրաստվելը):</p>	<p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>		
	<p>2. 0-4 բալային համակարգի միջոցով գնահատիր քո համագործակցային կարողությունները համադասարանցիներիդ, ուսուցիչներիդ հետ, որտեղ 0-ն նշանակում է՝ ընդհանրապես չես համագործակցում, իսկ 4-ը՝ միշտ համագործակցում ես (0-4 միավոր, 1-3 միավոր, 2-2 միավոր, 3-1 միավոր, 4-0 միավոր):</p>		
	<p>3. Արդյո՞ք երեխայի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշչային պահանջներին:</p>		
	<p>4. Կարողանո՞ւմ ես պատշաճ կերպով կատարել հանձնարարված առաջադրանքները:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>		
	<p>5. Արդյո՞ք կանոնավոր կերպով հաճախում ես դասերին: Ընտրի՛ր քեզ համապատասխանող տարբերակը.</p> <p>0 հաճախում եմ միշտ 1 բացակայում եմ երբեմն 2 բացակայում եմ հաճախ 3 հաճախում եմ հազվադեպ 4 երբեք չեմ հաճախում:</p>		
	<p>6. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին դպրոցի մյուս աշակերտների հետ միասին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>		

4 երբեք

d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը

<p>d910</p>	<p>Համայնքային կյանքը <i>(Համայնքի սոցիալական կյանքի բոլոր ասպեկտներում ներգրավվելը, ինչպես օրինակ՝ բարեգործական կազմակերպության, ծառայողական ակումբների կամ մասնագիտական հասարակական կազմակերպությունների գործունեությանը մասնակցելը՝ ներառյալ ոչ ֆորմալ և ֆորմալ միավորումները, արարողությունները՝ բացառությամբ չվարձավորվող աշխատանքի (d855), հանգստի և ժամանցի (d920), կրոնի և հոգևոր կյանքի (d930), քաղաքացիական կյանքի և քաղաքացիության (d950)):</i></p>	<p>1. Մասնակցո՞ւմ ես համայնքի այնպիսի արարողությունների, ինչպիսիք են մկրտությունը, ամուսնությունը, ծննդյան տոնը և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Մասնակցո՞ւմ ես համայնքային հավաքույթներին խաղահրապարակներում, այգիներում, փողոցներում գտնվող սրճարաններում, քաղաքի հրապարակներում կամ հասարակական այլ վայրերում այլ անձանց հետ: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Մասնակցո՞ւմ ես համայնքում կազմակերպված ծիսական արարողություններին, ինչպիսիք են Վարդավառը, Տյառնընդառաջը, Ծաղկազարդը, Ջատիկը: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d9200</p>	<p>Խաղերը <i>(Ըստ կանոնների կամ անկանոն կամ չկազմակերպված խաղերում և չպլանավորված ժամանցային</i></p>	<p>1. Մասնակցո՞ւմ ես դպրոցում կազմակերպվող տարբեր խաղային, սպորտային, ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ շախմատային մրցումներին, սպորտային օլիմպիադաներին և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ</p>	

	<p><i>միջոցառումներում ներգրավվելը, ինչպես օրինակ՝ շախմատ կամ խաղաքարտային խաղեր, սեղանի խաղեր կամ կանոններով խաղեր (օրինակ՝ պահմարոցի) խաղալը՝ բացառությամբ խաղերի մեջ ներգրավվելու (d880)):</i></p>	<p>2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Արդյո՞ք ներգրավվում ես քեզ առաջարկվող անձանոթ խաղերին: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Մասնակցո՞ւմ ես բալում կազմակերպվող խաղերին, օրինակ՝ ֆուտբոլ, սեղանի խաղեր և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d9205</p>	<p>Սոցիալական շփումը <i>(Այլ անձանց հետ ոչ պաշտոնական կամ առօրյա հանդիպումներին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերներին կամ ազգականներին այցելելը կամ հանրային վայրերում ոչ պաշտոնական հանդիպումներ ունենալը):</i></p>	<p>1. Մասնակցո՞ւմ ես հանգստյան օրերին ընկերներիդ կողմից առաջարկվող հետաքրքիր ժամանցային միջոցառումների: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Արդյո՞ք այցելում ես ազգականներիդ: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Այցելո՞ւմ ես մշակութային վայրեր ընտանիքիդ անդամների, ընկերներիդ հետ (կինոթատրոններ, թատրոններ, պատկերասրահներ): 0 միշտ 1 հաճախ</p>	

		2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
		4. Արդյո՞ք պահպանում ես ընկերական հարաբերություններ. օրինակ՝ ճամբարում կամ որևէ միջոցառման ժամանակ ծանոթացել ես հասակակիցներիդ հետ, ովքեր առաջարկում են հանդիպել հետագայում: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	

Շարժունակության արձանագրություն

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (*)՝ հնարավորություն տալ շարժունակության դժվարություններ ունեցող երեխային պատասխանել բանավոր կամ ցույց տալ հայացքով:

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (**)

՝ կիրառելի չեն մանր շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխայի համար:

147

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր	Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը		
d1371 Բարդ հասկացություններ սովորելը <i>(Դասակարգման, խմբավորման, դարձելիության, սերիականության հասկացություններն ըմբռնելը և գործածելը):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. (*) Տեղադրի՛ր քաղաքներն ըստ իրենց աշխարհագրական դիրքի (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով՝ քարտերի միջոցով խմբավորում է քաղաքները): 2. ա) Խմբավորի՛ր միևնույն իմաստն ունեցող բառերը: բ) Դասավորի՛ր քարտերն ըստ հաջորդականության՝ մեծից փոքր (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան գլխի շարժումով ցույց է տալիս հաջորդական նկարները): 3. ա) Թվարկի՛ր ՀՀ քաղաքներն ըստ տարածքի մեծության՝ Վաղարշապատ, Երևան, Վանաձոր, Գյումրի: բ) Թվարկի՛ր առարկաները հաջորդաբար՝ մեծից փոքր. ուղղաթիռ, տիեզերանավ, ինքնաթիռ, օդապարիկ (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս համապատասխան նկար քարտերը): 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 83</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 3 Խթանիչ նյութ՝ նկար 63</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 64</p>
d161 Ուշադրությունը պահպանելը <i>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ա) Յո՛ւրջ տուր և անվանի՛ր կարմիր թվերն՝ աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան): բ) Լսի՛ր բառերի շարքը և ամեն անգամ թիվ լսելիս արձագանքի (գլխի շարժում, դիմախաղ, ձայն). Կարմիր, միջուկ, մեկ, գարուն, հարյուր, քամի, էական, թվական, յոթ, ածական, հազարամյակ, հազար, կարոտ, տասնամյակ, տասնվեց: 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 84</p>

	<p>առաջադրանք կադարելու (d210), բարդ առաջադրանք կադարելու (d220)):</p>	<p>2. ա) Կկարդամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր: բ) Դասավորի՛ր պատկերներն այնպես, ինչպես դրված են (խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար. 9 երկրաչափական պատկերները ցուցադրել հերթականությամբ, տալ 20 վայրկյան՝ մտապահելու պատկերների հաջորդականությունը, ապա խառնել):</p> <p>3. (**) Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p>
<p>d163</p>	<p>Մտածելը</p> <p>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թեորեն ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը)):</p>	<p>1. (*) Գտի՛ր համապատասխան հատվածը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս համապատասխան հատվածը):</p> <p>2. (*) Ո՞ր բառն է էպես տարբերվում մյուս 3 բառերից (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս համապատասխան նկար-քարտերը: Կիրառել վերջին 2 կետերը).</p> <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ <p>3. (*) Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել դասավորել բառաքարտերը):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 85</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 66</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2 Խթանիչ նյութ՝ նկար 82</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը</p> <p>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով</p>	<p>1. (*) Կարդա՛ հանձնարարված նյութը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել մտքում կարդալ նյութը և մատնանշել, հայացքով ցույց տալ համապատասխան նկարը):</p> <p>2. (*) Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածո նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել կարդացածը ներկայացնել գրելու կամ նկարների միջոցով՝ տե՛ս տվյալ ծածկագրի առաջադրանք 1-ի համար տրված այլընտրանքի արդյունքները):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6 Խթանիչ նյութ՝ նկար 86</p>

	<p><i>կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահասարակ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստի ընկալելը և մեկնաբանելը):</i></p>	<p>3. (**) Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>
<p>d170</p>	<p>Գրելը <i>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</i></p>	<p>1. (*) Գրի՛ր թելադրություն (շարժունակության դժվարություններ ունեցող երեխային ըստ անհրաժեշտության առաջարկել համակարգիչ): Ամառային վառվռու առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղնա շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8</p>
		<p>2. (*) Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող երեխային ըստ անհրաժեշտության առաջարկել համակարգիչ):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>
		<p>3. Տպի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	
<p>d172</p>	<p>Հաշվելը <i>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</i></p>	<p>1. (*) Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս ճիշտ պատասխանը թվաքարտերի միջոցով):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10 Խթանիչ նյութ՝ թվաքարտեր</p>
		<p>2. (*) Լրացրո՛ւ աղյուսակը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս ճիշտ պատասխանը թվաքարտերի միջոցով):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11 Խթանիչ նյութ՝ թվաքարտեր</p>
		<p>3. (*) Լուծի՛ր հավասարումը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս ճիշտ պատասխանը թվաքարտերի միջոցով):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>

			Խթանիչ նյութ՝ թվաքարտեր
<p>d175</p>	<p>խնդիրներ լուծելը</p> <p><i>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177)):</i></p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքների՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d177</p>	<p>Որոշումներ կայացնելը</p> <p><i>(Ընտրություն կատարել մի շարք տարբերակներից, իրագործել ընտրված տարբերակը և գնահատել ընտրված տարբերակի արդյունքները, ինչպես օրինակ՝</i></p>	<p>1. Ի՞նչ նվեր ես ցանկանում ստանալ: Իսկ մայրի՞կդ: Պատկերացրո՞ւ, որ այս տուփերում քո և մայրիկի նվերներն են, բայց դու պետք է ընտրես դրանցից մեկը: Ո՞րը կընտրես: Ինչո՞ւ:</p> <p>2. Ծննդյանդ առիթով գումար ես նվեր ստացել: Ի՞նչ կանես այն:</p>	

	<p>որոշակի իր ընտրելը և գնելը, կամ մի շարք առաջադրանքների թվից որոշել կատարել անհրաժեշտ մեկ առաջադրանք և այն կատարել՝ բացառությամբ մտածելու (d163), խնդիրներ լուծելու (d175):</p>	<p>3. Կարողանում ես մի շարք տարբերակներից ընտրություն կատարել և որոշում կայացնել, օրինակ՝ հագուստ գնելիս, ընկերոջդ նվեր ընտրելիս:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները			
<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը <i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	

<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ տանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: 2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ. <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d3. Հաղորդակցությունը</p>			
<p>d350</p>	<p>Զրույցը</p> <p><i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրույցելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանում ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չշեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն: 2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված: 	
<p>d360</p>	<p>Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանում ես հաղորդակցության նպատակով կիրառել սարքեր և մեթոդներ, օրինակ՝ համակարգիչ, գաջեթ, FM համակարգ կամ որպես հաղորդակցման միջոց կարդալ շուրթերից, կիրառել ժեստեր: 	

	<p>(Հաղորդակցության նպատակով սարքեր, մեթոդներ և այլ միջոցներ օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը հեռախոսով զանգահարելը՝ ներառյալ հեռահաղորդակցության սարքեր, փոստային մեքենաներ և հաղորդակցության մեթոդներ օգտագործելը):</p>	<p>2. Կարողանում ես օգտվել հեռախոսից (զանգ, տեսազանգ) ընկերոջը կամ հարազատներիդ հետ հաղորդակցվելու նպատակով:</p> <p>3. Կարողանում ես հեռախոսի կամ համակարգչի միջոցով հաղորդագրություններ ուղարկել մարդկանց:</p>	
d4. Շարժունակությունը			
<p>d440</p>	<p>Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը</p> <p>(Առարկաները բանեցնելուն առնչվող համակարգված գործողություններ կատարելը, առարկաները վերցնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը ձեռքի, մատների կամ մեծ մատի օգնությամբ, ինչպես օրինակ՝ սեղանից մեքենայի մեքենաներ վերցնելը կամ բռնակը պտտեցնելը՝ ներառյալ վերցնելը, բռնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը):</p>	<p>1. Սեղանից վերցրո՞ւ մետաղադրամները:</p> <p>2. Արագ անցի՞ր շրջանագծերի վրայով՝ յուրաքանչյուրի կենտրոնում կետ դնելով (տևողությունը 15 վայրկյան):</p> <p>3. Անցի՞ր ճանապարհով՝ առանց թուղթը շարժելու, գծերի սահմանները խախտելու և գրիչը թղթից կտրելու:</p> <p>4. Մկրատով կտրի՞ր աստղաձև պատկերը:</p>	<p>Խթանիչ նյութեր՝ մետաղադրամներ</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 17</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 18</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 19</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ մկրատ</p>
<p>d445</p>	<p>Դաստակը և բազուկն օգտագործելը</p> <p>(Դաստակի և բազուկի օգնությամբ՝ առարկաները տեղաշարժելու կամ դրանք բանեցնելու համար պահանջվող համակարգված գործողություններ կատարելը, ինչպես օրինակ՝ դռների բռնակները պտտեցնելը կամ որևէ առարկա նետելը կամ բռնելը՝ ներառյալ առարկաները քաշելը կամ հրելը, ձեռքը հասցնելը, ձեռքերը կամ բազուկները թեքելը կամ շրջելը, նետելը, բռնելը՝ բացառությամբ դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելու d440):</p>	<p>1. Բռնի՞ր գնդակը և նետի՞ր ինձ:</p> <p>2. Ձգի՞ր պարանը դեպի քեզ (բռնել պարանի մի ծայրից, մյուսը տալ երեխային):</p> <p>3. Մեկնի՞ր ձեռքդ գրասեղանի լայնքով և վերցրո՞ւ առարկան (սեղանին դնել որևէ առարկա, օրինակ՝ գիրք կամ սրիչ):</p> <p>4. Բացի՞ր գուաշների խցանները:</p> <p>5. Կարողանո՞ւմ ես լվանալ ատամներդ դաստակի վեր ու վար և օղակաձև շարժումներով:</p> <p>6. Կարողանո՞ւմ ես հրել սենյակի դուռը:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ գնդակ</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ պարան</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ գուաշներ</p>

		7. Կարողանո՞ւմ ես լվանալ սպասք:	
d450	<p>Քայլերը</p> <p><i>(Որևէ մակերեսի երկայնքով ուղքով տեղաշարժվելը, այնպես որ մեկ ուրնաթաթը միշտ լինի գեպինին, ինչպես օրինակ՝ զբոսնելիս, դանդաղ քայլելիս, դեպի առաջ քայլելիս, հետ-հետ գնալիս կամ մի կողմ քայլելիս՝ ներառյալ ուղքով կարճ կամ երկար տարածություններ անցնելը, տարբեր մակերեսների վրա քայլելը, խոչընդոտները քայլելով շրջանցելը՝ բացառությամբ տեղափոխվելու (d420), տեղաշարժվելու (d455)):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես քայլել տանը, դպրոցում, փողոցում և հասարակական վայրերում:</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես 1 կմ-ը գերազանցող տարածություն անցնել ուղքով, օրինակ՝ բաց տարածք կամ գյուղերի միջև ընկած տարածություն):</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես շրջանցել մայթեզրը կամ անցնել նրա վրայով:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես քայլել խոտածածկ մակերեսի, ավազի, մանրախճի, սառույցի և ձյան վրայով:</p> <p>5. Կարողանո՞ւմ ես քայլել նավի վրա, գնացքում, ինքնաթիռում, ավտոբուսում:</p> <p>6. Հետևե՛լ երեխայի քայլքին գնահատման ողջ ընթացքում:</p>	
d460	<p>Տարբեր վայրերում տեղաշարժվելը</p> <p><i>(Տարբեր վայրերում կամ իրավիճակներում քայլելը և տեղաշարժվելը, ինչպես օրինակ՝ տան սենյակների միջև, շենքի ներսում կամ քաղաքի փողոցում քայլելը՝ ներառյալ տանը տեղաշարժվելը, տանը սողալը և բարձրանալը, տնից բացի այլ շինություններում, տնից և այլ շինություններից դուրս գտնվող տարածքում քայլելը կամ տեղաշարժվելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես շարժվել տարբեր վայրերում՝ տանը, դպրոցում, բակում և այլն, անհրաժեշտության դեպքում հաղթահարելով խոչընդոտները:</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես տեղաշարժվել շենքերի ներսում՝ տեղափոխվելով հարկից հարկ, դասասենյակից ճաշարան, միջանցք, մարզասրահ և այլ վայրեր:</p>	
d470	<p>Փոխադրամիջոցից օգտվելը</p> <p><i>(Տրանսպորտից օգտվելը՝ որպես ուղևոր տեղաշարժվելու նպատակով, ինչպես օրինակ՝ ավտոմեքենայով, ավտոբուսով, ոհկշայով, էժան երթուղային տաքսիով, սայլակով կամ մանկասայլակով, կենդանիների օգնությամբ շարժման մեջ դրվող փոխադրամիջոցով, հանրային կամ մասնավոր տաքսիով, գնացքով, տրամվայով,</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն օգտվել հասարակական փոխադրամիջոցներից (ավտոբուս, երթուղային տաքսի, մետրո և այլն):</p>	

	<p>մեկտրոյով, նավակով կամ օդային տրանսպորտով փոխադրվելը՝ ներառյալ մարդու մկանային ուժով շարժման մեջ դրվող տրանսպորտային միջոցից օգտվելը, մասնավոր կամ հանրային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցից օգտվելը՝ բացառությամբ սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվելու (d465), փոխադրամիջոց վարելու (d475)):</p>		
d5. Ինքնապասարկումը			
<p>d530</p>	<p>Բնական կարիքները հոգալը <i>(Արտաթորանքը (դաշտան, միզարձակում և կղազատում) հեռացնելու պահանջն զգալը, դրա հեռացումը պլանավորելն ու իրականացնելը և դրանից հետո մարմինը մաքրելը՝ ներառյալ միզարձակումը, կղազատումը և դաշտանային պարբերաշրջանին առնչվող խնամքը կարգավորելը՝ բացառությամբ լվացվելու (d510), մարմնի մասերը խնամելու (d520)):</i></p>	<p>1. Կարողանում ես ինքնուրույն օգտվել սանհանգույց-պետքարանից:</p>	
		<p>2. Կարողանում ես ինքնուրույն հետևել անձնական հիգիենայիդ:</p>	
<p>d540</p>	<p>Հագնվելը <i>(Հագուստը և կոշիկները հագնելուն և հանելուն ուղղված համակարգված գործողություններ և առաջադրանքներ հերթականությամբ կատարելը և կլիմայական ու սոցիալական պայմաններին հետևելը, ինչպես օրինակ՝ շապիկներ, կիսաշրջագեստներ, բլուզներ, վարտիքներ,</i></p>	<p>1. Կարողանում ես ինքնուրույն հագնել և հանել հագուստի բոլոր տեսակները:</p>	
		<p>2. Կարողանում ես կոճկել և արձակել բոլոր տեսակի շղթաները, կոճակները և ճարմանդները:</p>	

	<p><i>ներքնազգեստ, սարիներ, կիմոնոներ, զուգազուպաներ, գլխարկներ, ձեռնոցներ, վերարկուներ, կոշիկներ և զուպաներ, երկարաճիպք կոշիկներ, հողաթափեր և տնային մաշիկներ հագնելը, հարմարեցնելը և հանելը՝ ներառյալ հագուստ և կոշիկներ ու զուպաներ հագնելը և հանելը, համապատասխան հագուստ ընտրելը):</i></p>	<p>3. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն հագնել և հանել հողաթափերը, կոշիկները:</p>	
		<p>4. Կարողանո՞ւմ ես ընտրել եղանակին համապատասխան հագուստ:</p>	
<p>d570</p>	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը <i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տրաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պարաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունը վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ալկոհոլից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

d6. Կենցաղը		
d630	Կերակուրներ պատրաստելը <i>(Սեփական անձի կամ այլ անձանց համար պարզ կամ բաղադրյալ կերակուրների պատրաստումը պլանավորելը, կազմակերպելը, դրանք պատրաստելը և մատուցելը, ինչպես օրինակ՝ ճաշացանկ կազմելը, ուրելու համար պիտանի սննդամթերքը և ըմպելիք ընտրելը, ուրեսպներ պատրաստելու համար բաղադրամասերը իրար միացնելը, էլեկտրաէներգիայի միջոցով կերակուր պատրաստելը և սառը ուրեսպներ և ըմպելիքներ պատրաստելը, ինչպես նաև սննդամթերքը մատուցելը՝ ներառյալ պարզ և բաղադրյալ կերակուր պատրաստելը՝ բացառությամբ ուրելու (d550), խմելու (d560), ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելու (d620), փոսային գործեր անելու (d640), կենցաղային իրերի մասին հոգ փանելու (d650), այլ անձանց օգնելու (d660)):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն ընտրել սննդամթերք, կերակուր պատրաստել և մատուցել: 2. Արդյո՞ք սննդամթերք ընտրելիս հետևում ես անվտանգության կանոններին, օրինակ՝ ընտրում ես պիտանի սնունդ, հետևում ես պիտանելության ժամկետներին, անհրաժեշտության դեպքում լվանում ես սնունդն օգտագործելուց առաջ: 3. Կարողանո՞ւմ ես կերակուր պատրաստել՝ հետևելով բաղադրատոմսին: 4. Կարողանո՞ւմ ես ճիշտ օգտագործել էլեկտրական տեխնիկական, օրինակ՝ միկրոալիքային վառարանը, գազօջախը, հյութաքամիչը, հարիչը և այլն:
d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները		
d740	Ֆորմալ հարաբերությունները <i>(Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործատուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակաների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: 2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝

		<ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադասարակ միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: 	
		<p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Պահպանո՞ւմ ես արդյոք տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
Ճ8. Կյանքի հիմնական բնագավառները			
<p>Ճ820</p>	<p>Դպրոցական կրթությունը</p> <p><i>(Դպրոց ընդունվելը, կրթություն ստանալը, ֆորմալ կրթությանը առնչվող բոլոր պարտականությունները կատարելը և ֆորմալ կրթության բոլոր առավելություններից օգտվելը, փարրական կամ միջնակարգ կրթական ծրագրի շրջանակներում ուսումնական նյութը, առարկաները և ուսումնական ծրագրի այլ պարտադիր բաղադրիչները սովորելը, այդ թվում՝ կանոնավոր կերպով դպրոց հաճախելը, այլ աշակերտների հետ համագործակցելը, ուսուցիչներից առաջադրանքներ ստանալը, հանձնարարված առաջադրանքների ու նախագծերի կատարումը կազմակերպելը, դրանք ուսումնասիրելը և կատարելը, և կրթության այլ փուլերին պատրաստվելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք քեզ համար անհասկանալի առաջադրանքները կամ հրահանգները պարզաբանելու նպատակով դիմում ես ուսուցիչներին կամ համադասարանցիներին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. 1-5 բալային համակարգի միջոցով գնահատիր քո համագործակցային կարողությունները համադասարանցիներիդ, ուսուցիչներիդ հետ որտեղ 1-ը նշանակում է՝ ընդհանրապես չես համագործակցում, իսկ 5-ը՝ միշտ համագործակցում ես (գնահատման միավորներ՝ 1-4 միավոր, 2-3 միավոր, 3-2 միավոր, 4-1 միավոր, 5-0 միավոր):</p> <p>3. Արդյո՞ք երեխայի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշային պահանջներին:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես պատշաճ կերպով կատարել հանձնարարված առաջադրանքները:</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>5. Արդյո՞ք կանոնավոր կերպով հաճախում ես դասերին: Ընտրի՛ր քեզ համապատասխանող տարբերակը.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 հաճախում եմ միշտ 1 բացակայում եմ երբեմն 2 բացակայում եմ հաճախ 3 հաճախում եմ հազվադեպ 4 երբեք չեմ հաճախում: 	
		<p>6. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին դպրոցի մյուս աշակերտների հետ միասին:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d860</p>	<p>Հիմնական տնտեսական գործարքներ <i>(Ցանկացած տեսակի պարզ տնտեսական գործարքին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք գնելու համար դրամ օգտագործելը կամ բարտերով (փոխանակմամբ) զբաղվելը, ապրանքներ կամ ծառայություններ փոխանակելը կամ դրամ տնտեսելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն գնումներ կատարել.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>2. Կարողանո՞ւմ ես վերահսկել դրամը գնումներ կատարելիս.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	

		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես անհրաժեշտության դեպքում գումար տնտեսել կոնկրետ նպատակի համար:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			
<p>d920</p>	<p>Հանգիստը և ժամանցը</p> <p><i>(Ցանկացած տեսակի խաղային, ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ ոչ պաշտոնական կամ կազմակերպված խաղերին և սպորտային միջոցառումներին, ֆիթնեսի, ռեյաքսացիայի, զվարճանքի կամ զվարճության ծրագրերին մասնակցելը, պարկերասրահներ, թանգարաններ, կինոթատրոններ կամ թատրոններ այցելելը, արհեստով կամ սիրելի զբաղմունքով զբաղվելը, ժամանցային ընթերցանությամբ զբաղվելը, երաժշտական գործիքներ նվագելը, տեսարժան վայրեր այցելելը, զբոսաշրջությունը և ճանապարհորդությունը՝ ներառյալ խաղերը, սպորտը, արվեստը և մշակույթը, արհեստները, սիրելի զբաղմունքները և սոցիալական շփումը՝ բացառությամբ կենդանիները որպես փոխադրամիջոց օգտագործելու (d480), վարձավորվող և չվարձավորվող աշխատանքի (d850 և d855), խաղերի մեջ ներգրավվելու (d880), կրոնի և հոգևոր կյանքի (d930), քաղաքական կյանքի և քաղաքացիության (d950)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք մասնակցում ես դպրոցում, բակում կամ այլ վայրերում կազմակերպվող ժամանցային միջոցառումներին, օրինակ՝ բացօթյա համերգների, փառատոնների, մարաթոնների և այլն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք այցելում ես ժամանցային և մշակութային վայրեր (ինչպես օրինակ՝ կինոթատրոն, թատրոն, թանգարան, պատկերասրահ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես զբաղվել քո նախասիրություններով և սիրելի զբաղմունքով:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Արդյո՞ք հանդիպում ես ընկերներիդ համատեղ ժամանցն անցկացնելու նպատակով:</p> <p>0 միշտ</p>	

		1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
--	--	--	--

19 և բարձր տարիքային խումբ Խոսքի և լեզվի արձանագրություն

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (*)՝ խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների դեպքում հնարավորություն տալ կարդալու, ճիշտ փարբերակը մատնանշելու կամ գրավոր փարբերակով պատասխանելու:

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d133	Լեզու սովորելը <i>(Անձանց, առարկաները, իրադարձությունները և զգացմունքները բառերի, խորհրդանիշների բառակապակցությունների և նախադասությունների միջոցով ներկայացնելու հմտությունը զարգացնելը՝ բացառությամբ լրացուցիչ լեզու սովորելու (d134), հաղորդակցության (d310- d399):</i>	<ol style="list-style-type: none"> (*) Ի՞նչ խորհրդանիշներ կարող ես թվել հետևյալ բառերի համար (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է համապատասխան նկարը) խաղաղություն, պետություն, առատություն, քրիստոնեություն: Օրինակ՝ ցեղասպանություն - անմոռուկ: Նկարագրի՞ր իրավիճակ. երբ դու վատառոջ ես, ի՞նչ զգացողություններ են արթնանում քո մեջ: Դասավորի՞ր բառերն այնպես, որ ստացվի շարահյուսորեն ճիշտ կազմված նախադասություն (Ձորով հոսող գետը սկիզբ էր առնում շրջակա լեռների ձնաջրերից): 	Խթանիչ նյութ՝ նկար 32
d135	Կրկնելու միջոցով սովորելը <i>(Իրադարձությունների կամ խորհրդանիշների հաջորդականությունը կրկնելը՝ որպես սովորելու հիմնական բաղադրիչ, ինչպես, օրինակ՝ ժեստերի միջոցով կամ առանց ժեստերի տասնյակներով հաշվելու կամ բանաստեղծություն արտասանելու մեջ վարժվելը՝ ներառյալ գործողության կամ վարքագծի հետագա նմանակումը):</i>	<ol style="list-style-type: none"> (*) Արտասանի՞ր որևէ բանաստեղծություն կամ ուսուցման ընթացքում սովորած որևէ ուսումնական նյութ (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան կարող է գրել կամ ցույց տալ ժեստերով): Կարողանո՞ւմ ես կրկնելու միջոցով սովորել քեզ անհրաժեշտ տեղեկատվությունը կամ հերթագայող գործողությունները, օրինակ՝ պարային շարժումները. <ul style="list-style-type: none"> 5 միշտ 6 հաճախ 7 երբեմն 8 հազվադեպ 9 երբեք 	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2

d1371	Քարդ հասկացություններ սովորելը <i>(Դասակարգման, խմբավորման, դարձելիության, սերիականության հասկացություններն ըմբռնելը և գործածելը):</i>	1. (*) Տեղադրի՛ր քաղաքներն ըստ իրենց աշխարհագրական դիրքի (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան խմբավորում է քաղաքները քարտերի միջոցով):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 83
		2. Խմբավորի՛ր միևնույն իմաստն ունեցող բառերը:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 3
		3. ա) Թվարկի՛ր ՀՀ քաղաքները ըստ տարածքի մեծության՝ Վաղարշապատ, Երևան, Վանաձոր, Գյումրի: բ) Թվարկի՛ր առարկաները հաջորդաբար՝ մեծից փոքր. ուղղաթիռ, տիեզերանավ, ինքնաթիռ, օդապարիկ (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան դասակարգում է նկար-քարտերի միջոցով):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 64
d163	Մտածելը <i>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թեորեն ասպացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը):</i>	1. Գտի՛ր համապատասխան հատվածը:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 85
		4. (*) Ո՞ր բառն է էապես տարբերվում մյուս 3 բառերից (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան ինքնուրույն կարդում և մատնանշում է ճիշտ տարբերակը կամ ցույց է տալիս նկար-քարտերի միջոցով). <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ 	Խթանիչ նյութ՝ նկար 66
		2. (*) Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել դասավորել բառաքարտերը):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2 Խթանիչ նյութ՝ նկար 82
d166	Կարդալը <i>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ</i>	1. (*) Կարդա՛ հանձնարարված նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել մտքում կարդալ նյութը և ներկայացնել գրավոր տարբերակով):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6
		2. (*) Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածդ նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել կարդացածը ներկայացնել	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6 հավելված 6.1

	<p>ստանդարտ փառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահասարակ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստի ընկալելը և մեկնաբանելը):</p>	<p>գրավոր շարադրանքով կամ աշխատանքային տետրում առկա թեստի միջոցով):</p>	
<p>3.</p>		<p>Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>
<p>d170</p>	<p>Գրելը</p> <p>(Նիշեր կամ փառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, փայլելը):</p>	<p>1. Գրի՛ր թելադրություն: Ամառային վառվռու առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղնա շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8</p>
		<p>2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>
		<p>3. Տպի՛ր նախադասություն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	
<p>d172</p>	<p>Հաշվելը</p> <p>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</p>	<p>1. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10</p>
		<p>2. Լրացրո՛ւ աղյուսակը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11</p>
		<p>3. Լուծի՛ր հավասարումը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>
<p>d175</p>	<p>Խնդիրներ լուծելը</p> <p>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, փարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները</p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողան՞ում ես խնդիրներին լուծումներ տալ: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>	

	<p>գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177):</p>	<p>4 երբեք</p> <p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>5 միշտ 6 հաճախ 7 երբեմն 8 հազվադեպ 9 երբեք</p> <p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>5 միշտ 6 հաճախ 7 երբեմն 8 հազվադեպ 9 երբեք</p>	
<p>d177</p>	<p>Որոշումներ կայացնելը</p> <p>(Ընտրություն կատարել մի շարք տարբերակներից, իրագործել ընտրված տարբերակը և գնահատել ընտրված տարբերակի արդյունքները, ինչպես օրինակ՝ որոշակի իր ընտրելը և գնելը, կամ մի շարք առաջադրանքների թվից որոշել կատարել անհրաժեշտ մեկ առաջադրանք և այն կատարել՝ բացառությամբ մտածելու (d163), խնդիրներ լուծելու (d175)):</p>	<p>1. Ի՞նչ նվեր ես ցանկանում ստանալ: Իսկ մայրի՞կդ: Պատկերացրո՞ւ, որ այս տուփերում քո և մայրիկի նվերներն են, բայց դու պետք է ընտրես դրանցից մեկը: Ո՞րը կընտրես: Ինչո՞ւ:</p> <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ծննդանդ առիթով գումար ես նվեր ստացել: Ի՞նչ կանես: • Դու ընտրել ես քո ապագա մասնագիտությունը, իսկ ծնողներիդ դեմ են: Ի՞նչ կանես: <p>3. Կարողանո՞ւմ ես մի շարք տարբերակներից ընտրություն կատարել և որոշում կայացնել, օրինակ՝ հագուստ գնելիս, ընկերոջդ նվեր ընտրելիս:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները

<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերներդ առաջարկում են գնալ զբոսնելու: <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել:
<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են,

	<p><i>ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ փոխելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • հայտնվում են անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: 	
		<p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d250</p>	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հեղուկական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի, ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լռություն պահպանելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիր քեզ համապատասխանող տարբերակը).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մոտենում ես, դասընկերներիդ միջև խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է քննարկման թեման: Կկարողանա՞ս արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծը.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>4. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում: 	

d3. Հաղորդակցությունը		
<p>d310</p> <p>Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը</p> <p><i>(Բանավոր հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստները ընկալելը, ինչպես օրինակ՝ հասկանալը, որ հայտարարությունը փաստ է հաստատում կամ այն պարկերավոր արտահայտություն է, ինչպես օրինակ՝ բանավոր հաղորդագրություններին արձագանքելը և դրանք ընկալելը):</i></p>	<p>1. Նշված նախադասություններից ո՞րն ի՞նչ է արտահայտում՝ փաստ, հայտարարություն, հարց.</p> <p>ա) Քաղաքի մի հետ ընկած մասում, բայց գեղեցիկ և մաքուր փողոցի վրա, գտնվում էր մի փոքրիկ երկհարկանի տուն՝ երեք կողմից շրջապատված պարսպապատ այգով:</p> <p>բ) Հարգելի՛ աշակերտներ, հաջորդ նիստը տեղի կունենա հաջորդ ամիս:</p> <p>գ) Կարո՞ղ եմ մեկ օրով վերցնել ձեր գիրքը:</p>	
	<p>2. Մեկնաբանի՛ր դարձվածքների իմաստը.</p> <ul style="list-style-type: none"> • հազար մաղով անցկացնել (մանրակրկտորեն պատրաստել, վերանայել) • գրքի մի երեսը կարդալ (խնդրի միայն մի կողմը դիտարկել) • կաղ էշով ճանապարհ ընկնել (առանց կայուն հիմքերի որևէ գործ սկսել, նախաձեռնել՝ սեփական հնարավորությունները հաշվի չառնելով) • կծիկը բանալ (խոսակցություն սկսել, գաղտնիքը բանալ) 	
	<p>3. Ո՞ր բառն է էապես տարբերվում մյուս երկու բառերից.</p> <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ 	
	<p>4. Լսի՛ր և մեկնաբանի՛ր առակը.</p> <p>Մի անգամ անապատում երկու ընկեր վիճում են, և մեկը մյուսին ապտակ է հասցնում: Վերջինս, ցավ զգալով, բայց ոչինչ չասելով, ավազի վրա գրում է. «Այսօր իմ ամենալավ ընկերն ինձ ապտակեց»:</p> <p>Շարունակում են ճանապարհը, գտնում մի օազիս և որոշում լողալ: Նա, ով ապտակ էր հասցրել, փրկում է ընկերոջը խեղդվելուց: Երբ փրկված ընկերն ուշքի է գալիս, գրում է քարի վրա. «Այսօր իմ ամենալավ ընկերը փրկեց իմ կյանքը»:</p>	

		<p>Նա, ով ապտակ էր հասցրել և փրկել էր ընկերոջ կյանքը, հարցնում է. - Երբ քեզ ապտակեցի, դու ավագի վրա գրեցիր, իսկ հիմա քարի վրա: Ինչո՞ւ: (Մեկնաբանություն. Երբ մեզ նեղացնում են, պետք է ավագի վրա գրենք, որ քամին քշի-տանի, իսկ երբ մեզ լավություն են անում, պետք է քարի վրա գրենք, որ ոչ մի քամի չկարողանա ցնջել):</p>	
<p>d315</p>	<p>Հաղորդակցվելիս ոչ բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը</p> <p><i>(Ժեստերի, խորհրդանշանների և նկարների միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստներն ըմբռնելը, ինչպես օրինակ՝ երեխան հոգնած է, երբ տրորում է աչքերը, կամ տազնապի զանգը նշանակում է, որ հրդեհ է բռնկվել՝ ներառյալ հաղորդակցվելիս ժեստերի լեզուն, ընդհանուր նշանները, խորհրդանշանները, նկարները և լուսանկարներն ընկալելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ի՞նչ է նշանակում և ի՞նչ պետք է անել, երբ լսում ես. <ul style="list-style-type: none"> • տազնապի ազդանշան դպրոցում • լուսացույցի ձայնային ազդանշան փողոցում: 2. Մեկնաբանի՞ր քեզ ծանոթ նշանները և պիկտոգրամները: 3. Արդյո՞ք հասկանում ես դիմացինի ժեստերի, դիմախաղի, հայացքի միջոցով փոխանցվող ոչ վերբալ հաղորդագրությունների իմաստը, օրինակ՝ բարկություն, տխրություն, տազնապ, աշխատանքի ավարտ (ծեռքի շարժումով) և այլն: <ol style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 4. Մեկնաբանի՞ր քեզ ծանոթ խորհրդանշանները: 	<p>Խթանիչ նյութ նկար 62, 74</p> <p>Խթանիչ նյութ նկար 87</p>
<p>d330</p>	<p>Խոսելը</p> <p><i>(Բառացի և ենթադրվող իմաստ ունեցող՝ բանավոր հաղորդագրությունների մաս կազմող բառեր, բառակապակցություններ և առավել երկար պարբերություններ կազմելը և արտաբերելը, ինչպես օրինակ՝ բանավոր խոսքի միջոցով փաստ ներկայացնելը կամ պատմություն պատմելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կազմի՞ր նախադասություն հետևյալ բառերով (բանավոր). Հայաստան, միջազգային, հասարակություն 2. Բացատրի՞ր հետևյալ խոսքերի իմաստը. <ul style="list-style-type: none"> • Ուրիշի համար փոս փորողը ինքը մեջը կընկնի: • Թույլ մի տուր, որ լեզուդ խելքիցդ առաջ ընկնի: • Թրի կտրածը կլավանա, լեզվի կտրածը չի լավանա: • Լավ է կույր լինես աչքով, քան մտքով: 3. Պատմի՞ր՝ ինչպե՞ս ես ժամանակդ տնօրինում հանգստյան օրերին: 	

d345 Գրավոր հաղորդագրություններ կազմելը <i>(Գրավոր խոսքի միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստներն արտահայտելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը նամակ գրելը):</i>	1. Կարդա՛ր և շարունակի՛ր տրված ասացվածքները (գրավոր):	Աշխատանքային տեսոր՝ առաջադրանք 15
	2. Արդյո՞ք օգտագործում ես սիմվոլներ հաղորդագրություններ գրելիս: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
	3. Մտածի՛ր և գրի՛ր 4-5 նախադասություններից բաղկացած նամակ նրան, ում կցանկանաս:	Աշխատանքային տեսոր՝ առաջադրանք 16
d350 Չրույցը <i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրուցելը):</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չչեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:	
	2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:	
d355 Քննարկումը <i>(Հարցի ուսումնասիրությունը կամ բանավեճը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, կողմ և դեմ փաստարկներով, ինչն իրականացվում է բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի մարդկանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ մեկ անձի կամ մի քանի մարդկանց հետ քննարկումը):</i>	1. Ընկերներդ փորձում են քեզ համոզել մի հարցի շուրջ, որի վերաբերյալ դու բոլորովին այլ կարծիք ունես: Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
	2. Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ, երբ համակարծիք չեն քեզ հետ:	

		<ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		3. Արի՞ քննարկենք, օրինակ՝ ի՞նչ է տալիս քեզ համացանցը (դրական և բացասական ազդեցությունները և այլն):	
d4. Շարժունակությունը			
d440	Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը <i>(Առարկաները բանեցնելուն առնչվող համակարգված գործողություններ կատարելը, առարկաները վերցնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը ձեռքի, մատների կամ մեծ մատի օգնությամբ, ինչպես օրինակ՝ սեղանից մեքենայի օգնությամբ վերցնելը կամ բռնակը պարզեցնելը՝ ներառյալ վերցնելը, բռնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը):</i>	1. Սեղանից վերցրո՞ւ մետաղադրամները: 2. Արագ անցի՞ր շրջանագծերի վրայով՝ յուրաքանչյուրի կենտրոնում կետ դնելով (տևողությունը 15 վայրկյան): 3. Անցի՞ր ճանապարհով՝ առանց թուլթը շարժելու, գծերի սահմանները խախտելու և գրիչը թղթից կտրելու:	Խթանիչ նյութեր՝ մետաղադրամներ Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 17 Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 18
d5. Ինքնասպասարկումը			
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը <i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տրաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել,</i>	1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն. <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 	

	<p>պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պարաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</p>	<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ալկոհոլից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d6. Կենցաղը			
<p>d620</p>	<p>Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը</p> <p>(Առօրյա կյանքի համար անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները և ծառայություններն ընտրելը, ձեռք բերելը և դրանք փոխադրելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք, ըմպելիքներ, հագուստ, մաքրող նյութեր, վառելիք, կենցաղային իրեր, խոհանոցային սպասք, սնունդ պարաստելու համար սպասք, խաղալիքներ, կենցաղային սարքեր և գործիքներ ընտրելը, ձեռք բերելը, փոխադրելը և պահելը, կոմունալ և այլ կենցաղային ծառայություններ ձեռք բերելը՝ ներառյալ առաջին անհրաժեշտության իրեր գնելը և հավաքելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610)):</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես կատարել տնային գործերը (մաքրություն անել, հավաքել իրերը, հատակը մաքրել, աղբը թափել և այլն): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել կենցաղային տեխնիկայից (լվացքի մեքենա, արդուկ, փոշեկուլ, սպասք լվացող մեքենա և այլն): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել հագուստիդ մասին (լվանալ, ծալել և արդուկել): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները

<p>d740</p>	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները</p> <p><i>(Ֆորմալ միջավայրում դասադրումների, գործադրումների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանել՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակաների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: 2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: 3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Նման իրավիճակներում արդյո՞ք պահպանում ես տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
--------------------	---	---	--

d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները

<p>d825</p>	<p>Նախնական մասնագիտական ուսուցումը</p> <p><i>(Արհեստի, աշխատանքի կամ մասնագիտության հետ կապված զբաղվածությանը նախապատրաստվելու նպատակով մասնագիտական վերապատրաստման ծրագրի բոլոր</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացներին պատշաճ մասնակցություն ես ցուցաբերում: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
--------------------	--	---	--

	<p>գործընթացներում ներգրավվելը և ուսումնական նյութը սովորելը):</p>	<p>2. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացում համագործակցում ես սովորողների և ուսուցիչների հետ, օրինակ՝ մասնակցում ես կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին մյուս սովորողների հետ միասին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես յուրացնել մասնագիտական/մոդուլային ուսումնական նյութի շրջանակներում տրված առաջադրանքները:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>4. Արդյո՞ք սովորողի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշչային/մոդուլային պահանջներին:</p>	
<p>d840</p>	<p>Անհատական և մասնագիտական ուսուցում (աշխատանքին նախապատրաստվելը)</p> <p><i>(Աշխատանքային գործունեությանը նախապատրաստվելուն առնչվող այնպիսի ծրագրերում ներգրավվելը, ինչպիսիք են վարպետային ուսուցումը, նախադիպլոմային ստաժավորումը, պայմանագրային ուսուցումը և ծառայողական ուսուցումը՝ բացառությամբ նախնական մասնագիտական ուսուցման (d825)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարող ես ձեռք բերել աշխատանքային գործունեությանն առնչվող մասնագիտական հմտություններ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Արդյո՞ք մասնագիտությանն առնչվող աշխատանքային որևէ գործողություն իրականացնելիս կիրառում ես համապատասխան սարքեր և սարքավորումներ (նյութատեխնիկական և այլն).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>	

		4 երբեք	
d860	Հիմնական տնտեսական գործարքներ <i>(Ցանկացած տեսակի պարզ տնտեսական գործարքին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք գնելու համար դրամ օգտագործելը կամ բարտերով (փոխանակմամբ) զբաղվելը, ապրանքներ կամ ծառայություններ փոխանակելը կամ դրամ տնտեսելը):</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն գնումներ կատարել. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
		2. Կարողանո՞ւմ ես վերահսկել դրամը գնումներ կատարելիս. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
		3. Կարողանո՞ւմ ես անհրաժեշտության դեպքում գումար տնտեսել կոնկրետ նպատակի համար: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			

Հաղորդակցման արձանագրություն

Հարցեր, որոնց դիմաց դրված է մեկ աստղանիշ (*)՝ խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների դեպքում հնարավորություն տալ կարդալու, ճիշտ տարբերակը մատնանշելու կամ գրավոր տարբերակով պատասխանելու:

Խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար որպես այլընտրանք կիրառել (բ) տարբերակը:

176

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d110	Դիտելը (նայելը) <i>(Տեսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով տեսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ առարկային հեղուկը, մարդկանց դիտելը, սպորտային իրադարձություն, որևէ անձի կամ խաղացող երեխաներին նայելը):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Երեխային առաջարկել նկար և հետևել, թե աչքերից ինչ հեռավորության վրա է պահում (արդյունքը կլինի բարձր, եթե երեխան նկարը պահում է 25-30 սմ հեռավորության վրա և չի անտեսում նկարում պատկերված մանր առարկաները): 2. (*) Ի՞նչ պատկերներ ես տեսնում նկարներում (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները): 3. (*) Գտի՞ր թաքնված պատկերները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները): 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 57</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 74</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 75</p>
d115	Լսելը <i>(Լսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով լսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ ուղիղ, մարդու ձայն, երաժշտություն, դասախոսություն կամ պատմվածք ունկնդրելը):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնձաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ, սոխ, բալ, տորթ (բառերն արտասանել 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են բառին համապատասխան նկարը): 2. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնձաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ (բառերն արտասանել 22ուկով, 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են համապատասխան նկարները): 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 78</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 78</p>

		<p>3. (*) Կրկնի՛ր նախադասությունները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված նկարները): Աղջիկը ցնցուղով ջրում է ծաղիկները: Ձատիկը ապրում էր պարտեզում: Սեղանին դրված էր դանակ, պատառաքաղ, գդալ:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 59</p>
		<p>4. Լսի՛ր և հավաքի՛ր նախադասության բառերը ճիշտ հաջորդականությամբ (երեխային առաջարկել նախադասության բառերը կտրատած թղթերի վրա, խոսակցական բարձրության ձայնով կարդալ նախադասությունը). Կաթնագույն լուսինը դանդաղ սահելով սուզվեց ամպերի մեջ և անհետացավ:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 79</p>
<p>d120</p>	<p>Այլ զգայարանների նպատակային օգտագործումը <i>(Ազդակներ ընկալելու նպատակով օրգանիզմի այլ հիմնական զգայարանները մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ մակերևույթի կազմվածքը (տեքստուրան) շոշափելը և շոշափելով զգալը, քաղցրավենիքի համը փորձելը կամ ծաղիկների հոտն առնելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ է երեխան իր տարիքին համապատասխան ուսումնասիրել նոր առարկաները՝ հիմնականում դրանց նայելով և շոշափելով: Կարողանո՞ւմ է համի և հոտի կիրառումն օգտագործել հարկ եղած ժամանակ: Փոքր, աննշան ցավի դեպքում ցուցաբերո՞ւմ է անհանգստություն, բայց ոչ՝ բուռն արձագանք:</p> <p>2. Արդյո՞ք երեխան համառորեն շարունակում է առարկաները դնել բերանը: Կարո՞ղ է ժամանակ առ ժամանակ հոտ քաշել կամ համտեսել այն, ինչ ուտելու չէ: Կարո՞ղ է անտեսել կամ չափից ավելի բուռն արձագանքել կսմթոցին կամ մեկ այլ թեթև ցավի, որն իր տարիքի երեխայի մոտ կարող է արտահայտվել թեթև անհանգստությամբ:</p> <p>3. Արդյո՞ք երեխան չափազանց բուռն է արձագանքում համին, հոտին և հպմանը: Չափազանց հանդուրժող կամ անհանդուրժո՞ղ է հպման, հոտերի և համերի նկատմամբ: Կարո՞ղ է հոտոտել և համտեսել առարկաները և մարդկանց: Կարո՞ղ է չափազանց ուժեղ կամ թույլ արձագանքել ցավին:</p> <p>4. Արդյո՞ք երեխան ավելի հետաքրքրված է առարկաները համտեսելու, շոշափելու և հոտ քաշելու զգացողությամբ, դրանց յուրովի ուսումնասիրմամբ և օգտագործմամբ: Երեխան կարո՞ղ է անտեսել ցավը կամ ծայրահեղ բուռն արձագանքել մի փոքր անհարմարություն պատճառող ցավին:</p>	

<p>d135</p>	<p>Կրկնելու միջոցով սովորելը</p> <p><i>(Իրադարձությունների կամ խորհրդանիշների հաջորդականությունը կրկնելը՝ որպես սովորելու հիմնական բաղադրիչ, ինչպես, օրինակ՝ ժեստերի միջոցով կամ առանց ժեստերի փասնյակներով հաշվելու կամ բանաստեղծություն արտասանելու մեջ վարժվելը՝ ներառյալ գործողության կամ վարքագծի հետագա նմանակումը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. (*) Արտասանի՛ր որևէ բանաստեղծություն կամ ուսուցման ընթացքում սովորած որևէ ուսումնական նյութ (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան կարող է գրել կամ ցույց տալ ժեստերով): 2. Կարողանո՞ւմ ես կրկնելու միջոցով սովորել քեզ անհրաժեշտ տեղեկատվությունը կամ հերթագայով գործողությունները, օրինակ՝ պարային շարժումները. <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d155</p>	<p>Հմտություններ ձեռք բերելը</p> <p><i>(Գործողությունների կամ առաջադրանքների փոխկապակցված խմբերին առնչվող հիմնական և բարդ հմտությունները զարգացնելը՝ այնպիսի հմտությունների ձեռքբերումը սկսելու և շարունակելու համար, ինչպիսիք են գործիքներ կամ խաղալիքներ գործածելը կամ խաղեր խաղալը՝ ներառյալ հիմնական և բարդ հմտություններ ձեռք բերելը՝ բացառությամբ գրել սովորելու (d145) և գրելու (d170), խաղալ սովորելու (d131)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Լուծի՛ր վարժությունն՝ օգտվելով հաշվիչից: 2. Օգտագործո՞ւմ ես հեռախոսի հավելվածներ, համակարգիչ կամ այլ էլեկտրոնային սարքեր: 3. Կարողանո՞ւմ ես խաղալ՝ հետևելով խաղի կանոններին, օրինակ՝ շախմատ, ֆուտբոլ, խաղաթուղթ և այլն: Նշի՛ր քեզ ծանոթ որևէ խաղի կանոններ: 4. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել աշխատանքային գործիքներ որևէ բան պատրաստելու կամ վերանորոգելու համար, օրինակ՝ թխվածքաբլիթ, պիցցա պատրաստելիս, փական բացելիս և այլն: 	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 4 Խթանիչ նյութ՝ հաշվիչ</p>
<p>d161</p>	<p>Ուշադրությունը պահպանելը</p> <p><i>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Յո՛ւյց տուր և/կամ անվանի՛ր կարմիր թվերն՝ աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան): 2. ա) Կկարդամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր: բ) Դասավորի՛ր պատկերներն այնպես, ինչպես դրված են (խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար. 9 երկրաչափական պատկերները 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 84</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p>

		ցուցադրել հերթականությամբ, տալ 20 վայրկյան՝ մտապահելու պատկերների հաջորդականությունը, ապա խառնել):	
		3. Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5
d163	Մտածելը <i>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանայլը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թերեմ ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը):</i>	1. Գտի՛ր համապատասխան հատվածը:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 85
		4. (*) Ո՞ր բառն է էպես տարբերվում մյուս 3 բառերից (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան ինքնուրույն կարդում և մատնանշում է ճիշտ տարբերակը կամ ցույց է տալիս նկար-քարտերի միջոցով). <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ 	Խթանիչ նյութ՝ նկար 66
		2. (*) Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել դասավորել բառաքարտերը):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2 Խթանիչ նյութ՝ նկար 82
d166	Կարդալը <i>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստն ընկալելը և մեկնաբանելը):</i>	1. (*) Կարդա՛ հանձնարարված նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել մտքում կարդալ նյութը, գնահատել նույն ծածկագրի 2-րդ առաջադրանքի արդյունքներով):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6
		2. (*) Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածո նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել կարդացածը ներկայացնել գրավոր շարադրանքով կամ աշխատանքային տետրում առկա թեստի միջոցով):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6 հավելված 6.1
		3. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7
d170	Գրելը <i>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն</i>	1. Գրի՛ր թելադրություն: Ամառային վառվռուն առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8

	<p><i>հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, փայելը):</i></p>	<p>ուկեղեղծան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p>	
<p>d172</p>	<p>Հաշվելը <i>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</i></p>	<p>2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:</p> <p>3. Մուտքագրի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>
<p>d175</p>	<p>Խնդիրներ լուծելը <i>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, փարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177)):</i></p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>

		<p>2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները			
d230	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (հանդիպել ինչ-որ մեկին, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: 	

		<ul style="list-style-type: none"> միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
d240	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ տանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, ինձ անհիմն մեղադրում են, գտնվում եմ քննական շրջանում, ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, ինձ քննադատում են, հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: <p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d2500	<p>Նորություն ընդունելը</p> <p><i>(Վարքագիծը և հույզերի արտահայտումը կառավարելը՝ նոր առարկաների հայտնվելուն կամ իրավիճակների առաջանալուն համապատասխան դրական արձագանք դրսևորելիս):</i></p>	<p>1. Քեզ համար անկանխատեսելի իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես դրսևորել սեփական վարքագիծն ու հույզերը կառավարելու պարզագույն հմտություններ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>2. Կարողանո՞ւմ ես հեշտությամբ փոխել քո գործունեությունը կամ հարմարվել նոր միջավայրին, օրակարգերին, մարդկանց.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 	

		<ul style="list-style-type: none"> 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d2501	<p>Պահանջներին արձագանքելը</p> <p><i>(Վարքագիծը և հույզերի արտահայտումը համապատասխանաբար կառավարելը իրական կամ ընկալվող սպասելիքներին կամ պահանջներին արձագանքելիս):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես խմբային աշխատանքի ժամանակ պահպանել սահմանված կանոնները.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>2. Կարողանո՞ւմ ես դադարեցնել գործողությունն անմիջապես, երբ ստանում ես նման հրահանգ, օրինակ՝ դադարեցնել գրավոր աշխատանքը և հանձնել ուսուցչին պահանջված ժամին, անգամ անավարտ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես բոլոր իրավիճակներում հետևել մեծահասակների հրահանգներին, օրինակ՝ չհաճախել արգելված վայրեր, չօգտագործել վնասակար նյութեր.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d2502	<p>Անձանց դիմելը կամ իրավիճակներում մոտեցում դրսևորելը</p> <p><i>(Վարքագիծը և հույզերի արտահայտումը կառավարելը՝ անձանց հետ համապատասխան շփումը սկսելու կամ որևէ իրավիճակներում մոտեցում դրսևորելու ժամանակ):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես պահպանել ինքնակառավարումը մարդաշատ վայրերում այլ անձանց հետ շփվելիս (երեկոյթ, միջոցառում և այլն).</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	

		<p>2. Դիմո՞ւմ ես արդյոք այլ անձի օգնությանը, եթե ինքնուրույն չես կարողանում ավարտին հասցնել սկսած աշխատանքը.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Կյանքի դժվարին իրավիճակներում, երբ դժվարանում ես ինքնուրույն լուծումներ գտնել, դիմո՞ւմ ես արդյոք այլ անձի օգնությանը.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d2503</p>	<p>Կանխատեսելի կերպով գործելը <i>(Վարքագիծը և հույզերի արտահայտումը կառավարելը՝ պահանջներին կամ սպասելիքներին արձագանքող հետևողական ջանքերի տեսքով):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես հետևողական ջանքեր գործադրելով կառավարել հուզմունքդ ու գործողություններդ, կանխատեսելով հետևանքը՝ զսպել հույզերդ: Օրինակ՝ դասարանում ընկերդ քեզ շշուկով զվարճալի դեպք է պատմում (անեկդոտ): Կկարողանա՞ս զսպել ծիծաղդ՝ կանխատեսելով, որ ուսուցչուհին կբարկանա.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես կոնֆլիկտային իրավիճակում զսպել հույզերդ և վարքդ՝ գիտակցելով, որ դիմացինդ քեզանից ուժեղ է, և դու կպարտվես.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

d3. Հաղորդակցությունը		
d350	Ջրույցը <i>(Մաքրերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրուցելը):</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չշեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:
		2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը <i>(Հաղորդակցության նպատակով սարքեր, մեթոդներ և այլ միջոցներ օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը հեռախոսով զանգահարելը՝ ներառյալ հեռահաղորդակցության սարքեր, տպագրական մեքենաներ և հաղորդակցության մեթոդներ օգտագործելը):</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես հաղորդակցության նպատակով օգտվել համակարգչից, գաջեթից, կիրառել ժեստեր:
		2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել հեռախոսից (զանգ, տեսազանգ) ընկերոջ կամ հարազատներիդ հետ հաղորդակցվելու նպատակով:
		3. Կարողանո՞ւմ ես հեռախոսի կամ համակարգչի միջոցով հաղորդագրություններ ուղարկել մարդկանց:
d4. Շարժունակությունը		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը <i>(Տրանսպորտից օգտվելը՝ որպես ուղևոր տեղաշարժվելու նպատակով, ինչպես օրինակ՝ ավտոմեքենայով, ավտոբուսով, ոչկշայով, էժան երթուղային տաքսիով, սայլակով կամ մանկասայլակով, կենդանիների օգնությամբ շարժման մեջ դրվող փոխադրամիջոցով, հանրային կամ մասնավոր տաքսիով, զնացքով, փրամվայով, մետրոյով, նավակով կամ օդային</i>	2. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն օգտվել հասարակական փոխադրամիջոցներից (ավտոբուս, երթուղային տաքսի, մետրո և այլն):

	<p>տրանսպորտով փոխադրվելը՝ ներառյալ մարդու մկանային ուժով շարժման մեջ դրվող տրանսպորտային միջոցից օգտվելը, մասնավոր կամ հանրային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցից օգտվելը՝ բացառությամբ սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվելու (d465), փոխադրամիջոց վարելու (d475)):</p>		
d5. Ինքնասպասարկումը			
<p>d570</p>	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը <i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պարաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն. <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ալկոհոլից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d6. Կենցաղը			

<p>d620</p>	<p>Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը</p> <p><i>(Առօրյա կյանքի համար անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները և ծառայություններն ընտրելը, ձեռք բերելը և դրանք փոխադրելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք, ըմպելիքներ, հագուստ, մաքրող նյութեր, վառելիք, կենցաղային իրեր, խոհանոցային սպասք, սնունդ պատրաստելու համար սպասք, խաղալիքներ, կենցաղային սարքեր և գործիքներ ընտրելը, ձեռք բերելը, փոխադրելը և պահելը, կոմունալ և այլ կենցաղային ծառայություններ ձեռք բերելը՝ ներառյալ առաջին անհրաժեշտության իրեր գնելը և հավաքելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Անհրաժեշտության դեպքում կարողանո՞ւմ ես գնումներ կատարել, օրինակ՝ սննդամթերք, կենցաղային իրեր, հագուստ և այլն: 2. Գիտե՞ս թե ինչպես պահպանել սնունդը, հագուստը և կենցաղային իրերը: 3. Կարողանո՞ւմ ես ընտրություն կատարել համեմատելով տվյալ ապրանքի գինն ու որակը: 	
<p>d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները</p>			
<p>d740</p>	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները</p> <p><i>(Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործատուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակաների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: 2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), 	

		<p>սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք:</p> <p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Պահպանո՞ւմ ես արդյոք տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները			
d825	<p>Նախնական մասնագիտական ուսուցումը</p> <p><i>(Արհեստի, աշխատանքի կամ մասնագիտության հետ կապված զբաղվածությանը նախապատրաստվելու նպատակով մասնագիտական վերապատրաստման ծրագրի բոլոր գործընթացներում ներգրավվելը և ուսումնական նյութը սովորելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացներին պատշաճ մասնակցություն ես ցուցաբերում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացում համագործակցում ես սովորողների և ուսուցիչների հետ, օրինակ՝ մասնակցում ես կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին մյուս սովորողների հետ միասին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես յուրացնել մասնագիտական/մոդուլային ուսումնական նյութի շրջանակներում տրված առաջադրանքները:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն</p>	

		<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>4. Արդյո՞ք սովորողի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշչային/մոդուլային պահանջներին:</p>	
d840	<p>Անհատական և մասնագիտական ուսուցում (աշխատանքին նախապատրաստվելը)</p> <p><i>(Աշխատանքային գործունեությանը նախապատրաստելուն առնչվող այնպիսի ծրագրերում ներգրավվելը, ինչպիսիք են վարպետային ուսուցումը, նախադիպլոմային ստաժավորումը, պայմանագրային ուսուցումը և ծառայողական ուսուցումը՝ բացառությամբ նախնական մասնագիտական ուսուցման (d825)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարող ես ձեռք բերել աշխատանքային գործունեությանն առնչվող մասնագիտական հմտություններ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Արդյո՞ք մասնագիտությանն առնչվող աշխատանքային որևէ գործողություն իրականացնելիս կիրառում ես համապատասխան սարքեր և սարքավորումներ (նյութատեխնիկական և այլն).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			

Լսողության արձանագրություն

Խուլ, թույլ լսող և ժեստերի լեզվով հաղորդակցվող երեխաների հետ արձանագրությունը կիրառելիս սուրդոթարգմանչի ներկայությունը պարտադիր է: Խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար որպես այլընտրանք կիրառել (բ) տարբերակը:

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (*)՝ երեխաներին տալ հնարավորություն մատնախոսությամբ, ժեստերով կամ անհրաժեշտության դեպքում նկարների միջոցով պատասխանելու:

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d110	Դիտելը (նայելը) <i>(Տեսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով տեսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ առարկային հեղուկները, մարդկանց դիտելը, սպորտային իրադարձություն, որևէ անձի կամ խաղացող երեխաներին նայելը):</i>	1. Երեխային առաջարկել նկար և հետևել, թե աչքերից ինչ հեռավորության վրա է պահում (արդյունքը կլինի բարձր, եթե երեխան նկարը պահում է 25-30 սմ հեռավորության վրա և չի անտեսում նկարում պատկերված մանր առարկաները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 57
		2. (*) Ի՞նչ պատկերներ ես տեսնում նկարներում (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 74
		3. (*) Գտի՞ր թաքնված պատկերները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 75
d115	Լսելը <i>(Լսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով լսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ ուղիղ, մարդու ձայն, երաժշտություն, դասախոսություն կամ պատմվածք ունկնդրելը):</i>	1. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնծաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ, սոխ, բալ, տորթ (բառերն արտասանել 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են բառին համապատասխան նկարը):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 78
		2. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնծաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ (բառերն արտասանել շուրջ 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են համապատասխան նկարները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 78
		3. (*) Կրկնի՞ր նախադասությունները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված նկարները) :	

		<p>Աղջիկը ցնցուղով ջրում է ծաղիկները: Չատիկը ապրում էր պարտեզում: Սեղանին դրված էր դանակ, պատառաքաղ, գդալ:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 59</p>
		<p>4. Լսի՛ր և հավաքի՛ր նախադասության բառերը ճիշտ հաջորդականությամբ (երեխային առաջարկել նախադասության բառերը կտրատած թղթերի վրա, խոսակցական բարձրության ձայնով կարդալ նախադասությունը). Կաթնագույն լուսինը դանդաղ սահելով սուզվեց ամպերի մեջ և անհետացավ:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 79</p>
<p>d133 Լեզու սովորելը</p> <p><i>(Անձանց, առարկաները, իրադարձությունները և զգացմունքները բառերի, խորհրդանիշների, բառակապակցությունների և նախադասությունների միջոցով ներկայացնելու հմտությունը զարգացնելը՝ բացառությամբ լրացուցիչ լեզու սովորելու (d134), հաղորդակցության (d310-d399)):</i></p>	<p>1. (*) Ի՞նչ խորհրդանիշներ կարող ես թվել հետևյալ բառերի համար (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է համապատասխան նկարը) խաղաղություն, պետություն, առատություն, քրիստոնեություն: Օրինակ՝ ցեղասպանություն - անմոռուկ:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 32</p>	
	<p>2. Նկարագրի՛ր իրավիճակ. երբ դու վատառողջ ես, ի՞նչ զգացողություններ են արթնանում քո մեջ:</p>		
	<p>3. Դասավորի՛ր բառերն այնպես, որ ստացվի շարահյուսորեն ճիշտ կազմված նախադասություն (Ձորով հոսող գետը սկիզբ էր առնում շրջակա լեռների ձնաջրերից):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2</p>	
<p>d1371 Բարդ հասկացություններ սովորելը</p> <p><i>(Դասակարգման, խմբավորման, դարձելիության, սերիականության հասկացություններն ըմբռնելը և գործածելը):</i></p>	<p>1. (*) Տեղադրի՛ր քաղաքներն ըստ իրենց աշխարհագրական դիրքի (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան խմբավորում է քաղաքները բառաքարտերի միջոցով):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 83</p>	
	<p>2. Խմբավորի՛ր միևնույն իմաստն ունեցող բառերը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 3</p>	
	<p>3. ա) Թվարկի՛ր ՀՀ քաղաքները ըստ տարածքի մեծության՝ Վաղարշապատ, Երևան, Վանաձոր, Գյումրի: բ) Թվարկի՛ր առարկաները հաջորդաբար՝ մեծից փոքր. ուղղաթիռ, տիեզերանավ, ինքնաթիռ, օդապարիկ (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան դասակարգում է նկար-քարտերի միջոցով):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 64</p>	
<p>d161 Ուշադրությունը պահպանելը</p>	<p>1. Յո՛ւյց տուր և անվանի՛ր կարմիր թվերն՝ աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 84</p>	

	<p>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</p>	<p>2. ա) Կարգամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր: բ) Դասավորի՛ր պատկերներն այնպես, ինչպես դրված են (խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար. 9 երկրաչափական պատկերները ցուցադրել հերթականությամբ, տալ 20 վայրկյան՝ մտապահելու պատկերների հաջորդականությունը, ապա խառնել):</p> <p>3. Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p> <p>Աշխատանքային տեսոր՝ առաջադրանք 5</p>
<p>d163</p>	<p>Մտածելը (Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թեորեմ ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը):</p>	<p>1. Գտի՛ր համապատասխան հատվածը:</p> <p>5. (*) Ո՞ր բառն է էապես տարբերվում մյուս 3 բառերից (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան ինքնուրույն կարդում և մատնանշում է ճիշտ տարբերակը կամ ցույց է տալիս նկար-քարտերի միջոցով).</p> <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ <p>2. Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (Այս առաջադրանքի միավորը սահմանվում է d133 ծածկագրի 3-րդ առաջադրանքի հիման վրա):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 85</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 66</p> <p>Աշխատանքային տեսոր՝ առաջադրանք 2</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը (Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝</p>	<p>1. (*) Կարդա՛ հանձնարարված նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել մտքում կարդալ նյութը և ներկայացնել ժեստերի միջոցով):</p> <p>2. (*) Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածդ նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել կարդացածը ներկայացնել գրավոր շարադրանքով, ժեստերով, մատնախոսությամբ կամ աշխատանքային տեսորում առկա թեստի միջոցով):</p> <p>3. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տեսոր՝ առաջադրանք 6</p> <p>Աշխատանքային տեսոր՝ առաջադրանք 6 հավելված 6.1</p> <p>Աշխատանքային տեսոր՝ առաջադրանք 7</p>

	<p>պատկերանշաններով կազմված տեքստի ընկալելը և մեկնաբանելը):</p>		
<p>d170</p>	<p>Գրելը</p> <p>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</p>	<p>1. Գրի՛ր թելադրություն: Ամառային վառվռուն առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p> <p>2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:</p> <p>3. Տպի՛ր նախադասություն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>
<p>d172</p>	<p>Հաշվելը</p> <p>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</p>	<p>1. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:</p> <p>2. Լրացրո՛ւ աղյուսակը:</p> <p>3. Լուծի՛ր հավասարումը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>
<p>d175</p>	<p>Խնդիրներ լուծելը</p> <p>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու):</p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

<p><i>միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177):</i></p>	<p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները

<p>d230 Առօրյա կյանքը կազմակերպելը <i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: 	
	<p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն</p>	

		<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
<p>d250</p>	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը <i>(Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հեղուկական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի, ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լռություն սահպանելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիր քեզ համապատասխանող տարբերակը).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մոտենում ես, դասընկերներիդ միջև խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է քննարկման թեման: Կկարողանա՞ս արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծը.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում: 	

d3. Հաղորդակցությունը

d310

Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը

(Բանավոր հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստները ընկալելը, ինչպես օրինակ՝ հասկանալը, որ հայտարարությունը փաստ է հաստատում կամ այն պատկերավոր արտահայտություն է, ինչպես օրինակ՝ բանավոր հաղորդագրություններին արձագանքելը և դրանք ընկալելը):

1. Նշված նախադասություններից ո՞րն ի՞նչ է արտահայտում՝ փաստ, հայտարարություն, հարց.
  - ա) Քաղաքի մի հետ ընկած մասում, բայց գեղեցիկ և մաքուր փողոցի վրա, գտնվում էր մի փոքրիկ երկհարկանի տուն՝ երեք կողմից շրջապատված պարսպապատ այգով:
  - բ) Հարգելի՛ աշակերտներ, հաջորդ նիստը տեղի կունենա հաջորդ ամիս:
  - գ) Կարո՞ղ եմ մեկ օրով վերցնել ձեր գիրքը:
2. Մեկնաբանի՛ր դարձվածքների իմաստը.
  - հազար մաղով անցկացնել (մանրակրկտորեն պատրաստել, վերանայել)
  - գրքի մի երեսը կարդալ (խնդրի միայն մի կողմը դիտարկել)
  - կաղ էշով ճանապարհ ընկնել (առանց կայուն հիմքերի որևէ գործ սկսել, նախաձեռնել՝ սեփական հնարավորությունները հաշվի չառնելով)
  - կծիկը բանալ (խոսակցություն սկսել, գաղտնիքը բանալ)
3. Ո՞ր բառն է էապես տարբերվում մյուս երկու բառերից.
  - խոսել, բացատրել, մեկնաբանել
  - հասկանալ, գիտակցել, մտածել
  - լայն, զիզազաձև, ուղիղ
4. Լսի՛ր և մեկնաբանի՛ր առակը.

Մի անգամ անապատում երկու ընկեր վիճում են, և մեկը մյուսին ապտակ է հասցնում: Վերջինս, ցավ զգալով, բայց ոչինչ չասելով, ավագի վրա գրում է. «Այսօր իմ ամենալավ ընկերն ինձ ապտակեց»: Շարունակում են ճանապարհը, գտնում մի օազիս և որոշում լողալ: Նա, ով ապտակ էր հասցրել, փրկում է ընկերոջը խեղդվելուց: Երբ փրկված ընկերն ուշքի է գալիս, գրում է քարի վրա. «Այսօր իմ ամենալավ ընկերը փրկեց իմ կյանքը»: Նա, ով ապտակ էր հասցրել և փրկել էր ընկերոջ կյանքը, հարցնում է.

- Երբ քեզ ապտակեցի, դու ավագի վրա գրեցիր, իսկ հիմա քարի վրա: Ինչո՞ւ:

		(Մեկնաբանություն. Երբ մեզ նեղացնում են, պետք է ավագի վրա գրենք, որ քամին քշի-տանի, իսկ երբ մեզ լավություն են անում, պետք է քարի վրա գրենք, որ ոչ մի քամի չկարողանա ջնջել):	
d315	Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը <i>(Ժեստերի, խորհրդանշանների և նկարների միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստներն ըմբռնելը, ինչպես օրինակ՝ երեխան հոգնած է, երբ փրորում է աչքերը, կամ տազնապի զանգը նշանակում է, որ հրդեհ է բռնկվել՝ ներառյալ հաղորդակցվելիս ժեստերի լեզուն, ընդհանուր նշանները, խորհրդանշանները, նկարները և լուսանկարներն ընկալելը):</i>	1. Ի՞նչ է նշանակում և ի՞նչ պետք է անել, երբ լսում ես. <ul style="list-style-type: none"> • տազնապի ազդանշան դարձնում • լուսացույցի ձայնային ազդանշան փողոցում: 	Խթանիչ նյութ՝ նկարներ 62, 74
		2. Մեկնաբանի՞ր քեզ ծանոթ նշանները և պիկտոգրամները:	
		3. Արդյո՞ք հասկանում ես դիմացինի ժեստերի, դիմախաղի, հայացքի միջոցով փոխանցվող ոչ վերբալ հաղորդագրությունների իմաստը, օրինակ՝ բարկություն, տխրություն, տազնապ, աշխատանքի ավարտ (ծեռքի շարժումով) և այլն: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		4. Մեկնաբանի՞ր քեզ ծանոթ խորհրդանշանները:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 87
d330	Խոսելը <i>(Բառացի և ենթադրվող իմաստ ունեցող՝ բանավոր հաղորդագրությունների մաս կազմող բառեր, բառակապակցություններ և առավել երկար պարբերություններ կազմելը և արտաբերելը, ինչպես օրինակ՝ բանավոր խոսքի միջոցով փաստ ներկայացնելը կամ պատմություն պատմելը):</i>	1. Կազմի՞ր նախադասություն հետևյալ բառերով (բանավոր). Հայաստան, միջազգային, հասարակություն	
		2. Բացատրի՞ր հետևյալ խոսքերի իմաստը (տե՛ս d310 ծածկագրի առաջադրանք 2-ի արդյունքները):	
		3. Պատմի՞ր՝ ինչպե՞ս ես ժամանակդ տնօրինում հանգստյան օրերին:	
d350	Ջրույցը <i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվակաճ այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չչեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:	
		2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:	

	<p>իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրույցելը):</p>		
d355	<p>Քննարկումը</p> <p>(Հարցի ուսումնասիրությունը կամ բանավեճը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, կողմ և դեմ փաստարկներով, ինչն իրականացվում է բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի մարդկանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ մեկ անձի կամ մի քանի մարդկանց հետ քննարկումը):</p>	<p>1. Ընկերների փորձում են քեզ համոզել մի հարցի շուրջ, որի վերաբերյալ դու բոլորովին այլ կարծիք ունես: Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ, երբ համակարծիք չեն քեզ հետ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արի՞ քննարկենք, օրինակ՝ ի՞նչ է տալիս քեզ համացանցը (դրական և բացասական ազդեցությունները և այլն):</p>	
d360	<p>Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը</p> <p>(Հաղորդակցության նպատակով սարքեր, մեթոդներ և այլ միջոցներ օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը հեռախոսով զանգահարելը՝ ներառյալ հեռահաղորդակցության սարքեր, տպագրական մեքենաներ և հաղորդակցության մեթոդներ օգտագործելը):</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես հաղորդակցության նպատակով կիրառել սարքեր և մեթոդներ, օրինակ՝ համակարգիչ, գաջեթ, FM համակարգ կամ որպես հաղորդակցման միջոց կարդալ շուրթերից, կիրառել ժեստեր:</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել հեռախոսից (զանգ, տեսազանգ) ընկերոջը կամ հարազատներիդ հետ հաղորդակցվելու նպատակով:</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես հեռախոսի կամ համակարգչի միջոցով հաղորդագրություններ ուղարկել մարդկանց:</p>	
d4. Շարժունակությունը			
d470	<p>Փոխադրամիջոցից օգտվելը</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն օգտվել հասարակական փոխադրամիջոցներից (ավտոբուս, երթուղային տաքսի, մետրո և այլն):</p>	

<p>(Տրանսպորտից օգտվելը՝ որպես ուղևոր տեղաշարժվելու նպատակով, ինչպես օրինակ՝ ավտոմեքենայով, ավտոբուսով, ռիկշայով, էժան երթուղային տաքսիով, սայլակով կամ մանկասայլակով, կենդանիների օգնությամբ շարժման մեջ դրվող փոխադրամիջոցով, հանրային կամ մասնավոր տաքսիով, գնացքով, տրամվայով, մետրոյով, նավակով կամ օդային տրանսպորտով փոխադրվելը՝ ներառյալ մարդու մկանային ուժով շարժման մեջ դրվող տրանսպորտային միջոցից օգտվելը, մասնավոր կամ հանրային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցից օգտվելը՝ բացառությամբ սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվելու (d465), փոխադրամիջոց վարելու (d475)):</p>			
<p>d5. Ինքնապասարկումը</p>			
<p>d570</p>	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը <i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

	<p>սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պատրաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</p>	<p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ակտիվից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d6. Կենցաղը			
<p>d620</p>	<p>Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը</p> <p><i>(Առօրյա կյանքի համար անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները և ծառայություններն ընտրելը, ձեռք բերելը և դրանք փոխադրելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք, ըմպելիքներ, հագուստ, մաքրող նյութեր, վառելիք, կենցաղային իրեր, խոհանոցային սպասք, սնունդ պատրաստելու համար սպասք, խաղալիքներ, կենցաղային սարքեր և գործիքներ ընտրելը, ձեռք բերելը, փոխադրելը և պահելը, կոմունալ և այլ կենցաղային ծառայություններ ձեռք բերելը՝ ներառյալ առաջին անհրաժեշտության իրեր գնելը և հավաքելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610)):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես կատարել տնային գործերը (մաքրություն անել, հավաքել իրերը, հատակը մաքրել, աղբը թափել և այլն):</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել կենցաղային տեխնիկայից (լվացքի մեքենա, արդուկ, փոշեկույ, սպասք լվացող մեքենա և այլն):</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել հագուստիդ մասին (լվանալ, ծալել և արդուկել):</p>	
d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները			
<p>d730</p>	<p>Անձանոթների հետ հարաբերությունները</p> <p><i>(Անձանոթների հետ կոնկրետ նպատակներով ժամանակավոր կապեր</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես հարթել (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • քո և ընկերներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ծնողներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ուսուցիչներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը: 	

	<p><i>հաստատվելը, ինչպես օրինակ՝ տեղեկատվություն ստանալու համար հարց տալիս, ուղղությունը հարցնելիս կամ գնում կատարելիս):</i></p>	<p>2. Արդյո՞ք կարողանում ես նախաձեռնել շփում նման իրավիճակներում (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսուցչուհիդ հանձնարարել է առաջադրանք այն դասընկերոջդ հետ, ում հետ լավ հարաբերություններ չունես: • Ուսուցչի կողմից տրված առաջադրանքը կատարելու համար քեզ անհրաժեշտ է գիրք, որը պետք է վերցնես այն դասընկերոջից, ում հետ վատ հարաբերությունների մեջ ես: <p>3. Ես կարողանում եմ շփման ընթացքում, սոցիալական կանոնների հետևելով, հաստատել և պահպանել հարաբերություններ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • ծնողների հետ • ազգականների հետ • ուսուցիչների հետ • դասընկերների հետ • հասակակիցների հետ: <p>4. Կարողանո՞ւմ ես կարգավորել վարքագիծդ, երբ այլ անձանց ներկայությամբ քեզ վիրավորում են:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d740</p>	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները</p> <p><i>(Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործատուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատվելը և պահպանելը՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակաների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i></p>	<p>1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: <p>2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: <p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Նման իրավիճակներում արդյո՞ք պահպանում ես տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները			
d825	<p>Նախնական մասնագիտական ուսուցումը</p> <p><i>(Արհեստի, աշխատանքի կամ մասնագիտության հետ կապված զբաղվածությանը նախապատրաստվելու նպատակով մասնագիտական վերապատրաստման ծրագրի բոլոր գործընթացներում ներգրավվելը և ուսումնական նյութը սովորելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացներին պատշաճ մասնակցություն ես ցուցաբերում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացում համագործակցում ես սովորողների և ուսուցիչների հետ, օրինակ՝ մասնակցում ես կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին մյուս սովորողների հետ միասին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես յուրացնել մասնագիտական/մոդուլային ուսումնական նյութի շրջանակներում տրված առաջադրանքները:</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		4. Արդյո՞ք սովորողի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշչային/մոդուլային պահանջներին:	
d840	<p>Անհատական և մասնագիտական ուսուցում (աշխատանքին նախապատրաստվելը)</p> <p><i>(Աշխատանքային գործունեությանը նախապատրաստելուն առնչվող այնպիսի ծրագրերում ներգրավվելը, ինչպիսիք են վարպետային ուսուցումը, նախադիպլոմային ստաժավորումը, պայմանագրային ուսուցումը և ծառայողական ուսուցումը՝ բացառությամբ նախնական մասնագիտական ուսուցման (d825)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարող ես ձեռք բերել աշխատանքային գործունեությանն առնչվող մասնագիտական հմտություններ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>2. Արդյո՞ք մասնագիտությանն առնչվող աշխատանքային որևէ գործողություն իրականացնելիս կիրառում ես համապատասխան սարքեր և սարքավորումներ (նյութատեխնիկական և այլն).</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			

Տեսողության արձանագրություն

Տեսողության խնդիրներ ունեցող երեխաների հետ արձանագրությունը կիրառելիս ապահովել տրիֆլումանկավարժի ներկայություն՝ ըստ անհրաժեշտության:

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (*)՝ չտեսնող երեխաներին հնարավորություն տալ առարկաները շոշափելու, առաջադրանքները բրայլյան այբուբենով կատարելու կամ բանավոր պատասխանելու:

Չտեսնող երեխաների համար որպես այլընտրանք կիրառել (ρ) փարբերակը:

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (**)' կիրառելի չեն չտեսնող երեխայի համար:

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d110	Դիտելը (նայելը) <i>(Տեսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով տեսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ առարկային հետևելը, մարդկանց դիտելը, սպորտային իրադարձություն, որևէ անձի կամ խաղացող երեխաներին նայելը):</i>	1. Երեխային առաջարկել նկար և հետևել, թե աչքերից ինչ հեռավորության վրա է պահում (արդյունքը կլինի բարձր, եթե երեխան նկարը պահում է 25-30 սմ հեռավորության վրա և չի անտեսում նկարում պատկերված մանր առարկաները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 57
		2. Ի՞նչ պատկերներ ես տեսնում նկարներում:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 74
		3. Գտի՞ր թաքնված պատկերները:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 75
		4. Գտիր բացակայող մասնիկները:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 76
		5. Նշի՞ր միանման պատկերները:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 1
		6. Նշի՞ր տառերը և պատկերները:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 77
d115	Լսելը	1. Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնձաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ, սոխ, բալ, տորթ (բառերն արտասանել 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 78

	<p><i>(Լսողական ազդակները ընկալելու նպատակով լսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ ռադիո, մարդու ծայն, երաժշտություն, դասախոսություն կամ պատմվածք ունկնդրելը):</i></p>	<p>2. Լսի՛ր և կրկնի՛ր հնչեցված բառերը՝ մուրճ, հեռուստացույց, պատուհան, չամիչ, ճանճ, հորթ, խոտ (բառերն արտասանել շուկով, 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից):</p> <p>3. Կրկնի՛ր նախադասությունները (նախադասությունները կարդալ առանձին): Աղջիկը ցնցուղով ջրում է ծաղիկները: Չատիկը ապրում էր պարտեզում: Սեղանին դրված էր դանակ, պատառաքաղ, գդալ:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 78</p>
			<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 59</p>
		<p>4. (**). Լսի՛ր և հավաքի՛ր նախադասության բառերը ճիշտ հաջորդականությամբ (երեխային առաջարկել նախադասության բառերը կտրատած թղթերի վրա, խոսակցական բարձրության ձայնով կարդալ նախադասությունը). Կաթնագույն լուսինը դանդաղ սահելով սուզվեց ամպերի մեջ և անհետացավ:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 79</p>
<p>d155</p>	<p>Հնոթություններ ձեռք բերելը</p> <p><i>(Գործողությունների կամ առաջադրանքների փոխկապակցված խմբերին առնչվող հիմնական և բարդ հմտությունները զարգացնելը՝ այնպիսի հմտությունների ձեռքբերումը սկսելու և շարունակելու համար, ինչպիսիք են գործիքներ կամ խաղալիքներ գործածելը կամ խաղեր խաղալը՝ ներառյալ հիմնական և բարդ հմտություններ ձեռք բերելը՝ բացառությամբ գրել սովորելու (d145) և գրելու (d170), խաղալ սովորելու (d131)):</i></p>	<p>1. (*) Լուծի՛ր վարժությունն՝ օգտվելով հաշվիչից (չտեսնող երեխային առաջարկել հարմարեցված հաշվիչ):</p> <p>2. (*) Մուտքագրի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն: Չտեսնող երեխաների համար կիրառել համակարգչի կամ հեռախոսի էկրանն ընթերցող ծրագիր):</p> <p>3. Հեռախոսի հավելվածները, համակարգիչը կամ էլեկտրոնային այլ սարքերն օգտագործո՞ւմ ես ըստ նշանակության:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես խաղալ՝ հետևելով խաղի կանոններին, օրինակ՝ «Անուններ», «Այլ կերպ» և այլն: Նշի՛ր քեզ ծանոթ որևէ խաղի կանոններ:</p> <p>5. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել աշխատանքային գործիքներ որևէ բան պատրաստելու կամ վերանորոգելու համար, օրինակ՝ թխվածքաբլիթ, պիցցա պատրաստելիս, փական բացելիս և այլն:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 4 Խթանիչ նյութ՝ հաշվիչ</p>
<p>d161</p>	<p>Ուշադրությունը պահպանելը</p>	<p>1. ա) Ցո՛ւյց տուր և անվանի՛ր կարմիր թվերն աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 84</p>

	<p>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</p>	<p>բ) Լսի՛ր բառերի շարքը և ամեն անգամ թիվ լսելիս արձագանքիր. Կարմիր, միջուկ, մեկ, գարուն, հարյուր, քամի, էական, թվական, յոթ, ածական, հազարամյակ, հազար, կարոտ, տասնամյակ, տասնվեց:</p> <p>2. Կկարդամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր:</p> <p>3. ա) Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (առաջադրանքի կատարման համար տրամադրել 60 վայրկյան): բ) Դասավորի՛ր պատկերներն այնպես, ինչպես դրված են (7 երկրաչափական պատկերները դասավորել, թույլ տալ երեխային շոշափել առարկաները հերթականությամբ, յուրաքանչյուրի համար՝ 5 վայրկյան, այնուհետև խառնել):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p>
<p>d163</p>	<p>Մտածելը</p> <p>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թեորեն ասպացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը)):</p>	<p>1. ա) Գտի՛ր համապատասխան հատվածը: բ) Գտի՛ր բառաշարքի ասոցիացիան. պոպկորն, կոկա-կոլա, բարձր ձայներ, էկրան, փափուկ աթոռ, բազմոց-կինոթատրոն դասարան, սովորող, պահակ, գիրք, ուսուցիչ, սանհանգույց-դպրոց</p> <p>2. Ո՞ր բառն է էապես տարբերվում մյուս 3 բառերից. • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ</p> <p>3. (*) Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակը):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 85</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը</p> <p>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ փառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև</p>	<p>4. (*) Կարդա՛ հանձնարարված նյութը (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակը):</p> <p>5. Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածդ նյութը:</p> <p>6. (*) Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակը):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>

	<p>յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստի ընկալելը և մեկնաբանելը):</p>		<p>հավելված 7.1</p>
<p>d170</p> <p>Գրելը</p> <p>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</p>	<p>1. (*) Գրի՛ր թելադրություն (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակ):</p> <p>Ամառային վառվռում առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք:</p> <p>Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8</p>	
	<p>2. (*) Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակ):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>	
	<p>3. (*) Մուտքագրի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտասույելու հնարավորություն, տե՛ս d155 ծածկագրի առաջադրանք 2-ը: Չտեսնող երեխաների համար կիրառել համակարգչի կամ հեռախոսի էկրանն ընթերցող ծրագիր):</p>		
<p>d172</p> <p>Հաշվելը</p> <p>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</p>	<p>1. (*) Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բանավոր կամ բրայլյան տարբերակները):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10</p>	
	<p>2. (*) Լրացրո՛ւ աղյուսակը (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակ):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11</p>	
	<p>3. (*) Լուծի՛ր հավասարումը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>	
<p>d175</p> <p>Խնդիրներ լուծելը</p> <p>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու,</p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն</p>		

	<p>տրաբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177):</p>	<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները			
<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը</p> <p>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը</p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <p>0 միշտ</p>	

	<p>կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<ol style="list-style-type: none"> 3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ տանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: 2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ. <ol style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d250</p>	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիր քեզ համապատասխանող տարբերակը). 	

	<p>(Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հեղինակական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի, ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լուսություն պահպանելը):</p>	<p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մոտենում ես, դասընկերներիդ միջև խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է քննարկման թեման: Կկարողանա՞ս արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծդ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծդ, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում: 	
d3. Հաղորդակցությունը			
<p>d315</p>	<p>Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը</p> <p>(Ժեստերի, խորհրդանշանների և նկարների միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստներն ըմբռնելը, ինչպես օրինակ՝ երեխան հոգնած է, երբ փրորում է աչքերը, կամ տազնապի զանգը նշանակում է, որ հրդեհ է բռնկվել՝ ներառյալ հաղորդակցվելիս ժեստերի լեզուն, ընդհանուր նշանները, խորհրդանշանները, նկարները և լուսանկարները նկալելը):</p>	<p>1. Ի՞նչ է նշանակում և ի՞նչ պետք է անել, երբ լսում ես.</p> <ul style="list-style-type: none"> • տազնապի ազդանշան դպրոցում • լուսացույցի ձայնային ազդանշան փողոցում: <p>2. (*) Մեկնաբանի՞ր քեզ ծանոթ նշանները և պիկտոգրամները (չտեսնող երեխաների համար կիրառել ուռուցիկ տարբերակներ):</p> <p>3. Արդյո՞ք հասկանում ես դիմացինի ժեստերի, դիմախաղի, հայացքի միջոցով փոխանցվող ոչ վերբալ հաղորդագրությունների իմաստը, օրինակ՝ բարկություն, տխրություն, աշխատանքի ավարտ (ձեռքի շարժումով) և այլն (չտեսնող երեխային հարցադրում չանել և հիմնվել միայն դիտարկման վրա):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 62, 74</p>

		<p>2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		4. Մեկնաբանի՛ր քեզ ծանոթ խորհրդանշանները:	Խթանիչ նյութ նկար 87
d325	<p>Հաղորդակցվելիս գրավոր հաղորդագրություններ ընկալելը</p> <p><i>(Գրավոր խոսքի (այդ թվում՝ Բրայլի այբուբենի) միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստներին ընկալելը, ինչպես օրինակ՝ օրաթերթում քաղաքական իրադարձություններին հետևելը կամ կրոնական բնույթի տեքստի էությունը հասկանալը):</i></p>	1. Յո՛ւյց տուր օրացույցում կարմիր գույնով նշված թվերը և մեկնաբանի՛ր (չտեսնող երեխային հարցադրում չանել և հիմնվել միայն դիտարկման վրա):	Խթանիչ նյութ՝ օրացույց
		2. (*) Կարդա՛ հոդվածը և ներկայացրու՝ ինչի՞ մասին է այն (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակ):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 13
		3. (*) Կարդա՛ արտահայտությունները և բացատրի՛ր ասացվածքների իմաստը (չտեսնող երեխաների համար կիրառել բրայլյան տարբերակ):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 14
d350	<p>Ջրույցը</p> <p><i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրույցելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չշեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:</p> <p>2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:</p>	
d360	<p>Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը</p> <p><i>(Հաղորդակցության նպատակով սարքեր, մեթոդներ և այլ միջոցներ օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը հեռախոսով</i></p>	1. Կարողանո՞ւմ ես հաղորդակցության նպատակով կիրառել համակարգիչ, գաջեթ:	
		2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել հեռախոսից (զանգ, տեսազանգ) ընկերոջի կամ հարազատներիդ հետ հաղորդակցվելու նպատակով:	

	<p><i>զանգահարելը՝ ներառյալ հեռահաղորդակցության սարքեր, տրանսպորտային մեքենաներ և հաղորդակցության մեթոդներ օգտագործելը):</i></p>	<p>3. Կարողանո՞ւմ ես հեռախոսի կամ համակարգչի միջոցով հաղորդագրություններ ուղարկել մարդկանց:</p>	
d4. Շարժունակությունը			
<p>d460</p>	<p>Տարբեր վայրերում տեղաշարժվելը <i>(Տարբեր վայրերում կամ իրավիճակներում քայլելը և տեղաշարժվելը, ինչպես օրինակ՝ տան սենյակների միջև, շենքի ներսում կամ քաղաքի փողոցում քայլելը՝ ներառյալ տանը տեղաշարժվելը, տանը սողալը և բարձրանալը, տնից բացի այլ շինություններում, տնից և այլ շինություններից դուրս գտնվող տարածքում քայլելը կամ տեղաշարժվելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես շարժվել տարբեր վայրերում՝ տանը, դպրոցում, բակում և այլն, անհրաժեշտության դեպքում հաղթահարելով խոչընդոտները:</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես տեղաշարժվել շենքերի ներսում՝ տեղափոխվելով հարկից հարկ, դասասենյակից ճաշարան, միջանցք, մարզասահ և այլ վայրեր:</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես առանց տրանսպորտային միջոցից օգտվելու քայլել և տեղաշարժվել մարդաշատ վայրերում առանց մարդկանց կամ առարկաներին բախվելու:</p>	
<p>d470</p>	<p>Փոխադրամիջոցից օգտվելը <i>(Տրանսպորտից օգտվելը՝ որպես ուղևոր տեղաշարժվելու նպատակով, ինչպես օրինակ՝ ավտոմեքենայով, ավտոբուսով, ոչկշայով, էժան երթուղային տաքսիով, սայլակով կամ մանկասայլակով, կենդանիների օգնությամբ շարժման մեջ դրվող փոխադրամիջոցով, հանրային կամ մասնավոր տաքսիով, զնացքով, տրամվայով, մետրոյով, նավակով կամ օդային տրանսպորտով փոխադրվելը՝ ներառյալ մարդու մկանային ուժով շարժման մեջ դրվող տրանսպորտային միջոցից օգտվելը, մասնավոր կամ հանրային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցից օգտվելը՝ բացառությամբ սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվելու (d465), փոխադրամիջոց վարելու (d475):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն օգտվել հասարակական փոխադրամիջոցներից (ավտոբուս, երթուղային տաքսի, մետրո և այլն):</p>	

d5. Ինքնասպասարկումը			
d570	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը</p> <p><i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պարաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն. <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ակտիվից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d6. Կենցաղը			
d630	<p>Կերակուրներ պատրաստելը</p> <p><i>(Սեփական անձի կամ այլ անձանց համար պարզ կամ բաղադրյալ կերակուրների պարաստումը պլանավորելը,</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն ընտրել սննդամթերք, կերակուր պատրաստել և մատուցել: 	

	<p>կազմակերպելը, դրանք պատրաստելը և մատուցելը, ինչպես օրինակ՝ ճաշացանկ կազմելը, ուրելու համար պիտանի սննդամթերք և ըմպելիք ընտրելը, ուրեստներ պատրաստելու համար բաղադրամասերը իրար միացնելը, էլեկտրաէներգիայի միջոցով կերակուր պատրաստելը և սառը ուրեստներ և ըմպելիքներ պատրաստելը, ինչպես նաև սննդամթերքը մատուցելը՝ ներառյալ պարզ և բաղադրյալ կերակուր պատրաստելը՝ բացառությամբ ուրելու (d550), խմելու (d560), ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելու (d620), փոսային գործեր անելու (d640), կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելու (d650), այլ անձանց օգնելու (d660)):</p>	<p>2. Արդյո՞ք սննդամթերք ընտրելիս հետևում ես անվտանգության կանոններին, օրինակ՝ ընտրում ես պիտանի սնունդ, հետևում ես պիտանելության ժամկետներին, անհրաժեշտության դեպքում լվանում ես սնունդն օգտագործելուց առաջ:</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես կերակուր պատրաստել՝ հետևելով բաղադրատոմսին:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես ճիշտ օգտագործել էլեկտրական տեխնիկան, օրինակ՝ միկրոպիլքային վառարանը, գազօջախը, հյութաքամիչը, հարիչը և այլն:</p>	
<p>d640</p>	<p>Տնային գործեր անելը</p> <p>(Տանը հեղուկները՝ փոսային մաքրություն անելով, հագուստը լվանալով, կենցաղային տեխնիկա օգտագործելով, սննդամթերքը պահելը և աղբը թափելը, ինչպես օրինակ՝ ավելելու, հատկապես խոնավ շորով սրբելու, խոհանոցի սեղանները, պատերը և այլ մակերեսները լվանալու միջոցով, կենցաղային աղբը հավաքելը և թափելը, սենյակները, պատի պահարանները և դարակները կարգի բերելը, հագուստի հավաքելը, լվանալը, չորացնելը, ծալելը և արդուկելը, կոշիկները մաքրելը, ավելներ, խոզանակներ և փոշեկուլներ օգտագործելը, լվացքի մեքենաներ, չորացուցիչներ և արդուկներ օգտագործելը՝ ներառյալ հագուստներ և զգեստներ լվանալը և չորացնելը, խոհանոցի</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես կատարել տնային գործերը (մաքրություն անել, հավաքել իրերը, հատակը մաքրել, աղբը թափել և այլն):</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել կենցաղային տեխնիկա (լվացքի մեքենա, արդուկ, փոշեկուլ, սպասք լվացող մեքենա և այլն):</p>	

	<p>տարածքը և սպասքը մաքրելը, բնակելի տարածքը մաքրելը, կենցաղային տեխնիկա օգտագործելը, առաջին անհրաժեշտության իրերը պահելը և աղբը թափելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610), ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելու (d620), կերակուրներ պատրաստելու (d630), կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելու (d650), այլ անձանց օգնելու (d660)):</p>	<p>3. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել հազուստիդ մասին (լվանալ, ծալել և արդուկել):</p>	
d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները			
<p>d740</p>	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները (Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործատուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակաների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</p>	<p>1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: <p>2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: <p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Պահպանո՞ւմ ես արդյոք տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	

d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները

<p>d825</p>	<p>Նախնական մասնագիտական ուսուցումը</p> <p><i>(Արհեստի, աշխատանքի կամ մասնագիտության հետ կապված զբաղվածությանը նախապատրաստվելու նպատակով մասնագիտական վերապատրաստման ծրագրի բոլոր գործընթացներում ներգրավվելը և ուսումնական նյութը սովորելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացներին պատշաճ մասնակցություն ես ցուցաբերում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացում համագործակցում ես սովորողների և ուսուցիչների հետ, օրինակ՝ մասնակցում ես կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին մյուս սովորողների հետ միասին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես յուրացնել մասնագիտական/մոդուլային ուսումնական նյութի շրջանակներում տրված առաջադրանքները:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>4. Արդյո՞ք սովորողի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշային/մոդուլային պահանջներին:</p>	
<p>d840</p>	<p>Անհատական և մասնագիտական ուսուցում (աշխատանքին նախապատրաստվելը)</p> <p><i>(Աշխատանքային գործունեությանը նախապատրաստվելուն առնչվող այնպիսի</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարող ես ձեռք բերել աշխատանքային գործունեությանն առնչվող մասնագիտական հմտություններ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>	

	<p><i>ծրագրերում ներգրավվելը, ինչպիսիք են վարպետության ուսուցումը, նախադիպլոմային ստաժավորումը, պայմանագրային ուսուցումը և ծառայողական ուսուցումը՝ բացառությամբ նախնական մասնագիտական ուսուցման (d825):</i></p>	<p>4 երբեք</p>	
<p>d860</p>	<p>Հիմնական տնտեսական գործարքներ <i>(Ցանկացած տեսակի պարզ տնտեսական գործարքին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք գնելու համար դրամ օգտագործելը կամ բարտերով (փոխանակմամբ) զբաղվելը, ապրանքներ կամ ծառայություններ փոխանակելը կամ դրամ տնտեսելը):</i></p>	<p>2. Արդյո՞ք մասնագիտությանն առնչվող աշխատանքային որևէ գործողություն իրականացնելիս կիրառում ես համապատասխան սարքեր և սարքավորումներ (նյութատեխնիկական և այլն).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն գնումներ կատարել.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես վերահսկել դրամը գնումներ կատարելիս.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես անհրաժեշտության դեպքում գումար տնտեսել կոնկրետ նպատակի համար:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը</p>			

Ինտելեկտի (մտավոր) արձանագրություն

Խոսքով չհաղորդակցվող երեխային հնարավորություն տալ կարդալու, ճիշտ տարբերակը մատնանշելու կամ գրավոր տարբերակով պատասխանելու:

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d110	Դիտելը (նայելը) <i>(Տեսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով տեսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ առարկային հետևելը, մարդկանց դիտելը, սպորտային իրադարձություն, որևէ անձի կամ խաղացող երեխաներին նայելը):</i>	1. Երեխային առաջարկել նկար և հետևել, թե աչքերից ինչ հեռավորության վրա է պահում (արդյունքը կլինի բարձր, եթե երեխան նկարը պահում է 25-30 սմ հեռավորության վրա և չի անտեսում նկարում պատկերված մանր առարկաները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 57
		2. (*) Ի՞նչ պատկերներ ես տեսնում նկարներում (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 74
		3. (*) Գտի՞ր թաքնված պատկերները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված պատկերները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 75
d115	Լսելը <i>(Լսողական ազդակներ ընկալելու նպատակով լսողության զգայարանը մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես, օրինակ՝ ուղիտ, մարդու ձայն, երաժշտություն, դասախոսություն կամ պատմվածք ունկնդրելը):</i>	1. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնծաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ, սոխ, բալ, տորթ (բառերն արտասանել 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են բառին համապատասխան նկարը):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 78
		2. (*) Լսի՞ր և կրկնի՞ր հնչեցված բառերը՝ ձնծաղիկ, մատանի, պատառաքաղ, զգեստ, դանակ, բերան, ճանճ (բառերն արտասանել 22ուկով, 6 մետր հեռավորությունից, երեխայի մեջքի կողմից, խոսքով չհաղորդակցվող երեխաները միայն մատնանշում են համապատասխան նկարները):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 78
		3. (*) Կրկնի՞ր նախադասությունները (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան մատնանշում է պահանջված նկարները): Աղջիկը ցնցուղով ջրում է ծաղիկները: Չատիկը ապրում էր պարտեզում: Սեղանին դրված էր դանակ, պատառաքաղ, գդալ:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 59
		4. Լսի՞ր և հավաքի՞ր նախադասության բառերը ճիշտ հաջորդականությամբ (երեխային առաջարկել նախադասության բառերը կտրատած թղթերի վրա, խոսակցական բարձրության ձայնով կարդալ նախադասությունը):	Խթանիչ նյութ՝ նկար 79

		Կաթնագույն լուսինը դանդաղ սահելով սուզվեց ամպերի մեջ և անհետացավ:	
d132	Տեղեկություններ հավաքելը <i>(Անձանց, իրերի և իրադարձությունների մասին փաստեր հավաքելը, ինչպես օրինակ՝ «ինչու», «ինչ», «որտեղ» և «ինչպես» հարցերը տալը, անուններ հարցնելը՝ բացառությամբ հասկացություններ սովորելու (d137), հմտություններ ձեռք բերելու (d155)):</i>	<ol style="list-style-type: none"> (*) Կարդա խաղի կանոնները և բացատրի՛ր (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան կարող է գրել կամ ցույց տալ ժեստերով): ա) Արի խաղանք «Ո՞վ եմ ես»: բ) Յո՛ւյց տուր ճիշտ քարտը (խոսքով չհաղորդակցող երեխաների համար կիրառել այս տարբերակը, նույնիսկ մեկ ճիշտ պատասխան ստանալու դեպքում սահմանել 0 միավոր). <ul style="list-style-type: none"> Ի՞նչ են կառուցել փարավոնները: Որտեղ է ԱՄՆ-ի նախագահի նստավայրը: Ո՞վ է ստեղծել facebook-ը: Ի՞նչ է ստեղծել Վիկտոր Համբարձումյանը: Որտե՞ղ է գտնվում Մեսրոպ Մաշտոցի գերեզմանը: Նայիր նկարին և ասա՝ ով է (ի՞նչ հարցեր կուղղես տեղեկատվություն ստանալու համար): 	<p>Խթանիչ նյութ՝ խաղ «Ո՞վ եմ ես»</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ խաղ «Ո՞վ եմ ես»</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 80</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 81</p>
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը <i>(Դասակարգման, խմբավորման, դարձելիության, սերիականության հասկացություններն ըմբռնելը և գործածելը):</i>	<ol style="list-style-type: none"> (*) Տեղադրի՛ր քաղաքներն ըստ իրենց աշխարհագրական դիրքի (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան խմբավորում է քաղաքները բառաքարտերի միջոցով): Խմբավորի՛ր միևնույն իմաստն ունեցող բառերը: ա) Թվարկի՛ր ՀՀ քաղաքներն ըստ տարածքի մեծության՝ Վաղարշապատ, Երևան, Վանաձոր, Գյումրի: բ) Թվարկի՛ր առարկաները հաջորդաբար՝ մեծից փոքր. ուղղաթիռ, տիեզերանավ, ինքնաթիռ, օդապարիկ (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան դասակարգում է նկար-քարտերի միջոցով): 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 83</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 3</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 64</p>
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը <i>(Գործողությունների կամ առաջադրանքների փոխկապակցված խմբերին առնչվող հիմնական և բարդ հմտությունները զարգացնելը՝ այնպիսի հմտությունների ձեռքբերումը սկսելու և շարունակելու համար,</i>	<ol style="list-style-type: none"> Լուծի՛ր վարժությունը՝ օգտվելով հաշվիչից: Օգտագործո՞ւմ ես հեռախոսի հավելվածներ, համակարգիչ կամ այլ էլեկտրոնային սարքեր: 	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 4</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ հաշվիչ</p>

	<p>ինչպիսիք են գործիքներ կամ խաղալիքներ գործածելը կամ խաղեր խաղալը՝ ներառյալ հիմնական և բարդ հմտություններ ձեռք բերելը՝ բացառությամբ գրել սովորելու (d145) և գրելու (d170), խաղալ սովորելու (d131)):</p>	<p>3. Կարողանո՞ւմ ես խաղալ՝ հետևելով խաղի կանոններին, օրինակ՝ շախմատ, ֆուտբոլ, խաղաթուղթ և այլն (հաշվի առնել նաև d132 ծածկագրի 1-ին և 2-րդ առաջադրանքների արդյունքները):</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել աշխատանքային գործիքներ որևէ բան պատրաստելու կամ վերանորոգելու համար, օրինակ՝ թխվածքաբլիթ, պիցցա պատրաստելիս, փական բացելիս և այլն:</p>	
<p>d161</p>	<p>Ուշադրությունը պահպանելը</p> <p>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</p>	<p>1. Յո՛ւյց տուր և անվանի՛ր կարմիր թվերն՝ աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան):</p> <p>2. ա) Կկարդամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր:</p> <p>բ) Դասավորի՛ր պատկերներն այնպես, ինչպես դրված են (խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար. 9 երկրաչափական պատկերները ցուցադրել հերթականությամբ, տալ 20 վայրկյան՝ մտապահելու պատկերների հաջորդականությունը, ապա խառնել):</p> <p>3. Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 84</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p>
<p>d163</p>	<p>Մտածելը</p> <p>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան սրտեղծելը, թեորեմ ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեդիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը):</p>	<p>1. Գտի՛ր համապատասխան հատվածը:</p> <p>4. (*) Ո՞ր բառն է էպես տարբերվում մյուս 3 բառերից (խոսքով չհաղորդակցվող երեխան ինքնուրույն կարդում և մատնանշում է ճիշտ տարբերակը կամ ցույց է տալիս նկար-քարտերի միջոցով).</p> <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ <p>2. (*) Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել դասավորել բառաքարտերը):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 85</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 66</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2 Խթանիչ նյութ՝ նկար 82</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը</p>	<p>1. (*) Կարդա՛ հանձնարարված նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել մտքում կարդալ նյութը, գնահատել նույն ծածկագրի 2-րդ առաջադրանքի արդյունքներով):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6</p>

	<p>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստն ընկալելը և մեկնաբանելը):</p>	<p>2. (*) Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածդ նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել կարդացածը ներկայացնել գրավոր շարադրանքով կամ աշխատանքային տետրում առկա թեստի միջոցով):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6 հավելված 6.1</p>
		<p>3. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>
<p>d170</p>	<p>Գրելը</p> <p>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</p>	<p>1. Գրի՛ր թելադրություն:</p> <p>Ամառային վառվռուն առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8</p>
		<p>2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>
		<p>3. Տպի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	
<p>d172</p>	<p>Հաշվելը</p> <p>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</p>	<p>1. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10</p>
		<p>2. Լրացրո՛ւ աղյուսակը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11</p>
		<p>3. Լուծի՛ր հավասարումը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>

<p>d175</p>	<p>խնդիրներ լուծելը</p> <p><i>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177)):</i></p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՞ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d177</p>	<p>Որոշումներ կայացնելը</p> <p><i>(Ընտրություն կատարել մի շարք տարբերակներից, իրագործել ընտրված տարբերակը և գնահատել ընտրված տարբերակի արդյունքները, ինչպես օրինակ՝ որոշակի իր ընտրելը և գնելը, կամ մի շարք առաջադրանքների թվից որոշել կատարել անհրաժեշտ մեկ առաջադրանք և այն</i></p>	<p>1. Ի՞նչ նվեր ես ցանկանում ստանալ: Իսկ մայրի՞կդ: Պատկերացրո՞ւ, որ այս տուփերում քո և մայրիկի նվերներն են, բայց դու պետք է ընտրես դրանցից մեկը: Ո՞րը կընտրես: Ինչո՞ւ:</p>	
		<p>2. Ծննդանդ առիթով գումար ես նվեր ստացել: Ի՞նչ կանես այն:</p>	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես մի շարք տարբերակներից ընտրություն կատարել և որոշում կայացնել, օրինակ՝ հագուստ գնելիս, ընկերոջդ նվեր ընտրելիս:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ</p>	

	<p>կադարել՝ բացառությամբ մտածելու (d163), խնդիրներ լուծելու (d175)):</p>	<p>2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները</p>			
<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը <i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կադարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կադարելու (d220)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը <i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կադարելն այնպիսի</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, 	

	<p>հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ տանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</p>	<ul style="list-style-type: none"> • գտնվում եմ քննական շրջանում, • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: 	
<p>d250</p>	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը</p> <p>(Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հեղուկական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի, ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լռություն պահպանելը):</p>	<p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիր քեզ համապատասխանող տարբերակը).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մոտենում ես, դասընկերներիդ միջև խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է քննարկման թեման: Կկարողանա՞ս արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծը.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում: 	
d3. Հաղորդակցությունը			
d330	Խոսելը <i>(Բառացի և ենթադրվող իմաստ ունեցող՝ բանավոր հաղորդագրությունների մաս կազմող բառեր, բառակապակցություններ և առավել երկար պարբերություններ կազմելը և արտաբերելը, ինչպես օրինակ՝ բանավոր խոսքի միջոցով փաստ ներկայացնելը կամ պատմություն պատմելը):</i>	1. Կազմի՛ր նախադասություն հետևյալ բառերով (բանավոր). Հայաստան, միջազգային, հասարակություն	
		2. Բացատրի՛ր հետևյալ խոսքերի իմաստը. <ul style="list-style-type: none"> • Ուրիշի համար փոս փորոզը ինքը մեջը կընկնի: • Թույլ մի տուր, որ լեզուդ խելքիցդ առաջ ընկնի: • Թրի կտրածը կլավանա, լեզվի կտրածը չի լավանա: • Լավ է կույր լինես աչքով, քան մտքով: 	
		3. Պատմի՛ր՝ ինչպե՞ս ես ժամանակդ տնօրինում հանգստյան օրերին:	
d350	Ջրույցը <i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրուցելը):</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չչեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:	
		2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:	
d4. Շարժունակությունը			
d440	Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը <i>(Առարկաները բանեցնելուն առնչվող համակարգված գործողություններ կատարելը, առարկաները վերցնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը ձեռքի, մատների կամ մեծ մատի օգնությամբ, ինչպես օրինակ՝ սեղանից մետաղաղթամներ վերցնելը կամ</i>	1. Սեղանից վերցրո՛ւ մետաղադրամները:	Խթանիչ նյութեր՝ մետաղադրամներ
		2. Արագ անցի՛ր շրջանագծերի վրայով՝ յուրաքանչյուրի կենտրոնում կետ դնելով (տևողությունը 15 վայրկյան):	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 17
		3. Անցի՛ր ճանապարհով՝ առանց թուղթը շարժելու, գծերի սահմանները խախտելու և գրիչը թղթից կտրելու:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 18

	<p>բռնակը պարտեցնելը՝ ներառյալ վերցնելը, բռնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը):</p>		
<p>d470</p>	<p>Փոխադրամիջոցից օգտվելը</p> <p>(Տրանսպորտից օգտվելը՝ որպես ուղևոր տեղաշարժվելու նպատակով, ինչպես օրինակ՝ ավտոմեքենայով, ավտոբուսով, ռիկշայով, էժան երթուղային տաքսիով, սայլակով կամ մանկասայլակով, կենդանիների օգնությամբ շարժման մեջ դրվող փոխադրամիջոցով, հանրային կամ մասնավոր տաքսիով, զնացքով, տրամվայով, մետրոյով, նավակով կամ օդային տրանսպորտով փոխադրվելը՝ ներառյալ մարդու մկանային ուժով շարժման մեջ դրվող տրանսպորտային միջոցից օգտվելը, մասնավոր կամ հանրային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցից օգտվելը՝ բացառությամբ սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվելու (d465), փոխադրամիջոց վարելու (d475)):</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն օգտվել հասարակական փոխադրամիջոցներից (ավտոբուս, երթուղային տաքսի, մետրո և այլն):</p>	
<p>d5. Ինքնապասարկումը</p>			
<p>d570</p>	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը</p> <p>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել,</p>	<p>1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն</p>	

	<p>պատվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պատրաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</p>	<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ակտիվից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d6. Կենցաղը			
<p>d640</p>	<p>Տնային գործեր անելը</p> <p><i>(Տանը հետևելը՝ փանը մաքրություն անելով, հագուստը լվանալով, կենցաղային տեխնիկա օգտագործելով, սննդամթերքը պահելը և աղբը թափելը, ինչպես օրինակ՝ ավելելու, հատկապես խոնավ շորով սրբելու, խոհանոցի սեղանները, պատերը և այլ մակերեսները լվանալու միջոցով, կենցաղային աղբը հավաքելը և թափելը, սենյակները, պատի պահարանները և դարակները կարգի բերելը, հագուստը հավաքելը, լվանալը, չորացնելը, ծալելը և արդուկելը, կոշիկները մաքրելը, ավելներ, խոզանակներ և փոշեկուլներ օգտագործելը, լվացքի մեքենաներ, չորացուցիչներ և արդուկներ օգտագործելը՝ ներառյալ հագուստներ և զգեստներ լվանալը և չորացնելը, խոհանոցի տարածքը և սպասքը մաքրելը, բնակելի տարածքը մաքրելը, կենցաղային տեխնիկա օգտագործելը, առաջին անհրաժեշտության իրերը պահելը և աղբը թափելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610), ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես կատարել տնային գործերը (մաքրություն անել, հավաքել իրերը, հատակը մաքրել, աղբը թափել և այլն):</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել կենցաղային տեխնիկայից (լվացքի մեքենա, արդուկ, փոշեկուլ, սպասք լվացող մեքենա և այլն):</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել հագուստիդ մասին (լվանալ, ծալել և արդուկել):</p>	

	<p>բերելու (d620), կերակուրներ պատրաստելու (d630), կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելու (d650), այլ անձանց օգնելու (d660)):</p>		
d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները			
<p>d720</p>	<p>Բարդ միջանձնային փոխհարաբերություններ</p> <p><i>(Այլ մարդկանց հետ շփումը պահպանելը և կառավարելը՝ տվյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի եղանակով, ինչպես օրինակ՝ հույզերը և մղումները զսպելու, լեզվական և ֆիզիկական ագրեսիան կառավարելու, սոցիալական շփման մեջ ինքնուրույն գործելու, ինչպես նաև հասարակական կանոններին և պայմանականություններին համապատասխան գործելու միջոցով՝ ներառյալ այլ անձանց հետ խաղալը, հարաբերություններ ձևավորելը և դադարեցնելը, շփման շրջանակում հարաբերությունները կարգավորելը, սոցիալական կանոններին համապատասխան շփվելը և սոցիալական տարածություն պահպանելը):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արդյո՞ք կարողանում ես հարթել (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • քո և ընկերներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ծնողներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ուսուցիչներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը: 2. Արդյո՞ք կարողանում ես նախաձեռնել շփում նման իրավիճակներում (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • Ուսուցչուհիդ հանձնարարել է առաջադրանք այն դասընկերոջդ հետ, ում հետ լավ հարաբերություններ չունես: • Ուսուցչի կողմից տրված առաջադրանքը կատարելու համար քեզ անհրաժեշտ է գիրք, որը պետք է վերցնես այն դասընկերոջից, ում հետ վատ հարաբերությունների մեջ ես: 3. Ես կարողանում եմ շփման ընթացքում, սոցիալական կանոններին հետևելով, հաստատել և պահպանել հարաբերություններ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • ծնողների հետ • ազգականների հետ • ուսուցիչների հետ • դասընկերների հետ • հասակակիցների հետ: 4. Կարողանո՞ւմ ես կարգավորել վարքագիծդ, երբ այլ անձանց ներկայությամբ քեզ վիրավորում են: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	

d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները

<p>d825</p>	<p>Նախնական մասնագիտական ուսուցումը</p> <p><i>(Արհեստի, աշխատանքի կամ մասնագիտության հետ կապված զբաղվածությանը նախապատրաստվելու նպատակով մասնագիտական վերապատրաստման ծրագրի բոլոր գործընթացներում ներգրավվելը և ուսումնական նյութը սովորելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացներին պատշաճ մասնակցություն ես ցուցաբերում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացում համագործակցում ես սովորողների և ուսուցիչների հետ, օրինակ՝ մասնակցում ես կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին մյուս սովորողների հետ միասին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես յուրացնել մասնագիտական/մոդուլային ուսումնական նյութի շրջանակներում տրված առաջադրանքները:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>4. Արդյո՞ք սովորողի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշչային/մոդուլային պահանջներին:</p>	
<p>d840</p>	<p>Անհատական և մասնագիտական ուսուցում (աշխատանքին նախապատրաստվելը)</p> <p><i>(Աշխատանքային գործունեությանը նախապատրաստելուն առնչվող այնպիսի</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարող ես ձեռք բերել աշխատանքային գործունեությանն առնչվող մասնագիտական հմտություններ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>	

	<p><i>ծրագրերում ներգրավվելը, ինչպիսիք են վարպետության ուսուցումը, նախադիպլոմային ստաժավորումը, պայմանագրային ուսուցումը և ծառայողական ուսուցումը՝ բացառությամբ նախնական մասնագիտական ուսուցման (d825):</i></p>	<p>4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք մասնագիտությանն առնչվող աշխատանքային որևէ գործողություն իրականացնելիս կիրառում ես համապատասխան սարքեր և սարքավորումներ (նյութատեխնիկական և այլն).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d860</p>	<p>Հիմնական տնտեսական գործարքներ <i>(Ցանկացած տեսակի պարզ տնտեսական գործարքին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք գնելու համար դրամ օգտագործելը կամ բարտերով (փոխանակմամբ) զբաղվելը, ապրանքներ կամ ծառայություններ փոխանակելը կամ դրամ տնտեսելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն գնումներ կատարել.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես վերահսկել դրամը գնումներ կատարելիս.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես անհրաժեշտության դեպքում գումար տնտեսել կոնկրետ նպատակի համար:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը</p>			

Հուզական արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը <i>(Գործողությունների կամ առաջադրանքների փոխկապակցված խմբերին առնչվող հիմնական և բարդ հմտությունները զարգացնելը՝ այնպիսի հմտությունների ձեռքբերումը սկսելու և շարունակելու համար, ինչպիսիք են գործիքներ կամ խաղալիքներ գործածելը կամ խաղեր խաղալը՝ ներառյալ հիմնական և բարդ հմտություններ ձեռք բերելը՝ բացառությամբ գրել սովորելու (d145) և գրելու (d170), խաղալ սովորելու (d131)):</i>	1. Լուծի՞ր վարժությունն՝ օգտվելով հաշվիչից:	Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 4 Խթանիչ նյութ՝ հաշվիչ
		2. Օգտագործո՞ւմ ես հեռախոսի հավելվածներ, համակարգիչ կամ այլ էլեկտրոնային սարքեր:	
		3. Կարողանո՞ւմ ես խաղալ՝ հետևելով խաղի կանոններին, օրինակ՝ շախմատ, ֆուտբոլ, խաղաթուղթ և այլն: Նշի՞ր քեզ ծանոթ որևէ խաղի կանոններ:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 84
		4. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել աշխատանքային գործիքներ որևէ բան պատրաստելու կամ վերանորոգելու համար, օրինակ՝ թխվածքարվիթ, պիցցա պատրաստելիս, փական բացելիս և այլն:	
d161	Ուշադրությունը պահպանելը <i>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</i>	1. Յո՛ւյց տուր և անվանի՞ր կարմիր թվերն՝ աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան):	Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ
		2. Կկարդա՞մ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր:	
		3. Ստացի՞ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան):	Աշխատանքային տետր առաջադրանք 5
d163	Մտածելը <i>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն</i>	1. Գտի՞ր համապատասխան հատվածը:	Խթանիչ նյութ՝ նկար 85
		2. Ո՞ր բառն է էպպես տարբերվում մյուս 3 բառերից. <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ 	

	<p>կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թերեմ ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը):</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ 	
		<p>3. Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը</p> <p>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստն ընկալելը և մեկնաբանելը):</p>	<p>1. Կարդա՛ հանձնարարված նյութը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6</p>
		<p>2. Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածը նյութը:</p>	
		<p>3. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>
<p>d170</p>	<p>Գրելը</p> <p>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</p>	<p>1. Գրի՛ր թելադրություն:</p> <p>Ամառային վառվռու առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p> <p>2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:</p> <p>3. Տպի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>

<p>d172</p> <p>Հաշվելը</p> <p><i>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</i></p>	<p>1. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10</p>
	<p>2. Լրացրո՛ւ աղյուսակը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11</p>
	<p>3. Լուծի՛ր հավասարումը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>
<p>d175</p> <p>Խնդիրներ լուծելը</p> <p><i>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177)):</i></p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

<p>d177</p>	<p>Որոշումներ կայացնելը</p> <p><i>(Ընտրություն կատարել մի շարք տարբերակներից, իրագործել ընտրված տարբերակը և գնահատել ընտրված տարբերակի արդյունքները, ինչպես օրինակ՝ որոշակի իր ընտրելը և գնելը, կամ մի շարք առաջադրանքների թվից որոշել կատարել անհրաժեշտ մեկ առաջադրանք և այն կատարել՝ բացառությամբ մտածելու (d163), խնդիրներ լուծելու (d175)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ի՞նչ նվեր ես ցանկանում ստանալ: Իսկ մայրի՛կդ: Պատկերացրո՛ւ, որ այս տուփերում քո և մայրիկի նվերներն են, բայց դու պետք է ընտրես դրանցից մեկը: Ո՞րը կընտրես: Ի՞նչո՞ւ: 2. Պատկերացրու իրավիճակ. <ul style="list-style-type: none"> • Ծննդանդ առիթով գումար ես նվեր ստացել: Ի՞նչ կանես: • Դու ընտրել ես քո ապագա մասնագիտությունը, իսկ ծնողներդ դեմ են: Ի՞նչ կանես: 3. Կարողանո՞ւմ ես մի շարք տարբերակներից ընտրություն կատարել և որոշում կայացնել, օրինակ՝ հագուստ գնելիս, ընկերոջդ նվեր ընտրելիս: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները</p>			
<p>d220</p>	<p>Համալիր առաջադրանքներ կատարելը</p> <p><i>(Հերթականությամբ կամ միաժամանակ պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելը՝ որպես համալիր, ինտեգրված և բաղադրյալ առաջադրանքների մասեր: Ներառյալ համալիր առաջադրանքներ կատարելը, համալիր առաջադրանքներ ավարտելը, համալիր առաջադրանքներ ինքնուրույն կամ խմբով կատարելը՝ բացառությամբ հմտություններ ձեռք բերելու (d155), խնդիրներ լուծելու (d175), որոշումներ կայացնելու (d177), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն պլանավորել և իրականացնել հաջորդական գործողություններ (օրինակ, նկարագրի՛ր՝ ինչպե՞ս կպլանավորես ծննդանդ տոնը կամ դասերից հետո տնային գործերդ). <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 2. Կարողանո՞ւմ ես կատարել պարզ կամ բարդ գործողություններ՝ վերջնարդյունքին հասնելու նպատակով (նկարագրի՛ր՝ ինչպե՞ս կպատրաստես որևէ կերակուր). <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	

		<p>3. Պատկերացրու իրավիճակ. մոտենում է Նոր տարին, և քեզ հանձնարարվել է կազմակերպել և իրականացնել տոնական միջոցառում դասընկերներիդ համար (ներկայացրու հաջորդական քայլերդ):</p>	
<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերներիդ առաջարկում են գնալ զբոսնելու: <p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, 	

	<p><i>ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ տանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: <p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Չեմ հուզվում առանց հիմնավոր պատճառի:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Կարող եմ ասել, որ ես՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • չեմ վախենում անձանոթ միջավայրում տեսակետ արտահայտել • չեմ վախենում կարծիք արտահայտել ծանոթ միջավայրում • ունեմ ապահովության զգացում • ինքնավստահ եմ • չեմ ունենում անհիմն անհանգստության զգացում: 	
<p>d250</p>	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հեղինակական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի, ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լռություն պահպանելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիք քեզ համապատասխանող տարբերակը).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մոտենում ես, դասընկերներիդ միջև խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է քննարկման թեման: Կկարողանա՞ս արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծը.</p> <p>0 միշտ</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում: 	
d3. Հաղորդակցությունը			
d350	Չրույցը <i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրույցելը):</i>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չշեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:</p>	
d355	Քննարկումը <i>(Հարցի ուսումնասիրությունը կամ բանավեճը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, կողմ և դեմ փաստարկներով, ինչն իրականացվում է բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի մարդկանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ մեկ անձի կամ մի քանի մարդկանց հետ քննարկումը):</i>	<p>1. Ընկերների փորձում են քեզ համոզել մի հարցի շուրջ, որի վերաբերյալ դու բոլորովին այլ կարծիք ունես: Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>2. Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ, երբ համակարծիք չեն քեզ հետ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 	

		<p>2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Արի՛ քննարկենք, օրինակ՝ ի՞նչ է տալիս քեզ համացանցը (դրական և բացասական ազդեցությունները և այլն):</p>	
d4. Շարժունակությունը			
d5. Ինքնապասարկումը			
d570	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը <i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պարաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ալկոհոլից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

d6. Կենցաղը

d650

Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը

(Կենցաղային և այլ անձնական առարկաների խնամելը և վերանորոգելը, այդ թվում՝ խաղալիքների, փայտ և փանջ գտնվող առարկաների, հագուստի, փոխադրամիջոցների և օժանդակ սարքերի և բույսերի ու կենդանիների մասին հոգ տանելը, ինչպես օրինակ՝ սենյակները ներկելը կամ պաստառապատելը, կահույքը նորոգելը, ջրափար համակարգը վերանորոգելը, փոխադրամիջոցների պարշաճ աշխատանքային վիճակը ապահովելը, բույսերը ջրելը, տնային և ընտանի կենդանիներին մաքրելը և կերակրելը՝ ներառյալ հագուստ պարաստելը և վերանորոգելը, կացարանը, կահույքը և կենցաղային տեխնիկան խնամելը, փոխադրամիջոցների տեխնիկական սպասարկումն իրականացնելը, օժանդակ սարքերի տեխնիկական սպասարկումն իրականացնելը, բույսերը (տնային և դրսում աճող) և կենդանիներին խնամելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610), ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելու (d620), տնային գործեր անելու (d640), այլ անձանց օգնելու (d660), վարձավորվող աշխատանքի (d850)):

1. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել բույսերի, կենդանիների մասին, օրինակ՝ կերակրել կենդանիներին, ջրել և խնամել բույսերը:
  - 0 միշտ
  - 1 հաճախ
  - 2 երբեմն
  - 3 հազվադեպ
  - 4 երբեք
2. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել անձնական իրերիդ մասին (օրինակ՝ արդուկել, լվանալ, կարել հագուստը, մաքրել կոշիկները, մաքուր պահել խնամքի պարագաները, խնամքով վերաբերվել հեռախոսին, ակնոցին, լսողական սարքին, օրթեզին և այլն).
  - 0 միշտ
  - 1 հաճախ
  - 2 երբեմն
  - 3 հազվադեպ
  - 4 երբեք
3. Արդյո՞ք կարողանում ես ապահովել քեզ շրջապատող սարքավորումների անխափան աշխատանքը (օրինակ՝ ճիշտ միացնել էլեկտրական թեյնիկը, վացքի մեքենան և այլն).
  - 0 միշտ
  - 1 հաճախ
  - 2 երբեմն
  - 3 հազվադեպ
  - 4 երբեք
4. Արդյո՞ք կարողանում ես վերանորոգել սարքավորումները և կահույքը (օրինակ՝ կարգի բերել հեծանիվը, պտուտակահանով ամրացնել պահարանի դարակը և այլն).
  - 0 միշտ
  - 1 հաճախ
  - 2 երբեմն
  - 3 հազվադեպ

		4 երբեք	
d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները			
d710	<p>Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերություններ</p> <p><i>(Մարդկանց հետ փոխազդելը փվյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի եղանակով, ինչպես օրինակ՝ համապատասխան դեպքերում հոգատարություն և հարգանք ցուցաբերելը կամ այլ անձանց զգացմունքներին արձագանքելը՝ ներառյալ հարաբերություններում հարգանք, ջերմություն, երախտագիտություն և հանդուրժողականություն ցույց տալը, հարաբերություններում քննադատությանը և սոցիալական ազդակներին արձագանքելը, և հարաբերություններում համապատասխան ֆիզիկական կոնտակտ ունենալը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ օգնել փողոցում ինձ դիմող անձանոթ մարդուն.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Ցուցաբերում եմ հանդուրժողականություն, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • զրուցակիցս ինձ համար հաճելի անձնավորություն չէ: • երթուղային տրանսպորտում ինձ պատահաբար հրում են: • իմ կարծիքը չեն կիսում: • լսում եմ մեծահասակի խորհուրդը՝ նախապես գիտակցելով, որ չեմ հետևելու: <p>3. Ես հայտնում եմ երախտագիտություն, երբ որևէ մեկն ինձ ինչ-որ հարցում օգնում է.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Որևէ մեկի լավ արարքին, հաջողությանն ի պատասխան՝ արտահայտում եմ հիացմունքս.</p> <p>5 միշտ 6 հաճախ 7 երբեմն 8 հազվադեպ 9 երբեք</p>	
d720		<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես հարթել (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p>	

	<p>Քարդ միջանձնային փոխհարաբերություններ</p> <p><i>(Այլ մարդկանց հետ շփումը պահպանելը և կառավարելը՝ տվյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի եղանակով, ինչպես օրինակ՝ հույզերը և մղումները զսպելու, լեզվական և ֆիզիկական ագրեսիան կառավարելու, սոցիալական շփման մեջ ինքնուրույն գործելու, ինչպես նաև հասարակական կանոններին և պայմանականություններին համապատասխան գործելու միջոցով՝ ներառյալ այլ անձանց հետ խաղալը, հարաբերություններ ձևավորելը և դադարեցնելը, շփման շրջանակում հարաբերությունները կարգավորելը, սոցիալական կանոններին համապատասխան շփվելը և սոցիալական տարածություն պահպանելը):</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • քո և ընկերներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ծնողներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ուսուցիչներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը: <p>2. Արդյո՞ք կարողանում ես նախաձեռնել շփում նման իրավիճակներում (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսուցիչդ առաջարկել է կատարել աշխատանք այն դասընկերոջդ հետ, ում հետ հարաբերությունների լարված են: • Ուսուցչի կողմից տրված առաջադրանքը կատարելու համար քեզ անհրաժեշտ է գիրք, որը պետք է վերցնես այն դասընկերոջից, ում հետ վատ հարաբերությունների մեջ ես: <p>3. Ես կարողանում եմ շփման ընթացքում, սոցիալական կանոններին հետևելով, հաստատել ու պահպանել հարաբերություններ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • ծնողների հետ • ազգականների հետ • ուսուցիչների հետ • դասընկերների հետ • հասակակիցների հետ: <p>4. Կարողանում ես կարգավորել հույզերդ, երբ այլ անձանց ներկայությամբ քեզ վիրավորում են.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d730</p>	<p>Անձանոթների հետ հարաբերությունները</p> <p><i>(Անձանոթների հետ կոնկրետ նպատակներով ժամանակավոր կապեր հաստատելը, ինչպես օրինակ՝</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես դիմել որևէ անձանոթի, եթե (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • անձանոթ փողոցում ես և չգիտես՝ ինչ տրանսպորտով կարող ես տուն գնալ: • խանութից ուզում ես գնել որևէ իր, սակայն չես գտնում դրա գնապիտակը: 	

	<p>տեղեկատվություն ստանալու համար հարց տալիս, ուղղությունը հարցնելիս կամ գնում կատարելիս):</p>	<ul style="list-style-type: none"> • երթուղայինում ես, պետք է շտապ զանգ կատարես, բայց հեռախոսիդ մարտկոցն անջատվել է: <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. գնացել ես ճամբար, որտեղ ոչ ոքի չես ճանաչում, կարողանո՞ւմ ես ձևավորել հարաբերություններ անձանությաների հետ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d740</p>	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները</p> <p><i>(Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործատուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակաների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i></p>	<p>1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: <p>2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն) սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: <p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Նման իրավիճակներում արդյո՞ք պահպանում ես տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	

<p>d760</p>	<p>Ընտանեկան հարաբերությունները <i>(Ազգակցական հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը, ինչպես օրինակ՝ անմիջական ընտանիքի, մերձավոր ազգականների, խնամակալ ու որդեգրող ընտանիքի և խորթ ազգականների հետ, ավելի հեռավոր ազգականների կամ օրինական խնամակալների հետ՝ ներառյալ ծնող-երեխա և երեխա-ծնող հարաբերությունները, քույրերի և եղբայրների և մերձավոր ազգականների հետ հարաբերությունները):</i></p>	<p>1. Որևէ խնդրի դեպքում կարո՞ղ ես դիմել ընտանիքիդ անդամներից մեկին. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. ընտանիքիդ անդամներից մեկը շտապ քո օգնության կարիքն ունի, սակայն ընկերդ այդ նույն պահին քեզ է սպասում: Կօզնե՞ս արդյոք ընտանիքիդ անդամին. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք ծնողներդ հաշվի առնում են քո կարծիքը ընտանիքում որոշումներ ընդունելիս, օրինակ՝ հանգստյան օրերը պլանավորելիս, սենյակը վերանորոգելիս և այլն. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Արդյո՞ք ձեր ընտանիքում փոխհարաբերությունները դրական են, մթնոլորտը՝ բարենպաստ և ապահով. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները			
<p>d825</p>		<p>1. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացներին պատշաճ մասնակցություն ես ցուցաբերում:</p>	

	<p>Նախնական մասնագիտական ուսուցումը</p> <p><i>(Արհեստի, աշխատանքի կամ մասնագիտության հետ կապված զբաղվածությանը նախապատրաստվելու նպատակով մասնագիտական վերապատրաստման ծրագրի բոլոր գործընթացներում ներգրավվելը և ուսումնական նյութը սովորելը):</i></p>	<p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացում համագործակցում ես սովորողների և ուսուցիչների հետ, օրինակ՝ մասնակցում ես կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին մյուս սովորողների հետ միասին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես յուրացնել մասնագիտական/մոդուլային ուսումնական նյութի շրջանակներում տրված առաջադրանքները:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>4. Արդյո՞ք սովորողի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշչային/մոդուլային պահանջներին:</p>	
<p>d840</p>	<p>Անհատական և մասնագիտական ուսուցում (աշխատանքին նախապատրաստվելը)</p> <p><i>(Աշխատանքային գործունեությանը նախապատրաստվելուն առնչվող այնպիսի ծրագրերում ներգրավվելը, ինչպիսիք են վարպետային ուսուցումը, նախադիպլոմային ստաժավորումը, պայմանագրային ուսուցումը և ծառայողական ուսուցումը՝</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարող ես ձեռք բերել աշխատանքային գործունեությանն առնչվող մասնագիտական հմտություններ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք մասնագիտությանն առնչվող աշխատանքային որևէ գործողություն իրականացնելիս կիրառում ես համապատասխան սարքեր և սարքավորումներ (նյութատեխնիկական և այլն).</p>	

	<p>բացառությամբ նախնական մասնագիտական ուսուցման (d825)):</p>	<p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			
<p>d910</p>	<p>Համայնքային կյանքը <i>(Համայնքի սոցիալական կյանքի բոլոր ասպեկտներում ներգրավվելը, ինչպես օրինակ՝ բարեգործական կազմակերպության, ծառայողական ակումբների կամ մասնագիտական հասարակական կազմակերպությունների գործունեությանը մասնակցելը՝ ներառյալ ոչ ֆորմալ և ֆորմալ միավորումները, արարողությունները՝ բացառությամբ չվարձավորվող աշխատանքի (d855), հանգստի և ժամանցի (d920), կրոնի և հոգևոր կյանքի (d930), քաղաքացիական կյանքի և քաղաքացիության (d950)):</i></p>	<p>1. Մասնակցում ես համայնքի այնպիսի արարողությունների, ինչպիսիք են մկրտությունը, ամուսնությունը, ծննդյան տոնը և այլն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Մասնակցում ես համայնքային հավաքույթներին խաղահրապարակներում, այգիներում, փողոցներում գտնվող սրճարաններում, քաղաքի հրապարակներում կամ հասարակական այլ վայրերում այլ անձանց հետ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Մասնակցում ես համայնքում կազմակերպված ծիսական արարողություններին, ինչպիսիք են Վարդավառը, Տյառնընդառաջը, Ծաղկազարդը, Ջատիկը:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d9205</p>	<p>Սոցիալական շփումը</p>	<p>1. Մասնակցում ես հանգստյան օրերին ընկերներիդ կողմից առաջարկվող հետաքրքիր ժամանցային միջոցառումների:</p>	

<p>(Այլ անձանց հետ ոչ պաշտոնական կամ առօրյա հանդիպումներին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերներին կամ ազգականներին այցելելը կամ հանրային վայրերում ոչ պաշտոնական հանդիպումներ ունենալը):</p>	<p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>2. Արդյո՞ք այցելում ես ազգականներիդ: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>3. Այցելո՞ւմ ես մշակութային վայրեր ընտանիքիդ անդամների, ընկերներիդ հետ (կինոթատրոններ, թատրոններ, պատկերասրահներ): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>4. Արդյո՞ք պահպանում ես ընկերական հարաբերություններ. օրինակ՝ ճամբարում կամ որևէ միջոցառման ժամանակ ծանոթացել ես հասակակիցներիդ հետ, ովքեր առաջարկում են հանդիպել հետագայում: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

Վարքի արձանագրություն

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d155	Հմտություններ ձեռք բերելը <i>(Գործողությունների կամ առաջադրանքների փոխկապակցված խմբերին առնչվող հիմնական և բարդ հմտությունները զարգացնելը՝ այնպիսի հմտությունների ձեռքբերումը սկսելու և շարունակելու համար, ինչպիսիք են գործիքներ կամ խաղալիքներ գործածելը կամ խաղեր խաղալը՝ ներառյալ հիմնական և բարդ հմտություններ ձեռք բերելը՝ բացառությամբ գրել սովորելու (d145) և գրելու (d170), խաղալ սովորելու (d131)):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Լուծի՛ր վարժությունը՝ օգտվելով հաշվիչից: 2. Օգտագործո՛ւմ ես հեռախոսի հավելվածներ, համակարգիչ կամ այլ էլեկտրոնային սարքեր: 3. Կարողանո՞ւմ ես խաղալ՝ հետևելով խաղի կանոններին, օրինակ՝ շախմատ, ֆուտբոլ, խաղաթուղթ և այլն: Նշի՛ր քեզ ծանոթ որևէ խաղի կանոններ: 4. Կարողանո՞ւմ ես օգտագործել աշխատանքային գործիքներ որևէ բան պատրաստելու կամ վերանորոգելու համար, օրինակ՝ թխվածքաբլիթ, պիցցա պատրաստելիս, փական բացելիս և այլն: 	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p>
d161	Ուշադրությունը պահպանելը <i>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Յո՛ւյց տուր և անվանի՛ր կարմիր թվերն՝ աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան): 2. Կկարդամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր: 3. Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան): 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 84</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p>
d163	Մտածելը <i>(Մտքեր, գաղափարներ և պարկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մտածելուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Գտի՛ր համապատասխան հատվածը: 2. Ո՞ր բառն է էպպես տարբերվում մյուս 3 բառերից. <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 85</p>

	<p>օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մտացածին բան ստեղծելը, թերեմ ապացուցելը, մտքերով խաղալը, մտազրոհը, մտասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը):</p>	<p>3. Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը</p> <p>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահատուկ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստն ընկալելը և մեկնաբանելը):</p>	<p>1. Կարդա՛ հանձնարարված նյութը:</p> <p>2. Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածը նյութը:</p> <p>3. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>
<p>d170</p>	<p>Գրելը</p> <p>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</p>	<p>1. Գրի՛ր թելադրություն:</p> <p>Ամառային վառվռուն առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողյունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք:</p> <p>Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p> <p>2. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը. համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:</p> <p>3. Տպի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>

<p>d172</p> <p>Հաշվելը</p> <p><i>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</i></p>	<p>1. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10</p>
	<p>2. Լրացրո՛ւ աղյուսակը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11</p>
	<p>3. Լուծի՛ր հավասարումը:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12</p>
<p>d175</p> <p>Խնդիրներ լուծելը</p> <p><i>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177)):</i></p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>2. Ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

<p>d177</p>	<p>Որոշումներ կայացնելը</p> <p><i>(Ընտրություն կատարել մի շարք տարբերակներից, իրագործել ընտրված տարբերակը և գնահատել ընտրված տարբերակի արդյունքները, ինչպես օրինակ՝ որոշակի իր ընտրելը և գնելը, կամ մի շարք առաջադրանքների թվից որոշել կատարել անհրաժեշտ մեկ առաջադրանք և այն կատարել՝ բացառությամբ մտածելու (d163), խնդիրներ լուծելու (d175)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ի՞նչ նվեր ես ցանկանում ստանալ: Իսկ մայրի՞կդ: Պատկերացրո՛ւ, որ այս տուփերում քո և մայրիկի նվերներն են, բայց դու պետք է ընտրես դրանցից մեկը: Ո՞րը կընտրես: Ինչո՞ւ: 2. Ծննդյանդ առիթով գումար ես նվեր ստացել: Ի՞նչ կանես այն: 3. Կարողանո՞ւմ ես մի շարք տարբերակներից ընտրություն կատարել և որոշում կայացնել, օրինակ՝ հագուստ գնելիս, ընկերոջդ նվեր ընտրելիս: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները</p>			
<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: 2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ 	

		<ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ տանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: <p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d250</p>	<p>Սեփական վարքագիծը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բաղադրյալ և համակարգված գործողություններ հեղուկական կերպով իրականացնելը՝ ի արձագանք նոր իրավիճակների, անձանց կամ փորձի, ինչպես օրինակ՝ գրադարանում լռություն պահպանելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ հետևել դասարանում, քննարկումների, բակային խաղերի, խմբային աշխատանքների ժամանակ սահմանված կանոններին (ընտրիր քեզ համապատասխանող տարբերակը).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ.</p>	

		<p>Մի քանի անգամ նկատել ես, որ երբ մտնում ես սենյակ, դասընկերներիդ միջև խոսակցությունն ընդհատվում է, կամ փոխվում է քննարկման թեման: Կարողանո՞ւմ ես արդյոք կառավարել սեփական վարքագիծը.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես կառավարել սեփական վարքագիծը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • քեզ ծաղրում են • քեզ անտեսում են • քո հանդեպ վատ վերաբերմունք են ցուցաբերում • քո ներկայությամբ անում են պնդումներ, որնք հակասում են քո տեսակետներին • պետք է պահպանես գաղտնիության սկզբունքը (չտարածել քեզ վստահված գաղտնիքը): 	
		<p>4. Խուսափում եմ դրսևորել նման վարքագիծ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • ծաղրել որևէ մեկին • ֆիզիկական վնաս հասցնել որևէ մեկին • խոսքային ագրեսիա ցուցաբերել որևէ մեկի նկատմամբ • սպառնալ որևէ մեկին • գողություն անել • անտեսել որևէ մեկին: 	
		<p>5. Կարողանո՞ւմ ես արդյոք բոլոր իրավիճակներում հետևել մեծահասակների հրահանգներին, օրինակ՝ չհաճախել արգելված վայրեր, չօգտագործել վնասակար նյութեր.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

		<p>6. Կարողանո՞ւմ ես արդյոք խմբային աշխատանքի ժամանակ պահպանել սեփական վարքագիծդ՝ հետևելով սահմանված կանոններին:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d3. Հաղորդակցությունը			
<p>d350</p>	<p>Չրույցը</p> <p><i>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ զրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ զրուցելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չշեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:</p> <p>2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:</p>	
<p>d355</p>	<p>Քննարկումը</p> <p><i>(Հարցի ուսումնասիրությունը կամ բանավեճը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, կողմ և դեմ փաստարկներով, ինչն իրականացվում է բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի մարդկանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ մեկ անձի կամ մի քանի մարդկանց հետ քննարկումը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարտահայտես կարծիքդ ընկերներիդ հետ ինչ-որ թեմայի շուրջ խոսելիս:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Ընկերներիդ փորձում են քեզ համոզել մի հարցի շուրջ, որի վերաբերյալ դու բոլորովին այլ կարծիք ունես: Արդյո՞ք պնդում ես քո տեսակետը՝ ներկայացնելով փաստարկներ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

		3. Արի՛ քննարկենք, օրինակ՝ ի՞նչ է տալիս քեզ համացանցը (դրական և բացասական ազդեցությունները և այլն):	
d4. Շարժունակությունը			
d5. Ինքնասպասարկումը			
d570	Սեփական առողջությանը հետևելը <i>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պայրվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պայրաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</i>	<p>1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ալկոհոլից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d6. Կենցաղը			
d650	Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը <i>(Կենցաղային և այլ անձնական առարկաների խնամելը և վերանորոգելը, այդ թվում՝</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել բույսերի, կենդանիների մասին, օրինակ՝ կերակրել կենդանիներին, ջրել և խնամել բույսերը:	
		0 միշտ 1 հաճախ	

	<p>խաղալիքների, փան և փանը գտնվող առարկաների, հագուստի, փոխադրամիջոցների և օժանդակ սարքերի և բույսերի ու կենդանիների մասին հոգ փանելը, ինչպես օրինակ՝ սենյակները ներկելը կամ պաստառապատելը, կահույքը նորոգելը, ջրափար համակարգը վերանորոգելը, փոխադրամիջոցների պատշաճ աշխատանքային վիճակը ապահովելը, բույսերը ջրելը, փնային և ընփանի կենդանիներին մաքրելը և կերակրելը՝ ներառյալ հագուստ պատրաստելը և վերանորոգելը, կացարանը, կահույքը և կենցաղային փեխնիկան խնամելը, փոխադրամիջոցների փեխնիկական սպասարկումն իրականացնելը, օժանդակ սարքերի փեխնիկական սպասարկումն իրականացնելը, բույսերը (փնային և դրսում աճող) և կենդանիներին խնամելը՝ բացառությամբ կացարան ձեռք բերելու (d610), ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելու (d620), փնային գործեր անելու (d640), այլ անձանց օգնելու (d660), վարձավորվող աշխատանքի (d850)):</p>	<p>2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես հոգ տանել անձնական իրերիդ մասին (օրինակ՝ արդուկել, լվանալ, կարել հագուստը, մաքրել կոշիկները, մաքուր պահել խնամքի պարագաները, խնամքով վերաբերվել հեռախոսին, ակնոցին, լսողական սարքին, օրթեզին և այլն).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես ապահովել քեզ շրջապատող սարքավորումների անխափան աշխատանքը (օրինակ՝ ճիշտ միացնել էլեկտրական թեյնիկը, վազքի մեքենան և այլն).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Արդյո՞ք կարողանում ես վերանորոգել սարքավորումները և կահույքը (օրինակ՝ կարգի բերել հեծանիվը, պտուտակահանով ամրացնել պահարանի դարակը և այլն).</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d660</p>	<p>Այլ անձանց օգնելը</p> <p>(Ընփանիքի անդամների և այլ անձանց սովորելու, հաղորդակցվելու, ինքնասպասարկման, փանը կամ դրսում</p>	<p>1. Արդյո՞ք օգու՞մ ես ընտանիքիդ անդամներին տանը կամ դրսում.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ</p>	

<p>տեղաշարժվելու հարցում օգնելը, ընտանիքի անդամների և այլ անձանց ինքնազգացողության մասին մտահոգվելը կամ դրան ուշադրություն դարձնելը՝ ներառյալ այլ անձանց օգնելը ինքնասպասարկման, տեղաշարժվելու, հաղորդակցվելու, միջանձնային հարաբերությունների, սնվելու և առողջությանը հետևելու հարցում՝ բացառությամբ վարձատրվող աշխատանքի (d850)):</p>	<p>4 երբեք</p>	
	<p>2. Արդյո՞ք անհրաժեշտության դեպքում կօգնես մեծահասակին փողոցն անցնել.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>3. Արդյո՞ք կմտահոգվես և կցուցաբերես օգնություն ընտանիքիդ անդամին, երբ նկատես, որ նրա ինքնազգացողությունը վատացել է.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>4. Արդյո՞ք կցուցաբերես օգնություն այլ անձանց, երբ նրանք քո օգնության կարիքն ունեն.</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները

<p>d710 Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերություններ</p> <p>(Մարդկանց հետ փոխազդելը տվյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի եղանակով, ինչպես օրինակ՝ համապատասխան դեպքերում հոգատարություն և հարգանք ցուցաբերելը կամ այլ անձանց զգացմունքներին արձագանքելը՝ ներառյալ</p>	<p>1. Կարողանում եմ օգնել փողոցում ինձ դիմող անձանոթ մարդուն:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
	<p>2. Յուրաքանչյուր եմ հանդուրժողականություն, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • գրուցակիցս ինձ համար հաճելի անձնավորություն չէ: 	

	<p>հարաբերություններում հարգանք, ջերմություն, երախտագիտություն և հանդուրժողականություն ցույց տալը, հարաբերություններում քննադատությանը և սոցիալական ազդակներին արձագանքելը, և հարաբերություններում համապատասխան ֆիզիկական կոնտակտ ունենալը):</p>	<ul style="list-style-type: none"> • երթուղային տրանսպորտում ինձ պատահաբար հրում են: • իմ կարծիքը չեն կիսում: • լսում եմ մեծահասակի խորհուրդը՝ նախապես գիտակցելով, որ չեմ հետևելու խորհրդին: <p>3. Ես հայտնում եմ երախտագիտություն, երբ որևէ մեկն ինձ ինչ-որ հարցում օգնում է.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք <p>4. Որևէ մեկի լավ արարքին, հաջողությանն ի պատասխան՝ արտահայտում եմ հիացմունքս.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d720</p>	<p>Բարդ միջանձնային փոխհարաբերություններ</p> <p>(Այլ մարդկանց հետ շփումը պահպանելը և կառավարելը՝ տվյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի եղանակով, ինչպես օրինակ՝ հույզերը և մղումները զսպելու, լեզվական և ֆիզիկական ագրեսիան կառավարելու, սոցիալական շփման մեջ ինքնուրույն գործելու, ինչպես նաև հասարակական կանոններին և պայմանականություններին համապատասխան գործելու միջոցով՝ ներառյալ այլ անձանց հետ խաղալը,</p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես հարթել (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • քո և ընկերներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ծնողներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը, • քո և ուսուցիչներիդ միջև ծագած կոնֆլիկտը: <p>2. Արդյո՞ք կարողանում ես նախաձեռնել շփում նման իրավիճակներում (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսուցչուհիդ հանձնարարել է առաջադրանք այն դասընկերոջդ հետ, ում հետ լավ հարաբերություններ չունես: • Ուսուցչի կողմից տրված առաջադրանքը կատարելու համար քեզ անհրաժեշտ է գիրք, որը պետք է վերցնես այն դասընկերոջից, ում հետ վատ հարաբերությունների մեջ ես: 	

	<p><i>հարաբերություններ ձևավորելը և դադարեցնելը, շփման շրջանակում հարաբերությունները կարգավորելը, սոցիալական կանոններին համապատասխան շփվելը և սոցիալական տարածություն պահպանելը):</i></p>	<p>3. Ես կարողանում եմ շփման ընթացքում, սոցիալական կանոններին հետևելով, հաստատել և պահպանել հարաբերություններ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • ծնողների հետ • ազգականների հետ • ուսուցիչների հետ • դասընկերների հետ • հասակակիցների հետ: <p>4. Կարողանո՞ւմ ես կարգավորել վարքագիծդ, երբ այլ անձանց ներկայությամբ քեզ վիրավորում են:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d730</p>	<p>Անձանոթների հետ հարաբերությունները</p> <p><i>(Անձանոթների հետ կոնկրետ նպատակներով ժամանակավոր կապեր հաստատելը, ինչպես օրինակ՝ տեղեկատվություն ստանալու համար հարց տալիս, ուղղությունը հարցնելիս կամ գնում կատարելիս):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես դիմել որևէ անձանոթի, եթե (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • անձանոթ փողոցում ես և չգիտես՝ ինչ տրանսպորտով կարող ես տուն գնալ: • խանութից ուզում ես գնել որևէ իր, սակայն չես գտնում դրա գնապիտակը: • երթուղայինում ես, պետք է շտապ գանգ կատարես, բայց հեռախոսիդ մարտկոցն անջատվել է: <p>2. Պատկերացրու իրավիճակ. գնացել ես ճամբար, որտեղ ոչ ոքի չես ճանաչում: Կարողանո՞ւմ ես ձևավորել հարաբերություններ անձանոթների հետ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

<p>d740</p>	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները</p> <p><i>(Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործատուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը՝ ներառյալ ղեկավար անձանց հետ, ենթակաների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: 2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել, ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝ <ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), սակայն մասնակիցներից մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: 3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Նման իրավիճակներում արդյո՞ք պահպանում ես տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ: <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d760</p>	<p>Ընտանեկան հարաբերությունները</p> <p><i>(Ազգակցական հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը, ինչպես օրինակ՝ անմիջական ընտանիքի, մերձավոր ազգականների, խնամակալ ու որդեգրող ընտանիքի և խորթ ազգականների հետ, ավելի հեռավոր ազգականների կամ օրինական խնամակալների հետ՝ ներառյալ ծնող-երեխա և երեխա-ծնող հարաբերությունները, քույրերի և</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Որևէ խնդրի դեպքում կարողանո՞ւմ ես դիմել ընտանիքիդ անդամներից որևէ մեկին. <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 2. Պատկերացրու իրավիճակ, երբ ընտանիքիդ անդամներից որևէ մեկը շտապ քո օգնության կարիքն ունի, սակայն ընկերդ քեզ է սպասում այդ նույն պահին: Արդյո՞ք կօգնես ընտանիքիդ անդամին. 	

	<p><i>եղբայրների և մերձավոր ազգականների հետ հարաբերությունները):</i></p>	<p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք ծնողների հաշվի են առնում քո կարծիքը ընտանիքում որոշումներ կայացնելիս, օրինակ՝ հանգստյան օրերը պլանավորելիս, սենյակը վերանորոգելիս և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>4. Արդյո՞ք ձեր ընտանիքում փոխհարաբերությունները դրական են, մթնոլորտը՝ բարենպաստ և ապահով: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d8. Կյանքի հիմնական բնագավառները			
<p>d825</p>	<p>Նախնական մասնագիտական ուսուցումը <i>(Արհեստի, աշխատանքի կամ մասնագիտության հետ կապված զբաղվածությանը նախապատրաստվելու նպատակով մասնագիտական վերապատրաստման ծրագրի բոլոր գործընթացներում ներգրավվելը և ուսումնական նյութը սովորելը):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացներին պատշաճ մասնակցություն ես ցուցաբերում: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացում համագործակցում ես սովորողների և ուսուցիչների հետ, օրինակ՝ մասնակցում ես կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին մյուս սովորողների հետ միասին:</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես յուրացնել մասնագիտական/մոդուլային ուսումնական նյութի շրջանակներում տրված առաջադրանքները:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>4. Արդյո՞ք սովորողի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշչային/մոդուլային պահանջներին:</p>	
d840	<p>Անհատական և մասնագիտական ուսուցում (աշխատանքին նախապատրաստվելը)</p> <p><i>(Աշխատանքային գործունեությանը նախապատրաստվելուն առնչվող այնպիսի ծրագրերում ներգրավվելը, ինչպիսիք են վարպետային ուսուցումը, նախադիպլոմային սրաժավորումը, պայմանագրային ուսուցումը և ծառայողական ուսուցումը՝ բացառությամբ նախնական մասնագիտական ուսուցման (d825)):</i></p>	<p>1. Արդյո՞ք կարող ես ձեռք բերել աշխատանքային գործունեությանն առնչվող մասնագիտական հմտություններ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>2. Արդյո՞ք մասնագիտությանն առնչվող աշխատանքային որևէ գործողություն իրականացնելիս կիրառում ես համապատասխան սարքեր և սարքավորումներ (նյութատեխնիկական և այլն).</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը			
d910	Համայնքային կյանքը	<p>1. Մասնակցո՞ւմ ես համայնքի այնպիսի արարողությունների, ինչպիսիք են մկրտությունը, ամուսնությունը, ծննդյան տոնը և այլն:</p>	

	<p>(Համայնքի սոցիալական կյանքի բոլոր ասպեկտներում ներգրավվելը, ինչպես օրինակ՝ բարեգործական կազմակերպության, ծառայողական ակումբների կամ մասնագիտական հասարակական կազմակերպությունների գործունեությանը մասնակցելը՝ ներառյալ ոչ ֆորմալ և ֆորմալ միավորումները, արարողությունները՝ բացառությամբ չվարձավորվող աշխատանքի (d855), հանգստի և ժամանցի (d920), կրոնի և հոգևոր կյանքի (d930), քաղաքացիական կյանքի և քաղաքացիության (d950)):</p>	<ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>2. Մասնակցում ես համայնքային հավաքույթներին խաղահրապարակներում, այգիներում, փողոցներում գտնվող սրճարաններում, քաղաքի հրապարակներում կամ հասարակական այլ վայրերում այլ անձանց հետ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>3. Մասնակցում ես համայնքում կազմակերպված ծիսական արարողություններին, ինչպիսիք են Վարդավառը, Տյառնընդառաջը, Ծաղկազարդը, Ջատիկը:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
<p>d9205</p>	<p>Սոցիալական շփումը</p> <p>(Այլ անձանց հետ ոչ պաշտոնական կամ առօրյա հանդիպումներին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերներին կամ ազգականներին այցելելը կամ հանրային վայրերում ոչ պաշտոնական հանդիպումներ ունենալը):</p>	<p>1. Մասնակցում ես հանգստյան օրերին ընկերներիդ կողմից առաջարկվող հետաքրքիր ժամանցային միջոցառումների:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
		<p>2. Արդյո՞ք այցելում ես ազգականներիդ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 	

		<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Այցելո՞ւմ ես մշակութային վայրեր ընտանիքիդ անդամների, ընկերներիդ հետ (կինոթատրոններ, թատրոններ, պատկերասրահներ):</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>4. Արդյո՞ք պահպանում ես ընկերական հարաբերություններ. օրինակ՝ ճամբարում կամ որևէ միջոցառման ժամանակ ծանոթացել ես հասակակիցներիդ հետ, ովքեր առաջարկում են հանդիպել հետագայում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

Շարժունակության արձանագրություն

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (*)՝ հնարավորություն տալ շարժունակության դժվարություններ ունեցող երեխային պատասխանել բանավոր կամ ցույց տալ հայացքով:

Հարցեր, որոնց դիմաց նշված է (**)-ը՝ կիրառելի չեն մանր շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխայի համար:

264

Գործունեության և մասնակցության ծածկագրեր		Հարցեր	Անհրաժեշտ նյութեր
d1. Սովորելը և գիտելիքներ կիրառելը			
d1371	Բարդ հասկացություններ սովորելը <i>(Դասակարգման, խմբավորման, դարձելիության, սերիականության հասկացություններն ըմբռնելը և գործածելը):</i>	<p>1. (*) Տեղադրի՛ր քաղաքները ըստ իրենց աշխարհագրական դիրքի (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով՝ բառաքարտերի միջոցով խմբավորում է քաղաքները):</p> <p>2. ա) Խմբավորի՛ր միևնույն իմաստն ունեցող բառերը: բ) Դասավորի՛ր քարտերն ըստ հաջորդականության՝ մեծից փոքր (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան գլխի շարժումով ցույց է տալիս հաջորդական նկարները):</p> <p>3. ա) Թվարկի՛ր ՀՀ քաղաքներն ըստ տարածքի մեծության՝ Վաղարշապատ, Երևան, Վանաձոր, Գյումրի: բ) Թվարկի՛ր առարկաները հաջորդաբար՝ մեծից փոքր. ուղղաթիռ, տիեզերանավ, ինքնաթիռ, օդապարիկ (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս համապատասխան նկար-քարտերը):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 83</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 3 Խթանիչ նյութ՝ նկար 63</p> <p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 64</p>
d161	Ուշադրությունը պահպանելը <i>(Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը՝ բացառությամբ ուշադրության)</i>	<p>1. ա) Ցո՛ւյց տուր և անվանի՛ր կարմիր թվերն՝ աճման կարգով, իսկ սևերը՝ նվազման (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 40 վայրկյան): բ) Լսի՛ր բառերի շարքը և ամեն անգամ թիվ լսելիս արձագանքիր (գլխի շարժում, դիմախաղ, ձայն). Կարմիր, միջուկ, մեկ, գարուն, հարյուր, քամի, էական, թվական, յոթ, ածական, հազարամյակ, հազար, կարոտ, տասնամյակ, տասնվեց:</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 84</p>

	<p>կայունության (b1400), առանձին առաջադրանք կատարելու (d210), բարդ առաջադրանք կատարելու (d220)):</p>	<p>2. ա) Կկարդամ 10 բառ, որից հետո ցանկացած հաջորդականությամբ կկրկնես այնքանը, որքանը հիշեցիր՝ անտառ, մուրճ, հաց, դուռ, ձի, սունկ, բեռ, ջուր, աթոռ, մեղր:</p> <p>բ) Դասավորի՛ր պատկերներն այնպես, ինչպես դրված են (խոսքով չհաղորդակցվող երեխաների համար. 9 երկրաչափական պատկերները ցուցադրել հերթականությամբ, տալ 20 վայրկյան՝ մտապահելու պատկերների հաջորդականությունը, ապա խառնել):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ փայտե փազլ</p>
		<p>3. (**) Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին (այս առաջադրանքը կատարելու համար ունեք 60 վայրկյան):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 5</p>
<p>d163</p>	<p>Մտածելը</p> <p>(Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը՝ նպատակաուղղված կամ ոչ նպատակաուղղված կերպով, ինքնուրույն կամ այլոց հետ միասին, մրաձեյուն առնչվող գործողությունների հետ կապված՝ ինչպես օրինակ՝ միտք արտահայտելը, ձևանալը, բառախաղը, մրացածին բան ստեղծելը, թեորեն ասացուցելը, մտքերով խաղալը, մրագրողը, մրասուզվելը (մեղիտացիա), մտորելը, խորհրդածելը կամ խորհելը)):</p>	<p>1. (*) Գտի՛ր համապատասխան հատվածը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս համապատասխան հատվածը):</p>	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 85</p>
		<p>2. (*) Ո՞ր բառն է էպպես տարբերվում մյուս 3 բառերից (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս համապատասխան նկար-քարտերը: Կիրառել վերջին 2 կետերը).</p> <ul style="list-style-type: none"> • միջօրե, երեկո, կեսօր, առավոտ • ժամացույց, ակնոց, կշեռք, ջերմաչափ • ջուր, քամի, ածուխ, խոտ 	<p>Խթանիչ նյութ՝ նկար 66</p>
		<p>3. (*) Դասավորի՛ր տրված բառերն այնպես, որ միտք արտահայտեն (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել դասավորել բառաքարտերը):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 2 Խթանիչ նյութ՝ նկար 82</p>
<p>d166</p>	<p>Կարդալը</p> <p>(Գրավոր խոսքը (օրինակ, գրքեր, ցուցումներ, թերթեր՝ սովորական տեքստի կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալելուն և վերծանելուն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիք կամ հատուկ տեղեկություն ստանալու համար՝ ներառյալ ստանդարտ տառերով կամ նիշերով</p>	<p>1. (*) Կարդա՛ հանձնարարված նյութը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել մտքում կարդալ նյութը և մատնանշել կամ հայացքով ցույց տալ համապատասխան նկարը):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 6 Խթանիչ նյութ՝ նկար 86</p>
		<p>2. (*) Վերարտադրի՛ր և մեկնաբանի՛ր կարդացածը նյութը (խոսքով չհաղորդակցվող երեխային առաջարկել կարդացածը ներկայացնել գրելու կամ նկարների միջոցով. տե՛ս տվյալ ծածկագրի առաջադրանք 1-ի համար տրված այլընտրանքի արդյունքները):</p>	

	<p><i>կազմված գրավոր խոսքը, ինչպես նաև յուրահասարակ խորհրդանշաններով, օրինակ՝ պատկերանշաններով կազմված տեքստի ընկալելը և մեկնաբանելը):</i></p>	<p>3. (***) Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 7</p>
<p>d170</p>	<p>Գրելը <i>(Նիշեր կամ տառեր գրելը, պատկերելը կամ վերարտադրելը տեղեկատվություն հաղորդելու համար, ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը կամ նամակ կազմելը, գրառումներ, նշումներ և գրավոր հանձնարարություն կատարելը, տպելը):</i></p>	<p>1. (*) Գրի՛ր թելադրություն (շարժունակության դժվարություններ ունեցող երեխային ըստ անհրաժեշտության առաջարկել համակարգիչ):</p> <p>Ամառային վառվռուն առավոտ էր՝ լի թռչունների ճովողունով, ծաղիկների բույրերով: Աղջամուղջը նոր էր տարրալուծվել, և վառվռուն արեգակի ոսկեդեղձան շողերը խաղում էին երփներանգ ծաղիկների առէջների հետ: Օրը պայծառ էր, օդը՝ տաք: Դուրս գալով պատշգամբ՝ վարպետ Մարգարը մի հայացք նետեց հանդիպակաց լեռնաշղթաների՝ արևից ոսկևորված կատարներին, գինեվետ այգիներին, գյուղը գոտևորող բարձունքներին և ծանր հոգոց հանելով՝ իջավ սանդուղքներով՝ ուղղվելով դեպի իր կառուցած վեցերորդ աղբյուրը:</p> <p>2. (*) Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող երեխային ըստ անհրաժեշտության առաջարկել համակարգիչ):</p> <p>3. Տպի՛ր նախադասությունն՝ օգտվելով թվային գործիքներից (թելադրել կամ տալ արտատպելու հնարավորություն):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 8</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 9</p>
<p>d172</p>	<p>Հաշվելը <i>(Հաշվարկներ կատարելը՝ բառերով արտահայտված խնդիրները լուծելու նպատակով մաթեմատիկական սկզբունքներ կիրառելու միջոցով կամ պատասխանները ստանալով կամ ցուցադրելով, ինչպես օրինակ երեք թվերի գումարը հաշվարկելը կամ մեկ թիվը մյուսով բաժանելու պատասխանը գտնելը):</i></p>	<p>1. (*) Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս ճիշտ պատասխանը թվաքարտերի միջոցով):</p> <p>2. (*) Լրացրո՛ւ աղյուսակը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս ճիշտ պատասխանը թվաքարտերի միջոցով):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 10 Խթանիչ նյութ՝ թվաքարտեր</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 11 Խթանիչ նյութ՝ թվաքարտեր</p>

		<p>3. (*) Լուծի՛ր հավասարումը (շարժունակության դժվարություններ ունեցող և խոսքով չհաղորդակցվող երեխան հայացքով ցույց է տալիս ճիշտ պատասխանը թվաքարտերի միջոցով):</p>	<p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 12 Խթանիչ նյութ՝ թվաքարտեր</p>
<p>d175</p>	<p>Խնդիրներ լուծելը <i>(Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու, տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով, ինչպես օրինակ՝ երկու մարդկանց միջև վեճ լուծելիս՝ ներառյալ պարզ և բարդ խնդիրներ լուծելու հմտությունները՝ բացառությամբ մտածելու (d163), որոշումներ կայացնելու (d177)):</i></p>	<p>1. Ընկերդ ու քո հարևանի երեխան վեճի են բռնվել, նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. ժամանակի սղության պատճառով չես կարողացել ավարտել պլանավորած աշխատանքներդ՝ տնային գործեր կամ այլ հանձնարարություններ: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Գնումներ կատարելիս վաճառողը քեզ ավելի քիչ մանր է վերադարձրել: Նման իրավիճակներում կարողանո՞ւմ ես խնդիրներին լուծումներ տալ (ներկայացրո՛ւ մի քանի օրինակ): 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d177</p>	<p>Որոշումներ կայացնելը</p>	<p>1. Ի՞նչ նվեր ես ցանկանում ստանալ: Իսկ մայրի՞կդ: Պատկերացրո՛ւ, որ այս տուփերում քո և մայրիկի նվերներն են, բայց դու պետք է ընտրես դրանցից մեկը: Ո՞րը կընտրես: Ինչո՞ւ:</p>	

	<p>(Ընտրություն կատարել մի շարք տարբերակներից, իրագործել ընտրված տարբերակը և գնահատել ընտրված տարբերակի արդյունքները, ինչպես օրինակ՝ որոշակի իր ընտրելը և գնելը, կամ մի շարք առաջադրանքների թվից որոշել կատարել անհրաժեշտ մեկ առաջադրանք և այն կատարել՝ բացառությամբ մտածելու (d163), խնդիրներ լուծելու (d175)):</p>	<p>2. Ծննդյանդ առիթով գումար ես նվեր ստացել: Ի՞նչ կանես այն:</p>	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես մի շարք տարբերակներից ընտրություն կատարել և որոշում կայացնել, օրինակ՝ հագուստ գնելիս, ընկերոջդ նվեր ընտրելիս:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները</p>			
<p>d230</p>	<p>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը (Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ իրականացնելը՝ առօրյա կյանքը կամ պարտականությունները պլանավորելու, կառավարելու և կատարելու համար, ինչպես օրինակ՝ օրվա ընթացքում ժամանակը պլանավորելը և առանձին գործողությունների համար ծրագրեր կազմելը՝ ներառյալ առօրյա կյանքը կառավարելը և առօրյա գործունեություն իրականացնելը, սեփական կենսագործունեության մակարդակը կառավարելը՝ բացառությամբ համալիր առաջադրանքներ կատարելու (d220)):</p>	<p>1. Արդյո՞ք կարողանում ես (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • պլանավորել քո օրը՝ իրականացնելով նախատեսված աշխատանքները կամ պարտականությունները: • հարկ եղած դեպքում փոփոխել պլանավորումդ, օրինակ՝ դասերից հետո ունես պլանավորած պարապմունք, բայց ընկերների առաջարկում են գնալ զբոսնելու: 	
		<p>2. Պատկերացրու, որ պլանավորել ես որևէ գործունեություն (որևէ մեկի հետ հանդիպել, որևէ տեղ գնալ), սակայն իրավիճակից ելնելով՝ ստիպված ես փոփոխել ծրագրերդ: Կարողանո՞ւմ ես արագ կողմնորոշվել նմանատիպ իրավիճակներում:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	

		<p>3. Առօրյա գործերս կազմակերպելիս կարողանում եմ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • սկսած գործերն ավարտին հասցնել: • չնախատեսված գործերը ներառել առօրյա գրաֆիկիս մեջ: • միաժամանակ սկսել և ավարտին հասցնել մի քանի գործ: • կարևոր գործերի փոխարեն ժամանակս անիմաստ բաների վրա չվատնել: 	
<p>d240</p>	<p>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</p> <p><i>(Պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելն այնպիսի հոգեբանական լարվածություն կառավարելու և վերահսկելու համար, որը պահանջվում է զգալի պարտականությունների, սթրեսային ու ճգնաժամային իրավիճակների և ուշադրությունը շեղելու հետ կապված առաջադրանքներ կատարելիս, ինչպես օրինակ՝ քննություններ հանձնելը, ծանրաբեռնված երթևեկության մեջ փոխադրամիջոց վարելը, հագնվելը, երբ ծնողները շտապեցնում են, առաջադրանքը որոշակի ժամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ տանելը՝ ներառյալ պարտականություններ կատարելը, սթրեսը և ճգնաժամը կառավարելը):</i></p>	<p>1. Կարողանում եմ կառավարել հոգեբանական լարվածությունը, երբ (գնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • անհաջողություն եմ ունենում որևէ գործունեություն ծավալելիս, • ինձ անհիմն մեղադրում են, • գտնվում եմ քննական շրջանում, • ուշանում եմ պայմանավորվածությունից, • ինձ քննադատում են, • հայտնվում եմ անկանխատեսելի սթրեսային իրավիճակներում: <p>2. Լարված իրավիճակներում չեմ կատարում նյարդային շարժումներ.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք 	
d3. Հաղորդակցությունը			
<p>d350</p>	<p>Ջրույցը</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը՝ պահպանելով հերթագայությունը, չշեղվելով թեմայից, պատասխանելով ընթացքում տրվող հարցերին և այլն:</p>	

	<p>(Մտքերի և գաղափարների փոխանակումը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ՝ ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում՝ ներառյալ գրույցը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, մեկ կամ ավելի մարդկանց հետ գրուցելը):</p>	<p>2. Ի՞նչ ես կարծում, ո՞ր մասնագիտությունն է այժմ Հայաստանում առավել պահանջված:</p>	
<p>d360</p>	<p>Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը</p> <p>(Հաղորդակցության նպատակով սարքեր, մեթոդներ և այլ միջոցներ օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը հեռախոսով զանգահարելը՝ ներառյալ հեռահաղորդակցության սարքեր, տպագրական մեքենաներ և հաղորդակցության մեթոդներ օգտագործելը):</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես հաղորդակցության նպատակով կիրառել սարքեր և մեթոդներ, օրինակ՝ համակարգիչ, գաջեթ, FM համակարգ կամ որպես հաղորդակցման միջոց կարդալ շուրթերից, կիրառել ժեստեր:</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես օգտվել հեռախոսից (զանգ, տեսազանգ) ընկերոջդ կամ հարազատներիդ հետ հաղորդակցվելու նպատակով:</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես հեռախոսի կամ համակարգչի միջոցով հաղորդագրություններ ուղարկել մարդկանց:</p>	
<p>d4. Շարժունակությունը</p>			
<p>d440</p>	<p>Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը</p> <p>(Առարկաները բանեցնելուն առնչվող համակարգված գործողություններ կատարելը, առարկաները վերցնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը ձեռքի, մատների կամ մեծ մատի օգնությամբ, ինչպես օրինակ՝ սեղանից մեքենադարձումներ վերցնելը կամ բռնակը պտտեցնելը՝ ներառյալ վերցնելը, բռնելը, բանեցնելը և բաց թողնելը):</p>	<p>1. Սեղանից վերցրո՞ւ մետաղադրամները:</p> <p>2. Արագ անցի՞ր շրջանագծերի վրայով՝ յուրաքանչյուրի կենտրոնում կետ դնելով (տևողությունը 15 վայրկյան):</p> <p>3. Անցի՞ր ճանապարհով՝ առանց թուղթը շարժելու, գծերի սահմանները խախտելու և գրիչը թղթից կտրելու:</p> <p>4. Մկրատով կտրի՞ր աստղաձև պատկերը:</p>	<p>Խթանիչ նյութեր՝ մետաղադրամներ</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 17</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 18</p> <p>Աշխատանքային տետր՝ առաջադրանք 19</p>

			Խթանիչ նյութ՝ մկրատ
d445	Դաստակը և բազուկն օգտագործելը <i>(Դաստակի և բազուկի օգնությամբ՝ առարկաները տեղաշարժելու կամ դրանք բանեցնելու համար պահանջվող համակարգված գործողություններ կատարելը, ինչպես օրինակ՝ դռների բռնակները պտտեցնելը կամ որևէ առարկա նետելը կամ բռնելը՝ ներառյալ առարկաները քաշելը կամ հրելը, ձեռքը հասցնելը, ձեռքերը կամ բազուկները թեքելը կամ շրջելը, նետելը, բռնելը՝ բացառությամբ դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելու d440)):</i>	1. Բռնի՛ր գնդակը և նետի՛ր ինձ:	Խթանիչ նյութ՝ գնդակ
		2. Ձգի՛ր պարանը դեպի քեզ (բռնել պարանի մի ծայրից, մյուսը տալ երեխային):	Խթանիչ նյութ՝ պարան
		3. Մեկնի՛ր ձեռքդ գրասեղանի լայնքով և վերցրո՛ւ առարկան (սեղանին դնել որևէ առարկա, օրինակ՝ գիրք կամ սրիչ):	
		4. Բացի՛ր գուաշների խցանները:	Խթանիչ նյութ՝ գուաշներ
		5. Կարողանո՞ւմ ես լվանալ ատամների դաստակի վեր ու վար և օղակաձև շարժումներով:	
		6. Կարողանո՞ւմ ես հրել սենյակի դուռը:	
		7. Կարողանո՞ւմ ես լվանալ սպասք:	
d450	Քայլելը <i>(Որևէ մակերեսի երկայնքով ուղիղ տեղաշարժվելը, այնպես որ մեկ ոտնաթաթը միշտ լինի գետնին, ինչպես օրինակ՝ զբոսնելիս, դանդաղ քայլելիս, դեպի առաջ քայլելիս, հետ-հետ գնալիս կամ մի կողմ քայլելիս՝ ներառյալ ուղիղ կարճ կամ երկար տարածություններ անցնելը, տարբեր մակերեսների վրա քայլելը, խոչընդոտները քայլելով շրջանցելը՝ բացառությամբ տեղափոխվելու (d420), տեղաշարժվելու (d455)):</i>	1. Կարողանո՞ւմ ես քայլել տանը, դպրոցում, փողոցում և հասարակական վայրերում:	
		2. Կարողանո՞ւմ ես 1 կմ-ը գերազանցող տարածություն անցնել ոտքով, օրինակ՝ բաց տարածք կամ գյուղերի միջև ընկած տարածություն):	
		3. Կարողանո՞ւմ ես շրջանցել մայթեզրը կամ անցնել նրա վրայով:	
		4. Կարողանո՞ւմ ես քայլել խոտածածկ մակերեսի, ավազի, մանրախճի, սառույցի և ձյան վրայով:	
		5. Կարողո՞ւմ ես քայլել նավի վրա, գնացքում, ինքնաթիռում, ավտոբուսում:	
		6. Հետևե՛լ երեխայի քայլքին գնահատման ողջ ընթացքում:	

<p>d460</p>	<p>Տարբեր վայրերում տեղաշարժվելը</p> <p><i>(Տարբեր վայրերում կամ իրավիճակներում քայլելը և տեղաշարժվելը, ինչպես օրինակ՝ տան սենյակների միջև, շենքի ներսում կամ քաղաքի փողոցում քայլելը՝ ներառյալ տանը տեղաշարժվելը, տանը սողալը և բարձրանալը, տնից բացի այլ շինություններում, տնից և այլ շինություններից դուրս գրնվող տարածքում քայլելը կամ տեղաշարժվելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես շարժվել տարբեր վայրերում՝ տանը, դպրոցում, բակում և այլն, անհրաժեշտության դեպքում հաղթահարելով խոչընդոտները:</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես տեղաշարժվել շենքերի ներսում՝ տեղափոխվելով հարկից հարկ, դասասենյակից ճաշարան, միջանցք, մարզասրահ և այլ վայրեր:</p>	
<p>d470</p>	<p>Փոխադրամիջոցից օգտվելը</p> <p><i>(Տրանսպորտից օգտվելը՝ որպես ուղևոր տեղաշարժվելու նպատակով, ինչպես օրինակ՝ ավտոմեքենայով, ավտոբուսով, ոչկշայով, էժան երթուղային տաքսիով, սայլակով կամ մանկասայլակով, կենդանիների օգնությամբ շարժման մեջ դրվող փոխադրամիջոցով, հանրային կամ մասնավոր տաքսիով, գնացքով, տրամվայով, մետրոյով, նավակով կամ օդային տրանսպորտով փոխադրվելը՝ ներառյալ մարդու մկանային ուժով շարժման մեջ դրվող տրանսպորտային միջոցից օգտվելը, մասնավոր կամ հանրային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցից օգտվելը՝ բացառությամբ սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվելու (d465), փոխադրամիջոց վարելու (d475)):</i></p>	<p>3. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն օգտվել հասարակական փոխադրամիջոցներից (ավտոբուս, երթուղային տաքսի, մետրո և այլն):</p>	

d5. Ինքնասպասարկումը

<p>d530</p>	<p>Բնական կարիքները հոգալը</p> <p><i>(Արտաթորանքը (դաշտան, միզարձակում և կղազարում) հեռացնելու պահանջն զգալը, դրա հեռացումը պլանավորելն ու իրականացնելը և դրանից հետո մարմինը մաքրելը՝ ներառյալ միզարձակումը, կղազարումը և դաշտանային պարբերաշրջանին առնչվող խնամքը կարգավորելը՝ բացառությամբ լվացվելու (d510), մարմնի մասերը խնամելու (d520)):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն օգտվել սանհանգույց-պետքարանից:</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն հետևել անձնական հիգիենայիդ:</p>	
<p>d540</p>	<p>Հագնվելը</p> <p><i>(Հագուստը և կոշիկները հագնելուն և հանելուն ուղղված համակարգված գործողություններ և առաջադրանքներ հերթականությամբ կատարելը և կլիմայական ու սոցիալական պայմաններին հետևելը, ինչպես օրինակ՝ շապիկներ, կիսաշրջագգեստներ, բլուզներ, վարդիքներ, ներքնագգեստ, սարիներ, կիմոնոներ, զուգագուլպաներ, գլխարկներ, ձեռնոցներ, վերարկուներ, կոշիկներ և գուլպաներ, երկարաճիպք կոշիկներ, հողաթափեր և տնային մաշիկներ հագնելը, հարմարեցնելը և հանելը՝ ներառյալ հագուստ և կոշիկներ ու գուլպաներ հագնելը և հանելը, համապատասխան հագուստ ընտրելը):</i></p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն հագնել և հանել հագուստի բոլոր տեսակները:</p> <p>2. Կարողանո՞ւմ ես կոճկել և արձակել բոլոր տեսակի շղթաները, կոճակները և ճարմանդները:</p> <p>3. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն հագնել և հանել հողաթափերը, կոշիկները:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես ընտրել եղանակին համապատասխան հագուստ:</p>	
<p>d570</p>	<p>Սեփական առողջությանը հետևելը</p>	<p>1. Արդյո՞ք հետևում ես առողջ ապրելակերպի կանոններին, օրինակ՝ զբաղվում ես սպորտով, հետևում առողջ սննդակարգին և այլն. 0 միշտ</p>	

	<p>(Ֆիզիկական հարմարավետության, առողջության և ինքնազգացողության ֆիզիկական և հոգեկան բաղադրիչներին առնչվող կարիքները հոգալը և դրանք ցույց տալը, ինչպես օրինակ՝ հավասարակշռված սննդակարգ և ֆիզիկական ակտիվության համապատասխան մակարդակ պահպանելը, տաք կամ հով մնալը, առողջությունը վնասելուց խուսափելը, անվտանգ սեռական կյանքի կանոնները պահպանելը, այդ թվում՝ պահպանակներ օգտագործել, պարվաստումներ ստանալ և կանոնավոր բժշկական զննումներ անցնել՝ ներառյալ սեփական ֆիզիկական հարմարավետության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պարաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը):</p>	<p>1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>2. Արդյո՞ք զգում ես ինքնազգացողության փոփոխությունները և համապատասխանաբար արձագանքում դրանց: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p> <p>3. Արդյո՞ք խուսափում ես առողջությունդ վնասող գործոններից, օրինակ՝ արևի ուղիղ ճառագայթներից, ցրտից, ալկոհոլից, թմրանյութերից, ծխախոտից և այլն: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
d6. Կենցաղը			
<p>d630</p>	<p>Կերակուրներ պատրաստելը (Սեփական անձի կամ այլ անձանց համար պարզ կամ բաղադրյալ կերակուրների պարաստումը պլանավորելը, կազմակերպելը, դրանք պարաստելը և մատուցելը, ինչպես օրինակ՝ ճաշացանկ կազմելը, ուրելու համար պիտանի սննդամթերք և ըմպելիք ընտրելը, ուրեստներ պարաստելու համար բաղադրամասերը իրար միացնելը,</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն ընտրել սննդամթերք, կերակուր պատրաստել և մատուցել:</p> <p>2. Արդյո՞ք սննդամթերք ընտրելիս հետևում ես անվտանգության կանոններին, օրինակ՝ ընտրում ես պիտանի սնունդ, հետևում ես պիտանելության ժամկետներին, անհրաժեշտության դեպքում լվանում ես սնունդն օգտագործելուց առաջ:</p>	

	<p>էլեկտրաէներգիայի միջոցով կերակուր պատրաստելը և սառը ուտեստներ և ըմպելիքներ պատրաստելը, ինչպես նաև սննդամթերքը մատուցելը՝ ներառյալ պարզ և բաղադրյալ կերակուր պատրաստելը՝ բացառությամբ ուրելու (d550), խմելու (d560), ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելու (d620), փնային գործեր անելու (d640), կենցաղային իրերի մասին հոգ փանելու (d650), այլ անձանց օգնելու (d660)):</p>	<p>3. Կարողանո՞ւմ ես կերակուր պատրաստել՝ հետևելով բաղադրատոմսին:</p> <p>4. Կարողանո՞ւմ ես ճիշտ օգտագործել էլեկտրական տեխնիկան, օրինակ՝ միկրոալիքային վառարանը, գազօջախը, հյուսաքամիչը, հարիչը և այլն:</p>	
d7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները			
<p>d740</p>	<p>Ֆորմալ հարաբերությունները (Ֆորմալ միջավայրում դասատուների, գործափուների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը՝ ներառյալ դեկավար անձանց հետ, ենթականների և հավասար դիրք ունեցող անձանց հետ հարաբերությունները):</p>	<p>1. Կշարունակե՞ս պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ դպրոցում, երբ քեզ անհիմն մեղադրել է (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • տնօրենը • ուսուցիչը • հասակակիցներից որևէ մեկը: <p>2. Կարողանո՞ւմ ես հաստատել, պահպանել ֆորմալ հարաբերություններ՝ լինել հարգալից, պահպանել սոցիալական նորմերը և այլն, երբ (զնահատման միավորներ՝ միշտ-0, հաճախ-1, երբեմն-2, հազվադեպ-3, երբեք-4)՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Քո ուսուցիչը բացակայում է, նրան փոխարինում է մեկ այլ ուսուցիչ: • Ուսուցիչը քեզ հանձնարարել է կազմակերպել որևէ համադպրոցական միջոցառում (վիկտորինա, շաբաթօրյակ և այլն), սակայն մասնակիցներից որևէ մեկի նկատմամբ ունես բացասական վերաբերմունք: <p>3. Պատկերացրու, որ քո ազգականներից մեկը նաև քո ուսուցիչն է: Պահպանո՞ւմ ես արդյոք տվյալ միջավայրին համապատասխան ֆորմալ հարաբերություններ:</p> <p>0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն</p>	

		<p>3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
Ճ8. Կյանքի հիմնական բնագավառները			
Ճ825	Նախնական մասնագիտական ուսուցումը <i>(Արհեստի, աշխատանքի կամ մասնագիտության հետ կապված զբաղվածությանը նախապատրաստվելու նպատակով մասնագիտական վերապատրաստման ծրագրի բոլոր գործընթացներում ներգրավվելը և ուսումնական նյութը սովորելը):</i>	<p>1. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացներին պատշաճ մասնակցություն ես ցուցաբերում: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Արդյո՞ք ուսումնական գործընթացում համագործակցում ես սովորողների և ուսուցիչների հետ, օրինակ՝ մասնակցում ես կազմակերպված տարբեր նախագծային աշխատանքներին և միջոցառումներին մյուս սովորողների հետ միասին: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Արդյո՞ք կարողանում ես յուրացնել մասնագիտական/մոդուլային ուսումնական նյութի շրջանակներում տրված առաջադրանքները: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>4. Արդյո՞ք սովորողի կրթական (ակադեմիական) մակարդակը համապատասխանում է չափորոշչային/մոդուլային պահանջներին:</p>	
Ճ840	Անհատական և մասնագիտական ուսուցում (աշխատանքին նախապատրաստվելը)	<p>1. Արդյո՞ք կարող ես ձեռք բերել աշխատանքային գործունեությանն առնչվող մասնագիտական հմտություններ. 0 միշտ 1 հաճախ</p>	

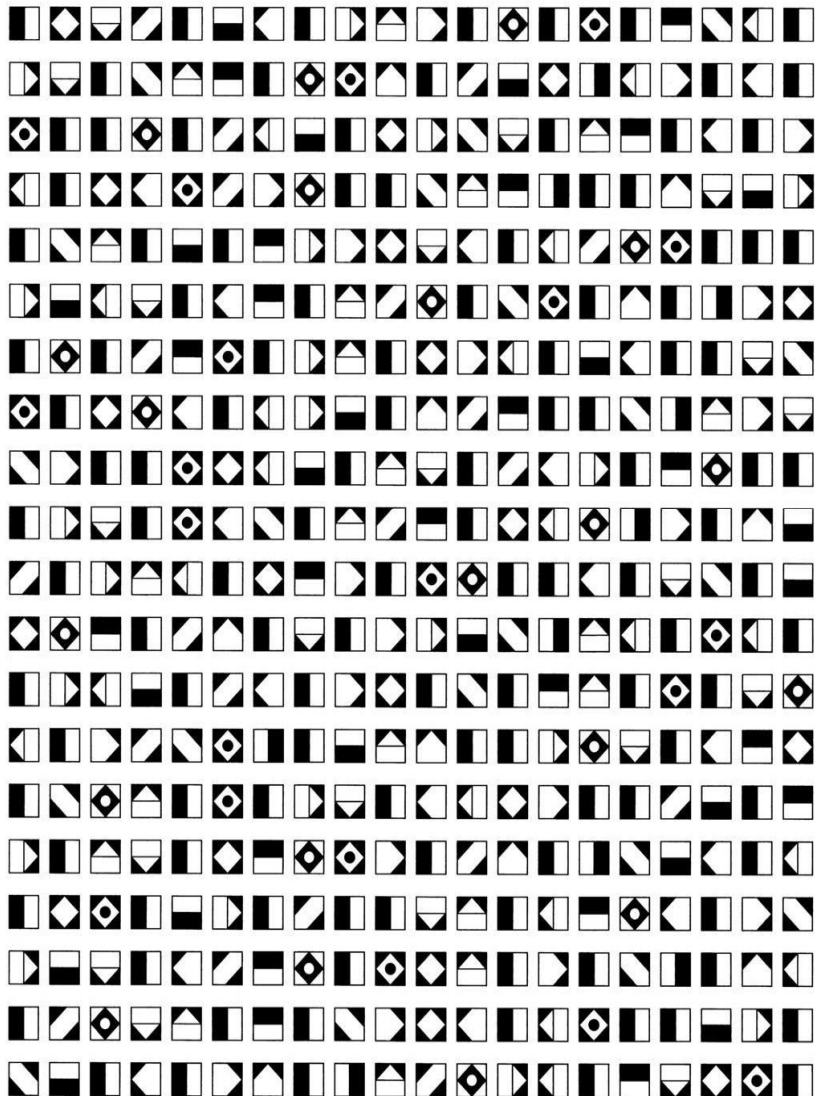
	<p>(Աշխատանքային գործունեությանը նախապատրաստելուն առնչվող այնպիսի ծրագրերում ներգրավվելը, ինչպիսիք են վարպետային ուսուցումը, նախադիպլոմային ստաժավորումը, պայմանագրային ուսուցումը և ծառայողական ուսուցումը՝ բացառությամբ նախնական մասնագիտական ուսուցման (d825)):</p>	<p>2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Արդյո՞ք մասնագիտությանն առնչվող աշխատանքային որևէ գործողություն իրականացնելիս կիրառում ես համապատասխան սարքեր և սարքավորումներ (նյութատեխնիկական և այլն). 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d860</p>	<p>Հիմնական տնտեսական գործարքներ (Ցանկացած տեսակի պարզ տնտեսական գործարքին մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք գնելու համար դրամ օգտագործելը կամ բարտերով (փոխանակմամբ) զբաղվելը, ապրանքներ կամ ծառայություններ փոխանակելը կամ դրամ տնտեսելը):</p>	<p>1. Կարողանո՞ւմ ես ինքնուրույն գնումներ կատարել. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>2. Կարողանո՞ւմ ես վերահսկել դրամը գնումներ կատարելիս. 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
		<p>3. Կարողանո՞ւմ ես անհրաժեշտության դեպքում գումար տնտեսել կոնկրետ նպատակի համար: 0 միշտ 1 հաճախ 2 երբեմն 3 հազվադեպ 4 երբեք</p>	
<p>d9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը</p>			

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՏԵՏՐ

(15-18, 19 և բարձր տարիքային խումբ)

d110

Առաջադրանք 1. Նշի՛ր միանման պատկերները:

d133

Առաջադրանք 2. Դասավորի՛ր բառերն այնպես, որ սրացվի շարահյուսորեն ճիշտ կազմված նախադասություն:

սկիզբ հոսող գետը լեռների Ձորով շրջակա էր ձնաջրերից առնում

d1371

Առաջադրանք 3. *Խմբավորի՛ր միևնույն իմաստն ունեցող բառերը:*

սյուք	բլրորովին
սքանչանալ	գլխավոր
անզորանալ	զմայլվել
կոհակ	թուլանալ
ամբողջովին	ալիք
հիմնական	զեփյուռ
լալ	արտասվել

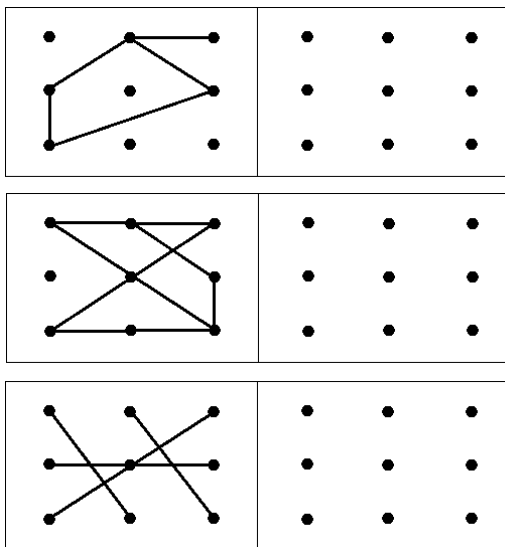
d155

Առաջադրանք 4. *Լուծի՛ր վարժությունը՝ օգտվելով հաշվիչից:*

27- 27 : 9 + 670 =

d161

Առաջադրանք 5. *Ստացի՛ր պատկերները՝ հետևելով օրինակին:*

d166

Առաջադրանք 6. *Կարդա՛ հանձնարարված նյութը:*

Նեմրուֆ լեռան՝ ալ կարմիր կակաչներով ծածկված լանջերին՝ հուռթի կանաչի մեջ, տարածված էր Թեղուտը՝ շրջապատված խաղողի որթատունկերով, գողտրիկ պուրակներով: Լեռնային թափանցիկ օդը, ձյունափառ գագաթները, դեպի բարձունքները գալարվող կաճանները, վերևներից հոսող փրփրադեզ գետակները ստեղծել էին հեքիաթային բնապատկեր: Իրենց բնության նման խրոխտ ու խիզախ էին թեղուտցիները՝ պարզ ու շիտակ

մարդիկ՝ գերծ ձևականություններից ու խորամանկություններից: Յերեկն աշխատում էին, գիշերները հավաքվում որևէ մեկի տանը, ու ծայր էր առնում գրույցը՝ համեմված հրաշապատում առասպելներով ու ժողովրդական դյուցազներգությամբ:

d166

Առաջադրանք 6.

1. Ո՞ր լեռան մասին է հիշատակվում տեքստում:

- Արագած
- Նեմրուփ
- Լավվար
- Արա

2. Թեղուտ գետը շրջապատված էր ...

- խաղողի որթատունկերով, գողտրիկ պուրակներով
- գեղեցիկ արձաններով, գողտրիկ պուրակներով
- ոլորապտույտ ճանապարհներով

3. Ինչպիսի՞ն էին թեղուտցիները:

- խրոխտ ու խիզախ, պարզ ու շիտակ
- պարզ ու շիտակ, բայց ծույլ ու ալարկոտ
- ձևական ու խորամանկ

d166

Առաջադրանք 7. Համարակալի՛ր նախադասություններն ըստ տրամաբանական հաջորդականության:

- Փոքրիկ իշխանի մուրրակի վրա մինչ այդ աճում էին սովորական ու համեստ ծաղիկներ, որոնք քիչ թերթեր ունեին, շատ քիչ տեղ էին գրավում և ոչ ոքի չէին անհանգստացնում:
- Շատ շուտով ես ավելի ճանաչեցի այդ ծաղիկը:
- Բայց այս մեկը ծլեց մի սերմից, որը չգիտես թե որտեղից էր ընկել նրա մուրրակի վրա, և Փոքրիկ իշխանը աչքը չէր կտրում մնացած ծիլերին ու շյուղերին բոլորովին չնմանվող այդ փոքրիկ թփիկից:
- Նրանք առավրտները բացվում էին խոտերի մեջ և երեկոները թառամում:

d170

Առաջադրանք 8. Գրի՛ր թելադրություն:

---

d170

Առաջադրանք 9. Գրի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով տրված բառերը:

Համակարգիչ, ինտերնետ, ժամանակ, դաս, ընկերներ, խաղեր, երաժշտություն:

---

d172

Առաջադրանք 10. Հաշվի՛ր նշված թվերի բազմության թվաբանական միջինը:

6, 14, 22, 8, 11, 5:

d172

Առաջադրանք 11. Լրացրո՛ւ աղյուսակը

a	294		0		0	
b	537	42		40	14	100
a+b		78		70		
b-a			150			65

d172

Առաջադրանք 12. Լուծի՛ր հավասարումը:

Անհայտ թվին ավելացրել են 4, գումարը բազմապատկել են 5-ով, արտադրյալը բաժանել են 6-ի և ստացված արդյունքից հանել 7: Արդյունքում մնացել է 8: Գտի՛ր անհայտ թիվը:

d325

Առաջադրանք 13. *Կարդա՛ հոդվածը և ներկայացրու՛ ինչի՞ մասին է այն:*

Իր սպորտային կարիերայի ողջ ընթացքում Արթուր Ալեքսանյանը երազել է օլիմպիական չեմպիոն դառնալու մասին: Իր նպատակին նա հասել է 2016 թվականին Ռիոյում կայացած խաղերում: Մինչև 98 կգ քաշային կարգի եզրափակչում հունահռոմեական ոճի ըմբիշը հանդիպեց կուբացի Լուգո Կաբրերայի հետ ու առավելության հասավ 3:0 հաշվով: 20 տարի անց Հայաստանը կրկին Օլիմպիական չեմպիոն ունեցավ: «4 տարեկան եմ եղել, երբ Արմեն Նազարյանը ոսկե մեդալ է նվաճել: Դրանից հետո տպավորությունն այնպիսին էր, որ ոսկին մեր երկրի համար դարձել է անհասանելի ինչ-որ մի բան: Հատկապես Լոնդոնի խաղերից հետո զգում էի, որ Օլիմպիական ոսկին ես եմ բերելու Հայաստան: Յուրաքանչյուր մարզիկի համար էլ օլիմպիական խաղերը երազանք են: Առաջնայինը միայն մեդալ նվաճելը չէ, մասնակցելն արդեն իսկ մեծ նվաճում է: Օլիմպիական սպորտի զագաթնակետն է, դրանից այն կողմ մարզիկի համար ոչինչ չկա», – հաղթանակից հետո ասել էր Ալեքսանյանը:

d325

Առաջադրանք 14. *Կարդա՛ արտահայտությունները և բացատրի՛ր ասացվածքների իմաստը:*

Էշի ականջում քնած:

Թրի կտրածը կլավանա, լեզվի կտրածը չի լավանա:

Քանի լեզու իմանաս, այնքան մարդ ես:

Գյուղ կանգնի՝ գերան կկտորի:

d345

Առաջադրանք 15. *Կարդա՛ և շարունակի՛ր տրված ասացվածքները:*

Աղվեսի վկան ...

Անտեր ոչխարը գայլը ...

Ամեն բարև տվող ...

Աշխարհի շինողն ու քանդողը ...

d345

Առաջադրանք 16. *Մտածի՛ր և գրի՛ր 4-5 նախադասություններից բաղկացած նամակ նրան, ում կցանկանաս:*

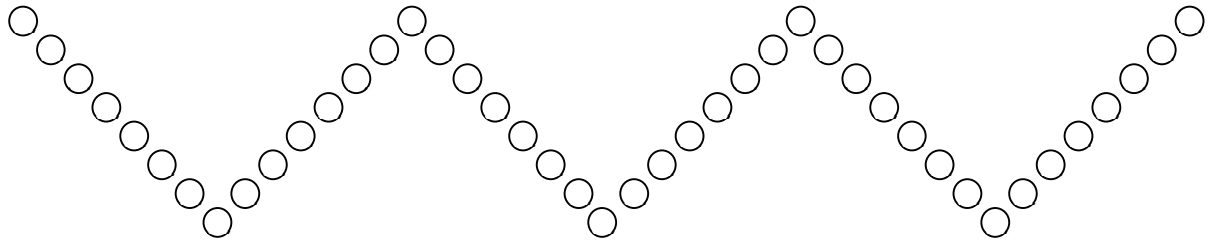

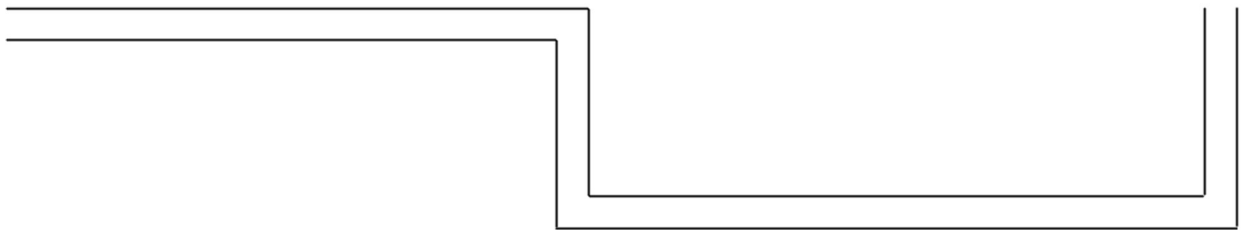
d440

Առաջադրանք 17. Արագ անցի՛ր շրջանագծերի վրայով՝ յուրաքանչյուրի կենտրոնում կեսը դնելով (տևողությունը 15 վայրկյան):

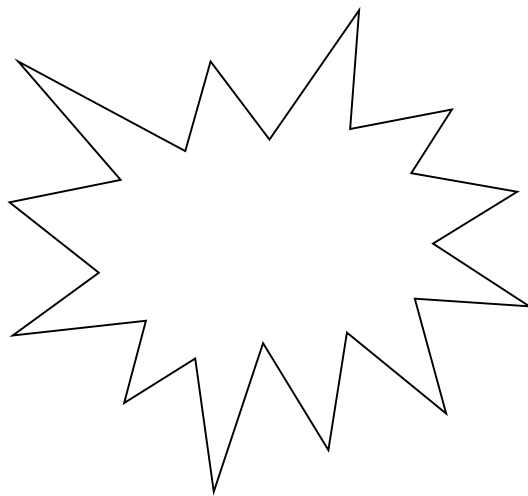
d440

Առաջադրանք 18. Անցի՛ր ճանապարհով՝ առանց թուղթը շարժելու, գծերի սահմանները խախտելու և գրիչը թղթից կտրելու:

d440

Առաջադրանք 19. Մկրտավով կտրի՛ր աստղաձև պատկերը:

ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏՈՒԿ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ԿԱՐԻՔԻ

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԳՈՐԾԻՔԱԿԱԶՄԻ

ԽԹԱՆԻՉ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՆԿԱՐ - ՔԱՐՏԵՐ

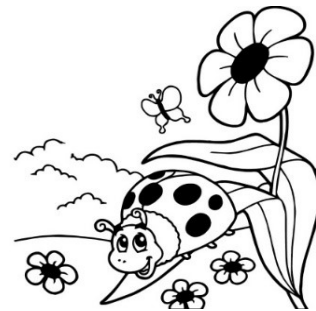
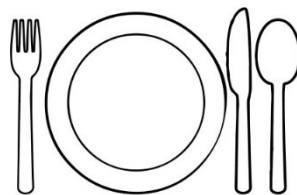
d110

Նկար 57

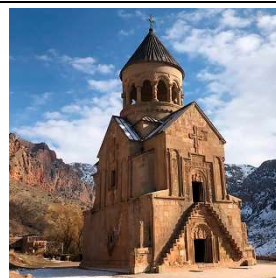
d115

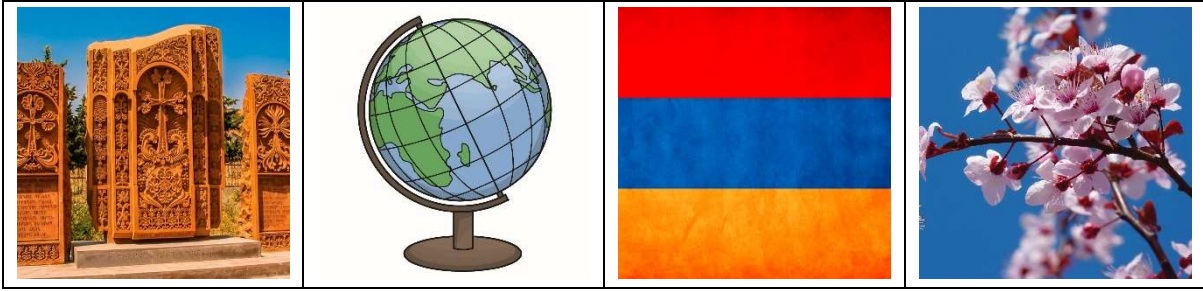
Նկար 59

d133

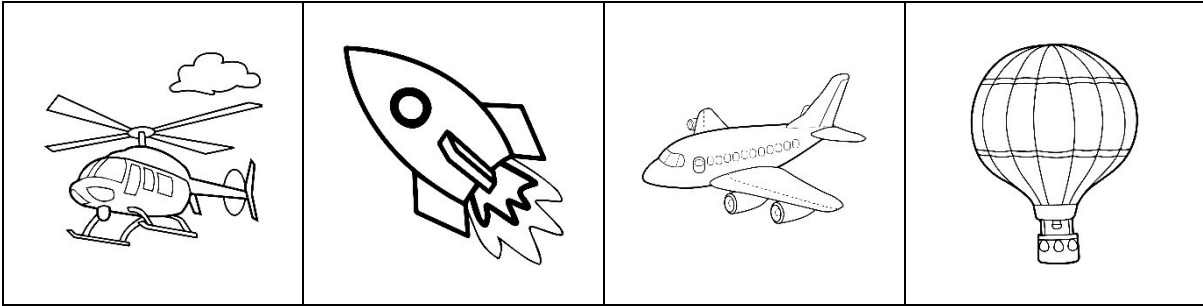
Նկար 32

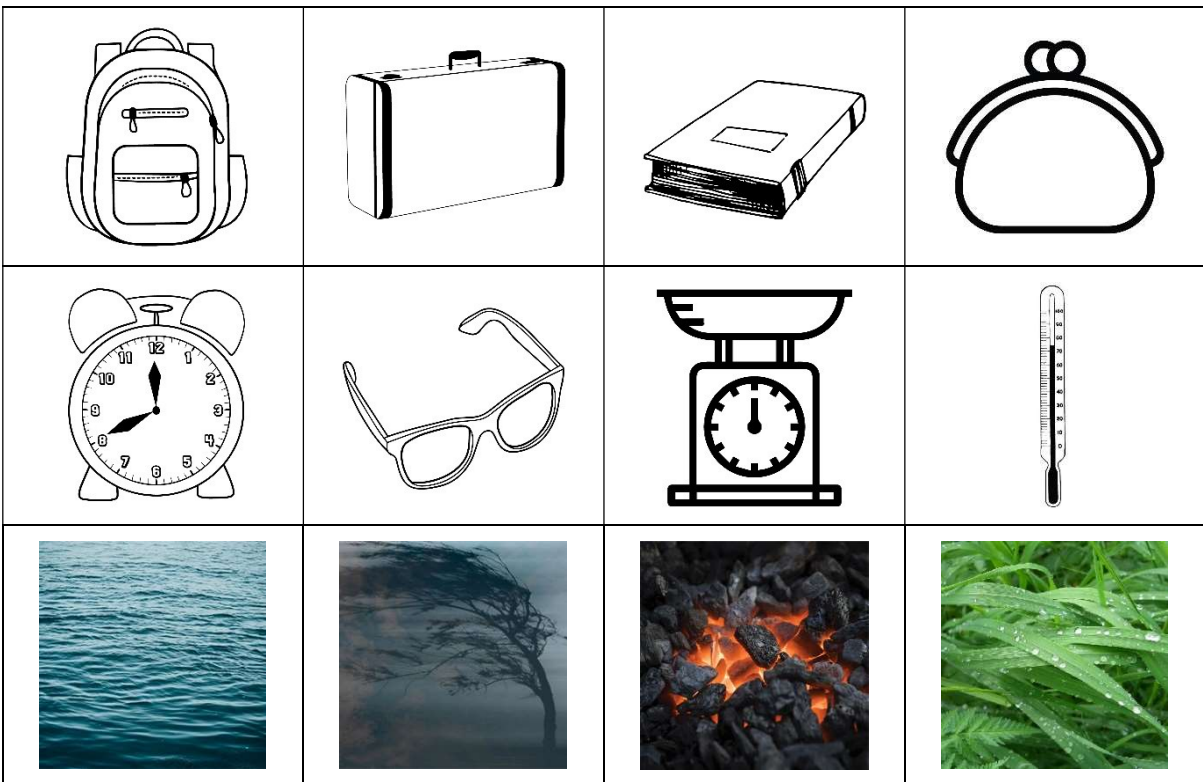
d1371

Նկար 64

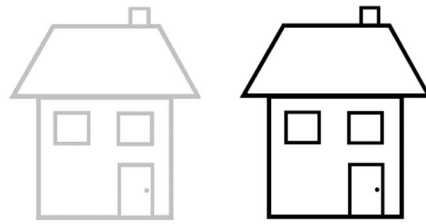
d163

Նկար 66

d110

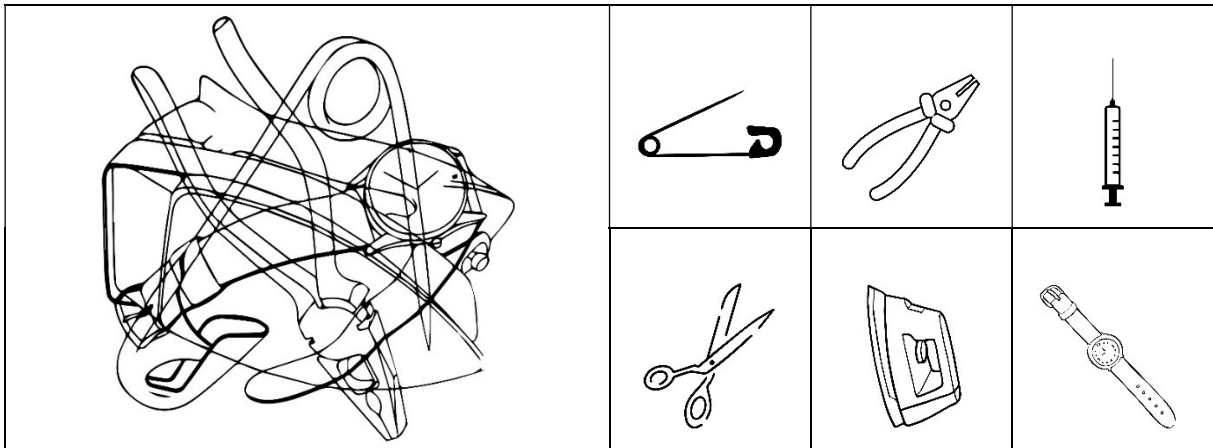
Նկար 74

d110

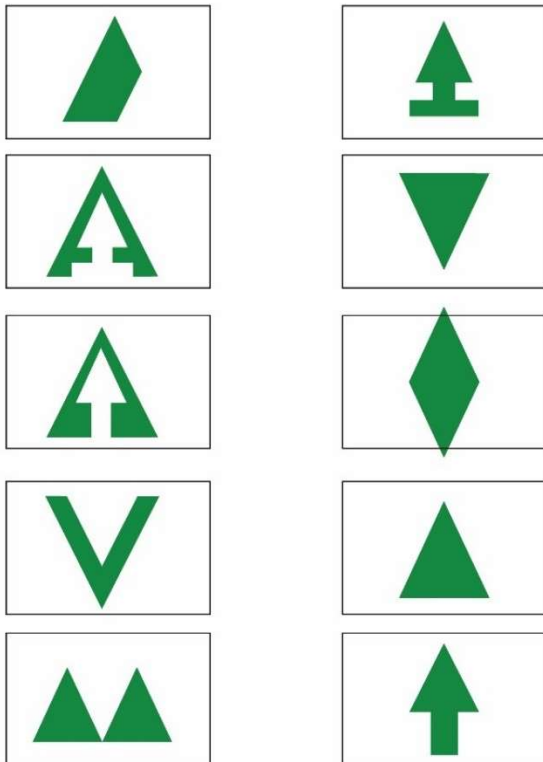
Նկար 75

Նկար 75-ի առանձին բաղադրիչներ

d110

Նկար 76

d132

Նկար 80 ա

Նկար 80 բ

Նկար 80 գ

Նկար 80 դ

Նկար 80 ե

d132

Նկար 81

d133

Նկար 82

սկիզբ	էր	լեռների
հոսող	ծնաջրերից	ծորով
գետը	առնում	Շրջակա

d1371

Նկար 83

Նկար 83-ի առանձին բաղադրիչներ

Նյու-Յորք	Լաս Վեգաս	Վենետիկ
Եգիպտոս	Թունիս	Հայաստան
Ալժիր	Փարիզ	Թբիլիսի
Միլան	Բեռլին	Մոսկվա

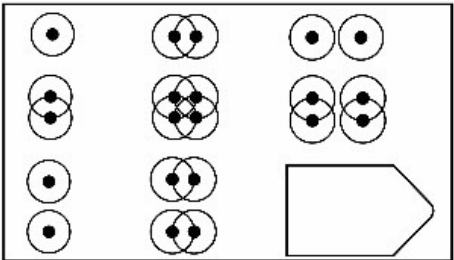
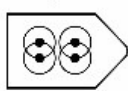
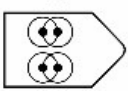
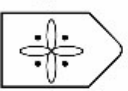
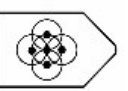
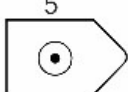
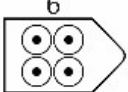

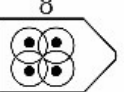
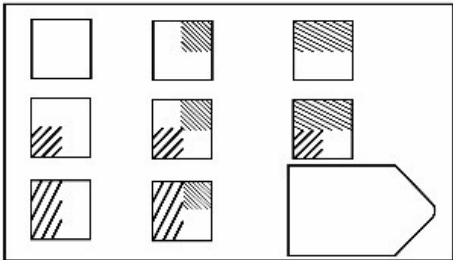
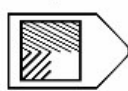
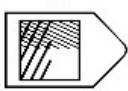

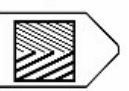
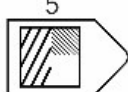
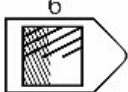
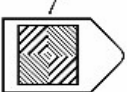
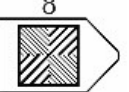
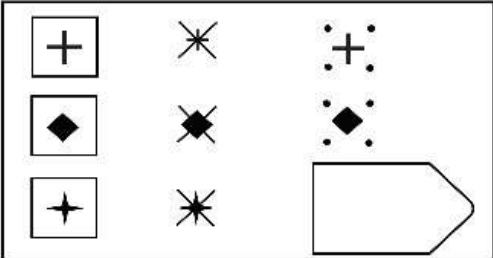
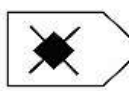
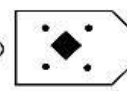
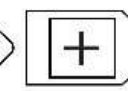
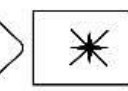
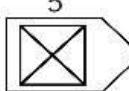
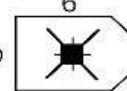
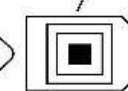
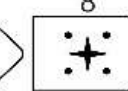
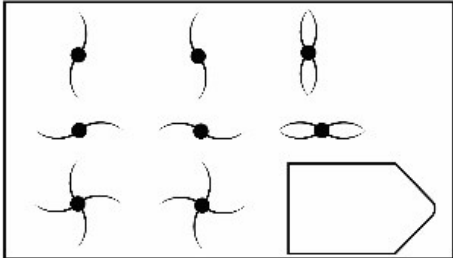
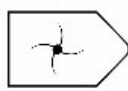
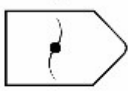
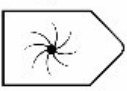
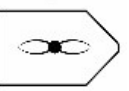
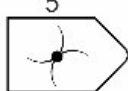

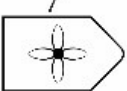
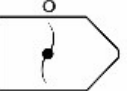
d161

Նկար 84

11	2	1212	2222	88
12	777	9	33	8
44	299	11	5	13
4	55	10	3	11100
6	7	666	11	1

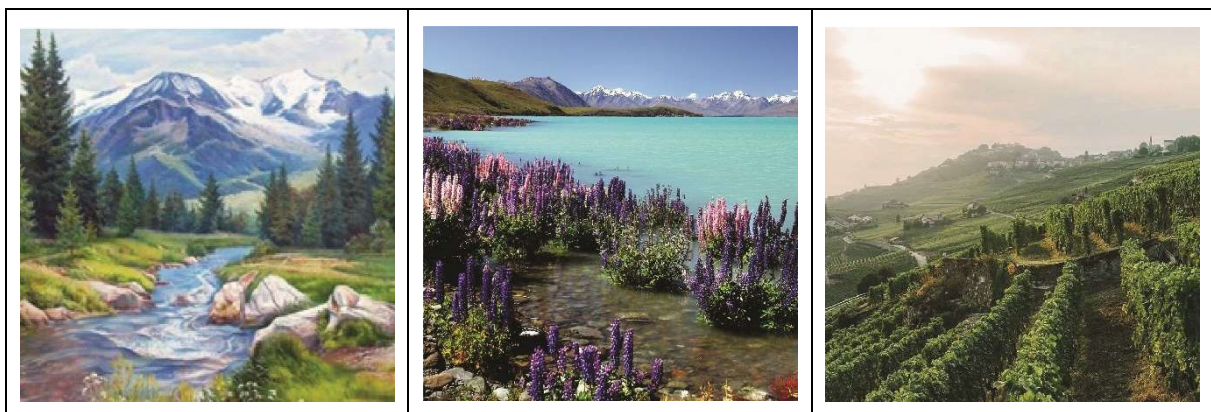
d163

Նկար 85

<p></p> <p>C 10</p> <p>1 2 3 4 </p> <p>5 6 7 8 </p>	<p></p> <p>C 12</p> <p>1 2 3 4 </p> <p>5 6 7 8 </p>
<p></p> <p>D 5</p> <p>1 2 3 4 </p> <p>5 6 7 8 </p>	<p></p> <p>E 1</p> <p>1 2 3 4 </p> <p>5 6 7 8 </p>

d166

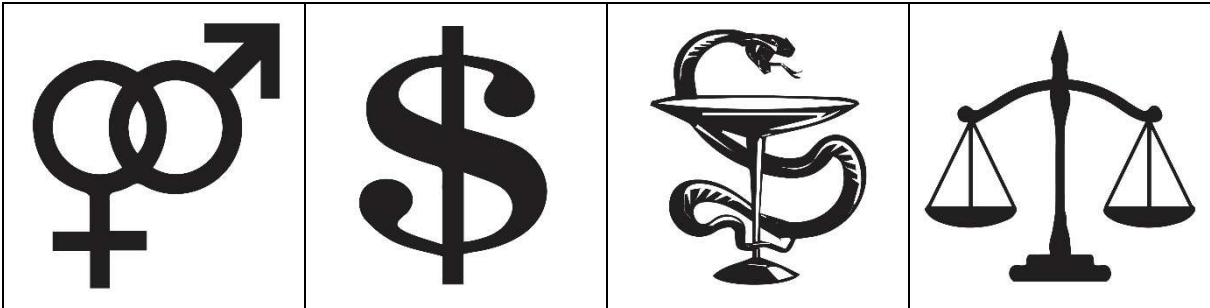
Նկար 86

d315

Նկար 87

ԽԱՂԵՐ ԵՎ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐ

ՀՀ	Անվանում	Նկարագիր	Նկար
1.	Փայտե փազլ	Փայտե հիմքի վրա հավաքվող փազլ՝ կազմված փայտե ուղղանկյուններից և քառակուսիներից:	
2.	Խաղ՝ «Ո՞վ եմ ես»	Սեղանի խաղ	
3.	Պարան	Ռետինե ցատկապարան, պլաստմասե կամ փայտե բռնակներով, երկարությունը 1.5 մետր:	
4.	Գնդակ	Ֆուտբոլի գնդակ Պատրաստման նյութ՝ բնական կաուչուկ: Չափս՝ 20x20x20 սմ	
5.	Հաշվիչ	Ապրանքանիշը՝ CITIZEN Մոդել՝ SDC 450N	
6.	Մկրատ	Երկարությունը՝ 19 սմ	
7.	Բրայյան տրաֆարետ	Կազմված է մետաղի կամ ամուր պլաստիկի երկու թերթից, որոնց միջև հեշտությամբ տեղադրվում է թուղթը: Չափս՝ A6 չափ, 9 տող, յուրաքանչյուրում՝ 21 բջիջ:	
8.	Բրայյան գրիչ	Բրայյան համակարգով գրելու համար նախատեսված ասեղ:	

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

Հարցաշարում ներառված յուրաքանչյուր առաջադրանք և որակիչ գնահատվում է 0-4 սանդղակով, որտեղ 0-ն համապատասխանում է «խնդիր չկա», 1-ը՝ «թեթև խնդիր», 2-ը՝ «միջին խնդիր», 3-ը՝ «ծանր խնդիր», իսկ 4-ը՝ «խորը խնդիր» աստիճաններին:

ժ 1. Սովորելը և գիտելիքը կիրառելը

Այս բաժինը ներառում է զգայարանների նպատակային օգտագործումը, սովորելը, ձեռք բերած գիտելիքները կիրառելը, մտածելը, խնդիրներ լուծելը և որոշումներ կայացնելը:

Չգայարանների նպատակային օգտագործումը (d110-d129)

Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողը նպատակային և ոչ նպատակային օգտագործում իր զգայարանները՝ դիտելը (նայելը), լսելը և այլն (համ, հոտ, շոշափելիք) (d110-d129):

0 միավոր - Սովորողը տեսողական, լսողական և այլ զգայարանների միջոցով լիովին ընկալում է արտաքին ազդակները և կարողանում է դրանք կիրառել նպատակաուղղված (մտադրված, կամային) կերպով (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում ունի սխալվելու հնարավորություն):

1 միավոր - Սովորողը տեսողական, լսողական և այլ զգայարանների միջոցով ազդակների ընկալման համար երբեմն ունենում է առաջադրանքները կամ հարցերը կրկնելու կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):

2 միավոր - Սովորողը տեսողական, լսողական և այլ զգայարանների միջոցով ազդակների ընկալման համար ունենում է օժանդակող սարքերի, սարքավորումների կարիք (ակնոց, լսողական սարք) կամ արտաքին ազդակների ընկալման համար որոշակի աջակցության կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

3 միավոր - Սովորողը տեսողական, լսողական և այլ զգայարանների միջոցով ազդակների ընկալման համար մշտապես ունենում է ուղղորդման, օգնության կարիք (ֆիզիկական, խոսքային): Տեսողական, լսողական և այլ զգայարանների միջոցով առարկաները, գործողություններն ընկալելիս ունենում է դժվարություններ՝ առանց խոսքային հրահագնի չի նայում պահանջվող առարկային կամ առաջադրանքին, չի արձագանքում ձայնային ազդակներին, չի օգտագործում այլ զգայարանները շրջակա աշխարհը ճանաչելու համար: Հաճախ նկատվում են տեսողական, լսողական ընկալման խնդիրներ՝ առարկան ամբողջական չի ընկալում, չի տարբերակում

	<p>հեռու, մոտ, ծանոթ, անծանոթ ձայները (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p> <p>4 միավոր - Սովորողը տեսողական, լսողական և այլ զգայարանների միջոցով չի կարողանում ընկալել շրջակա աշխարհը՝ մարդկանց, ծանոթ և անծանոթ առարկաները (ընդհանրապես չի տեսում), չի կարողանում լսել, ընկալել, վերլուծել տարբեր բնույթի ձայները (ընդհանրապես չի լսում), չի կարողանում այլ զգայարանների միջոցով ճանաչել շրջակա աշխարհը (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 96–100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p>
Սովորելու հիմնական կարողությունը (d130-d159)	
<p><i>Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողը կիրառում իր սովորելու հիմնական կարողությունները՝ ընդօրինակելը, լեզու սովորելը, հասկացություններ սովորելը, կարդալ սովորելը, գրել սովորելը, հաշվել սովորելը, հմտություններ ձեռք բերելը և այլն (d130-d159):</i></p>	<p>0 միավոր – Սովորողը կարողանում է ինքնուրույն, առանց որևէ դժվարության կիրառել սովորելու հիմնական կարողությունները. յուրացնել հասկացությունները, ընդօրինակել գործողությունները, կրկնել խոսքը, հեգել և կապակցել բառերը, սովորել թվերը, կատարել պարզ թվաբանական և բառեր, խորհրդանիշներ գրելու հետ կապված գործողությունները (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում ունի սխալվելու հնարավորություն):</p> <p>1 միավոր - Սովորողը կարողանում է ինքնուրույն, սակայն փոքր-ինչ դժվարությամբ կամ ուղղորդմամբ (խոսքային հուշում, սխեմաներ, գործիքներ, ուսումնասօժանակ նյութեր և այլն) կիրառել սովորելու հիմնական կարողությունները. սովորել, յուրացնել հասկացություններ, ընդօրինակել գործողությունները, հեգել և կապակցել բառերը, սովորել թվերը, կատարել պարզ թվաբանական և բառեր, խորհրդանիշներ գրելու հետ կապված գործողությունները (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):</p> <p>2 միավոր – Սովորողն ունենում է դժվարություն հիմնական կարողությունները կիրառելիս՝ գործողություններն ընդօրինակելիս, հասկացությունները սովորելիս, յուրացնելիս, բառերը հեգելիս և կապակցելիս, թվերը սովորելիս, պարզ թվաբանական և բառեր, խորհրդանիշներ գրելու հետ կապված գործողություններ կատարելիս, և առաջադրանքների պարզեցման ու անձի որոշակի աջակցության կարիք է առաջանում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49 % դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p> <p>3 միավոր - Սովորողը գործողություններն ընդօրինակելիս, հասկացությունները սովորելիս, բառերը հեգելիս և կապակցելիս, թվերը սովորելիս ունենում է զգալի դժվարություն և առաջադրանքների պարզեցման և մշտական ուղղորդման, աջակցության կարիք՝ ֆիզիկական, խոսքային (առաջադրանքների, գործողությունների</p>

	<p>կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p> <p>4 միավոր - Սովորողը չի կարողանում սովորել հասկացություններ, ընդօրինակել գործողությունները, հեգել և կապակցել բառերը, սովորել թվերը նույնիսկ ամբողջական աջակցության պարագայում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 96–100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p>
Գիտելիքը կիրառելը (d160-d179)	
<p><i>Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողը կիրառում իր գիտելիքները՝ ուշադրության կենտրոնացումը, մտածելու գործընթացը, կարդալը, գրելը, հաշվելը, խնդիրներ լուծելը, որոշումներ կայացնելը և այլն (d160-d179):</i></p>	<p>0 միավոր - Սովորողը կարողանում է ինքնուրույն, առանց դժվարության կենտրոնացնել և պահպանել ուշադրությունը պահանջվող գործողության և առաջադրանքի վրա, մտածել (համեմատել, հակադրել, դասակարգել, տրամաբանել, երևակայել և այլն), կարդալ և վերարտադրել կարդացածի իմաստը, գրել, կատարել մաթեմատիկական հաշվարկներ, գտնել խնդիրների իրավիճակային լուծումներ, կայացնել որոշումներ և մեկնաբանել այն (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում ունի սխալվելու հնարավորություն):</p> <p>1 միավոր - Սովորողը կարողանում է ինքնուրույն, սակայն փոքր-ինչ դժվարությամբ կամ ուղղորդմամբ (հուշում, սխեմաներ, գործիքներ, ուսումնասօժանդակ նյութեր և այլն) կենտրոնացնել և պահպանել ուշադրությունը պահանջվող գործողության և առաջադրանքի վրա, մտածել (համեմատել, հակադրել, դասակարգել, տրամաբանել, երևակայել և այլն), կարդալ և վերարտադրել կարդացածի իմաստը, գրել՝ պահպանելով սահմանված կանոնները, կատարել մաթեմատիկական հաշվարկներ, գտնել խնդիրների իրավիճակային լուծումներ, կայացնել որոշումներ և մեկնաբանել դրանք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):</p> <p>2 միավոր - Սովորողը պահանջվող գործողության և առաջադրանքի վրա ուշադրությունը կենտրոնացնելիս և պահպանելիս, մտածելիս (համեմատել, հակադրել, դասակարգել, տրամաբանել, երևակայել և այլն), գրելիս, կարդալիս և կարդացածի իմաստը վերարտադրելիս, մաթեմատիկական հաշվարկներ կատարելիս, խնդիրների իրավիճակային լուծումներ գտնելիս, որոշումներ կայացնելիս և մեկնաբանելիս ունենում է դժվարություն, և կարիք է լինում առաջադրանքների պարզեցման ու անձի որոշակի աջակցության (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p> <p>3 միավոր - Սովորողը պահանջվող գործողության և առաջադրանքի վրա ուշադրությունը կենտրոնացնելիս և պահպանելիս, մտածելիս (համեմատել, հակադրել, դասակարգել, տրամաբանել, երևակայել և այլն), գրելիս, կարդալիս և կարդացածի իմաստը վերարտադրելիս, մաթեմատիկական հաշվարկներ կատարելիս, խնդիրների</p>

իրավիճակային լուծումներ գտնելիս, որոշումներ կայացնելիս և մեկնաբանելիս ունենում է զգալի դժվարություն և առաջադրանքների պարզեցման ու մշտական ուղղորդման, աջակցության կարիք (ֆիզիկական, խոսքային), (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

4 միավոր - Սովորողը չի կարողանում կենտրոնացնել և պահպանել ուշադրությունը պահանջվող գործողության և առաջադրանքի վրա, մտածել (համեմատել, հակադրել, դասակարգել, տրամաբանել, երևակայել և այլն), գրել, կարդալ և վերարտադրել կարդացածի իմաստը, կատարել մաթեմատիկական հաշվարկներ, գտնել խնդիրների իրավիճակային լուծումներ, կայացնել որոշումներ և մեկնաբանել դրանք նույնիսկ ամբողջական աջակցության պարագայում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 96–100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

ժ 2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները

Այս բաժինը ներառում է առանձին կամ համալիր առաջադրանքներ կատարելու, առօրյա կյանքը կազմակերպելու և սթրեսը կառավարելու հմտությունները:

Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողը կարարում առանձին կամ համալիր առաջադրանքները, ինչպես է կազմակերպում և իրականացնում իր առօրյան, ինչպես է կառավարում իր վարքը և հույզերը սթրեսային իրավիճակներում:

0 միավոր – Սովորողը կարողանում է ինքնուրույն, առանց որևէ դժվարության նպատակաուղղված կերպով կատարել առանձին և համալիր առաջադրանքները, պլանավորել, կառավարել և իրականացնել իր առօրյա կյանքը, սթրեսային և ճգնաժամային իրավիճակներում հարմարվել և կառավարել սեփական վարքագիծն ու հույզերը (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում կարող են նկատվել դժվարություններ):

1 միավոր - Սովորողը կարողանում է ինքնուրույն, սակայն փոքր-ինչ դժվարությամբ կամ ուղղորդմամբ (խոսքային հուշում, սխեմաներ, գործիքներ, ուսումնաօժանդակ նյութեր և այլն) նպատակաուղղված կատարել առանձին և համալիր առաջադրանքները, պլանավորել, կառավարել և իրականացնել իր առօրյա կյանքը, կառավարել սեփական վարքագիծն ու հույզերը սթրեսային, ճգնաժամային իրավիճակներում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):

2 միավոր - Սովորողը հաճախ դժվարանում է նպատակաուղղված կերպով ինքնուրույն կատարել առանձին և համալիր առաջադրանքները կամ կատարել միայն պարզ առաջադրանքները, դժվարանում է պլանավորել, կառավարել և իրականացնել իր առօրյա կյանքը կամ կարողանում է պահպանել ոչ բոլոր բաղադրիչները՝ պլանավորում է, բայց չի կարողանում իրագործել կամ հակառակը, գործողությունները կատարելիս կարիք է լինում առաջադրանքների պարզեցման (անձի ոչ մշտական աջակցություն, հարմարեցված պարագաներ):

	<p>Դժվարանում է հարմարվել և կառավարել սեփական վարքագիծն ու հույզերը սթրեսային, ճգնաժամային իրավիճակներում, հաճախ ունենում է անձի որոշակի աջակցության կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p> <p>3 միավոր - Սովորողը նպատակաուղղված կերպով առանձին և համալիր առաջադրանքները կատարելիս, առօրյա կյանքը պլանավորելիս, կառավարելիս և իրականացնելիս, սթրեսային և ճգնաժամային իրավիճակներում հարմարվելիս և սեփական վարքագիծն ու հույզերը կառավարելիս ունենում է զգալի դժվարություն, և առաջադրանքների պարզեցման, հարմարեցված պարագաների, անձի մշտական ուղղորդման, աջակցության կարիք կա (ֆիզիկական, խոսքային), (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p> <p>4 միավոր - Սովորողը չի կարողանում նպատակաուղղված կերպով կատարել առանձին և համալիր առաջադրանքները, պլանավորել, կառավարել և իրականացնել իր առօրյա կյանքը, ճգնաժամային և սթրեսային իրավիճակներում հարմարվել և կառավարել սեփական վարքագիծն ու հույզերը, նույնիսկ անձի կամ հարմարեցված պարագաների ամբողջական աջակցության պարագայում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 96–100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p>
--	--

Ճ 3. Հաղորդակցությունը

Այս բաժինը ներառում է լեզվական միջոցների, նշանների և խորհրդանշանների միջոցով հաղորդակցվելու ընդհանուր և հատուկ հատկանիշները՝ ներառյալ հաղորդագրություններ ընկալելը և արտաբերելը, գրույց վարելը և հաղորդակցության սարքեր ու մեթոդներ օգտագործելը:

Խոսքի ընկալում (d310-d329)

<p><i>Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողը ընկալում գրավոր, բանավոր և ոչ խոսքային հաղորդագրությունների ուղիղ և փոխաբերական իմաստները:</i></p>	<p>0 միավոր – Սովորողն առանց որևէ դժվարության ընկալում է գրավոր և բանավոր պարզ և բարդ հրահանգները, ուղիղ և փոխաբերական իմաստ արտահայտող բառերը, արտահայտությունները և մտքերը, ինչպես նաև ժեստերի, խորհրդանիշների, նկարների ուղիղ և փոխաբերական իմաստները (դեմքի արտահայտություններ, մարմնի շարժումներ, ձայնային ազդակներ, սիմվոլներ), (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում կարող են նկատվել դժվարություններ):</p> <p>1 միավոր - Սովորողն ինքնուրույն, սակայն փոքր-ինչ դժվարությամբ կամ ուղղորդմամբ (խոսքային հուշում, հրահանգի կրկնում) ընկալում է գրավոր և բանավոր պարզ և բարդ հրահանգները, ուղիղ և փոխաբերական</p>
---	--

	<p>իմաստ արտահայտող բառերը, արտահայտությունները և մտքերը, ինչպես նաև ժեստերի, խորհրդանիշների, նկարների ուղիղ և փոխաբերական իմաստները (դեմքի արտահայտություններ, մարմնի շարժումներ, ձայնային ազդակներ, սիմվոլներ), (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):</p> <p>2 միավոր - Սովորողը հաճախ դժվարանում է ընկալել գրավոր և բանավոր պարզ և բարդ հրահանգները կամ ընկալում է պարզեցված, ոչ շատ արագ, հստակ, հասկանալի խոսքը, ուղիղ և փոխաբերական իմաստ արտահայտող պարզ բառերը, արտահայտությունները և մտքերը, ինչպես նաև սահմանափակ քանակությամբ ժեստերի, խորհրդանիշների, նկարների ուղիղ և փոխաբերական իմաստները: Ունի անձի ոչ մշտական աջակցության, հարմարեցված պարագաների, ուսումնասովորական նյութերի, առաջադրանքների, հրահանգների պարզեցման կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p> <p>3 միավոր - Սովորողը գրավոր և բանավոր պարզ և բարդ հրահանգները, ուղիղ և փոխաբերական իմաստ արտահայտող բառերը, արտահայտությունները և մտքերը, ինչպես նաև ժեստերի, խորհրդանիշների, նկարների ուղիղ և փոխաբերական իմաստները (դեմքի արտահայտություններ, մարմնի շարժումներ, ձայնային ազդակներ, սիմվոլներ) ընկալելիս ունենում է զգալի դժվարություն, և անհրաժեշտ է հրահանգների, խոսքի պարզեցում, խոսքին զուգահեռ այլընտրանքային ոչ խոսքային մեթոդների և միջոցների կիրառում, անձի մշտական ուղղորդում և աջակցություն (ֆիզիկական, խոսքային), (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p> <p>4 միավոր - Սովորողը չի կարողանում ընկալել գրավոր և բանավոր անգամ պարզ հրահանգները, ուղիղ և փոխաբերական իմաստ արտահայտող բառերը, ինչպես նաև ժեստերը, խորհրդանիշները, նկարները (դեմքի արտահայտություններ, մարմնի շարժումներ, ձայնային ազդակներ, սիմվոլներ), նույնիսկ անձի ամբողջական աջակցության կամ այլընտրանքային ոչ խոսքային մեթոդների ու միջոցների կիրառման պարագայում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 96–100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p>
խոսքի արտաբերում (d330-d349)	
<p><i>Դիփարկել սովորողի գրավոր, բանավոր և ոչ խոսքային</i></p>	<p>0 միավոր – Սովորողն առանց որևէ դժվարության շարահյուսորեն ճիշտ կառուցված գրավոր և բանավոր խոսքի միջոցով կազմում և արտաբերում է իմաստ արտահայտող բառեր, արտահայտություններ, համառոտ և ընդարձակ նախադասություններ, ներկայացնում է պատմություններ, փաստեր, ինչպես նաև մտքեր</p>

հաղորդագրություններ կազմելը և փոխանցելը՝ արտաբերման ունակություններ, պատմություններ պատմել, մտքերը գրավոր և ոչ խոսքային տարբերակով շարադրել:

փոխանցելու նպատակով կիրառում է ոչ խոսքային հաղորդակցման միջոցներ: Խոսքի արտաբերումը սահուն և հասկանալի է (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում կարող են նկատվել դժվարություններ):

1 միավոր - Սովորողն ինքնուրույն, սակայն փոքր-ինչ դժվարությամբ կամ ուղղորդմամբ գրավոր և բանավոր շարահյուսորեն ճիշտ կառուցված խոսքի միջոցով կազմում և արտաբերում է իմաստ արտահայտող բառեր, արտահայտություններ, համառոտ և ընդարձակ նախադասություններ, ներկայացնում է պատմություններ, փաստեր, ինչպես նաև մտքեր փոխանցելու նպատակով կիրառում է ոչ խոսքային հաղորդակցման միջոցներ: Խոսքը հասկանալի է, սակայն երբեմն կարող են նկատվել խոսքային դադարներ, ջղաձգումներ, ինչպես նաև մտքերի գրավոր կամ բանավոր արտահայտման ժամանակ կարող են նկատվել 1-3 հնչյունի կամ մեկ հնչյունախմբի արտաբերման դժվարություններ, փոխարինումներ կամ առանձին հնչյուններն արտաբերում է ճիշտ, սակայն գրավոր կամ բանավոր խոսքում կարիք ունի ամրապնդման (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):

2 միավոր - Սովորողը հաճախ դժվարանում է գրավոր և բանավոր շարահյուսորեն ճիշտ կառուցված խոսքի միջոցով ներկայացնել իմաստ արտահայտող պատմություններ, փաստեր, կազմել և արտաբերել բարդ ընդարձակ նախադասություններ: Խոսքը դժվար հասկանալի է անձանոթների համար, նկատվում են հնչյունախմբերի բացակայություններ, աղավաղումներ, փոխարինումներ, վանկային տեղափոխություններ, ինչը կարող է արտացոլվել նաև գրավոր խոսքում: Նկատվում են խոսքի սահունության, տեմպի և ռիթմի խանգարումներ, խոսքային դադարներ, ջղաձգումներ: Սովորողի բառապաշարը սահմանափակ է, հաճախ հաղորդակցվում է պարզ նախադասություններով, նկատվում է ոչ ճիշտ կառուցված շարահյուսություն:

Ոչ խոսքային հաղորդակցման միջոցներով կարողանում է փոխանցել պարզ գործողություններ: Ունի անձի ոչ մշտական աջակցության, այլընտրանքային հաղորդակցման մեթոդների և միջոցների, ուսումնասովորական նյութերի կիրառման կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

3 միավոր - Սովորողն ունի մտքերը գրավոր, բանավոր կազմելու և բառերի, բառակապակցությունների, նախադասությունների միջոցով իմաստալից արտահայտելու զգալի դժվարություններ: Խոսքը դժվար հասկանալի է նույնիսկ ծանոթների համար, խոսքում առկա են հնչյունախմբերի բացակայություններ, աղավաղումներ, փոխարինումներ, վանկային տեղափոխություններ, հաղորդակցվում է մեկ-երկու բառով,

	<p>շարահյուսորեն սխալ կառուցված, իմաստ չարտահայտող արտահայտություններով, պարզ համառոտ նախադասություններով: Նկատվում են խոսքի սահունության, տեմպի և ռիթմի խանգարումներ, խոսքային դադարներ, ջղաձգումներ: Գրավոր խոսքը գրեթե անհասականալի է կամ ընդհանրապես բացակայում է: Ոչ խոսքային հաղորդակցման միջոցներով կարողանում է փոխանցել առօրյայում հաճախ կիրառվող մի քանի պարզ գործողություններ: Սովորողը մշտապես ունի անձի ուղղորդման և աջակցության (ֆիզիկական, խոսքային), այլընտրանքային հաղորդակցման մեթոդների, միջոցների և ուսումնառության նյութերի կիրառման կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p> <p>4 միավոր - Սովորողը չի կարողանում նույնիսկ պարզ բառերի միջոցով մտքերը գրավոր կամ բանավոր արտահայտել, խոսքի արտաբերումը լիովին բացակայում է, կամ առկա են որոշ ձայնարկումներ: Չի կարողանում ոչ խոսքային հաղորդակցման միջոցներով փոխանցել որևէ տեղեկատվություն՝ նույնիսկ անձի ամբողջական աջակցության կամ այլընտրանքային ոչ խոսքային մեթոդների և միջոցների կիրառման պարագայում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 96–100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p>
<p>Զրույցը և հաղորդակցության սարքերի ու մեթոդների օգտագործումը (d350-d369)</p>	
<p><i>Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողը բանավոր, գրավոր կամ հաղորդակցման այլընտրանքային տարբերակներով սկսում, շարունակում և ավարտում զրույցը սեփական կամ զրուցակցի նախաձեռնությամբ, ինչպես է մտքեր և գաղափարներ փոխանակում, մասնակցում քննարկումներին,</i></p>	<p>0 միավոր – Սովորողն առանց որևէ դժվարության իր նախաձեռնությամբ կամ ըստ պահանջի սկսում, շարունակում և ավարտում է զրույցը թեմայի շրջանակում, մասնակցում է քննարկումներին, արտահայտում սեփական տեսակետը, հաղորդակցման նպատակով կիրառում սարքեր, մեթոդներ կամ այլ միջոցներ՝ հեռախոս, համակարգիչ, գրասալիկ, ժեստ, գրավոր հաղորդակցում և այլն (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում կարող են նկատվել դժվարություններ):</p> <p>1 միավոր - Սովորողն ինքնուրույն, սակայն որոշակի դժվարությամբ կամ ուղղորդմամբ նախաձեռնում կամ ըստ պահանջի սկսում, շարունակում և ավարտում է զրույցը թեմայի շրջանակում, ընդգրկվում է քննարկումներին, արտահայտում է սեփական տեսակետը (կարող է խոսել ուշացումով կամ ուղղորդող հուշումից հետո), հաղորդակցման նպատակով կիրառում է սարքեր, մեթոդներ կամ այլ միջոցներ՝ հեռախոս, համակարգիչ, գրասալիկ, ժեստ, գրավոր հաղորդակցում և այլն (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):</p> <p>2 միավոր - Սովորողը հաճախ դժվարանում է իր նախաձեռնությամբ կամ ըստ պահանջի թեմայի շրջանակում</p>

օգտագործում սարքեր, մեթոդներ և այլ միջոցներ հաղորդակցության նպատակով:

սկսել, շարունակել և ավարտել զրույցը կամ կարողանում է պահպանել ոչ բոլոր բաղադրիչները՝ սկսում է, բայց դժվարանում է պահպանել զրույցի ընթացքը կամ հակառակը, խոսքը կառուցում է ոչ ճիշտ շարահյուսությամբ, բառապաշարն աղքատիկ է: Ընդգրկվում է քննարկումներին, արտահայտում է սեփական տեսակետը ուղղորդող հարցադրումների, ուսումնասովանդակ նյութերի կիրառման պարագայում, հաղորդակցման նպատակով կիրառում է սարքեր, մեթոդներ կամ այլ միջոցներ՝ հեռախոս, համակարգիչ, գրասալիկ, ժեստ, գրավոր հաղորդակցում՝ անձի ոչ մշտական աջակցությամբ (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

3 միավոր - Սովորողն ունի բանավոր, գրավոր կամ հաղորդակցման այլընտրանքային տարբերակներով սեփական կամ այլ անձի նախաձեռնությամբ զրույց կամ երկխոսություն սկսելու, շարունակելու և ավարտելու, քննարկումներին մասնակցելու, հաղորդակցման սարքեր, մեթոդներ և այլ միջոցներ օգտագործելու զգալի դժվարություններ: Գրեթե չի կարողանում նախաձեռնել իրավիճակին համապատասխան հաղորդակցություն կամ ըստ պահանջի սկսում, բայց չի կարողանում թեմայի շրջանակում շարունակել կառուցել խոսքը: Քննարկումներին մասնակցում է՝ արտահայտելով պարզ մտքեր, բառեր, բառակապակցություններ, որոք հիմնականում կապակցված չեն, կամ խոսքում կարող են նկատվել իմաստ չարտահայտող, քննարկման թեմային չվերաբերող արտահայտություններ: Հաղորդակցման նպատակով կիրառում է միայն այն սարքերը, մեթոդները կամ միջոցները, որոնց տիրապետման հմտությունները երկարատև ուսուցանվել են՝ հեռախոս, համակարգիչ, գրասալիկ, ժեստ, գրավոր հաղորդակցում և այլն: Նկատվում են խոսքի սահունության, տեմպի և ռիթմի խանգարումներ, խոսքային դադարներ, ջղաձգումներ, խոսքը հիմնականում անհասկանալի է նույնիսկ ծանոթների համար: Գրավոր խոսքը գրեթե անհասկանալի է կամ ընդհանրապես բացակայում է: Ոչ խոսքային հաղորդակցման միջոցներով կարողանում է փոխանցել առօրյայում հաճախ կիրառվող մի քանի պարզ գործողություններ: Սովորողը մշտապես ունի անձի ուղղորդման և աջակցության (ֆիզիկական, խոսքային), այլընտրանքային հաղորդակցման մեթոդների, միջոցների և ուսումնասովանդակ նյութերի կիրառման կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

4 միավոր - Սովորողը չի կարողանում մասնակցել պարզ երկխոսություններին, քննարկումներին կամ ոչ խոսքային հաղորդակցման միջոցներով փոխանցել որևէ տեղեկատվություն՝ նույնիսկ անձի ամբողջական աջակցության կամ այլընտրանքային ոչ խոսքային մեթոդների և միջոցների կիրառման պարագայում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 96–100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

ժ 4. Շարժունակությունը

Այս բաժինը ներառում է տեղաշարժվելը՝ մարմնի դիրքը կամ գտնվելու վայրը փոխելու կամ մեկ տեղից մյուսը տեղափոխվելու միջոցով, առարկաներ տանելը տեղաշարժելու կամ բանեցնելու միջոցով, քայլելը, վազելը կամ բարձրանալը, ինչպես նաև փոխադրման տարբեր ձևերից օգտվելը:

Մարմնի դիրքը փոխելը և պահպանելը (d410, d420), քայլելը և տեղաշարժվելը (d450-d469), փոխադրամիջոցով տեղաշարժվելը (d470)

Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողը որևէ դիրք ընդունում կամ այդ դիրքը փոխում, ինչպես է մի տեղից մյուսը տեղափոխվում, ինչպես է քայլում կամ այլ եղանակով տեղափոխվում, ինչպես է տարբեր վայրերում փոխադրամիջոցներով տեղաշարժվում:

0 միավոր - Սովորողն ինքնուրույն, առանց դժվարության կարողանում է մարմնի որևէ դիրք ընդունել, դիրքը փոխել կանգնած, պառկած, նստած, կքանստած, ծնկի իջած վիճակներում, ինչպես նաև մեկ հարթությունից տեղափոխվել մեկ այլ հարթություն նստած, պառկած դիրքերից: Կարողանում է խոչընդոտները շրջանցելով քայլել, զբոսնել, ոտքով կարճ կամ երկար տարածություններ անցնել, ինչպես նաև տեղաշարժվել այլ եղանակով՝ սողալ, մագլցել, ցատկել, վազել, լողալ, գլորվել և այլն: Առանց որևէ դժվարության կարողանում է որպես ուղևոր տեղափոխվել տրանսպորտային միջոցներով (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):

1 միավոր – Սովորողը փոքր-ինչ դժվարությամբ, բայց՝ ինքնուրույն, երբեմն՝ հենվելով կամ բռնվելով, կարողանում է ընդունել և փոխել մարմնի դիրքը կանգնած, պառկած, նստած, կքանստած, ծնկի իջած վիճակներում, ինչպես նաև մեկ հարթությունից մեկ այլ հարթություն տեղափոխվել նստած, պառկած դիրքերից: Կարողանում է խոչընդոտները շրջանցելով քայլել, զբոսնել, ոտքով կարճ կամ երկար տարածություններ անցնել, ինչպես նաև տեղաշարժվել այլ եղանակով՝ սողալ, մագլցել, ցատկել, վազել, լողալ, գլորվել և այլն, երբեմն ունենում է հավասարակշռության պահպանման դժվարություններ, կամ նրա մոտ նկատվում է դանդաղկոտություն, սակայն ինքնուրույն կարողանում է կառավարել և հաղթահարել դժվարությունները: Կարողանում է որպես ուղևոր տեղաշարժվել տրանսպորտային միջոցներով՝ աստիճանները բարձրանալ, նստել և իջնել (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):

2 միավոր - Սովորողն ունենում է օժանդակող սարքերի, սարքավորումների կամ այլ անձի ոչ մշտական աջակցության կարիք մարմնի որոշակի դիրք ընդունելու, կանգնած, պառկած, նստած, կքանստած, ծնկի իջած վիճակներում մարմինը տեղափոխելու համար, ինչպես նաև մեկ հարթությունից մեկ այլ հարթություն տեղափոխվելիս: Քայլում և տեղաշարժվում է դանդաղ և որոշ օգնող հարմարանքների միջոցով, օրինակ՝

	<p>պրոթեզ, քայլակ, օրթեզ կամ այլ անձի աջակցությամբ, ինքնուրույն տեղաշարժվում է քայլակով միայն հարմարեցված միջավայրում՝ ընդարձակ, առանց խոչընդոտների տարածության մեջ: Ուտքով կարողանում է քայլել կարճ տարածություններ, շրջանցել ոչ բոլոր խոչընդոտները, ինչպես նաև տեղաշարժվել այլ եղանակով՝ սողալ, մագլցել, ցատկել, վազել, լողալ, գլորվել և այլն, սակայն հիմնականում ունենում է հավասարակշռության պահպանման դժվարություններ: Որպես ուղևոր՝ տրանսպորտային միջոցներում ունի հարմարեցված փոխադրամիջոցի կամ անձի օգնության կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p> <p>3 միավոր - Սովորողը փոխում է մարմնի դիրքը քայլակով կանգնած, պառկած, նստած վիճակներում, ինչպես նաև մի հարթությունից մեկ այլ հարթություն տեղափոխվում է մեծ դժվարությամբ (գլորվում է փորի վրա պառկած վիճակում, սողում է առաջ, հենվում է ձեռքերի կամ որևէ ամուր մակերսի վրա) և այլ անձի, օգնող, օժանդակող հարմարանքների մշտական աջակցությամբ, օրինակ՝ տեղաշարժում է իր մարմինը միայն որոշ օգնող հարմարանքների միջոցով՝ սայլակ, քայլակ, օրթեզ, պրոթեզ և այլն: Հաճախ հատակին նստած դիրքը և հավասարակշռությունը պահելու համար անհրաժեշտ է իրանի հենարան և որոշ օգնող հարմարանքներ: Ինքնուրույն տեղաշարժվում է սայլակով (էլեկտրական կամ ձեռքով կառավարվող) միայն հարմարեցված միջավայրում՝ հարթ, ընդարձակ, առանց խոչընդոտների տարածություն (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p> <p>4 միավոր – Սովորողն առհասարակ չի կարողանում փոխել մարմնի հիմնական դիրքը, միշտ գտնվում է պառկած, նստած (հենված) վիճակում, չի կարողանում տեղափոխվել (չի տեղաշարժում իր մարմինը նույնիսկ լիովին հարմարեցված միջավայրում): Նստած է սայլակի վրա, չի կառավարում մարմինը, չի պահում գլուխը. օգնող հարմարանքների միջոցով անհրաժեշտ է պահել երեխայի գլուխը և հավասարակշռությունը, նրան գրկած են տեղաշարժում կամ տեղաշարժվում է սայլակով՝ այլ անձի անմիջական աջակցությամբ, քանի որ կրում է կորսետ և նույնիսկ շրջվելու համար ֆիզիկական աջակցության կարիք ունի (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 95-100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):</p>
Առարկաներ տանելը, տեղաշարժելը և բանեցնելը (d430-d449)	
<p><i>Դիփարկել, թե ինչպես է սովորողն աշխատում մանր և խոշոր առարկաներով,</i></p>	<p>0 միավոր - Սովորողն ինքնուրույն, առանց դժվարության կարողանում է կառավարել դաստակի, ձեռքի և մատների նուրբ շարժումները, կարողանում է բռնել մեծ և փոքր առարկաներ, քաշել, հրել, բարձրացնել և տեղափոխել առարկաները, օգտագործել երկու ձեռքերը համակարգված գործողություններ կատարելիս,</p>

ինչպես է կառավարում ձեռքի և մատների նուրբ շարժումները, դաստակի և բազկի համակարգված շարժումները, ինչպես է օգտագործում երկու ձեռքերը: Մասնավորապես դիտարկել, թե ինչպես է բռնում, քաշում, ձգում, հրում, վերցնում, բարձրացնում, տեղափոխում առարկաները, ինչպես է բռնում կավիճը, մատիտը, գրիչը և կատարում համապատասխան շարժումներ, ինչպես է աշխատում մկրատով, ծեփում, կոճկում և արձակում մեծ ու մանր կոճակները, կապում կամ արձակում կոշկաքուղը:

մկրատով կտրել, քուղերը կապել, օգտագործել սպասքի պարագաները, կատարել գրելու, ներկելու համակարգված շարժումներ (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):

1 միավոր – Սովորողը փոքր-ինչ դժվարությամբ, բայց ինքնուրույն կարողանում է կառավարել դաստակի, բազկի, ձեռքի և մատների նուրբ շարժումները, կարողանում է բռնել մեծ և փոքր առարկաներ, քաշել, հրել, բարձրացնել և տեղափոխել առարկաները, օգտագործել երկու ձեռքերը՝ կատարելով համակարգված գործողություններ, սակայն ունենում է որոշ սահմանափակումներ մանր, ծանր և փխրուն առարկաներով գործողություններ կատարելիս, ինչպես նաև նվազում է գործողության կատարման որակը (ճկունություն) և/կամ արագությունը, որի պատճառը կարող է լինել ձեռքերի, մատների լարվածությունը, թուլությունը կամ դողը: Գործողությունների սահմանափակումները չեն խոչընդոտում սովորողի ինքնուրույնությանը առօրյայում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):

2 միավոր – Սովորողը դժվարությամբ է կառավարում դաստակի, ձեռքի և մատների նուրբ շարժումները, կարողանում է հրել, հարվածել՝ ավելի շատ ուժ գործադրելով, բարձրացնել և տեղաշարժել խոշոր առարկաները՝ օգտագործելով երկու ձեռքերը միասին, որը պայմանավորված է ձեռքերի, մատների զգալի լարվածությամբ, թուլությամբ կամ դողով, կարող է նկատվել աջ կամ ձախ ձեռքի գերակայություն: Ձեռքի մատների նուրբ շարժումները և համակարգումը տուժած են: Հաճախ մանր առարկաներով գործողություններ կատարելիս կարիք ունի հարմարեցված պարագաների (հաստ մատիտ, հարմարեցված գրիչ, մկրատ), ինչպես նաև մատիտը կամ գրիչը բռնում է միայն իրեն հարմար տարբերակով՝ ներկելիս դուրս է գալիս պատկերի ուրվագծի սահմաններից, ձեռքի և դաստակի կոորդինացված շարժումներով գծում/նկարում է՝ օգտագործելով թղթի ամբողջ մակերեսը: Գործողությունների սահմանափակումները հիմնականում չեն խոչընդոտում առօրյայում սովորողի ինքնուրույնությանը (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

3 միավոր – Սովորողի մոտ նկատվում է մանր առարկաները բռնելու, հրելու, հարվածելու, տեղափոխելու մեծ դժվարություն՝ պայմանավորված դաստակի արտահայտված դողի, ձեռքերի մկանային լարվածության կամ թուլության հետ: Կարողանում է ձեռքերով հրել, շարժել միայն ավելի խոշոր առարկաները (գնդակ գլորել), բռնել, բարձրացնել միայն իրեն հարմարեցված իրերը, երկու ձեռքերն օգտագործել խոշոր առարկան բռնած

պահելու համար: Չի կարողանում ինքնուրույն բռնել մատիտը, գրիչը, անձի անմիջական աջակցության դեպքում (ձեռքը բռնած) մատիտը բռնում է ամբողջ ձեռքի ավոյվ և կատարում գրելու կամ նկարելու անկանոն շարժումներ (խզբզում է): Լավագույն դեպքում կարողանում է կատարել պարզ գործողություններ ֆիզիկական աջակցությամբ, օրինակ՝ կոճակ սեղմել: Գործողությունների սահմանափակումները հիմնականում խոչընդոտում են սովորողի ինքնուրույնությանը առօրյայում, անհրաժեշտ է շարունակական ֆիզիկական աջակցություն, հարմարեցված դիրք, աջակցող սարքավորումներ և տեխնոլոգիաներ (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

4 միավոր – Սովորողն առհասարակ չի կարողանում կատարել դաստակի, ձեռքի և մատների նույն շարժումներ՝ բռնել մեծ և փոքր առարկաներ, քաշել, հրել, շարժել բարձրացնել, տեղափոխել: Դաստակի, ձեռքի և մատների շարժումները համակարգված չեն, կատարում է անորոշ շարժումներ: Չի կարողանում երկու ձեռքերով բռնել նույնիսկ ավելի խոշոր, հարմարեցված առարկաները, անհրաժեշտ է մշտական ֆիզիկական աջակցություն (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 95-100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

d 5. Ինքնասպասարկումը

Այս բաժինը ներառում է սեփական անձի խնամքը, լվացվելը և սրբվելը, մարմինը և մարմնի մասերը խնամելը, հագնվելը, ուտելը, խմելը և առողջությանը հետևելը (d 510- d 571):

Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողը հետևում սեփական առողջությանը և կատարում ինքնասպասարկմանն ուղղված գործողությունները, ինչպես է սոցիալական նորմերին և եղանակին համապատասխան հագուստը ներդրում:

0 միավոր - Տարիքին համապատասխան զարգացած են ինքնասպասարկման հմտությունները: Սովորողն ինքնուրույն, առանց որևէ դժվարության կարողանում է հոգալ բնական կարիքները, կատարել հանվելու, հագնելու, լվացվելու, ուտելու, խմելու հետ կապված բոլոր գործողությունները, ինչպես նաև հետևում է սեփական առողջությանը և անվտանգությանը (գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):

1 միավոր – Սովորողը փոքր-ինչ դժվարությամբ, բայց ինքնուրույն կարողանում է հետևել սեփական առողջությանն ու անվտանգությանը, հոգալ բնական կարիքները և խնամել մարմնի մասերը (երբեմն հուշելու կարիք է լինում), կատարել ինքնասպասարկմանն ուղղված գործողությունները. ինքնուրույն սնվում է, սակայն՝ անփոյթ ու դանդաղ, հանվելու, հագնվելու, կոճակները կոճկելու, կոշիկների քուղերը կապելու համար պահանջվում է ավելի երկար ժամանակ ու ջանք գործադրել (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

2 միավոր - Սովորողը դժվարությամբ է կարողանում հետևել սեփական առողջությանն ու անվտանգությանը, հոգալ բնական կարիքները և խնամել մարմնի մասերը, կատարել ինքնասպասարկմանն ուղղված գործողությունները (հաճախ հուշման, ուղղորդման կարիք է լինում)։ Կարողանում է լվացվել, հետևել սեփական հիգիենային և հոգալ բնական կարիքները մասնակի օգնությամբ կամ կատարում է դրանց հետ կապված պարզ գործողությունները, ինքնուրույն սնվում է, սակայն՝ անփույթ ու շատ դանդաղ, կարողանում է հանել և հագնել այնպիսի հագուստներ, որոնք չունեն ճարմանդներ, փոքր կոճակներ, կարողանում է կոճկել միայն մեծ կոճակները, կոշիկների քուղերը կապելիս պահանջվում է մեծահասակի օգնություն և ավելի երկար ժամանակ ու ջանք։ Գործողությունների սահմանափակումները հիմնականում չեն խոչընդոտում սովորողի ինքնուրույնությանը առօրյայում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք)։

3 միավոր – Սովորողի մոտ նկատվում են արտահայտված դժվարություններ սեփական առողջության, անվտանգության, բնական կարիքները, ինչպես նաև մարմնի խնամքի մասին հոգալիս։ Ինքնասպասարկմանն ուղղված գործողությունները կատարելիս հաճախ կարիք է լինում այլ անձի անմիջական աջակցության։ Երեխան մեկնում է ձեռքերը դեպի հոսող ջուրը, վերցնում է սրբիչը, սակայն լվացվելուն ուղղված գործողություններ չի կատարում, կրում է տակդիր, կարող է արտահայտել իր պահանջմունքը, բայց դրան ուղղված գործողությունները կատարելիս ունի մշտական ուղղորդման կարիք, սնվում է հիմնականում ձեռքերով, չի կարողանում ինքնուրույն և ճիշտ բռնել, կիրառել գդալը, բաժակը կամ բռնում է ձեռքի ամբողջ ափով և կատարում չհամակարգված շարժումներ (ուտում և խմում է անփույթ կամ սնունդը բերանին չի հասցնում), օգտվում է սպասքից անձի անմիջական աջակցության դեպքում (ձեռքը բռնած)։ Հանում և հագնում է հագուստի միայն մի մասը և/կամ կատարում է օգնող գործողություններ։ Լավագույն դեպքում կարողանում է կատարել պարզ, չհամակարգված գործողություններ ֆիզիկական աջակցությամբ, օրինակ՝ ոտքը դնել կոշիկի մեջ։ Գործողությունների սահմանափակումները հիմնականում խոչընդոտում են սովորողի ինքնուրույնությանը առօրյայում, անհրաժեշտ են շարունակական ֆիզիկական աջակցություն, հարմարեցված պարագաներ, աջակցող սարքավորումներ և տեխնոլոգիաներ (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք)։

4 միավոր – Սովորողն առհասարակ չի կարողանում հոգալ բնական կարիքները, կատարել հանվելու, հագնելու, լվացվելու, ուտելու, խմելու հետ կապված բոլոր գործողությունները, ինչպես նաև հետևել սեփական

առողջությանը և անվտանգությանը (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 95-100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

d 6. Կենցաղը

Այս բաժինը ներառում է կենցաղային և ամենօրյա գործողությունների ու առաջադրանքների կատարումը, այդ թվում՝ սննդամթերք, հագուստ և առաջին անհրաժեշտության այլ պարագաներ ձեռք բերելը, տունը մաքրելը, անձնական և կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը և այլ անձանց օգնելը (d 620, d 630, d 640, d 650, d 660):

Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողը փարիքին համապատասխան վարում առօրյա կենցաղային կյանքը՝ գնումներ կատարել, կերակուր պատրաստել, փնային գործեր կատարել, հոգ տանել կենցաղային իրերի և այլ անձանց մասին:

0 միավոր – Սովորողը կարողանում է ինքնուրույն, առանց որևէ դժվարության նպատակաուղղված կերպով ընտրել՝ գներն ու որակական հատկանիշները համեմատելով, գներ և տեղափոխել անհրաժեշտ կենցաղային իրեր, վճարումներ կատարել որոշակի ծառայությունների համար (կոմունալների վճարում), սեփական անձի կամ այլ անձանց համար պարզ կամ բաղադրյալ կերակուրների պատրաստումը պլանավորել, կազմակերպել, իրականացնել, մատուցել, նաև օգնել նշված գործողությունների կատարման ընթացքում կամ դրանց կատարմանն ուղղված ցուցումներ տալ, ինչպես նաև հետևել կացարանի մաքրությանը՝ անհրաժեշտության դեպքում օգտագործելով կենցաղային տեխնիկա, սարքավորումներ, ընդգրկվել տնային գործերի կատարման, հագուստի, սպասքի խնամքի ապահովման գործընթացներում (մաքրել, վիճակ, սրբել, չորացնել, աղբը թափել): Կարողանում է նաև խնամել, վերանորոգել կենցաղային իրերը, հոգ տանել ընտանի կենդանիների, բույսերի մասին, օգնել այլ անձանց ինքնասպասարկման, տեղաշարժման, հաղորդակցման գործընթացներում, ինչպես նաև մտահոգվել և հոգ տանել նրանց ինքնազգացողության, խնամքի մասին (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում կարող են նկատվել դժվարություններ):

1 միավոր – Սովորողը փոքր-ինչ դժվարությամբ, բայց ինքնուրույն կարողանում է ընտրել՝ գներն ու որակական հատկանիշները համեմատելով, գներ և տեղափոխել անհրաժեշտ կենցաղային իրեր, վճարումներ կատարել որոշակի ծառայությունների համար (կոմունալների վճարում), սեփական անձի կամ այլ անձանց համար պարզ կամ բաղադրյալ կերակուրների պատրաստումը պլանավորել, կազմակերպել, իրականացնել, մատուցել և/կամ օգնել նշված գործողությունների կատարման ընթացքում, ինչպես նաև հետևել կացարանի մաքրությանը՝ անհրաժեշտության դեպքում օգտագործելով կենցաղային տեխնիկա, սարքավորումներ, ընդգրկվել տնային գործերի կատարման, հագուստի, սպասքի խնամքի ապահովման գործընթացներում (մաքրել, վիճակ, սրբել, չորացնել, աղբը թափել): Կարողանում է նաև խնամել, վերանորոգել կենցաղային իրերը, հոգ տանել ընտանի կենդանիների, բույսերի մասին, օգնել այլ անձանց ինքնասպասարկման, տեղաշարժման, հաղորդակցման

գործընթացներում, ինչպես նաև մտահոգվել և հոգ տանել նրանց ինքնազգացողության, խնամքի մասին: Վերոնշյալ գործողությունների կատարման ժամանակ սովորողն ունի հուշման, ուղղորդման կարիք՝ խոսք, ոչ խոսքային միջոցներ, նկարներ, սխեմաներ և այլն (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

2 միավոր – Սովորողը հիմնականում դժվարանում է նպատակաուղղված կերպով ինքնուրույն կատարել կենցաղային և ամենօրյա գործողությունները՝ ստանալով անձի հաճախակի աջակցություն (հաջորդական քայլերի ուղղորդում, հարմարեցված պարագաներ, հաճախակի խոսքային կամ մասնակի ֆիզիկական աջակցություն, ոչ խոսքային միջոցներով տրվող հուշումներ, նկարներ, սխեմաներ և այլն) կարողանում է ընտրել, գնել և տեղափոխել անհրաժեշտ կենցաղային իրեր, պատրաստել պարզ կերակուրներ և/կամ օգնել նշված գործողությունների կատարման ընթացքում, ինչպես նաև հետևել կացարանի մաքրությանը՝ անհրաժեշտության դեպքում օգտագործելով կենցաղային տեխնիկա, սարքավորումներ, ընդգրկվել տնային գործերի կատարման, հագուստի, սպասքի խնամքի ապահովման գործընթացներում (մաքրել, լվանալ, սրբել, չորացնել, աղբը թափել): Կարողանում է նաև խնամել, վերանորոգել կենցաղային իրերը, հոգ տանել ընտանի կենդանիների, բույսերի մասին, օգնել այլ անձանց ինքնասպասարկման, տեղաշարժման, հաղորդակցման գործընթացներում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

3 միավոր – Սովորողի մոտ նկատվում են արտահայտված դժվարություններ, ինչի արդյունքում պահանջվող գործողություններից որևէ բաղադրիչ իրականացնելու համար ունի այլ անձի կամ հարմարեցված պարագաների մշտական աջակցության կարիք: Կարողանում է ընտրել (ցույց տալ), գնել որոշ իրեն ծանոթ իրեր՝ ըստ տրված ցուցումների, մշտական աջակցությամբ տաքացնել, մատուցել պատրաստված կերակուրը և/կամ օգնել նշված գործողությունների կատարման ընթացքում, ինչպես նաև առանձին, պարզ գործողություններով հավաքել սեփական իրերը՝ անհրաժեշտության դեպքում օգտագործելով կենցաղային տեխնիկա, սարքավորումներ, ընդգրկվել տնային գործերի կատարման գործընթացներում (մաքրել սեղանը, հատակը, հավաքել աղբը): Այլ անձի հետ համատեղ կարողանում է իրականացնել կենցաղային իրերի, ընտանի կենդանիների, բույսերի խնամքի հետ կապված որևէ պարզ գործողություն, օգնել այլ անձանց՝ կատարելով պարզ ցուցումները, օրինակ՝ բաժակը տալ, հագուստը բերել և այլն (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

4 միավոր – Սովորողն առհասարակ չի կարողանում իրականացնել կենցաղային և ամենօրյա նույնիսկ ամենապարզ գործողություններ, ինչի արդյունքում ունի այլ անձի ամբողջական աջակցության կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 95-100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

Ճ 7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները

Այս բաժինը ներառում է այլ անձանց հետ հիմնական և բարդ փոխհարաբերություններ ձևավորելը, հաստատելը և պահպանելը, ինչպես նաև շփման ընթացքում իրավիճակին համապատասխան վարքագիծն ու հույզերը կառավարելը և վերահսկելը հասարակության համար ընդունելի եղանակով:

Ընդհանուր միջանձնային փոխհարաբերություններ (ճ710, ճ720)

Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողն այլ մարդկանց հետ փոխհարաբերություններում ցուցաբերում հարգանք, հոգատարություն և հանդուրժողականություն, ինչպես նաև շփում հաստատում և պահպանում՝ դրսևորելով իրավիճակին համապատասխան հույզեր ու վարքագիծ:

0 միավոր – Սովորողը հիմնական և բարդ միջանձնային փոխհարաբերություններ հաստատելիս, համապատասխան իրավիճակում հարաբերությունները պահպանելիս և հասարակության կողմից ընդունելի եղանակով հարաբերությունները կառավարելիս դժվարություններ չունի: Կարողանում է այլ անձանց զգացմունքներին արձագանքել իրավիճակին համապատասխան՝ դրսևորելով հարգանք և ջերմ հարաբերություններ, երախտագիտություն և հանդուրժողականություն, ինչպես նաև համարժեք արձագանքել քննադատությանը և ցուցաբերել քննադատական մտածողություն հարաբերություններում: Հասարակության համար ընդունելի եղանակով հույզերն ու վարքագիծն իրավիճակին համապատասխան դրսևորելիս դժվարություններ չեն նկատվում. կարողանում է այլ անձանց հետ կարճատև և երկարատև շփում հաստատել ու պահպանել, ինչպես նաև գիտակցել և պահպանել իր և նրանց միջև սոցիալական տարածությունը՝ մշակութային նորմերին համապատասխան (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում կարող են նկատվել դժվարություններ):

1 միավոր – Սովորողն ինքնուրույն, սակայն փոքր-ինչ դժվարությամբ կամ ուղղորդմամբ կարողանում է հաստատել և պահպանել հիմնական և բարդ միջանձնային փոխհարաբերություններ: Կարողանում է այլ անձանց զգացմունքներին արձագանքել իրավիճակին համապատասխան՝ դրսևորելով հարգանք և ջերմ հարաբերություններ, երախտագիտություն և հանդուրժողականություն, ինչպես նաև համարժեք արձագանքել քննադատությանը և ցուցաբերել քննադատական մտածողություն հարաբերություններում: Հասարակության համար ընդունելի եղանակով հույզերն ու վարքագիծն իրավիճակին համապատասխան դրսևորելիս, այլ անձանց հետ կարճատև և երկարատև շփում հաստատելիս ու պահպանելիս, ինչպես նաև իր և նրանց միջև սոցիալական

տարածություն պահպանելիս երբեմն ունենում է ուղղորդման և/կամ վերահսկման անհրաժեշտություն (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):

2 միավոր - Սովորողը հիմնական և բարդ միջանձնային փոխհարաբերություններ ձևավորելիս, պահպանելիս, հասարակության կողմից ընդունելի եղանակով հարաբերությունները կարգավորելիս, ինչպես նաև դրանք դադարեցնելիս հաճախ ունենում է դժվարություններ. կարող է դրսևորել անկանխատեսելի ու իրավիճակին անհամապատասխան վերաբերմունք, հիմնականում շփվում է իրեն ծանոթ անձանց հետ, կարողանում է հարաբերություններում ցուցաբերել հարգանք, ջերմություն, երախտագիտություն, սակայն դժվարանում է ընդունել կարծիքների անհամաձայնությունը և դրանց համարժեք արձագանքել: Դժվարանում է նաև հասարակության կողմից ընդունելի ձևով շփվել, պահպանել սոցիալական տարածություն: Հույզերն իրավիճակին համապատասխան դրսևորելիս, տվյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի եղանակով վարքը կառավարելիս հաճախ ունենում է բազմակի ուղղորդումների, ուսումնամեթոդական, հոգեբանական և մանկավարժական աջակցության կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

3 միավոր - Սովորողն ունի զգալի դժվարություններ ծանոթ և անծանոթ անձանց հետ շփում հաստատելիս և պահպանելիս, դժվարանում է անգամ դրսևորել հարգանք և ջերմություն, երախտագիտություն: Սովորողը գրեթե միշտ չի կարողանում համարժեք արձագանքել իրեն կամ այլ անձանց ուղղված նկատողությանը, քննադատությանը, օրինակ՝ անտարբեր է կամ շատ բուռն է արձագանքում դրանց: Հիմնականում դժվարանում է դրսևորել իրավիճակին համապատասխան վարքագիծ և հույզեր, ինչպես նաև պահպանել սոցիալական տարածություն իր և այլ անձանց միջև: Սովորողն այլ անձանց հետ շփվելու ընթացքում համապատասխան վարքագիծ դրսևորելու համար մշտապես ունենում է այլ անձի ֆիզիկական, խոսքային, ուսումնամեթոդական, հոգեբանական և մանկավարժական աջակցության կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

4 միավոր - Սովորողը չի կարողանում հաստատել և պահպանել անգամ հիմնական միջանձնային փոխհարաբերություններ. չի շփվում ծանոթ անձանց հետ, չի կարողանում հույզերն ու վարքագիծն իրավիճակին համապատասխան դրսևորել նույնիսկ այլ անձի մշտական և ամբողջական աջակցության դեպքում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 96–100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

Կոնկրետ միջանձնային հարաբերություններ (d730, d740, 760)

*Դիփարկել սովորողի՝ ծանոթ
և անծանոթ անձանց հետ
ֆորմալ և ոչ ֆորմալ
հարաբերություններում
դրսևորվող շփման և
հաղորդակցման
առանձնահատկությունները:*

0 միավոր - Սովորողը ծանոթ և անծանոթ անձանց հետ կոնկրետ նպատակով ժամանակավոր կամ մշտական ֆորմալ և ոչ ֆորմալ կապեր հաստատելիս և պահպանելիս չունի դժվարություններ, նախաձեռնող է, կարողանում է պահպանել հասարակական նորմերը: Սովորողն առանց դժվարության կարողանում է հաստատել և պահպանել ընտանեկան և ազգակցական հարաբերություններ: Անհրաժեշտության դեպքում աջակցություն ստանալու և տրամադրելու նպատակով դիմում է ընտանիքի անդամներին, ազգականներին, ծանոթ և անծանոթ անձանց (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում կարող են նկատվել դժվարություններ):

1 միավոր - Սովորողն ինքնուրույն, սակայն փոքր-ինչ դժվարությամբ, կարողանում է ծանոթ և անծանոթ անձանց հետ կոնկրետ նպատակով ժամանակավոր կամ մշտական ֆորմալ և ոչ ֆորմալ կապեր հաստատել, պահպանել, սակայն երբեմն այլ անձի խոսքային ուղղորդման կամ վերահսկման կարիք է լինում: Անհրաժեշտության դեպքում նվազագույն ուղղորդմամբ կարողանում է դիմել ընտանիքի անդամներին, ազգականներին, ծանոթ և անծանոթ անձանց՝ աջակցություն ստանալու և տրամադրելու նպատակով (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):

2 միավոր - Սովորողը ծանոթ և անծանոթ անձանց հետ կոնկրետ նպատակով ժամանակավոր կամ մշտական ֆորմալ և ոչ ֆորմալ կապեր հաստատելիս և պահպանելիս հաճախ ունենում է դժվարություններ. շփման մեջ նախաձեռնող չէ, որոշակի աջակցության՝ բազմակի խոսքային, մասնագիտական և ուսումնամեթոդական ուղղորդումների կարիք ունի: Անհրաժեշտության դեպքում դժվարությամբ է դիմում ընտանիքի անդամներին, ազգականներին, ծանոթ և անծանոթ անձանց աջակցություն ստանալու և տրամադրելու նպատակով (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

3 միավոր - Սովորողը ծանոթ և անծանոթ անձանց հետ ժամանակավոր կամ մշտական ֆորմալ և ոչ ֆորմալ կապեր հաստատելիս և պահպանելիս ունենում է զգալի դժվարություններ՝ հիմնականում անտարբեր է, չի ցանկանում շփում հաստատել և հաղորդակցվել, անհրաժեշտ է այլ անձի մշտական ուղղորդում և մասնագիտական աջակցություն: Անգամ խիստ անհրաժեշտության դեպքում ինքնուրույն չի դիմում ընտանիքի անդամներին, ազգականներին, ծանոթ և անծանոթ անձանց կամ դիմում է միայն կոնկրետ անձանց՝ աջակցություն ստանալու և տրամադրելու նպատակով (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

4 միավոր - Սովորողը բոլորովին չի կարողանում ծանոթ և անծանոթ անձանց հետ ժամանակավոր կամ մշտական կապեր հաստատել և պահպանել անգամ այլ անձի ամբողջական աջակցության դեպքում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 96–100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

Ճ 8. Կյանքի հիմնական բնագավառները
 Այս բաժինը ներառում է կրթության, խաղային գործունեության մեջ ներգրավվելը, ինչպես նաև տնտեսական գործարքներ կատարելը (ճ815, ճ820, ճ860, ճ880):

Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողը ներգրավվում և մասնակցում խաղային և ուսումնական գործընթացներին, կատարում հանձնարարված առաջադրանքները, տնտեսական գործարքները, տնօրինում գումարը:

0 միավոր - Սովորողը առանց որևէ դժվարության կարողանում է ներգրավվել նախադպրոցական (տարիքին համապատասխան զարգացած են իմացական գիտելիքները և հմտությունները, ունի պատրաստվածություն դպրոց հաճախելու համար) և դպրոցական կրթության մեջ (հաշվառված է ուսումնական հաստատությունում և պատշաճ կերպով հաճախում է դպրոց, տարիքին համապատասխան ստանում է ակադեմիական գիտելիքներ), կատարել ֆորմալ և ոչ ֆորմալ կրթությանն առնչվող պարտականությունները, առաջադրանքները, ներգրավվում է խմբային առաջադրանքներին և համագործակցում է այլ անձանց հետ: Կարողանում է տարիքին համապատասխան կատարել տնտեսական գործարքներ՝ կատարել գնումներ, վերահսկել դրամը: Մասնակցում է խաղային գործողություններին ինքնուրույն կամ այլ երեխաների հետ՝ նպատակաուղղված կերպով կիրառելով նյութերը, առարկաները, խաղալիքները (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում կարող են նկատվել դժվարություններ):

1 միավոր – Սովորողը փոքր-ինչ դժվարությամբ, բայց ինքնուրույն կարողանում է ներգրավվել նախադպրոցական (տարիքին համապատասխան զարգացած են տարրական իմացական գիտելիքները և հմտությունները, ունի պատրաստվածություն դպրոց հաճախելու համար) և դպրոցական կրթության մեջ (հաշվառված է ուսումնական հաստատությունում և հաճախում է դպրոց, տարիքին համապատասխան ստանում է ակադեմիական գիտելիքներ, սակայն որոշ առարկաների ծրագրի շրջանակներում ուսումնական նյութը յուրացնելիս կարիք է ունենում ուղղորդման կամ հավելյալ ժամանակի տրամադրման): Կարողանում է մեծահասակի վերահսկողությամբ, երբեմն խոսքային ուղղորդմամբ կատարել ֆորմալ և ոչ ֆորմալ կրթությանն առնչվող պարտականությունները, առաջադրանքները, ներգրավվել խմբային առաջադրանքներին և համագործակցել այլ անձանց հետ: Կարողանում է կատարել գնումներ, սակայն դրամը տնտեսելիս և նպատակային կերպով օգտագործելիս կարիք է ունենում վերահսկողության: Մասնակցում է խաղային գործողություններին ինքնուրույն կամ այլ երեխաների հետ՝ նպատակաուղղված կերպով կիրառելով նյութերը,

առարկաները, խաղալիքները, երբեմն ունենալով ուղղորդման անհրաժեշտություն (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում կարող են նկատվել դժվարություններ):

2 միավոր – Սովորողը նախադպրոցական (տարիքին համապատասխան զարգացած չեն տարրական իմացական գիտելիքները և հմտությունները, չունի բավարար պատրաստվածություն դպրոց հաճախելու համար) և դպրոցական (հաշվառված է ուսումնական հաստատությունում և հաճախում է դպրոց, սակայն դժվարանում է ստանալ տարիքին համապատասխան ակադեմիական գիտելիքներ, առարկաների ծրագրի շրջանակներում ուսումնական նյութը դժվարանում է յուրացնել, կարիք է ունենում մասնագետի օգնության և հավելյալ ժամանակի տրամադրման) կրթության գործընթացներին ներգրավվելիս հաճախ ունենում է զգալի դժվարություններ: Հաճախ այլ անձի որոշակի օգնությամբ կարողանում է մասամբ կատարել ֆորմալ և ոչ ֆորմալ կրթությանն առնչվող պարտականությունները, առաջադրանքները, ներգրավվել խմբային առաջադրանքների կատարման գործընթացում և համագործակցել այլ անձանց հետ: Կարողանում է կատարել գնումներ հստակ գումարի սահմաններում կամ օգտվելով նախապես կազմված գնումների ցանկից, դժվարանում է դրամը տնտեսելիս և հաճախ նաև նպատակային կերպով օգտագործելիս: Խաղային գործողություններին ինքնուրույն կամ այլ երեխաների հետ մասնակցելիս, նյութերը, առարկաները, խաղալիքները նպատակաուղղված կիրառելիս ունենում է որոշակի աջակցության կարիք (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

3 միավոր – Սովորողի մոտ նկատվում են արտահայտված դժվարություններ նախադպրոցական (տարիքին համապատասխան զարգացած չեն տարրական նվազագույն իմացական գիտելիքները և հմտությունները, չունի բավարար պատրաստվածություն դպրոց հաճախելու համար) և դպրոցական (հաշվառված է ուսումնական հաստատությունում, սակայն կարող են նկատվել ցածր հաճախելիություն կամ ներգրավվածություն դասապրոցեսներին, տարիքին համապատասխան դժվարանում է ստանալ ակադեմիական գիտելիքներ, դժվարությամբ է յուրացնում անգամ ուսումնական պարզ նյութը, հասկացությունները, մասնագետի մշտական աջակցության կարիք է ունենում) կրթության գործընթացներին ներգրավվելիս: Դժվարանում է կատարել ֆորմալ և ոչ ֆորմալ կրթությանն առնչվող պարզ առաջադրանքները, գործողությունները, ներգրավվել խմբային առաջադրանքների կատարման գործընթացներին և համագործակցել այլ անձանց հետ: Դժվարանում է կատարել գնումներ անգամ հստակ գումարի սահմաններում, չի կարողանում դրամը նպատակային կերպով օգտագործել: Խաղային գործողություններին մասնակցում է այլ անձի մշտական ներգրավվածության դեպքում,

նպատակաուղղված կերպով կիրառում է սահմանափակ քանակությամբ առարկաներ, խաղալիքներ: Վերոնշյալ գործողությունների կատարման և ներգրավման համար անհրաժեշտ է մշտական, ամբողջական աջակցություն, ոչ խոսքային միջոցներ, նկարներ, սխեմաներ և ուսումնամեթոդական այլ նյութերի տրամադրում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

4 միավոր – Սովորողի մոտ նկատվում են զգալի դժվարություններ նախադպրոցական (առհասարակ չունի պատրաստվածություն դպրոց հաճախելու համար) և դպրոցական (ընդհանրապես չունի ներգրավվածություն դասապրոցեսին) կրթության գործընթացներին ներգրավվելիս: Չի կարողանում կատարել անգամ պարզ առաջադրանքները, գործողությունները, ներգրավվել խմբային առաջադրանքների կատարման ընթացքին և համագործակցել այլ անձանց հետ նույնիսկ այլ անձի ամբողջական միջամտությամբ: Չունի պատկերացում դրամի վերաբերյալ: Չի կարողանում ինքնուրույն զբաղվել որևէ խաղային գործունեությամբ կամ ներգրավվել խմբային խաղերին, ինչպես նաև նպատակաուղղված կերպով չի կիրառում առարկաներ, խաղալիքներ անգամ մշտական, ամբողջական աջակցության դեպքում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 95-100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

d 9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը

Այս բաժնում ներկայացված են սովորողների ներգրավվածությունը համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքի բոլոր ոլորտներում և դրա համար պահանջվող հմտությունները (d910, d920):

Դիտարկել, թե ինչպես է սովորողը մասնակցություն ցուցաբերում համայնքային ֆորմալ և ոչ ֆորմալ միավորումներին, հասարակական կյանքին առնչվող արարողություններին, տարաբնույթ հավաքույթներին, ինչպես նաև ցանկացած տեսակի

0 միավոր - Սովորողը կարողանում է ինքնուրույն, առանց որևէ դժվարության ներգրավվել համայնքի, սոցիալական կյանքի բոլոր ոլորտներում, հասարակական ակումբներում կամ էթնիկական տարբեր խմբերում, ծիսակատարություններին, արարողություններին, ինչպիսիք են հարսանիքները, մկրտությունները և այլ տոները: Կարողանում է նաև մասնակցություն ցուցաբերել խաղահրապարակներում, այգիներում, փողոցում կամ հասարակական այլ վայրերում կազմակերպվող միջոցառումներին: Սովորողն առանց որևէ միջամտության մասնակցում է խաղային, ժամանցային, սպորտային, մշակութային միջոցառումներին՝ այցելելով պատկերասրահներ, թանգարաններ, կինոթատրոններ կամ թատրոններ, ինչպես նաև մասնակցություն է ցուցաբերում դպրոցական և համայնքային մրցակցային օլիմպիադաներին, սպորտային իրադարձություններին միայնակ կամ խմբի կազմում: Սովորողն ունի սիրելի զբաղմունք և նախասիրություններ և կարողանում է ինքնուրույն ներգրավվել դրանց առնչվող միջոցառումներին, ինչպես օրինակ՝ նկարների, մետաղադրամների, քարերի հավաքածուներ կազմելը, արվեստի կամ արհեստի խմբակներ հաճախելը: Մասնակցում է նաև առօրյա

խաղային, սպորտային և ժամանցային միջոցառումներին:

հանդիպումներին՝ ընկերներ, ազգականներ (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 0–4% դեպքերում կարող են նկատվել դժվարություններ):

1 միավոր - Սովորողը կարողանում է ինքնուրույն, սակայն փոքր-ինչ դժվարությամբ կամ ուղղորդմամբ (հիշեցում, հուշում՝ հայացքով, ժեստով կամ խոսքով) ներգրավվել համայնքի, սոցիալական կյանքի բոլոր ոլորտներում, հասարակական ակումբներում կամ էթնիկական տարբեր խմբերում, ծիսակատարություններին, արարողություններին, ինչպիսիք են հարսանիքները, մկրտությունները և այլ տոները: Կարողանում է նաև մասնակցություն ցուցաբերել խաղահրապարակներում կամ հասարակական այլ վայրերում կազմակերպվող միջոցառումներին: Սովորողը երբեմն մեծահասակի ուղղորդմամբ մասնակցում է խաղային, ժամանցային, սպորտային, մշակութային միջոցառումներին՝ այցելելով պատկերասրահներ, թանգարաններ, կինոթատրոններ կամ թատրոններ, ինչպես նաև մասնակցություն է ցուցաբերում դպրոցական և համայնքային մրցակցային օլիմպիադաներին, սպորտային իրադարձություններին միայնակ կամ խմբի կազմում: Սովորողն ունի սիրելի զբաղմունք և նախասիրություններ և կարողանում է ինքնուրույն, սակայն մեծահասակի վերահսկողությամբ ներգրավվել դրանց առնչվող միջոցառումներում, ինչպես օրինակ՝ նկարների, մետաղադրամների, քարերի հավաքածուներ կազմելը, արվեստի կամ արհեստի խմբակներ հաճախելը: Մասնակցում է նաև առօրյա հանդիպումներին՝ ընկերներ, ազգականներ (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 5–24% դեպքերում ունի ուղղորդման կարիք):

2 միավոր - Սովորողը հաճախ դժվարանում է նպատակաուղղված կերպով ինքնուրույն ներգրավվել համայնքային, սոցիալական կյանքի բոլոր ոլորտներում, հաճախ ունենում է որոշակի աջակցության կարիք հասարակական ակումբներում կամ էթնիկական տարբեր խմբերում, ծիսակատարություններին, արարողություններին (ամուսնություններ, մկրտություններ և այլն) մասնակցություն ցուցաբերելու համար: Դժվարանում է նաև ինքնուրույն մասնակցություն ցուցաբերել խաղահրապարակներում կամ հասարակական այլ վայրերում կազմակերպվող միջոցառումներին, սպորտային իրադարձություններին, կարողանում է մասնակցել խաղային, ժամանցային, սպորտային, մշակութային միջոցառումներին և այցելել պատկերասրահներ, թանգարաններ, կինոթատրոններ կամ թատրոններ միայն մեծահասակի ուղեկցությամբ կամ ստանալով այլ անձի համապատասխան ցուցումներն ու ուղղորդումները: Սովորողն ունի սիրելի զբաղմունք և նախասիրություններ, սակայն հաճախ դժվարանում է ինքնուրույն ներգրավվել դրանց հետ կապված միջոցառումներում, ինչպես օրինակ՝ նկարների, մետաղադրամների, քարերի հավաքածուներ կազմելը, արվեստի կամ արհեստի խմբակներ հաճախելը: Մասնակցում է առօրյա հանդիպումներին՝ ընկերներ, ազգականներ, միայն մեծահասակի ոչ մշտական աջակցությամբ (առաջադրանքների, գործողությունների

կատարման 25–49% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

3 միավոր - Սովորողն ունի համայնքային, սոցիալական կյանքի տարբեր իրադարձություններում, խմբերում ներգրավվելու և մասնակցություն ցուցաբերելու կայուն դժվարություններ: Հասարակական միջոցառումներում, արարողություններում (ամուսնություններ, մկրտություններ և այլն) նվազագույն մասնակցություն ցուցաբերելու համար ունի այլ անձի մշտական աջակցության կարիք: Առանց այլ անձի զգալի աջակցության դժվարանում է անգամ մասնակցություն ցուցաբերել խաղահրապարակներում կազմակերպվող խաղային, ժամանցային, սպորտային իրադարձություններին, կարողանում է այցելել համայնքային հասարակական կամ մշակութային վայրեր միայն մեծահասակի մշտական ուղեկցությամբ և աջակցությամբ: Սովորողը հիմնականում չի ցուցաբերում նախասիրություններ կամ սովորականից շատ է սևեռվում դրանց վրա: Մասնակցում է առօրյա հանդիպումներին՝ ընկերներ, ազգականներ, միայն մեծահասակի մշտական ուղեկցությամբ և աջակցությամբ՝ հաճախ չներգրավվելով կազմակերպված միջոցառումներում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 50–95% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

4 միավոր – Սովորողն առհասարակ չի կարողանում ներգրավվել համայնքում, կյանքի սոցիալական և քաղաքացիական բնագավառներում կազմակերպվող միջոցառումներին, ինչի արդյունքում ունի այլ անձի ամբողջական աջակցության կարիք ցանկացած տեսակի խաղային, ժամանցային միջոցառումներին տարրական մասնակցություն ցուցաբերելու համար, որը չի ենթադրում դրա համար պահանջվող գործողությունների և առաջադրանքների կատարում (առաջադրանքների, գործողությունների կատարման 95-100% դեպքերում ունի աջակցության կարիք):

1. ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2017 թվականի ապրիլի 13-ի «Կրթության կազմակերպման մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների տրամադրման կարգը» հաստատելու մասին N 370-Ն հրաման:
2. «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՕ-200-Ն):
3. «Ֆունկցիոնալության, հաշմանդամության և առողջության միջազգային դասակարգում. երեխաներ և երիտասարդներ. ՖՄԴ-ԵԵ» Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն, © Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն 2007:

Սվաջյան Ա. Հ. Ադամյան Հ. Ա., Մարգարյան Լ. Հ., Գարեգինյան Ա. Ա.,
Մուրադյան Ռ. Մ, Գրիգորյան Օ. Կ.

**ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏՈՒԿ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ
ԿԱՐԻՔԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԳՈՐԾՆԹԱՅ ԵՎ
ԳՈՐԾԻՔԱԿԱԶՄ**

15-18, 19 և բարձր տարիքային խումբ

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

Տառատեսակը՝ GHEA Grapalat: Չափը՝ 21,0 x 29,7:

Տպագրությունը՝ օֆսեթ: Տպաքանակը՝ 200:

Տպագրված է «Էդիթ Պրինտ» հրատարակչությունում, Երևան, Դ.Մալյան փողոց 43

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱՆՈՊԵՐԱՆԱԿԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆ

© Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն (ՀԱԿ)

Facebook.com/hmkyerevan

Instagram.com/hmk_yerevan

YouTube.com/hmkyerevan

hmkentron.yerevan@gmail.com

hmk.am

յուրաքանչյուր
երեխայի համար

© Միավորված ազգերի կազմակերպության մանկական հիմնադրամ (ՅՈՒՆԻՍԵՖ)

Facebook.com/UNICEFArmenia

X.com/UNICEFArmenia

Instagram.com/UNICEF_Armenia

YouTube.com/UNICEFArmenia

yerevan@unicef.org

unicef.am

